

הצוות הבין משרדי

לתחום האפידמיולוגיה ולחלופות לתמיכה והגנה על בגירים

דו"ח מסכם פברואר 2019

נספחים

יו"ר הצוות – עו"ס בוני גולדברג | מרכזת הצוות – עו"ס ועו"ד אפרת רייך

תוכן נספחים

96	ישיבה מס' 17
98	ישיבה מס' 18
103	ישיבה מס' 19
106	ישיבה מס' 20
109	ישיבה מס' 21
116	ישיבה מס' 22
121	ישיבה מס' 23
129	ישיבה מס' 24
139	ישיבה מס' 25
144	ישיבה מס' 26
145	ישיבה מס' 27

3	נספח 1 - החלטת הממשלה מס' 2394 על הקמת הצוות הבין משרדי
6	נספח 2 - טבלת מועדי המפגשים, הנושאים שנדונו והמשתתפים בכל ישיבה
21	נספח 3 - פרוטוקולים של ישיבות הצוות
21	ישיבה מס' 1
25	ישיבה מס' 2
28	ישיבה מס' 3
34	ישיבה מס' 4
40	ישיבה מס' 5
45	ישיבה מס' 6
50	ישיבה מס' 7
55	ישיבה מס' 8
61	ישיבה מס' 9
63	ישיבה מס' 10
67	ישיבה מס' 11
70	ישיבה מס' 12
74	ישיבה מס' 13
79	ישיבה מס' 14
81	ישיבה מס' 15
89	ישיבה מס' 16

מדינת ישראל

תכנית להפחתת הרגולציה ולשיפור השירות הציבורי בתחום האפטרופסות והחלופות לתמיכה והגנה על בגירים – הקמת צוות בין-משרדי

נספח | 1

החלטת הממשלה מס' 2394 על הקמת הצוות הבין משרדי:

מחליטים,

בהמשך לעבודת מטה שבוצעה במשרד המשפטים, בהתאם להחלטת ממשלה מס' 2118 מיום 22.10.2014 שעניינה 'הפחתת הנטל הרגולטורי', בהמשך להחלטת הממשלה מס' 145 מיום 28.6.2015 אשר קבעה את ההיערכות להזדקנות האוכלוסיה כסוגיה אסטרטגית ממשלתית, בהמשך להחלטת ממשלה מס' 5100 מיום 10.09.2012 אשר אשררה את האמנה בדבר זכויות אנשים עם מוגבלות (להלן – האמנה) ובהמשך להחלטת ממשלה מס' 1933 מיום 30.08.2016 בעניין שיפור העברת המידע הממשלתי והנגשת מאגרי מידע ממשלתיים לציבור:

1. להקים צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפטרופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל (להלן: הצוות הבין-משרדי). יושב ראש הצוות ימונה על ידי שרת המשפטים בהסכמת שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. כחברי הצוות ישמשו נציגים מהמשרדים הבאים: משרד המשפטים (ארבעה נציגים) משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (ארבעה נציגים), משרד הבריאות, המשרד לשוויון חברתי ומשרד האוצר.

כמו כן הצוות הבין-משרדי ישמע גם רפרנט מתחום הרווחה במרכז לשלטון מקומי, נציגי ארגונים הפועלים לקידום זכויות אזרחים ותיקים ונציגי ארגונים הפועלים

לקידום זכויות אנשים עם מוגבלות. בהתאם לצורך ולנושא, יוזמנו לישיבות הצוות נציגי ממשלה נוספים.

2. התכנית הלאומית שיגבש הצוות הבין-משרדי תתייחס למדיניות הממשלה ויעדיה בתחום לעשור הקרוב, בסוגיות הבאות:

א. פיתוח ויישום חלופות לאפטרופסות - פיתוח שירותים כגון שירותי עריכת יפוי כח מתמשך ושירותי תמיכה בקבלת החלטות שהוכנסו לחוק הכשרות המשפטית והאפטרופסות (תיקון מס' 18), התשע"ו-2016.

ב. קידום שירות ציבורי מקיף, יעיל ונגיש בתחום האפטרופסות תוך שאיפה להפחתת העלויות והנטל המוטלים על הציבור ועל הממשלה, ובכלל זה בחינת הנושאים הבאים:

– אופן קבלת ההחלטות בתחום והגורם המוסמך לקבלן, על מנת לאפשר קיצור משך ההליכים, הפחתת עלויות, שיפור השירות לאזרח והקלה בעומס, במקרים המתאימים. במסגרת סעיף זה ייבחנו העברת סמכויות מהדרג השיפוטי לדרג המנהלי;

– מעורבות משרדי הממשלה בהליכים בבתי המשפט, בפקוח על אפטרופסים, מיפוי כח ותומכי החלטה ובבירור תלונות המוגשות על אלה. זאת, בדגש על חלוקת סמכויות מקצועית ובהירה תוך מניעת כפל רגולציה ויצירת תיאום בדרישות;

– פיתוח שירותי הדרכה, ליווי ותמיכה לאפטרופסים ולבני משפחה מטפלים, וכן לגורמים מקצועיים בדגש על יצירת אחידות ובהירות, פישוט והנגשה;

– מינוי אפטרופסים על קטינים, בדגש על הסדרי הפיקוח על אפטרופסים לקטינים.

ג. פיתוח ושיפור שירותים מקצועיים וציבוריים של אפטרופסות, תמיכה בקבלת החלטות וחלופות אחרות, אשר יתנו מענה הולם לאנשים הזקוקים לסיוע ותמיכה בניהול עניניהם בהעדר מעגלי תמיכה משפחתיים או אישיים מתאימים, לרבות בחינת שילוב מתנדבים בתחום.

ד. דרכים להגברת שיתוף פעולה ושיתוף ידע בין מגזרי בתחום, לרבות מיפוי הגורמים הפועלים בו ובחינת הצורך בהקמת שולחן עגול לאומי.

3. התכנית תכלול המלצות בסוגיות המפורטות לעיל, לרבות דרכי יישום, יעדים ואבני דרך להשגתם; תכניות פעולה נדרשות מכל משרד או יחידה; תקציב ומשאבים

אחרים נדרשים, לרבות מקורות מימון, בהתאם לסעיף 40א לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985 (להלן: חוק יסודות התקציב), תוך התייחסות לדרכים להפחתת עלויות ועומסים רגולטוריים.

4. במסגרת תהליך הכנת התכנית ישמע ויועץ הצוות עם משרדי ממשלה נוספים הנוגעים לעניין וכן עם ארגונים, נציגי ציבור, אנשים עם מוגבלות רלוונטיים לתחום וגורמי מקצוע מובילים בתחום.

5. התכנית, לרבות השלכותיה התקציביות, תוגש לאישור שרת המשפטים שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ושר האוצר, בתוך שנה מיום קבלת החלטה זו.

6. תקצוב של כספים בשנים 2019 ו-2020, אם יידרש לשם יישום החלטה זו, יהיה בכפוף לנקיטת פעולה מאזנת כהגדרתה בסעיף 40א לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.

דברי הסבר

רקע כללי

אפטרופסות היא מנגנון הגנה הקבוע בחוק הכשרות המשפטית והאפטרופסות, התשכ"ב-1962 (להלן – "החוק"), שמטרתו לאפשר למי שאינו מסוגל לדאוג לכל ענייניו ולקבל החלטות בעצמו, לנהל את חייו בצורה הטובה והראויה ביותר בסיועו של אדם אחר. בתי המשפט לענייני משפחה ובתי הדין השרעיים מוסמכים לפי החוק למנות אפטרופוסים. היועץ המשפטי לממשלה, באמצעות באי כוחו במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים הינו צד לכל הליך אפטרופסות. האפטרופוס הכללי הוסמך לפקח על פעולתם של האפטרופוסים בדגש על ניהול הרכוש ובהיבטים נוספים של הטיפול באדם.

לפי נתוני האפטרופוס הכללי, רשומים במדינת ישראל, נכון לסוף שנת 2016, כ-56,000 תיקים פעילים של פיקוח על אפטרופוסים. נכון לסוף שנת 2003 היו רשומים כ-28,000 תיקים פעילים של פיקוח על אפטרופוסים. מספר האנשים שנמצאים תחת אפטרופסות הולך וגדל משנה לשנה. זאת, בין היתר, כתוצאה מגידול טבעי, מהזדקנות האוכלוסייה ומעלייה בתוחלת החיים, אך גם בשל "שימוש יתר" במנגנון האפטרופסות. השימוש הרב במנגנון זה נובע, בין היתר, מהעדר כלים משפטיים אחרים.

במרץ 2016 נחקק חוק הכשרות המשפטית והאפטרופסות (תיקון מס' 18), התשע"ו-

2016 (בהחלטה זו: תיקון מס' 18 לחוק). התיקון כולל חידושים משמעותיים בתחום ברוח האמנה לזכויות אדם של אנשים עם מוגבלויות ובדגש על הגברת האוטונומיה.

בין היתר, נקבעו בתיקון מס' 18 לחוק, כלים משפטיים נוספים שמטרתם לסייע ולתמוך באדם המתקשה לנהל את ענייניו בעצמו – "פיו כח מתמשך" – הסדר המאפשר לאדם לתכנן את עתידו, ולקבוע מי ינהל את ענייניו כאשר לא יהיה מסוגל להבין בדבר, ללא מעורבות שיפוטית, ו"תומך בקבלת החלטות" – מינוי אדם שיסייע ויתמוך במי שמתקשה בקבלת החלטות, בהתאם לרצונותיו ולבחירתו, אך לא יהיה מוסמך להחליט במקומו. משרד המשפטים הוא המשרד האחראי ליישום החוק, בתיאום עם משרדי הממשלה הנוגעים בדבר. על האפטרופוס הכללי הוטל לפתח חלק מהמנגנונים שיאפשרו שימוש בכלים משפטיים אלה.

כמו כן, נקבעו הוראות ברוח האמנה בעניין שיקול דעת בית המשפט במינוי אפטרופוס ועקרונות מנחים למילוי תפקידו של אפטרופוס, וכן עיגון והרחבה של סמכויות הפיקוח על אפטרופוסים של האפטרופוס הכללי. אולם, מבלי להמעיט מחשיבות התיקונים בחוק, חשוב לציין שסוגיות משמעותיות ביותר הנוגעות לתחום לא נבחנו ולא זכו לפתרון במסגרת תיקון החוק, ובכלל זה הערכאה המוסמכת לקבל החלטות שיפוטיות ומנהליות בתחום, פיקוח על אפטרופוסים לעניינים אישיים, הכשרה והדרכה של אפטרופוסים וגורמים מקצועיים ועוד.

עיקרי הצעת המחליטים:

במקביל לדיונים שהתקיימו בהצעת החוק, התקיים תהליך להפחתת הרגולציה בתחום הפיקוח על אפטרופוסים במשרד המשפטים. במסגרת תהליך זה, נערך מיפוי של קשיים, עומסים וחוסרים בשירות הציבורי בתחום. ניתוח הממצאים העלה, בין היתר, צורך בבחינה רוחבית של מבנה השירות הציבורי והמדיניות בתחום האפטרופסות וחלופות לתמיכה והגנה על בגירים, אשר מתעצם לאור תיקון מס' 18 לחוק והוספת הכלים המשפטיים החדשים. זאת, לצד קידום ההמלצות שנכללות בתכנית להפחתת הרגולציה אשר נותנת מענה, גם אם חלקי, לקשיים ולעומסים שעלו

לצורך ביצוע בחינה רוחבית של מבנה השירות הציבורי והמדיניות בתחום כאמור, מוצע להקים צוות בין משרדי אשר יגבש תכנית לאומית ומדיניות ממשלתית רב-שנתית בתחום האפטרופסות והחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל.

גיבוש תכנית לאומית ומדיניות ממשלתית כאמור משתלב גם עם יישום תיקון החוק ויהווה צעד משמעותי למימוש חובת המדינה על פי האמנה לנקוט בכל האמצעים הדרושים על מנת לסייע לאנשים עם מוגבלות במימוש יכולתם לבצע פעולות ולקבל החלטות, לצמצם את המגבלות הכרוכות במנגנוני ההגנה עליהם ולייעל את הרגולציה

והבקה.

גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטרופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל, יביא לשיפור איכות החיים ולקידום זכויותיהם של תושבי מדינת ישראל ובפרט של אזרחים ותיקים ואנשים עם מוגבלות הנזקקים לתמיכה ולסיוע בניהול ענייניהם ולהגנה על רכושם, תוך כיבוד רצונם והעדפותיהם ושילובם בקהילה, בחיי הכלכלה והמשק, ובכך ישפר גם את היערכותה של מדינת ישראל להזדקנות האוכלוסיה.

השירות הניתן כיום לציבור בתחום האפוטרופסות והחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים הינו מסורבל, איטי, לא נגיש, לא מתקדם ולא יעיל. נוסף על כך השירות הציבורי בתחום מפוצל בין מספר רב של גורמים, מתאפיין בחוסר תיאום ובחוסר אחידות והוא חסר היבטים משמעותיים, אשר, כאמור, רק חלקם, זכה להתייחסות במסגרת תיקון 18 לחוק.

במינוי אפוטרופסים ובפיקוח עליהם קיימת, כאמור, חלוקת סמכויות בין משרד הרווחה, גורמי הרווחה ברשויות המקומיות, משרד המשפטים ובתי המשפט. משרדי ממשלה וגורמי פיקוח אחרים הפועלים בתחום הם המשרד לשוויון חברתי, בכל הנוגע להיערכות להזדקנות האוכלוסיה ותמיכה באזרחים ותיקים ובבני משפחה מטפלים, משרד הבריאות, הן ביחס לאנשים המאושפזים במוסדות והן ביחס לאנשים המקבלים או זכאים לקבל שירותי סל שיקום ממשרד הבריאות, רשות התאגידים, בהקשר של פיקוח על אפוטרופוס מקצועי שהוא תאגיד ואגף השיקום במשרד הביטחון, ככל שמדובר על אנשים בעלי מוגבלות המוגדרים כנכי צה"ל.

לאור כל האמור לעיל, נדרשת תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטרופסות והחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל, אשר תתייחס למדיניות הממשלה ויעדיה בתחום לעשור הקרוב, זאת על מנת לקדם את מדינת ישראל אל עבר עידן חדש של שירות ציבורי יעיל, נגיש ומקיף לאזרחים ותיקים ולאנשים עם מוגבלות הזקוקים לסיוע ותמיכה בניהול ענייניהם ולבני משפחותיהם התומכים בהם, ולקידום זכויותיהם לעצמאות ואוטונומיה אישית, ככל הניתן.

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה | אין.

תקציב | אין.

השפעת המצבה על כוח האדם | אין.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים | מסכים.

שר הבריאות | מסכים.

שר האוצר | מסכים.

השרה לשוויון חברתי | מסכימה.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטת הממשלה מס' 145 מיום 28.6.2015 שעניינה "קביעת ההיערכות להזדקנות האוכלוסיה כסוגיה אסטרטגית ממשלתית".

החלטת הממשלה מס' 5100 מיום 10.09.2012 אשר אשררה את האמנה בדבר זכויות אנשים עם מוגבלות.

החלטת הממשלה מס' 2118 מתאריך 22.10.14, שעניינה 'הפחתת הנטל הרגולטורי'.

החלטת הממשלה מס' 1933 מיום 30.08.2016 בעניין שיפור העברת המידע הממשלתי והנגשת מאגרי מידע ממשלתיים לציבור.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

לעמדת היועצת המשפטית למשרד המשפטים אין מניעה משפטית בהגשת ההצעה.

סיווגים

סיווג ראשי | תהליך.

תחום פעולה עיקרי | חברה וכלכלה.

חתימת השר המגיש

מוגש על ידי שרת המשפטים.

מוגש על ידי שרת המשפטים וראש הממשלה

יב' בשבט תשע"ז

08 פברואר 2017

מס' הישיבה	מועד	נושא	משתתפות ומשתתפים
ישיבות מליאת הצוות			
1	6.9.17	פתיחה	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, ד"ר אבנר שחר – גריאטר מחוז הדרום - משרד הבריאות (הגיע במקום ד"ר שלי שטרנברג - חברת וועדה), מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), סימונה שטיינמץ – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין - מ. הרווחה (חברת וועדה) (בפעם הבאה תגיע רקפת עצמון). סימונה הולכת להיות נציבת תלונות ילדים בהשמה חוץ ביתית, איילת ששון – מרכזת תחום אפטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפטרופסים – משרד המשפטים (חברת וועדה), גיא טמקינה – המתמחה של תמי, מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי (חברת וועדה), עירית גוטמן – מנהלת המוקד לאזרחים ותיקים של המשרד לשוויון חברתי, פאני יוז – סגנית מנהלת השירות לאזרחים ותיקים במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (חברת וועדה), יעל אגמון – רפרנטית רווחה - אגף תקציבים (החליפה את יאיר פינס כחברת וועדה), שרית טילוביץ' לוי – מפקחת ארצית על מערכת האבחון ונציגת מינהל מוגבלויות – מ. הרווחה (חברת וועדה).
2	17.9.17	הצגת המשרדים את עבודתם	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך - ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, ד"ר שלי שטרנברג – מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח – מ. הבריאות (חברת וועדה), טל נשרי – ממונה מטעם הלשכה המשפטית על חוק זכויות החולה – מ. הבריאות, ליאורה גור – סגנית מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפטרופסים – מ. המשפטים, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), גיא טמקינה – המתמחה של תמי, פאני יוז – סגנית מנהלת השירות לאזרחים ותיקים במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (חברת וועדה)(תוחלף החל מהישיבה הבאה, עקב יציאתה לגמלאות), שרית טילוביץ' לוי – מפקחת ארצית על מערכת האבחון ונציגת מינהל מוגבלויות – מ. הרווחה (חברת וועדה).

מס' הישיבה	מועד	נושא	משתתפות ומשתתפים
3	2.10.17	רשויות מקומיות	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, ליאורה גור – סגנית מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפטרופסים – מ. המשפטים, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), גיא תמקניה – המתמחה של תמי, שרית טילוביץ' לוי – מפקחת ארצית על מערכת האבחון ונציגת מינהל מוגבלויות – מ. הרווחה (חברת וועדה), מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי (חברת וועדה), עירית גוטמן – מנהלת המוקד לאזרחים ותיקים של המשרד לשוויון חברתי, רקפת עצמון - עו"ס ראשית לעניין סדרי דין - מ. הרווחה (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. נציגות הרשויות המקומיות: רונית צור – אשדוד, אלן קדוש – אשדוד, יעל הס – ירושלים, נועה סטולמן – ירושלים, לאה ויגודה – ירושלים, רותי בן אברהם – ירושלים, אסתי אשל – אור יהודה.
4	15.10.17	מפגש עם פורום שופטי ביהמ"ש למשפחה	שופטי פורום סגני ביהמ"ש למשפחה, חברי הצוות הבין-משרדי.
5	18.10.17	עבודת הסיוע המשפטי בתחום וכן מערכת ביהמ"ש	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, ליאורה גור – סגנית מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפטרופסים – מ. המשפטים, איילת ששון – מרכזת תחום אפטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), שרית טילוביץ' לוי – מפקחת ארצית על מערכת האבחון ונציגת מינהל מוגבלויות – מ. הרווחה (חברת וועדה), מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי (חברת וועדה), עירית גוטמן – מנהלת המוקד לאזרחים ותיקים של המשרד לשוויון חברתי, רקפת עצמון - עו"ס ראשית לעניין סדרי דין - מ. הרווחה (חברת וועדה), ורד שחם – מפקחת ארצית על מרכזי היום בשירות לאזרחים ותיקים – מ. הרווחה (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, יעל פולק-גליק – אגף RIA – מ. המשפטים, בני זוסמן – חבר בוועד המשפט בשירות הזקנה – נציג קהילת הזקנים, עו"ד שרונה מזרחי – אקים ישראל ומנהלת קליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות שכלית – נציגת הארגונים, יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, דודו חפצדי – קבוצת סנגור עצמי של בית איזי שפירא ואלווין – נציג קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית, יעקב טייכמן – נציג קהילת מתמודדי נפש, גלי שוורץ – רכזת סינגור עצמי ואלווין ישראל ובית איזי שפירא, המאפשרת של דודו חפצדי, עו"ד שירי לנג – יועצת משפטית בהנהלת ביהמ"ש, ד"ר וקאדי איאד זחאלקה - מנהל בית הדין השרעי.

מס' הישיבה	מועד	נושא	משתתפות ומשתתפים
6	30.10.17	תאגידי אפוטרופסות	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, ליאורה גור – סגנית מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים, איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), גיא תמקינה – המתמחה של תמי סלע, עירית גוטמן – מנהלת המוקד לאזרחים ותיקים של המשרד לשוויון חברתי, דורית פוגל – המוקד לאזרחים ותיקים – מ. לשוויון חברתי, רקפת עצמון - עו"ס ראשית לעניין סדרי דין - מ. הרווחה (חברת וועדה), ורד שחם –מפקחת ארצית על מרכזי היום בשירות לאזרחים ותיקים – מ. הרווחה (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, יעל פולק-גליק – אגף RIA – מ. המשפטים, יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, יעקב טייכמן – נציג קהילת מתמודדי נפש, רני נויבאור – מחלקת ייעוץ וחקיקה (נאמנה במרכז הישראלי לאפוטרופסות) – מ. המשפטים, אביגיל כהן – האפוטרופוס הכללי – מ. המשפטים, טל פוקס האפוטרופוס הכללי – מ. המשפטים, ד"ר שקד ג'ינט – מנהלת מחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות, ד"ר שלי שטרנברג – מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח – מ. הבריאות (חברת וועדה), מטופל לשעבר של המרכז הישראלי לאפוטרופסות (ביקש להשאר בעילום שם), ד"ר זאב פרידמן – מנכ"ל המרכז הישראלי לאפוטרו-פסות, גב' תמר פורת – מנהלת מחוז ב"ש של המרכז הישראלי לאפוטרופסות, עו"ד שלמה שחר – מ"מ מנכ"ל עמותת רעות, יפתח – רו"ח עמותת רעות, אבישג מעודה – סמנכ"לית עמותת רעות.
7	13.11.17	אפוטרופסות קטינים	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, ליאורה גור – סגנית מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים, איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), ורד שחם – מפקחת ארצית על מרכזי היום בשירות לאזרחים ותיקים – מ. הרווחה (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, יעל פולק-גליק – אגף RIA – מ. המשפטים, יעקב טייכמן – נציג קהילת מתמודדי נפש, ד"ר שקד ג'ינט – מנהלת מחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות, טל נשרי – לשכה משפטית משרד הבריאות, ירון בראון – מנכ"ל עמותת ילדים בסיכוי, אבנר ברקאי – ראש תחום אפוטרופסות עמותת ילדים בסיכוי, מירה קרני, מנהלת תחום פניות הציבור – הועצה לשלום הילד, עו"ד שירן רייכנברג - הקליניקה לזכויות ילדים ונוער באוניברסיטה

מס' הישיבה	מועד	נושא	משתתפות ומשתתפים
8	27.11.17	מקבלי גמלת ביטוח לאומי, ייצוג קטינים מטעם הסיוע המשפטי	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאורה גור – סגנית מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים, איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), ורד שחם –מפקחת ארצית על מרכזי היום בשירות לאזרחים ותיקים – מ. הרווחה (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, ד"ר שקד ג'ינט – מנהלת מחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות, טל נשרי – לשכה משפטית משרד הבריאות, בני זוסמן – נציג קהילת האזרחים הוותיקים, רקפת עצמון – עו"ס ראשית לסדרי דין, מ. הרווחה (חברת וועדה), ד"ר שלי שטרנברג – מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח, מ. הבריאות (חברת וועדה), יאנה מבשב – קבוצת סינגור עצמי של בית איזי שפירא ואלווין - נציגת קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית, אילנה שילת קולנדר – מאפשרת של יאנה, ד"ר אסתי אשל – מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים באור יהודה – נציגת הרשויות המקומיות, יותם טולוב – מנכ"ל בזכות, לימור לוריא – ראש אגף נכיות בביטוח הלאומי, איה דביר – מחלקת ייעוץ וחקיקה (ציבורי-חוקתי), משרד המשפטים, עו"ד לידיה רבינוביץ', ממונה ארצית על ייצוג קטינים בסיוע המשפטי.
9	13.12.17	קבלת החלטות נתמכת	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, בני זוסמן – נציג קהילת האזרחים הוותיקים, יאנה מבשב – קבוצת סינגור עצמי של בית איזי שפירא ואלווין - נציגת קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית, אילנה שילת קולנדר – מאפשרת של יאנה, ד"ר אסתי אשל – מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים באור יהודה – נציגת הרשויות המקומיות, בשמת בר נדב – משתלבים ברצף – תומכת החלטה, יעל פולק-גליק – אגף תכנון מדיניות במשרד המשפטים, עדינה אנגלרד – עו"ס – השירות הארצי לעו"ס (ביקורות בבתי אבות) – משרד הבריאות, עדי שיינברך – מרכזת את הנשוא של תמיכה בקבלת החלטות באפ"כ – מ. המשפטים, ד"ר מיקי שינדלר – מנהל עמותת יד ריבה, דודו חפצדי – קבוצת סינגור עצמי של בית איזי שפירא ואלווין – נציג קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), עדי נעמן – אגף בריאות הנפש, שיקום קהילתי – מ. הבריאות, מורית יעקובוביץ' – עו"ס באגף בטל"א, גלי שוורץ – מרכזת הפרויקט של סנגור עצמי – מאפשרת של דודו, אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי (חברת וועדה), יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה

מס' הישיבה	מועד	נושא	משתתפות ומשתתפים
10	25.12.17	מה היה לנו עד כאן?	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, בני זוסמן – נציג קהילת האזרחים הוותיקים, יאנה מבשב – קבוצת סינגור עצמי של בית איזי שפירא ואלווין - נציגת קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית, אילנה שילת קולנדר – מאפשרת של יאנה, ד"ר אסתי אשל – מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים באור יהודה – נציגת הרשויות המקומיות, יעל פולק-גליק – אגף תכנון מדיניות במשרד המשפטים, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי (חברת וועדה), יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, יעקב טייכמן – נציג קהילת מתמודדי נפש, הלן קדוש – רכזת עירונית לעניין סדרי דין – המחלקה לשירותים חברתיים באשדוד - נציגת הרשויות המקומיות, מוריה כהן בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), שרית טילוביץ'-לוי – מפקחת ארצית על המערכת האבחון ונציגת מינהל מוגבלויות – מ. הרווחה (חברת וועדה).
11	10.1.18	סיור במערך פנימיה אלווין ירושלים וכן מפגש עם תאגידי אפוטרופסות	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאורה גור – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, יעקב טייכמן – נציג קהילת מתמודדי נפש, הלן קדוש – רכזת עירונית לעניין סדרי דין – המחלקה לשירותים חברתיים באשדוד - נציגת הרשויות המקומיות, מוריה כהן בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), שרית טילוביץ'-לוי – מנהלת שירות הערכה והכרה – מ. הרווחה (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), רקפת עצמון – עו"ס ראשית לסדרי דין, מ. הרווחה (חברת וועדה), עבדאללה סורחי - מנהל מערך פנימיה אלווין, קרן נתב - מרכזת מכון ההדרכה אלווין, רחלי קפלן - רכזת מערך פנימיה אלווין – פנימיית טל, הודיה יומטוביאן - רכזת מערך פנימיה אלווין – פנימיית טל, שרה סדובניק - הנהלת אלווין, מרינה יורובסקי - עו"ס ראשית בדיוור החוץ ביתי, מיראל חורני - מפקחת מערך פנימיה אלווין, ליאת נח – שי אפוטרופסות, ירון כהן – ירון ייעוץ ואפוטרופסות.

מס' הישיבה	מועד	נושא	משתתפות ומשתתפים
12	31.1.18	סקירה משווה על מערכות המשפט בעולם וכן גיבוש חלופות למודלים אפשריים להליך מינוי אפוטרופוס מנקודת המבט של האדם	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), תמי סלע – יועצת משפטית לוועדת חוקה, חוק ומשפט בכנסת (לשעבר מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, ד"ר אסתי אשל – מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים באור יהודה – נציגת הרשויות המקומיות, יעל פולק-גליק – אגף תכנון מדיניות במשרד המשפטים, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, מוריה כהן בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), שרית טילוביץ'-לוי – מפקחת ארצית על מערכת האבחון ונציגת מינהל מוגבלויות – מ. הרווחה (חברת וועדה), דודו חפצדי – קבוצת סנגור עצמי של בית איזי שפירא ואלווין – נציג קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית, גלי שוורץ – רכזת סינגור עצמי אלווין ישראל ובית איזי שפירא, המאפשרת של דודו חפצדי, רקפת עצמון - עו"ס ראשית לעניין סדרי דין - מ. הרווחה (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), ד"ר שקד ג'ינט – מנהלת מחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות, טל נשרי – לשכה משפטית משרד הבריאות, ד"ר שלי שטרנברג - מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח, מ. הבריאות (חברת וועדה), נועה בן צבי – המחלקה המשפטית של אק"ם, כרמית שי – עמותת המשפט בשירות הזקנה.
13	5.2.18	שיחה עם אפוטרופסות בנות משפחה וכן שיחה עם מומחים בינ"ל בתחום	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאורה גור (מנהלת מערך הפיקוח על אפוטרופסים, האפ"כ (חברת וועדה), ד"ר אסתי אשל – מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים באור יהודה – נציגת הרשויות המקומיות, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, מוריה כהן בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), ד"ר שקד ג'ינט – מנהלת מחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות, הלן קדוש – רכזת עירונית לסדרי דין, אשדוד – נציגת הרשויות המקומיות, בני זוסמן – נציג קהילת גיל הזהב. אפוטרופסות בנות משפחה: טלילה יודפת, יעל קינסקי, פרופ' תרזה דגן – יו"ר ועדת האו"ם לזכויותיהם של אנשים עם מוגבלות ופרופסור למשפטים ולימודי מוגבלות, ויקטוריה לי – חברה בוועדת זכויות האדם של האו"ם, פרופ' ארלין קנטר – מומחית בינ"ל לתחום אנשים עם מוגבלות, Director of the Disability Law and Policy program, Syracuse University College of Law.

מס' הישיבה	מועד	נושא	משתתפות ומשתתפים
14	18.2.18	פיקוח ורגולציה על אפוטרופסים	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, שרונה מזרחי – המחלקה המשפטית של אקו"ם – נציגת הארגונים, בני זוסמן – נציג קהילת גיל הזהב, יעל אחילאה – יחידת הפיקוח על אפוטרופסים באפ"כ, תמי סלע – יועצת משפטית לוועדת חוקה, חוק ומשפט בכנסת (לשעבר מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים), יעל פולק-גליק – אגף תכנון מדיניות במשרד המשפטים, איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), ד"ר שלי שטרנברג - מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח, מ. הבריאות (חברת וועדה), ליאורה גור – מנהלת יחידת הפיקוח על אפוטרופסים, טל פוקס – יחידת הפיקוח על אפוטרופסים באפ"כ, הדס ברוך - יחידת הפיקוח על אפוטרופסים באפ"כ, סיגל יעקבי – האפוטרופסה הכללית, בנצי פיגלסון – אגף האפוטרופוס הכללי, ד"ר נרי הורביץ – יועץ אסטרטגי-חברת אגורה, עדי נעמן – אגף בריאות הנפש, שיקום קהילתי – מ. הבריאות, עדינה אנגלרד – עו"ס – השירות הארצי לעו"ס (ביקורות בבתי אבות) – מ. הבריאות, ורד שחם - מפקחת ארצית (השירות לאזרחים ותיקים-מרכזי יום) – מ. הרווחה (חברת וועדה), רחל לויין איגר – מפקחת ארצית על האמנה – מ. הרווחה.
15	22.2.17	פגישה עם חברי קבוצת המנהיגות הארצית של איזי שפירא ואלווין	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך - ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), שרה סדובניק- מנהלת שותפה בפרויקט הארצי לסינגור עצמי - אלווין ישראל, יואב קריים מנהל שותף בפרויקט הארצי לסינגור עצמי – בית איזי שפירא, גלי שוורץ - רכזת ארצית של הפרויקט הארצי לסינגור עצמי, מסנגרים ומסנגרות בקבוצת המנהיגות הארצית לסינגור עצמי (השמות שמורים במערכת).

מס' הישיבה	מועד	נושא	משתתפות ומשתתפים
16	6.3.18	הצלבת מידע בין משרדים וגופים ציבוריים בתחום האפוטרופסות	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאורה גור – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, בני זוסמן – נציג קהילת האזרחים הוותיקים, יעל פולק-גליק – אגף תכנון מדיניות במשרד המשפטים, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי (חברת וועדה), עירית גוטמן – מנהלת המוקד לאזרחים ותיקים במשרד לשוויון חברתי, שרית טילוביץ'-לוי – מנהלת שירות הכרה והערכה – מ. הרווחה (חברת וועדה), אלדד קנטי – סמנכ"ל תכנון מדיניות ואסטרטגיה – מ. המשפטים, צילי נאה – מחלקת ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, טל פוקס – יחידת הפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים, יעל אחילאה – יחידת הפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים, ד"ר שלי שטרנברג – מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח – מ. הבריאות (חברת וועדה), ברברה לנג – שירות הכשרת עו"ס במשרד הבריאות, עופר חדד – המחלקה המשפטית באפ"כ – מ. המשפטים, ד"ר ג'ינט שקד, מנהלת המחלקה לפסיכיאטריה משפטית באגף לבריאות הנפש – מ. הבריאות, טלל דולב – האחראית על יישום בקרה מעקב אחר התוכנית הממשלתית לקידום ולשילוב יוצאי אתיופיה בחברה הישראלית, משרד רה"מ (לשעבר מנהלת תכנית 360 לנוער בסיכון).
17	19.3.18	הצגת צוותי המשנה	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ליאורה גור – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, יעל פולק-גליק – אגף תכנון מדיניות במשרד המשפטים, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, ד"ר ג'ינט שקד, מנהלת המחלקה לפסיכיאטריה משפטית באגף לבריאות הנפש – מ. הבריאות, טל נשרי – ממונה מטעם הלשכה המשפטית על חוק זכויות החולה – מ. הבריאות, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות – לשכה משפטית – מ. הרווחה (חברת וועדה), אסתי אשל – מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים באור יהודה (נציגת הרשויות המקומיות), רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – מ. הרווחה (חברת וועדה).

מס' הישיבה	מועד	נושא	משתתפות ומשתתפים
18	29.4.18	המשך הצגת צוותי המשנה	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ליאורה גור – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, יעל פולק-גליק – אגף תכנון מדיניות במשרד המשפטים, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, טל נשרי – ממונה מטעם הלשכה המשפטית על חוק זכויות החולה – מ. הבריאות, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – מ. הרווחה (חברת וועדה), הלן קדוש – רכזת עירונית לסדרי דין, אשדוד – נציגת הרשויות המקומיות, יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, שרית טילוביץ'-לוי – מנהלת שירות הכרה והערכה – מ. הרווחה (חברת וועדה), דודו חפצדי – קבוצת סנגור עצמי של בית איזי שפירא ואלווין – נציג קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית, גלי שוורץ – רכזת סינגור עצמי אלווין ישראל ובית איזי שפירא, המאפשרת של דודו חפצדי, ד"ר שלי שטרנברג - מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח, מ. הבריאות (חברת וועדה), עדינה אנגלרד - מנהלת המחלקה לעבודה סוציאלית בגריאטריה, השרות הארצי לעבודה סוציאלית, מ. הבריאות.
19	15.5.18	המשך הצגת מסקנות צוות משנה – הליך מינוי אפוטרופוס לאדם	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ליאורה גור – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, יעל פולק-גליק – אגף תכנון מדיניות במשרד המשפטים, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, טל נשרי – ממונה מטעם הלשכה המשפטית על חוק זכויות החולה – מ. הבריאות, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, יעל וקסמן – יד ריבה, שרית טילוביץ'-לוי – מנהלת שירות הכרה והערכה – מ. הרווחה (חברת וועדה), ד"ר שלי שטרנברג - מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח, מ. הבריאות (חברת וועדה), עדינה אנגלרד - מנהלת המחלקה לעבודה סוציאלית בגריאטריה, השרות הארצי לעבודה סוציאלית, מ. הבריאות, ד"ר מיטל סגל-רייך - ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), נועה ביטן – אקו"ם, בני זוסמן – נציג הגיל השלישי, מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי (חברת וועדה).

מס' הישיבה	מועד	נושא	משתתפות ומשתתפים
20	30.5.18	מציאת הכלי המיטבי להליך מינוי אפוטרופוס לאדם	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופוסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), שרית טילוביץ'-לוי – מנהלת שירות הכרה והערכה – מ. הרווחה (חברת וועדה), ד"ר שלי שטרנברג - מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח, מ. הבריאות (חברת וועדה), ד"ר מיטל סגל-רייך - ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), בני זוסמן – נציג הגיל השלישי, מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי (חברת וועדה), אוהד כהן, נציג עמותת לשמע – נציג מתמודדי הנפש, רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – מ. הרווחה (חברת וועדה), הלן קדוש – רכזת עירונית לסדרי דין, אשדוד – נציגת הרשויות המקומיות, ורד שחם - מפקחת ארצית (השירות לאזרחים ותיקים-מרכזי יום) – מ. הרווחה (חברת וועדה), אסתי אשל – מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים אור יהודה - נציגת הרשויות המקומיות, ליאת יעקובוביץ' – יעוץ וחקיקה, משרד המשפטים.
21	7.6.18	מציאת הכלי המיטבי לאפוטרופוסות מקצועית	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופוסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), שרית טילוביץ'-לוי – מנהלת שירות הכרה והערכה – מ. הרווחה (חברת וועדה), בני זוסמן – נציג הגיל השלישי, אסתי אשל – מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים אור יהודה - נציגת הרשויות המקומיות, ליאת יעקובוביץ' – יעוץ וחקיקה, משרד המשפטים, יעל פולק גליק – אגף תכנון ואסטרטגיה – משרד המשפטים, ליאורה גור – מנהלת מערך הפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה).
22	13.6.18	המשך מציאת הכלי המיטבי לאפוטרופוסות מקצועית	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופוסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (חברת וועדה), ד"ר מיטל סגל-רייך - ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאורה גור – מנהלת מערך הפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), בני זוסמן – נציג הגיל השלישי, ג'ינט שקד - מנהלת המחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות, טל נשרי – ממונה מטעם הלשכה המשפטית על חוק זכויות החולה – מ. הבריאות, איאד רבי – עו"ד ביחידת המידע ומיצוי זכויות של ארגון קשר, מיכל האס – מנהלת פיתוח והכשרה בארגון קשר, הדס ברוך – אחראית על מערך ההדרכה ביחידת הפיקוח על אפוטרופסים – האפ"כ, משרד המשפטים.

מס' הישיבה	מועד	נושא	משתתפות ומשתתפים
23	2.7.18	בזיקוק ההמלצות הסופיות של צוות המשנה הנוגע להטמעת תיקון 18, המלצות הפיילוט של פיקוח על עניינים אישיים.	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), ד"ר מיטל סגל-רייך - ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאורה גור – מנהלת מערך הפיקוח על אפטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), בני זוסמן – נציג הגיל השלישי, ג'נט שקד - מנהלת המחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה במחלקת ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), הלן קדוש – עו"ס לסדרי דין במחלקה לשירותים חברתיים אשדוד – נציגת הרשויות המקומיות, רחל אוחנה – ממונה ארצית על עניינים אישיים באפטרופוס הכללי, ליאת יעקובוביץ' – ייעוץ וחקיקה, עדינה אנגלרד – השירות הסוציאלי - משרד הבריאות, אוהד כהן – עמותת לשמ"ה – נציג מתמודדי הנפש.
24	17.7.18	התנהלות המערכת הבנקאית	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), ד"ר מיטל סגל-רייך - ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאורה גור – מנהלת מערך הפיקוח על אפטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), בני זוסמן – נציג הגיל השלישי, ג'נט שקד - מנהלת המחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה במחלקת ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאת יעקובוביץ' – ייעוץ וחקיקה, שרונה מזרחי – עו"ד בלשכה המשפטית של אק"ם – נציגת הארגונים, רונן נסים – מחלקה משפטית בנק ישראל, אופירה וייס – הפיקוח על הבנקים בנק ישראל, ליאת הולנדר – מפקחת נגישות, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, דודו חפצדי – נציג קבוצת המנהיגות העצמית של אלווין ובית איזי שפירא – נציג האנשים עם מוגבלות שכלית, גלי שוורץ – מאפשרת של דודו, רונית אביר – האפטרופוס הכללי, יעל פולק גליק – אגף תכנון מדיניות ואסטרטגיה - משרד המשפטים, גילי ברטורא – המחליפה של יעל פולק-גליק, רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (חברת וועדה), אסתי אשל – מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים באור יהודה – נציגת הרשויות המקומיות, גלי גרוס – המשנה לאפ"כ, טל נשרי – ממונה על חוק זכויות החולה, הלשכה המשפטית – משרד הבריאות, ורד שחם – מפקחת ארצית (השירות לאזרחים ותיקים – מרכזי יום) – מ. הרווחה (חברת וועדה), שרית לוי – מנהלת שירות הכרה והערכה – מ. הרווחה (חברת וועדה), טל פוקס – האפטרופוס הכללי.

מס' הישיבה	מועד	נושא	משתתפות ומשתתפים
25	1.8.18	הצגת מסקנות הצוות הסופיות	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ליאורה גור – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאת יעקובוביץ' – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, טל נשרי – ממונה מטעם הלשכה המשפטית על חוק זכויות החולה – מ. הבריאות, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות – לשכה משפטית – מ. הרווחה (חברת וועדה), יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, שרית טילוביץ'-לוי – מנהלת שירות הכרה והערכה – מ. הרווחה (חברת וועדה), ד"ר שלי שטרנברג – מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח, מ. הבריאות (חברת וועדה), עדינה אנגלרד – מנהלת המחלקה לעבודה סוציאלית בגריאטריה, השרות הארצי לעבודה סוציאלית, מ. הבריאות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית – ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), שרונה מזרחי – עו"ד בלשכה המשפטית של אק"ם – נציגת הארגונים, אוהד כהן – נציג אוכלוסיית מתמודדי נפש – עמותת לשמ"ה, ורד שחם – מפקחת ארצית (השירות לאזרחים ותיקים – מרכזי יום) – מ. הרווחה (חברת וועדה), רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (חברת וועדה), גלי גרוס – המשנה לאפוטרופסה הכללית, גילי ברטורא – אגף תכנון מדיניות ואסטרטגיה – מ. המשפטים, ג'ינט שקד – מנהלת המחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות.
26	15.8.18	המשך הצגת מסקנות הצוות הסופיות	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, פרופ' ישראל דורון – מומחה לתחום הזקנה, אוניברסיטת חיפה, ליאורה גור – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאת יעקובוביץ' – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, טל נשרי – ממונה מטעם הלשכה המשפטית על חוק זכויות החולה – מ. הבריאות, שרית טילוביץ'-לוי – מנהלת שירות הכרה והערכה – מ. הרווחה (חברת וועדה), עדינה אנגלרד – מנהלת המחלקה לעבודה סוציאלית בגריאטריה, השרות הארצי לעבודה סוציאלית, מ. הבריאות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית – ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), שרונה מזרחי – עו"ד בלשכה המשפטית של אק"ם – נציגת הארגונים, אוהד כהן – נציג אוכלוסיית מתמודדי נפש – עמותת לשמ"ה, ורד שחם – מפקחת ארצית (השירות לאזרחים ותיקים – מרכזי יום) – מ. הרווחה (חברת וועדה), רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (חברת וועדה), גילי ברטורא – אגף תכנון מדיניות ואסטרטגיה – מ. המשפטים, ג'ינט שקד – מנהלת המחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות, נטלי מופסיק – הלשכה המשפטית, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, בני זוסמן – נציג האזרחים הותיקים, דודו חפצדי – נציג קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית – קבוצת המנהיגות הארצית של אלווין ובית איזי שפירא, גלי שוורץ – מאפשרת של דודו, מרכזת פרויקט עצמי לסנגור עצמי, מיטל הוברט-אשכנזי – ראש תחום רווחה וספורט, המשרד לשוויון חברתי (חברת וועדה).

מס' הישיבה	מועד	נושא	משתתפות ומשתתפים
27	5.9.18	המשך הצגת מסקנות הצוות הסופיות	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, שירי לנג – הייעוץ המשפטי בהנהלת ביהמ"ש (השתתפה טלפונית), ליאורה גור – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאת יעקובוביץ' – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, שרית טילוביץ'-לוי – מנהלת שירות הכרה והערכה – מ. הרווחה (חברת וועדה), רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (חברת וועדה), גילי ברטורא – אגף תכנון מדיניות ואסטרטגיה – מ. המשפטים, שרונה מזרחי – עו"ד בלשכה המשפטית של אקו"ם – נציגת הארגונים, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות – לשכה משפטית – מ. הרווחה (חברת וועדה), יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, ד"ר שלי שטרנברג – מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח, מ. הבריאות (חברת וועדה), בני זוסמן – נציג האזרחים הותיקים, גלי גרוס – המשנה לאפוטרופסה הכללית, אסתי אשל – ראש המחלקה לשירותים חברתיים אור יהודה – נציגת הרשויות המקומיות.
28	11.10.18	המשך הצגת מסקנות הצוות הסופיות	
29	21.10.18	ישיבת סיכום	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, שירי לנג – הייעוץ המשפטי בהנהלת ביהמ"ש, ליאורה גור – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (חברת וועדה), גילי ברטורא – אגף תכנון מדיניות ואסטרטגיה – מ. המשפטים, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות – לשכה משפטית – מ. הרווחה (חברת וועדה), יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, גלי גרוס – המשנה לאפוטרופסה הכללית, טל נשרי – הלשכה המשפטית, משרד הבריאות, טליה ויילר – מתמחה של מוריה כהן-בקשי, ד"ר שלי שטרנברג – מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח – מ. הבריאות (חברת וועדה), עדינה אנגלרד – עו"ס, השירות הארצי לעו"ס (ביקורות בבתי אבות) – משרד הבריאות, בני זוסמן – נציג קהילת האזרחים הותיקים, אביטל בגין – ממונה על תחום מדיניות – הסיוע המשפטי, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית – ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), ורד שחם – מפקחת ארצית על מרכזי היום בשירות לאזרחים ותיקים – מ. הרווחה (חברת וועדה).

מפגשים נוספים על ישיבות מליאת הצוות

מס' הישיבה	מועד	נושא	משתתפות ומשתתפים
30	8.3.18	צוות משנה – אפוטרופסות מקצועית	ליאורה גור – מנהלת יחידת הפיקוח על אפוטרופסים, האפ"כ (יו"ר צוות המשנה), טל פוקס – יחידת הפיקוח על אפוטרופסים, האפ"כ, שאול טרבלי – מרכז תחום כשרות משפטית בסיוע המשפטי חיפה, אביגיל כהן – יחידת הפיקוח על אפוטרופסים, האפ"כ, נטלי מופסיק – לשכה משפטית משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, אורי שלומאי – יעוץ וחקיקה, אפרת רייך – מרכזת הצוות הבין-משרדי.
31	12.3.18	צוות משנה – אפוטרופסות מקצועית	ליאורה גור – מנהלת יחידת הפיקוח על אפוטרופסים, האפ"כ (יו"ר צוות המשנה), טל פוקס – יחידת הפיקוח על אפוטרופסים, האפ"כ, שאול טרבלי – מרכז תחום כשרות משפטית בסיוע המשפטי חיפה, אביגיל כהן – יחידת הפיקוח על אפוטרופסים, האפ"כ, נטלי מופסיק – לשכה משפטית משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, אורי שלומאי – יעוץ וחקיקה, אפרת רייך – מרכזת הצוות הבין-משרדי.
32	20.2.18	צוות משנה – הטמעה, הכשרה והנגשה (גם על יישום למעשה במערכות השונות בתחום – מול בנקים בין היתר) של תיקון 18 והשירותים לפיו	יונית אפרתי, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (יו"ר צוות המשנה), אורי שלומאי – יעוץ וחקיקה, עדי שינברך – רכזת ייפוי כח מתמשך באפוטרופוס הכללי, אורנית דן – מרכזת תמיכה בקבלת החלטות באפוטרופוס הכללי, ליעד סטרולוב – הקליניקה לזכויות ניצולי שואה ואנשים בזקנה באוניברסיטת תל אביב, שרית לוי – מ. הרווחה, ענבל וייל – ממונה כשרות משפטית באגף לסיוע משפטי, אפרת רייך – מרכזת הצוות הבין-משרדי לתחום האפוטרופסות וחלופות לתמיכה והגנה על בגירים.
33	14.6.18	צוות משנה – הטמעה, הכשרה והנגשה (גם על יישום למעשה במערכות השונות בתחום – מול בנקים בין היתר) של תיקון 18 והשירותים לפיו	יונית אפרתי, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (יו"ר צוות המשנה), אורי שלומאי – יעוץ וחקיקה, ענבל וייל – ממונה כשרות משפטית באגף לסיוע משפטי, כרמית שי – עמותת המשפט בשירות הזקנה, יותם טולוב – מנכ"ל בזכות.
34	20.3.18	צוות משנה – הליך מינוי אפוטרופוס לאדם	אסתי אשל, מוריה כהן בקשי (יו"ר צוות המשנה) – יעוץ וחקיקה, רקפת עצמון – משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, איילת ששון – משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, יותם טולוב – עמותת בזכות, שרונה מזרחי – אקים ישראל, שירי לנג – הנהלת ביהמ"ש, מיטל סגל-רייך – האגף לסיוע משפטי, אפרת רייך – מרכזת הצוות.

מס' הישיבה	מועד	נושא	משתתפות ומשתתפים
35	22.3.18	צוות משנה – הליך מינוי אפטרופוס לאדם	אסתי אשל, מוריה כהן בקשי (יו"ר צוות המשנה) – ייעוץ וחקיקה, רקפת עצמון – משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, איילת ששון – משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, יותם טולוב – עמותת בזכות, שרונה מזרחי – אקים ישראל, שירי לנג – הנהלת ביהמ"ש, מיטל סגל-רייך – האגף לסיוע משפטי, אפרת רייך – מרכזת הצוות, עינת גדעוני – ייעוץ וחקיקה.
36	24.4.18	צוות משנה – הליך מינוי אפטרופוס לאדם	אסטל רובינשטיין – מנהלת המחלקה הסוציאלית בהדסה, שרונה מזרחי – אקים ישראל, שיר מזרחי המתמחה של מוריה, טל נשרי – משרד הבריאות, איילת ששון – משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, רקפת עצמון – עו"ס, אפרת רייך – מרכזת הצוות, מוריה כהן-בקשי (יו"ר צוות המשנה) – ייעוץ וחקיקה, בוני גולדברג (יו"ר הצוות), מרגנית לוי – ייעוץ וחקיקה.
37	28.5.18	צוות משנה – מקבלי גמלה	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, רני נויבאור – נאמנה של משרד המשפטים במרכז הישראלי לאפטרופסות – ייעוץ וחקיקה, משרד המשפטים, רונית אביר – האפטרופוס הכללי, נורית יעקובוביץ' – עו"ס מאגף שיקום במוסד לבטל"א, לודה אלסיאן – מנהלת תחום נכות כללית במוסד לבטל"א, תהילה קזארי – יועמ"ש אגף נכות, המוסד לבטל"א, יהודה ששון – פסיכיאטר – המוסד לבטל"א, טל פוקס – האפטרופוס הכללי, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי, איילת ששון – מרכזת תחום אפטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה, ליאת יעקובוביץ' – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים.
38	4.7.18	צוות משנה – מקבלי גמלה	בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, רני נויבאור – נאמנה של משרד המשפטים במרכז הישראלי לאפטרופסות – ייעוץ וחקיקה, משרד המשפטים, רונית אביר – האפטרופוס הכללי, נורית יעקובוביץ' – עו"ס מאגף שיקום במוסד לבטל"א, לודה אלסיאן – מנהלת תחום נכות כללית במוסד לבטל"א, תהילה קזארי – יועמ"ש אגף נכות, המוסד לבטל"א, יהודה ששון – פסיכיאטר – המוסד לבטל"א, טל פוקס – האפטרופוס הכללי, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי, איילת ששון – מרכזת תחום אפטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה, ליאת יעקובוביץ' – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, איה דביר – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים.
39	30.7.18	צוות משנה – מקבלי גמלה	אפרת רייך – מרכזת הצוות, משרד המשפטים, רונית אביר – האפטרופוס הכללי, נורית יעקובוביץ' – עו"ס מאגף שיקום במוסד לבטל"א, לימור לוריא – ראש אגף נכויות במוסד לבטל"א, תהילה קזארי – יועמ"ש אגף נכות, המוסד לבטל"א, טל פוקס – האפטרופוס הכללי, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי, איילת ששון – מרכזת תחום אפטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה, ליאת יעקובוביץ' – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, איה דביר – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים.

נספח 3 |

פרוטוקולים של ישיבות הצוות:

ישיבה מס' 1:

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטרופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 1

תאריך: 6.9.17

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, ד"ר אבנר שחר – גריאטר מחוז הדרום – משרד הבריאות (הגיע במקום ד"ר שלי שטרנברג – חברת וועדה), מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), סימונה שטיינמץ – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – מ. הרווחה (חברת וועדה) (בפעם הבאה תגיע רקפת עצמון). סימונה הולכת להיות נציבת תלונות ילדים בהשמה חוץ ביתית, איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות – לשכה משפטית – מ. הרווחה (חברת וועדה), תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – משרד המשפטים (חברת וועדה), גיא טמקינה – המתמחה של תמי, מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי (חברת וועדה), עירית גוטמן – מנהלת המוקד לאזרחים ותיקים של המשרד לשוויון חברתי, פאני יוז – סגנית מנהלת השירות לאזרחים ותיקים במשרד הרווחה (חברת וועדה), יעל אגמון – רפרנטית רווחה – אגף תקציבים (החליפה את יאיר פינס כחברת וועדה), שרית טילוביץ' לוי – מפקחת ארצית על מערכת האבחון ונציגת מינהל מוגבלויות – מ. הרווחה (חברת וועדה).

נושאים שעלו:

1. שעות ישיבות הצוות:

החברים העלו את רצונם להקדים את שעות ישיבות הצוות. הוחלט כי בפעמים הבאות הישיבות יתקיימו בין השעות 09:00-13:00.

2. פירוט ישיבות הצוות הבאות:

אפרת פירטה את הנושאים של הישיבות הבאות. הוחלט שאפרת תשלח גם לכל החברים את נושאי הישיבות והמוזמנים והם יוסיפו אנשים נוספים שכדאי להזמין.

3. הפצת הקול הקורא לקבלת התייחסויות מן הציבור:

על מנת להפיץ את הקול הקורא בתפוצה רחבה יותר, הוחלט שמוריה תשלח לאפרת את רשימת אנשי הקשר לתיקון לחוק האפוטרופסות שעשו בה שימוש במהלך הדיונים בכנסת.

4. הוספת אדם עם מוגבלות לצוות:

היו לבטים בנושא.

מחד, היו קולות שאמרו כי חברי הוועדה עצמה צריכים להיות מקרב משרדי הממשלה, ולכן נכתב בהצעת המחליטים הממשלתית כי יוזמנו אנשים עם מוגבלות לצוות אבל כמשמיעים ולא כחברים. בנוסף, מאוד קשה לבחור מי ייצג אנשים עם מוגבלות, משום שאין ארגון יציג שמייצג את כולם.

1. מאידך, הצוות דן בנושא שהוא החיים של אנשים עם מוגבלות. לא נכון שרק אנשי מקצוע יקבלו החלטות על החיים של אנשים אלה. כמו-כן, הוזכרה אמנת האום בדבר זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, לפיה אנשים עם מוגבלות צריכים להיות שותפים להחלטות על החיים שלהם. עוד, נאמר כי ניתן לחשוב על אדם עם מוגבלות שילווה את הישיבות שהוא לא חבר וועדה – כמשקיף.

2. הוחלט כי עצם השותפות של אדם עם מוגבלות בצוות היא קריטית, והשמיעה של אדם כגון זה אינה מספיקה. לכן חברי הצוות יעבירו שמות אופציונליים לאנשים עם מוגבלות וקשישים שיוכלו לשמש כמשקיפים בצוות, והצוות יבחר את הנציגים. בנוסף, הוחלט כי חברי הצוות ישלחו הצעות למסגרות של אנשים עם מוגבלות בהן חברי הצוות יבקרו במהלך דיוניהם.

5. מחקר משווה עולמי:

על מנת לאפשר שיח מעמיק ופורה, הוצע כי ישיבות הצוות ילוו בסקירה משווה של הנעשה בעולם, בנוגע לתחומים בהם הצוות ידון. הוחלט כי לקראת כל ישיבה רלוונטית יישלח ע"י אפרת מחקר משווה על הנעשה בעולם. בנוסף, חברי הצוות ישלחו לאפרת חומרים ושמות אנשים העוסקים במחקר משווה. כמו-כן, אפרת תפיץ לחברי הצוות סיכום למחקר של פרופ' איסי דורון ומיטל סגל רייך – בנושא מנגנונים שונים בעולם לפיקוח על אפוטרופסים.

6. הגשת דו"ח ביניים למנכ"ל המשרדים:

הוחלט כי יוגש דו"ח ביניים למנכ"ל המשרדים החברים בצוות במהלך חודש מרץ 2018. זאת, על מנת לשקף למנכ"לים את הכיוונים ורוח הדברים במהלך ישיבות הצוות.

7. חברי הצוות עברו יחד על הצעת המחליטים הממשלתית ובכך הובהר מנדט הוועדה וכן הועלו הנושאים בהם חברי הצוות יהיו מעוניינים לדון במהלך הדיונים.

8. טיוב רגולציה:

המלצות הנוגעות לטיוב רגולציה, יעשו בשיתוף יעל פולק-גליק, נציגת אגף ר"א של משרד המשפטים. בנוסף, אפרת תשלח לחברי הצוות דו"ח טיוב רגולציה של מערך הפיקוח על אפטרופוסים.

9. מקבלי גמלת בטל"א:

יש סעיף בחוק הביטוח הלאומי שמאפשר למוסד לבטל"א למנות מקבל גמלה למי שלא יכול לקבל לעצמו את הגמלה. ממנו התפתח מוסד שהרבה אנשים עם פרופיל של אפטרופסות -40,000 איש, בטל"א ממנים להם מקבל גמלה. אין להם סמכויות, לכאורה רק היו צריכים להעביר גמלה. בפועל, התחילו להעמיס עליהם מטלות של אפטרופסות אך לא הסדירו סמכויות ולא הסדירו שכר טרחה ולא פיקוח. בנוסף, תאגידי אפטרופסות קיבלו תפקיד של מקבלי גמלה והדבר יצר קשיים. יש שני כיוונים שעלו בדיונים בנושא עד עתה – הגדרה והרחבת סמכויות מקבל גמלה או לחילופין הסטה של רוב מקבלי הגמלה להליך אפטרופסות. הוחלט כי לקראת דיון הצוות בנושא, תשלח איילת לחברי הצוות דו"ח מקבלי גמלה ומוריה תתייעץ גם עם האשכול החברתי ביעוץ וחקיקה האם הנושא ימשיך להיות מטופל על ידי מחלקת ייעוץ וחקיקה או שיוקפא עד למסקנות הוועדה הנוכחית בנושא.

10. תקצוב אישי לאנשים עם מוגבלות:

הוחלט כי אפרת תבקש דו"ח ממכון ברוקדייל של תקצוב אישי לאנשים עם מוגבלות – על מנת שהצוות יוכל לבחון האם התקצוב יעיל, האם אחוזים נרחבים מהכסף שהאדם מקבל מהמדינה לא הולך לתקורות של ניהול הכסף.

11. שולחן עגול לאומי:

בחברה האזרחית יש המון גורמים שמנסים להמציא את הגלגל. בתחום של אפטרופסות וחלופות יש הרבה מאוד פעילות. יש גם ריכוז ידע, יש גורמים שיועדים לעשות זאת. חשוב לשתף את החברה האזרחית ולהקים יחד איתה שולחן עגול לאומי לבחינת הנושא אחת לזמן קצוב.

12. פעילות הוועדה:

הוחלט כי פעילות הוועדה תסתיים שנה מיום התכנסותה – בספטמבר 2018. בנוסף, במרץ 2018 יוגשו בקשות תקציביות מטעם הצוות למנכ"ל המשרדים, משום שאז יתחילו להכתב הצעות התקציב המשרדיות. זאת, לקראת העלאת התקציב לאישור הממשלה בחודשים יולי-אוגוסט 2018. יו"ר הוועדה הבהירה כי

עניינים תקציביים לא יעצרו את המלצות הצוות. טובת האנשים היא בראש מעייניה. הצוות יעשה זאת בצורה הדרגתית, רב שנתית. מבחינת המלצות הצוות ייקח את האופטימום, ואז יראה לגבי היישום. לאנשים חסרי ישע מגיע יותר והצוות פה ליישם זאת.

13. נציגות משרד האוצר בצוות:

משרד האוצר יסגור נציג סופי לצוות – עד לפגישת הצוות הבאה ב-17.9.

14. הצגת משרד הרווחה את תחומי עיסוקו הנוגעים לעבודת הצוות:

סימונה ואיילת הציגו את עבודת משרד הרווחה ובאי כח היועץ המשפטי לממשלה בכל הנוגע לתחומי הצוות. סימונה תשלח את המצגת לכלל חברי הצוות, איילת תפיץ לכלל חברי הצוות את תקנון עו"ס (תע"ס) – תפקידו של פקיד הסעד לעניין אפטרופסות. אפרת תעביר לחברי הוועדה את הקישור לסל טיפול הנחיות לאפטרופוס.

15. הליכים למינוי אפטרופוס:

ההליכים למינוי אפטרופוס מתנהלים בביהמ"ש למשפחה ושרעיים. מוסלמים יכולים לבחור בעצמם לאיזו ערכאה הם הולכים. לגבי דתות אחרות – לא יכולות ללכת לבתיה"ד הדתיים שלהם (אלא בהסכמת כל הצדדים ובכלל זה ב"כ היועמ"ש (שהינו צד לכל הליך אפטרופסות מכח הוראות הדין). משרד הרווחה מבקש שביה"ד השרעי יצרף אותם, כך עפ"י החוק, להליכי מינוי האפטרופוס, אבל ברוב הארץ הם לא יודעים על ההליכים שמתנהלים בביה"ד השרעי. שת"פ עם ביה"ד השרעי בעייתי בתחום הליכי מינוי אפטרופסות. תפיסות העולם של ביה"ד השרעי נשענות לעיתים על הדין הדתי ולא על הדין האזרחי בישראל. כאשר משרד הרווחה מתערב בהליכים אז כן שומעים אותם בביה"ד השרעי. בביהמ"ש לענייני משפחה - הבקשה של התסקיר, ברוב המחוזות, היא אוטומטית. במחוז המרכז יש בעיה קשה עם נושא של תסקירים כי העומסים אדירים. נוצרה סיטואציה שחלק מהצווים ניתנים באוטומט, אף שלא הועבר/ ניתנה עמדת ב"כ היועמ"ש. ישנם 13,000 תיקים ארציים בשנה. כמו-כן, ישנם 4,600 מינויים שנעשים ללא תסקיר. הוחלט לדון גם בנוגע למינוי אפטרופוס בפרוצדורות רפואיות דחופות וכן בנוגע לתעודות רופא; הוחלט לדון בנושא כתיבת נוהל מובנה לפיו האפטרופוס הכללי הוא חלק מהתהליך - כאשר שואלים האם כדאי למנות אפטרופוס, האם הוא מתאים, החלפת אפטרופוס; הוחלט לדון לגבי שימוש בסעיף 68 לחוק הכשרות המשפטית והאפטרופסות - מי יכול להשתמש בסעיף? האם כל שימוש בסעיף צריך להגיע למשרד רווחה; הוחלט לדון במקומו של התסקיר ושל פקיד הסעד; התעריפים הגבוהים של עו"ד לייפוי כח המתמשך.

16. סוגיית הנתונים:

סוגיה חשובה לבירור הוועדה. חשוב גם שהנהלת ביהמ"ש יגידו כמה צווים הם נותנים בשנה. שאלת הנתונים כל הזמן חוזרת והיא לא ברורה. אין היום בחוק תנאי סף מי יכול להיות ממונה כאפוטרופוס. כ-7,000 בלבד מהתיקים מגיעים לאפוטרופוס הכללי, מתוך 13,000 תיקים שנפתחים משנה. על פי נתוני משרד הרווחה, מדובר על 8,400 תסקירים בשנה (שנת 2016) מתוכם 938 קטינים, 1008 עיכוב התפתחותי, 894 נפגעי נפש, 4291 אזרחים ותיקים, 375 אוטיסטים, 981 שיקום ובעיות רפואיות (ת"ד, מחלה, פגיעות ראש).

17. במהלך הצגת הנושא ע"י משרד הרווחה, נתבקש ע"י החברים כי הצוות ידון גם בנושאים הבאים:

המינויים בדיעבד – אפשר להתחיל בבדיקה בתוך המסגרות – ולבחון חלופות; הבאת המסקנות של הפיילוט והחלטה בדבר סוגיית פיצול הפיקוח והאחריות בנושא האפוטרופוסות. *פסולי דין*; ביה"ד השרעי וההתאמה שלו; חובת התסקיר (שצריך לחדש אותו); תעודות רפואיות (שהן לא בסל הבריאות – הוצאה של מינימום 1500 ₪ ומעלה); ייזומי הליך ושימוש בסעיף 68 לחוק הכשרות.

18. לסיכום, הוחלט כי במהלך דיוניו, הצוות יעסוק בנושאים הבאים:

- מערכות המשפט, מערכות אפוטרופוסות
- מקבלי גמלה – בטל"א
- פיילוט פיקוח על אפוטרופסים - הממצאים של פיילוט הבגירים יובאו בפני הצוות לצורך מתן המלצות ממשיות.
- אפוטרופוסים מקצועיים – הנושא כאוב ולא עובד טוב כעת.
- הקמת שולחן עגול לאומי – בשיתוף החברה האזרחית
- שמיעת אנשים שמונה להם אפוטרופוס וייצוגם בהליכים בעניינם
- מינוי אפוטרופוס בהליכים דחופים בביה"ח – הסכמה מדעת של המטופל, תפקידה של וועדת האתיקה ועוד.
- שת"פ בין ביה"ד השרעי למשרד הרווחה - שת"פ בעייתי, ביה"ד השרעי אינו מעדכן את משרד הרווחה במתרחש בתחומו, לא מערב את משרד הרווחה בתהליכים.
- סוגיית המומחים ומגשי חוות הדעת (מטופלת בחלקה בעבודה נוכחית על תקנות מומחים) ובכלל זאת, תעודת רופא – בכל הנוגע לחוו"ד רפואית שמתבקשת מטעם ביהמ"ש, שאלת חיוב התעודה כחלק מההליך, והכנסת עלותה לסל השירותים.
- סוגיית פיצול הפיקוח והאחריות בנושא האפוטרופוסות.
- פסולי דין- בחינת כל נושא "פסולי הדין" (מנוגד לתפיסת האמנה)

- כתיבת נוהל מובנה לפיו האפוטרופוס הכללי הוא חלק מהתהליך - כאשר שואלים האם כדאי למנות אפוטרופוס, האם הוא מתאים, החלפת אפוטרופוס.
- סוגיית הנתונים – מטעם מ. הרווחה, הנהלת ביהמ"ש יגידו כמה צווים הם נותנים בשנה.
- אין היום בחוק תנאי סף מי יכול להיות ממונה כאפוטרופוס.
- מקומו של התסקיר ושל פקיד הסעד - פיצול תפקידו של עו"ס לעניין סדרי דין – שלא יעסוק בכל כך הרבה נושאים
- שינוי התנהלות משרד הבריאות – בכל הנוגע לכניסת אדם לבית אבות של משרד הבריאות – המחייבת כיום מינוי אפוטרופוס.
- שינוי התנהלות משרד הרווחה לגבי כניסה של עו"מ שכלית במסגרות הדיור (אם בנהלי המשרד והן במציאות בשטח ע"י המסגרות).
- שימוש בסעיף 68 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות¹ - מי יכול להשתמש בסעיף? האם כל שימוש בסעיף צריך להגיע למשרד רווחה.
- התעריפים הגבוהים של עו"ד לייפוי כח מתמשך - בסביבות 2,500 ₪ במקרה הטוב. היה רצון של המדינה להגביל את הסכום במהלך התיקון לחוק האפוטרופוסות, אבל לשכת עו"ד לא הסכימו. עם זאת, יצוין כי הופקדו למעלה מ-240 יפויי כח במשרד המשפטים. סוכם כי יתנהל דו שיח מול הסיוע המשפטי בדבר לקיחת האחריות על הפרוייקט.
- בדיקת מינוי אפוטרופסים בדיעבד – לפי מסגרות – ובחינת חלופות
- תעודות רפואיות (שהן לא בסל הבריאות – הוצאה של מינימום 1500 ₪ ומעלה) – יקר מדי ולכן לא עושים בכך שימוש.

¹ 68.א) בית המשפט רשאי, בכל עת, לבקשת היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו או לבקשת צד מעוניין ואף מיזמתו הוא, לנקוט אמצעים זמניים או קבועים הנראים לו לשמירת ענייניו של קטין, ושל אדם שמונה לו אפוטרופוס, אם על-ידי מינוי אפוטרופוס זמני או אפוטרופוס-לדין, ואם בדרך אחרת; וכן רשאי בית המשפט לעשות, אם הקטין או האדם שמונה לו אפוטרופוס פנה אליו בעצמו.

ב) היתה הבקשה להורות על ביצוע ניתוח או על נקיטת אמצעים רפואיים אחרים, לא יורה על כך בית המשפט אלא אם שוכנע, על פי חוות דעת רפואית, כי האמצעים האמורים דרושים לשמירת שלומו הגופני או הנפשי של הקטין או האדם שמונה לו אפוטרופוס, לאחר ששקל את רצונו של האדם, חשיבות הטיפול, נחיצותו, דחיפותו, הפגיעה האפשרית באורח חייו ואת סיכויי השיפור באיכות חייו של האדם.

ג) בפרק זה, למעט בסעיף 80, "אדם שמונה לו אפוטרופוס" – לרבות אדם שבית המשפט רשאי למנות לו אפוטרופוס, והוא אף אם עדיין לא הוברר אם התקיימו התנאים למינוי.

החלטה	אחראי/ת לביצוע
בפעמים הבאות הישיבות יתקיימו בין השעות 9:00-13:00.	
שליחת נושאי הישיבות העתידיות כולל שמות המוזמנים – על מנת שתוכלו להציע להוסיף מוזמנים נוספים.	אפרת
שליחה לאפרת - רשימת אנשי הקשר לתיקון לחוק האפוטרופסות שעשו בה שימוש במהלך הדיונים בכנסת.	מוריה
מסגרות של אנשים עם מוגבלות בהן כדאי לבקר	שרית ופאני
העברת שמות אופציונליים לאנשים עם מוגבלות וקשישים שיוכלו לשמש כמשקיפים בצוות – עד ל-12.9	כלל חברי וחברות הצוות. חשוב להעביר את השמות בזריזות בכדי שכבר בפגישת הצוות הבאה יתחילו לשמש כמשקיפים.
לקראת כל ישיבה רלוונטית יישלח מחקר משווה על הנעשה בעולם	אפרת
יישלחו לאפרת חומרים ושמות אנשים העוסקים במחקר משווה	כלל חברי וחברות הצוות
הפצת הסיכום למחקר של איסי ומיטל סגל רייך – מנגנונים שונים בעולם לפיקוח על אפוטרופסים.	אפרת
העברה לאפרת של פרטי יצירת קשר עם מכון לחקר הזקנה – מטעם האוניברסיטה העברית	מיטל הוברט אשכנזי
יוגש ד"וח ביניים למנכ"לים – בסביבות חודש מרץ 2018	

שליחת דו"ח טיוב רגולציה – מערך הפיקוח על אפוטרופסים	אפרת
הפצת המצגת שהציגה סימונה	אפרת
הפצת דו"ח מקבלי גמלה	איילת
בקשת דו"ח ממכון ברוקדייל של תקצוב אישי לאנשים עם מוגבלות	אפרת
ישיבות שייגעו בנושא טיוב רגולציה – יהיו בשיתוף עם אגף רי"א במשרד המשפטים	אפרת
במרץ 2018 יוגשו בקשות תקציביות מטעם הצוות, משום שאז יתחילו להכתב הצעות התקציב המשרדיות	בוני
משרד האוצר יסגור נציג סופי לצוות – עד לפגישת הצוות הבאה ב-17.9	יעל
הפצת תקנון עו"ס – תפקידו של פקיד הסעד לעניין אפוטרופסות	איילת
להעביר לחברי הוועדה את הקישור לסל טיפול הנחיות לאפוטרופוס. http://www.justice.gov.il/Units/ApotroposKlali/Departments/ApotroposKlali/Apotropos_Pikuach/Pages/ShelteredTreatmentBasket.aspx	אפרת
שדרוג הישיבה הבאה. איילת – שתיה. בוני - פירות	איילת ובוני
מתן הערות לפרוטוקול הישיבה – עד ליום 14.9.17	כלל חברי הצוות
פעילות הוועדה תסתיים בספטמבר 2018	

ישיבה מס' 2 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטורופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 2

תאריך: 17.9.17

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך - ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטיות (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – יעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, ד"ר שלי שטרנברג – מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח – מ. הבריאות (חברת וועדה), טל נשרי – ממונה מטעם הלשכה המשפטית על חוק זכויות החולה – מ. הבריאות, ליאורה גור – סגנית מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטורופסים – מ. המשפטים, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה ביעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטורופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטורופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), גיא תמקינה – המתמחה של תמי, פאני יוז – סגנית מנהלת השירות לאזרחים ותיקים במשרד הרווחה (חברת וועדה)(תוחלף החל מהישיבה הבאה, עקב יציאתה לגמלאות), שרית טילוביץ' לוי – מפקחת ארצית על מערכת האבחון ונציגת מינהל מוגבלויות – מ. הרווחה (חברת וועדה), יעקב טייכמן – נציג הקהילה (מתמודדי נפש).

נושאים שעלו:

1. נציגות משרד האוצר בצוות:

עקב הודעת משרד האוצר כי נציגם הנוכחי (שאמון על תחום הרווחה) יוחלף ברפרנט האמון על משרד המשפטים, החברים העלו את בקשתם כי הרפרנט יוחלף ברפרנט האמון על משרד הרווחה, או לכל הפחות שישמשו שניהם כנציגים בוועדה. זאת, משום שהקשיים והאתגרים התקציביים בהם יעסוק הצוות נמצאים יותר בעולם הרווחה. הוחלט כי הצוות יפנה למנכ"לית משרד המשפטים בנוגע להחלפת נציג האוצר בצוות.

2. כתב המינוי לחברי הוועדה מטעם משרדי הממשלה:

מלבד משרד הבריאות, אשר שלח את כתב המינוי, הוחלט כי כל נציג יפעל מול מנכ"ל משרדו על מנת להכין את כתב המינוי לחברי הוועדה מטעם משרדו.

3. השתתפות נציגים של אוכלוסיות רלוונטיות:

התווסף לצוות יעקב טייכמן, נציג קהילת מתמודדי הנפש. בנוסף, יתווסף נציג מטעם קבוצת הסנגור של אלווין ובית איזי שפירא, נציג קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית. לגבי נציג אוכלוסיית הזקנים – הצוות עדיין בוחן את הנושא לגבי נציג מתאים.

4. הצגת משרד המשפטים את תחומי עיסוקו הנוגעים לעבודת הצוות וכן נקודות בהן כדאי שהצוות יעסוק:

מוריה הציגה את עבודת מחלקת יעוץ וחקיקה וכן את עיקרי תיקון 18 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטורופסות; תמי וליאורה הציגו את עבודת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטורופסים; יונית הציגה את עבודת נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות. המצגות שהוצגו יופצו לחברי הוועדה. מיטל סגל-רייך תציג את עבודת הסיוע המשפטי במפגש הבא.

– **מגמות להמשך של מחלקת יעוץ וחקיקה – 1. ביטול מוסד פסול הדין –** מופיע עדין בספר החוקים. השימוש בפועל – הצטמצם מאד עם השנים. במקור פסול הדין אומר שאדם שלא מסוגל לגמרי לקבל החלטות ניתן להכריז עליו פסול דין. אדם שמוכרז כפסול דין נשללת ממנו הכשרות המשפטית והוא לא יכול לקבל החלטות ולבצע פעולות משפטיות אלא בהסכמת הנציג. יש חקיקה נרחבת ששוללת מפסול דין הרבה זכויות ואפשרויות בתחומים רבים. מכריזים על אדם פסול דין – דווקא אדם בתפקוד גבוה שמזיק לעצמו. – **חברות הצוות ממשרד הרווחה והמשפטים יעבירו את מס' פסולי הדין במדינת ישראל. 2. הפרדת חוק הכשרות המשפטית והאפוט' לחוק הורים וילדיהם (להפריד אפוט' בין בגירים לקטינים) ולחוק זכויות לאנשים המוגבלים ביכולתם לקבל החלטות (שם זמני).** 3. קביעת עקרונות בחוק יסוד בחוק כזה. 4. פיתוח תומך בקבלת החלטות. 5. שמיעת אנשים בהליכי אפוט'. 6. ייצוג משפטי. 7. הטמעה.

– **מגמות להמשך (נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות): 1. מסגרות לדיוור – פתיחת מנוי האפוטורופסות ובחינת הצורך והחלופות לכל אדם של תמיכה בקבלת החלטות ויפוי כח מתמשך. 2. תמיכה בקבלת החלטות – בניה כשירות של תמיכה בקבלת החלטות (מי שאין לו מישהו**

שמתאים, וצריך מישהו חיצוני). 3. ייצוג ושמיעת האדם בהליך. 4. הנחלת השינוי – לגבי אנשים צעירים כבר במערכת החינוך וכדאי לצרף נציגים לישיבות הרלוונטיות. 4. צריך להתחשב בדעתו של האדם וזו זכותו – גם בקרב נותני השירות.

– **מגמות להמשך (מערך הפיקוח על אפוטרופוסים):** 1. שימוש בהליכי גישור בהליכי מינוי אפוטרופוס ובהליכי אפוטרופוסות בכלל, ביחוד כשקיים סכסוך משפחתי (אולי ניתן לשלב זאת בתחום של הסדר התדיינויות במשפחה). 2. **דיווחים של אפוטרופוסים:** האפ"כ מקבלים רק כ-50% מהדיווחים השנתיים של האפוט'. האפוט' אמור להגיש לאפ"כ את הדו"ח הראשון שנקרא פרטה, ואח"כ אמור לתת דיווח תקופתי. פרטות – מוגשות כ-66%. דיווח תקופתי – מוגשים כ-50%. לכשתוקם מערכת ממוחשבת מתקדמת, אשר מרכזת את המידע ואת תהליכי הפיקוח, ניתן יהיה לאכוף בצורה טובה יותר גם את הדיווחים. בנוסף, יחידת הפיקוח מתרכזת בתחום של הטמעה והדרכה של אפוט' – על מנת לעורר את המודעות והחשיבות שבדיווח. **אחת ממטרות הוועדה היא לתת לאדם שירות במקום אחד עם נהלים ברורים** – על מנת להקל. בנושא זה, יש צורך בהתכוונות של גורמי המדינה (משרדי הממשלה, בטל"א, מערכת ביהמ"ש) – על מנת לייעל את השירות לאזרח. 3. **תאגידי אפוטרופוסות:** בעקבות פילוט של אפוט' לעניינים אישיים, שנערך ע"י האפ"כ בסיוע מכון ברוקדייל, בכל הנוגע לתאגידי אפוט' הממצאים לא היו חיוביים. **ישנו צורך בשינוי מודל תאגידי האפוטרופוסות.** יורחב בנושא בישיבת הצוות שתוקצה לנושא זה.

5. **הצגת משרד הבריאות את תחומי עיסוקו הנוגעים לעבודת הצוות וכן נקודות בהן כדאי שהצוות יעסוק:**

שלי וטל הציגו את עבודת משרד הבריאות בתחום וכן הרחיבו רפואית בנוגע לדמנציה.

נתונים ונקודות שהועלו במהלך הצגת הנושא:

– כיום, פסיכיאטר יכול להתריע בפני משרד הבריאות כי יש צורך למנות אפוט' לאחד ממטופליו – חלק מחברי הצוות העלו את נקודה זו כבעייתית, כי אז מתמודדי נפש לא ירצו ללכת לפסיכיאטר.

– ניתנו הנתונים הבאים: 3% מאוכל' הקשישים גרים במוסד. 20% מחולי הדמנציה גרים במוסדות. 80% מהקשישים הגרים במוסד סובלים מדמנציה.

– בלי השפעה על תפקוד יומיומי לפי ההגדרה אין דמנציה אצל האדם.

– בשלבים הראשונים לדמנציה יכול להיות שלאדם תהיה יכולת לקבל החלטה מי רוצה להיות תומך החלטות למרות שלא תהיה לו יכולת לקבל החלטה על איפה הוא צריך לגור למשל. **נושא זה קריטי לעולם המשפט – שזה לא שחור ולבן, שהאדם יכול להחליט על חלק מהדברים.** נאמר מבין חברי הצוות כי המנגנון המשפטי לא נותן כרגע פתרון מספיק לעניין בעיות דמנציה אל מול מינוי אפוטרופוס. שידועים שלא חייבים אפוט' אלא אפשר גם חלופות אחרות.

6. **האזרחים במדינה אינם מודעים לעבודת משרדי הממשלה:**

משרדי הממשלה פועלים רבות למען האזרחים, אך במקביל פועלים ארגונים שיש להם מערכת דוברות רצינית, כך שהציבור מכיר רק בפעילות הארגונים. יוצא, כי האזרחים אינם מכירים את עבודת משרדי הממשלה והקרדיט לעשייה מגיע לארגונים החברתיים. כדאי לחשוב על דרכים איך להעביר לקהילה את העשייה של משרדי הממשלה כי בתפיסה הקהילתית ארגוני מגזר שלישי הם אלה שעושים את זה ומשרדי הממשלה אלה שפוגעים בהם. וכך – התדמית של משרדי הממשלה נותרת עגומה. **חשוב להראות ולפרסם כי יחד – הארגונים והממשלה – פועלים לטובת האזרחים.**

7. **צמצום מוסד האפוטרופוסות וההסללה אליו במערכות שונות:**

ישנה וועדה המפרשת את אמנת האו"ם לזכויות אנשים עם מוגבלות (עליה חתמה ואשררה מדינת ישראל), ולפיה האמנה מבקשת לבטל את מוסד האפוטרופוסות. (מדינת ישראל כתבה הערת הבהרה בעת החתימה על האמנה) חברי הצוות אינם סבורים שצריך לבטל את מוסד האפוטרופוסות (מדינות רבות בעולם גם כן סבורות כך) – אבל הוא צריך לשמש במקרים שבקצה – וזה לא מה שקורה היום. בנוסף, במקרים רבים האופן שבו האפוטרופוס מתנהל – פוגע באדם יתר על המידה. כמו-כן, לא ניתן לאנשים מספיק מידע לגבי חשבון הבנק שלהם, הם זקוקים לאישור לגבי כל הוצאה ופעולה, אפוט' אחד למשל אמר לאדם שהוא מונה לו, כי לא יבקר את ההורה שלו כי זה לא עושה לו טוב. חשוב לשמוע ולהתחשב ברצונו ובדעתו של האדם ולאפשר לו גם להחליט בעצמו כשהוא יכול – ובתוך כך צריכה להנתן במקרים המתאימים ההחלטה של האפוטרופוס. כך גם נכתב בתיקון מס' 18. **ישנה הסללה במערכת החינוך, עוס"ים ורופאים שהולכת כמעט אוטומטית למינוי אפוטרופוס. משום כך, יש צורך בהטמעת החוק גם במערכות אלו – והסבר על החלופות הקיימות.**

8. **קיום שיחת חתך עם מומחים בינ"ל בכל הנוגע לתחומי העיסוק של הוועדה:**

הוצע כי תקיים שיחת סקייפ עם מומחים בינ"ל בתחומי העיסוק של הוועדה.

9. השתתפות חברי הצוות בפורום סגנים לביהמ"ש למשפחה:

בתאריך 15.10 תתקיים ישיבת פורום סגני ביהמ"ש למשפחה, ובא יציגו חברי הצוות את תחומי העיסוק של הוועדה ויגיעו עם שאלות ספציפיות לשופטים. משתתפים: בוני, מוריה, מיטל, תמי, איילת, אורי.

10. במהלך הצגת הנושאים, נתבקש ע"י החברים כי הצוות ידון גם בנושאים הבאים:

א. **הטמעת תיקון מס' 18 לחוק במערכת החינוך, הרווחה והבריאות** – מתי כדאי למנות אפטרופוס, אילו חלופות קיימות (יפוי כח מתמשך, תומך בקבלת החלטות, מנגנוני הגנה על רכוש שאינם אפטרופוסות, כדוגמת הערת אזהרה על נכס מקרקעין).

ב. **בחירת חלופות לאפטרופוסות במסגרות לדיור** – פתיחת אפשרויות של תמיכה בקבלת החלטות ויפוי כח מתמשך בפני הדיירים במערכי הדיור של משרד הרווחה (ע"י אנשי המקצוע במסגרות). כל זאת - לאחר יידוע הדיירים בחלופות.

ג. **תמיכה בקבלת החלטות – בניה כשירות של תמיכה בקבלת החלטות (מי שאין לו מישור שמתאים, וצריך מישור חיצוני).**

ד. **לתת לאדם שירות במקום אחד עם נהלים ברורים ואחידים**, ולהפחית את הצורך להתרוצץ בין גורמים שונים, לרבות שיפור השירות לציבור האפוט' וסיוע בביצוע תפקידם, כולל איתור רכוש ומידע.

ה. יפוי כח מתמשך:

– הטמעת התהליכים והעלאה למודעות הציבור (למשל שרופא משפחה ישאל אדם בגיל מסוים אם יש לו יפוי כח מתמשך, למשל בכניסה של אדם לבית אבות שישאלו אותו אם יש לו יפוי כוח וכד').

– הפצה ופרסום

ו. **התמקצעות ביהמ"ש לענייני משפחה או טריבונל מינהלי-שיפוט** שיהיה מוסמך לדון בחלק מהנושאים (רשם לענייני אפטרופוסות).

ז. **בתי דין שרעיים וסמכותם** – מי יעסוק בנושא של אפוט', האם נכון להותיר את סמכות בתי הדין השרעיים בתחום כפי שהיא כיום.

ח. שמיעת וייצוג האדם בהליכים

ט. **מינוי – תנאי סף למינוי אפוט'/תומך החלטות/מיופה כח.**

י. **גישור בהליכי אפטרופוסות**

יא. **מבנה השירות הציבורי – כיצד ניתן לתת את השירותים בצורה היעילה והנכונה ביותר?** – בין היתר עלה הרעיון של רשות האפטרופוסות,

יתרונות וחסרונות, מודלים בעולם.

יב. **פיקוח בכלל – הגברת שיתוף הפעולה;** כלי פיקוח אפקטיביים (ממשקים ממוחשבים); מנגנוני תיאום והעברת מידע בין גורמי פיקוח שונים – למשל – הפיקוח באפ"כ, פיקוח שמתבצע ע"י משרד הבריאות, פיקוח מטעם אגף השיקום במשרד הביטחון, פיקוח על אומנה ופנימיות מטעם משרד הרווחה ועוד; הגדרת תקן למפקח (מה היקף האנשים המירבי תחת אחריותו ומה הגדרת תפקידו);

יג. **פיקוח על עניינים אישיים בפרט – כיום ובעתיד – ממצאי הפיילוט ודיון עקרוני.**

יד. **ייצוג בפני ביהמ"ש – מי מייצג באיזה עניין (רווחה/אפ"כ/סיוע משפטי)**

טו. **איגום מידע – בסיס נתונים, העברת מידע ופרטיות (ביהמ"ש, משרד הבריאות והרווחה, בנקים, טאבו וכו' – יתרונות מול חסרונות).**

טז. **סמכויות חקירה למערך הפיקוח על אפטרופוסים.**

יז. **יצירת קשר עם אפטרופוסים בתחילת הדרך, פגישת מידע ותיאום.**

יח. **מי אחראי למתן הדרכה, ליווי ותמיכה ובאיזה שלב (בימ"ש? עו"ס? פיקוח? למשל מפקח לא יתן תמיכה לאפטרופוס שהוא מפקח עליו, מנגד הצורך של אפטרופוסים בני משפחה בתמיכה עולה מהשטח).**

יט. **הדרכה לאפוט' – חובה או רשות (גורם מקצועי מול בן משפחה); היקף; מימון. איך עושים את זה ומי עושה זאת?; הדרכות לגורמים מקצועיים; פיתוח שירותים מקוונים**

כ. **ליווי ותמיכה מסוגים שונים לבני משפחה מטפלים ולאנשים הזקוקים לסיוע עצמם.**

כא. **תאגידי אפוט' – הבעיות במודל הקיים וחיפוש מודל חדש (אחריות המדינה, מימון).**

כב. **המודל המקצועי לתמיכה בקבלת החלטות וחלופות אחרות.**

כג. **שילוב החברה האזרחית – ארגונים, מתנדבים, סטודנטים.**

כד. **תעסוקת מבוגרים – מתאים ומשתלב עם יעדים אחרים (לביטוח הלאומי ניסיון).**

כה. **פסיכיאטר כיום יכול להתריע בפני משרד הבריאות כי יש צורך למינוי אפוט' – נקודה בעייתית כי אז מתמודדי נפש יחששו ללכת לפסיכיאטר.**

כו. **המנגנון המשפטי לא נותן כרגע פתרון מספיק לעניין בעיות דמנציה אל מול מינוי אפטרופוס. יש להעביר לביהמ"ש כי לא חייבים אפוט', אלא אפשר גם חלופות אחרות.**

ישיבה מס' 3 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטרופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 3

תאריך: 2.10.17

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטיות (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – יעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, ליאורה גור – סגנית מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה ביעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), גיא תמקינה – המתמחה של תמי, שרית טילוביץ' לוי – מפקחת ארצית על מערכת האבחון ונציגת מינהל מוגבלויות – מ. הרווחה (חברת וועדה), מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי (חברת וועדה), עירית גוטמן – מנהלת המוקד לאזרחים ותיקים של המשרד לשוויון חברתי, רקפת עצמון - עו"ס ראשית לעניין סדרי דין - מ. הרווחה (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד הרווחה.

נציגות הרשויות המקומיות: רונית צור – אשדוד, אלן קדוש – אשדוד, יעל הס – ירושלים, נועה סטולמן – ירושלים, לאה ויגודה – ירושלים, רותי בן אברהם – ירושלים, אסתי אשל – אור יהודה.

1. נושאים שעלו:

חברי הישיבה הזמינו את נציגות הלשכות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות בכדי לשמוע מהם מה לדעתן דרוש תיקון ושיפור בכל הנוגע לתחומי הצוות.

רשויות מקומיות:

כל אחת מהנציגות הציגה את המצב ברשות בה היא עובדת. נקודות שעלו בשיחה:

החלטה	אחראית לביצוע
פניה למנכ"לית משרד המשפטים בנוגע להחלפת נציג האוצר בצוות	אפרת
פניה למנכ"ל המשרדים בנוגע לכתב המינוי לחברי הוועדה	משרד הרווחה (איילת), משרד המשפטים (אורי), המשרד לשוויון חברתי (מיטל).
הפצת המצגות שהוצגו בפני חברי הצוות – מצגת מערך הפיקוח על אפוטרופסים, מצגת משרד הבריאות, מצגת תיקון מס' 18.	אפרת
הפצת תקציר תיקון 18 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות	אפרת
הפצה לחברי הצוות של מס' פסולי הדין במדינת ישראל.	נציגי הרווחה והאפ"כ.
הפצת הטפסים החדשים שאפוט' צריכים למלא.	תמי
קביעת תאריך לשיחת חתך עם מומחים בינ"ל – על נושאים שבהם הוועדה תעסוק	יונית ואפרת
השתתפות חברי הצוות בפורום סגני ביהמ"ש למשפחה, ב-15.10	מוריה, מיטל, תמי, אורי, איילת, בוני, אפרת
כיבוד לישיבה הבאה	אורי ויונית
מתן הערות לפרוטוקול הישיבה – עד ליום 1.10.17	כלל חברי הצוות

בהתאם לנתונים שהגיעו אל הנציבות לכתובת הדו"ח לאו"ם

בישראל בשנת 2014, הוכרזו 7 פסולי דין,

2013 הוכרזו 6 פסולי דין

2012 הוכרזו 5 פסולי דין

2011 הוכרזו 11 פסולי דין

מחסור בהדרכה –

- א. הדרכה הייתה מסייעת רבות לעוס"ם להבין את משמעות תיקון מס' 18 לחוק (הכוללת הסבר על החלופות).
 - ב. **הוצע כי כל אדם שמונה כאפוטרופוס יהיה מוזמן לישיבה קבוצתית**, מדי תקופה, בכדי לקבל הדרכה ולבדוק עמו כיצד הוא מסתדר ("ניתן לו סיוע במילוי הטפסים וכן סיוע רגשי"). נציגות האפ"כ השיבו כי ישנם מפגשי הדרכה לאפוט' חדשים שהם מקיימים – ועד כה 20-30% מהמוזמנים הגיעו. כלומר – ישנו צורך ורצון להדרכה. מהמשרד לשוויון חברתי הוסיפו כי הם מקבלים במוקד פניות הציבור פניות רבות של אפוט' המבקשים הדרכה, ושמומלץ בסופה לתת גם דף הנחיות.
 - ג. עוד הוצע, כי **יחידות הסיוע בביהמ"ש למשפחה, אולי יוכלו להוות כתובת, הדרכה, יתקיים מפגש הנחיה לאפוט' כיצד לנהוג ומה המחויבות שלהם וכן להקים מוקד טלפוני ארצי נגיש שיוכל לסייע**. מערך יישור קו אוטומטי.
 - ד. נציגות האפ"כ מסרו כי החזון הוא שיהיה מערך הדרכה שיוכל לתת כמה סוגים של מענים - **קורס מקוון (שכבר קיים אך עדיין אינו מונגש בצורה מיטבית), הדרכות פרונטליות, יצירת קשר ראשוני עם אפוט' שמונה טלפונית או בסמס (על מנת לעדכן אותו כי יש מידע באתר, יש הדרכות, יש שירות שיוכל לעזור לו)**. בנוסף, אמרו כי בעתיד כשהיו ממשקים אוטומטיים עם גורמים שונים כמו טאבו, בנקים וכד' נשקלת אפשרות שתמנע את הצורך לשלוח את האפוט' לאתר את הרכוש בעצמו ולרשום הערות, אלא המדינה תוכל למסור לו בשלב המיני מה הרכוש של האדם ולסמן עליו אוטומטית הערות אפוט' – כך שיוכל לנהל אותו ולא יצטרך לאתר בעצמו את הרכוש ולפנות אל כל הגורמים.
 - ה. הוצע להעביר **הדרכה לעו"ס לסדרי דין לגבי חוק הגנה על חוסים וחוק האפוט' – מה ההבדל, מתי יש להשתמש באחד ומתי באחר**. צוין כי הדרכות לעו"ס ברשויות המקומיות מתקיימות גם כיום בפועל, אך ככל הנראה זה לא מספק.
 - ו. הוצע כי ההדרכה תינתן לכלל נותני השירותים – עו"ס, נותני שירות בביהמ"ש, בביה"ח, בביה"ס, וכן למשפחות האנשים שלהם מונה אפוט'.
- רוב פקידי הסעד הם במינוי כפול ולהם תפקידים נוספים מלבד תפקידם כפקידי סעד לסדרי דין, דבר המעמיס ומקשה על עבודתם.**

חלופות (ייפוי כח מתמשך ותמיכה בקבלת החלטות):

- א. העוס"ם בוחנים את החלופות אל מול המשפחות. בנוסף, ישנה קבוצת למידה בנושא הזה.
- ב. הטופס שמוגש לביהמ"ש בכל הנוגע לתמיכה בקבלת החלטות הוא אותו טופס שעליו מוגשת הבקשה למינוי אפוט'רופוס. נציגות משרד הרווחה והמשפטים השיבו כי תמיכה בקבלת החלטות היא כעת פיילוט, לכשתכנס לתוקף חוקי יוכן לה טופס ייעודי משלה (הכנת הטופס נמצאת בעבודה כבר בימים אלה).
- ג. הציבור החזק יותר מגיע ומבקש לדעת פרטים על ייפוי כח מתמשך, ייפוי כח רפואי (ישנו קושי להבין כיצד מפקידים את יפוי הכח אצל האפוט'רופוס הכללי או במשרד הבריאות אם מרותקים למיטה). הציבור נזקק לכך – אך לא מכיר את הנושא.
- ד. תמיכה בקבלת החלטות – מוטרדים משאלת הפיקוח. הוצע לכתוב בהנחיות כל כמה זמן ומי בודק את התומך בקבלת החלטות על מנת שלא יפול בין הכסאות ויהיה ברור על מי לפקח עליו.
- ה. ייפוי כח מתמשך – הוער כי אוכל הרווחה יתקשו להשתמש בכלי זה משום עלותו הכספית הגבוהה יחסית. ממשד המשפטים הוער כי הסיוע המשפטי יוכל לספק מענה לאוכלוסיות אשר זכאיות לסיוע משפטי לפי החוק. בנוסף, הוער כי עמותות יוכלו גם הן לספק מענה במחירים נמוכים לאוכלוסיות הנצרכות.

תסקירי אפוט'רופוסות:

- א. באשדוד משפחות מחכות עד חצי שנה לתסקיר במקסימום. גם משפחות שמחכות, לא נותרות ללא מינוי, אלא מקבלות מינוי זמני לאפוט', עד לקבלת התסקיר. לרוב, תוך שלושה חודשים התסקיר מוכן.
- ב. בירושלים ישנם כ-80 תסקירים שממתנים. בד"כ, עומדים בזמנים שנותן ביהמ"ש, כשלושה חודשים לתסקיר (אלא אם כן ישנם מקרים חריגים של ילדים שגרים בחו"ל ועוד, שאז מבקשים מביהמ"ש דחייה). כיום, לוקח יותר זמן להכין את התסקיר – עו"ס נדרש להרבה יותר שיחות עם האדם עצמו, הנושאים הרכשיים מורכבים בתחום הזקנה.
- ג. פיילוט בתי האבות: יש שבעה או שמונה בתי אבות בירושלים שהעוס"ם בבתי אבות אלה עברו הכשרה מיוחדת משותפת עם עו"ס מהרווחה והן כותבות דוחות סוציאליים מורחבים יותר – והדו"חות מוגשים לשופטים. הפיילוט חל במקרים לא מורכבים (כלומר – לא בסכומי כסף גבוהים, חל רק על מינוי בן משפחה כאפוט') – וגם בהם הועמ"ש עובר על הדו"ח ונותן

אישור. פיילוט מאוד מוצלח לדברי המחלקה לשירותים חברתיים בירושלים. הועבר מטעם משרד הרווחה כי עבודת הוועדה היא לבדוק מתי על עו"ס לסדרי דין להתערב בדוחות הסוציאלים שנכתבים ע"י העו"ס בבית האבות ומתי לא.

ד. עלה נושא ניגדו האינטרסים האפשרי בין תפקיד העו"ס בבית האבות וצרכי האדם.

ה. רקפת תעביר נתוני המתנה ממוצעת בארץ לתסקירים.

תאגידי אפוטרופוסות:

א. העבודה עם הקרן לחסויים (המרכז הישראלי לאפוטרופוסות) היא בסדר, יש עמה קשר רציף. ישנה בעיה כאשר נדרשות הוראות לאפוטרופוס – ואז נציגי הקרן פונים לעו"ס חזרה שלא לצורך. העו"ס סיימו את תפקידן לאחר מינוי האפוט' הקבוע, אך פעמים רבות האפוט' ממשיכים לבקש חו"ד מה לעשות גם כשמדובר על הוצאות בסכומים סטנדרטיים – דבר שהם כאפוט' צריכים לבדוק ולקבל החלטה. **קושי של התאגידים לקבל החלטות בכוחות עצמם – פונים שוב ושוב לעו"ס ומבקשים ממנה בעצם לנהל את נכסיו של האדם.**

ב. לעיתים ישנה פסיביות מצד התאגידים – גם במקרים מורכבים הם עובדים הרבה פעמים באיטיות, משאירים עובדות שקיימות בשטח (למשל - מטפלת לא חוקית בבית הם משאירים, לא ביקרו זקנה שהתנגדה לכניסה שלהם לביתה – ולא עדכנו על כך ועוד).

ג. הנחיות הנוגעות לסידור מוסדי – למשל אם בא מישהו שיש לו תומך – יש לחזור לנהלים ולתע"ס. יש צורך בסנכרון בין ההנחיות שקיימות בזכאות לבין התיקון לחוק.

ד. לא ברורה עבודתם של התאגידים – מה החובות החלות עליהם כאפוטרופסים (הוער כי קיים נוהל מפורט לתאגידי אפוטרופוסות שגובש בשיתוף בין משרד המשפטים, האפ"כ ומשרד הרווחה ואשר פורסם במרץ 2016).

ה. נתבקש כי יתקיים פיקוח צמוד יותר על פגועי הנפש להם מונה תאגיד אפוטרופוסות.

שמיעת האדם בביהמ"ש:

ישנה עלייה בעדויות שנשמעות בביהמ"ש – עו"ס הרבה מאוד פעמים מבקשים שיופיע האדם עצמו אל מול השופט והשופטים נענים לזה – אף בדיון מקדים. הדברים דורשים התאמה ספציפית – יש שופטים שיוצאים גם לבתים למשל. המגמה מבורכת – אך יש לה השלכות (נוצר עומס רב בביהמ"ש).

תפקיד עו"ס לסדרי דין:

א. יש לחשוב מה בתיקון 18 לחוק צריך להיות אצל עו"ס לסדרי דין ומה לא – **צריך להיות צוות משותף של עו"ד, רופא ועו"ס לחוק** – הנשאים הרכשיים הם כ"כ עדינים, דירות מרובות, דיונים על צוואות – זהו מידע שמצוי לא רק אצל העו"ס, אלא יש צורך במקרים מורכבים להיעזר גם ברופא ועו"ד.

ב. נאמר כי עו"ס צריכים לעסוק בעניין של הגנה, התעללות, כשירות - לא יכולים לעסוק בעניין של רכוש – זה עו"ד צריך לעסוק. נציגות האפ"כ העלתה הצעה כי חלק מהצוות יהיה עורך דין אשר, במקרים מסויימים, יתלווה לעו"ס, לביקורים, פגישות וכו'.

ג. תכלול הפיקוח על אפוטרופוס לענינים אישיים – הוצע כי עו"ס צריך לעשות זאת, גם אם הוא עובד באפ"כ.

עבודת האפ"כ:

א. אין מספיק רגולציה ופיקוח של האפ"כ.

ב. אין מספיק קשר עם האפ"כ – עו"ס לא מכירים את אנשי המקצוע שעובדים שם (חשוב להם להכיר את העו"ס שעובדות באפ"כ).

ג. מאידך, הוצגה עמדה כי האפ"כ מתערב יותר מדי בעבודת הרשות המקומית.

נציגות האפ"כ הציעה לזמן לישיבה את נציגות הרשויות המקומיות (שנכחו בישיבה וכן מנהלות מחלקות לשירותים חברתיים ברשויות), בכדי לצמצם את פערי מידע ולספק להן מענה ותשובות לחלק משאלותיהן.

שאלת הפיקוח:

א. נאמר כי חייב להיות מדרג של פיקוח. למשל, בתחילת הדרך יהיה מעורב עו"ס לסדרי דין, לאחר שמונה בן המשפחה לאפוטרופוס, והעו"ס מתרשמת ממשפחה מסורה ואחראית, מדרג הפיקוח יספיק פעמיים בשנה. אך למשל פגוע נפש שמונה לו תאגיד כי אין לו אף בן משפחה שמסוגל, שם יש צורך במדרג פיקוח של אחת לחודש, או שהתאגיד יחוייב לדווח לאפ"כ אחת לחודש מה הוא עשה בנוגע לאדם. כלומר, לסמן כבר בתחילת הדרך את רמת הפיקוח הנדרשת.

ב. הובהר כי המעקב אחר האפוטרופסים לא יכול להיעשות על-ידי הרשות. זאת, משום שאין זו עבודתו של העו"ס ברשות – עבודתו היא התערבות במצבים משבריים של האדם, ולא פיקוח. בנוסף, נאמר כי זה יכול ליצור

ניגוד עניינים בין העו"ס שמינה את האפטרופוס לעו"ס שמפקח על האפטרופוס שמינה חברו. נציגות האפ"כ העירה כי ככל שיהיה פיקוח חיצוני מטעם האפ"כ, חוסר התיאום והבקשות מחוץ לרשות יגברו, דבר אשר יכול גם להקשות על עבודת הרשות – ואז העירו נציגי הרשות כי יש להבנות את החיבור בין האפ"כ לרשות.

תעודות רפואיות:

א. רופאים ופסיכיאטרים עדיין ממליצים על מינוי אפטרופוס כי לא יודעים על החלופה של תמיכה בקבלת החלטות, והעו"ס מסתמכים על התעודה הרפואית. נציגות משרד המשפטים והרווחה השיבו כי הם עובדים על תקנות המומחים שיוכלו לסייע בנושא הזה.

ב. הוצע כי כל פסיכיאטר, רופא משפחה, צוות טיפולי בבתי אבות, מסגרות של צרכים מיוחדים יהיו חייבים להיחשף לחלופות. בנוסף, הוצע כי תהיה בכל רשות עו"ס שתתמחה בנושא החלופות ותוכל לסייע לקדם אותו.

ג. הועלתה בקשה כי הרופא ינמק כשהוא קובע שצריך אפטרופוס לאדם. הוער מטעם משרד המשפטים כי תקנות המומחים עתידות לקדם את הפתרון לבעיה הזו, משום שרופאים לא יהיו רשאים להמליץ על מינוי אפטרופוס/תומך אלא יתייחסו לאבחון הרפואי הרלוונטי לתפקוד האדם בלבד.

ד. ישנו יתרון רב בתעודות הרפואיות, אך חשוב להן כי יהיה כתוב בהן משהו ברור ומנומק. נציגות משרד המשפטים הגיבה כי זה לא תפקיד הרופא לקבוע אם אדם צריך אפטרופוס, תפקידו לתת אבחנה רפואית על האדם בלבד – על כך הסכימו כלל המשתתפים והוסיפו כי העו"ס תוכל להמליץ האם יש צורך באפטרופוס.

מערכת ביהמ"ש:

א. שופטים בזמן האחרון ממעטים להכריע, לא מסיימים את ההליך המשפטי, מבקשים שוב ושוב תסקיר משלים, דבר אשר מעמיס רבות על העו"ס. בנוסף, נותנים החלטות שלא בגדר סמכותם (למשל, להורות לעו"ס לאשפז וכו', להורות לכנס את הוועדה ולהחליט).

ב. לרוב השופטים מקבלים את הדחיות שמבקשים העו"ס.

ג. למרות בקשות חוזרות ונישנות ביהמ"ש לא מעבירים את הפרטים המלאים של האנשים אשר לגביהם יש לכתוב את התסקיר (ולעיתים אף מוותר שמו המלא של האדם – כי הקובץ נשלח סרוק ולא באמצעות תוכנה מקוונת).

ד. קושי בתנהלות מול ביה"ד השרעי – שוני בתפיסות בין עו"ס מהרשות לבין פסיקות ביה"ד השרעי.

מקבלי גמלה:

א. חלק מהעו"ס תיארו מצב גרוע מאוד, אין פיקוח על אנשים אלה. חלקן אמרו כי הבטל"א מבקש מהן לעיתים חו"ד בעניין זה.

ב. הוער מנציגות משרד המשפטים כי אחד הדברים הבעייתיים לגביהם הוא שאין צמתים ליציאה, אין בקורות ואין שום סוג של פיקוח. כל ההליך נעשה בתוך הבטל"א, בניגוד לאפטרופסות שנעשית בהליך בביהמ"ש. מאידך, נאמר כי יש להיזהר מפגיעה במנגנון זה לחלוטין, משום שהוא מנגנון רך שיכול לעזור מאוד לאנשים במקרים מסויימים. **יש לחשוב איך מבנים אותו יותר נכון כך שיעשה בו שימוש רק במקרים המתאימים וכן כדי שאנשים לא יישארו עם מקבל גמלה שלא יכול לתפקד.**

2. פניית קואליציית הארגונים לקידום כשרות משפטית להשתתפות בישיבות הצוות:

התקבלה בפני הצוות פניתם של הארגונים, וחברי הצוות החליטו לקבלה בתנאים הבאים: בכל אחת מישיבות הצוות הנוגעות לתוכן מהותי, ישתתפו נציגים של עד שני ארגונים. הנציגים יבחרו על ידי הארגונים, בהתאם לנושא שידון בכל ישיבה. הנציגים בכל ישיבה יכללו ייצוג של כלל האוכלוסיות הרלוונטיות לאותה ישיבה. ארגונים המייצגים אוכלוסיות רלוונטיות שלא יוכלו להגיע לישיבה, יעודכנו על ידי הנציגים שישתתפו באותה ישיבה בתוכנה ויוכלו להעביר פידבק לחברי הוועדה בכל הנוגע לנושא שנידון. כמו-כן, לאחר קיום הישיבה, התכנים שהועלו בה יועברו ע"י הנציגים לארגונים הרלוונטיים אותם הם מייצגים.

3. נציגי ציבור:

הוחלט לצרף את מר בני זוסמן, יו"ר ארגון עולי מרכז אירופה, כנציג ציבור המייצג את אוכלוסיית הזקנים.

שלושת נציגי הציבור בצוות יהיו: בני זוסמן (אוכלוסיית הזקנים), יעקב טייכמן (אוכלוסיית מתמודדי הנפש), נציג מקבוצת הסינגור של בית איזי שפירא ואלווין (אוכלוסיית המוגבלות השכלית).

4. לקראת ישיבת הצוות הבאה, שתיערך ב-18.10 ותעסוק במערכת ביהמ"ש:

הוחלט לזמן את כב' השופט בדימוס מנחם הכהן, שכיהן כסגן נשיא לענייני משפחה בבתי משפט השלום במחוז ירושלים.

5. **נציגות האוצר בצוות:**
 החברים בצוות עודכנו כי נציגות האוצר טרם נסגרה (לא ברור האם הנציג יהיה רכז תחום רווחה – כהמלצת חברי הוועדה, או רכז תחום מינהלי – כהמלצת רכזת תחום הרווחה באוצר), והנושא הועבר לטיפול של מנכ"לית משרד המשפטים.
6. **שיחה עם מומחים בינ"ל:**
 הוצע לקבוע שיחת וידאו עם מומחים בינ"ל מחו"ל בנוגע לנושאים בהם יידון הצוות על מנת להבין את המצב בחו"ל ולשאוב רעיונות. הוחלט כי שיחה כזו תתנהל לקראת מחצית עבודת הצוות (בסביבות פברואר).
7. **שעת הישיבה:**
 הוחלט כי בכדי להתחשב בכלל חברי הצוות ונציגי הציבור, גם אלה אשר מתגוררים רחוק מירושלים, הישיבה תוזז לשעה 9:30 באופן קבוע ולכן תסתיים בשעה 13:30.
8. **הצגת עבודת המשרד לשוויון חברתי בכל הנוגע לתחומי הצוות:**
 נציגות המשרד הציגו את עבודת המשרד
- המשרד עוסק בחמישה נושאים עיקריים – צעירים, אזרחים ותיקים, ישראל דיגיטלית, מעמד האישה והקידום הכלכלי של המגזר הערבי.
 - המשרד בקשר עם האונ' העברית בכל הנוגע לאוכלוסיה המבוגרת ויכול לספק דפי מידע ומאגר בבליוגרפי הנוגעים לאפטרופסות בהקשר של זקנים.
 - נתונים:
- נכון לסוף שנת 2016 – במדינת ישראל חיים 968,000 זקנים. בת ים היא העיר עם האחוז הגבוה ביותר של קשישים במדינת ישראל.
- הוצגה מצגת הנוגעת למוקד פניות הציבור במשרד (המצגת תופץ לחברי הוועדה).
- מוקד פניות הציבור עובד מזה 9 שנים, מטרתו לתת מידע מלא על כל הזכויות של אזרחים ותיקים. המוקד מסייע לפונים לגבי מיצוי זכויותיהם, כולל הזכויות המגיעות להם מהביטוח הלאומי
- חברי הצוות העירו כי בעצם ישנה כפילות עם מוקד הביטוח הלאומי בכל הנוגע לבירור זכויות הביטוח הלאומי – שגם המשרד לשוויון חברתי וגם הביטוח הלאומי מפעילים מוקד בנושאים חופפים. נציגת המשרד לשוויון

- חברתי ציינה כי השוני בין המוקדים הוא בנקודת המבט. מוקד המשרד לשוויון חברתי מסתכל על האדם כמכלול והמידע שניתן לו הוא נרחב במגוון רחב של תחומים. המידע שניתן במוקד הביטוח הלאומי הוא ממוקד לזכויות הניתנות לאדם מטעם הביטוח הלאומי.
- למוקד נושאי טיפול נרחבים – אפטרופסות, בריאות, ניצולי שואה, צרכנות, דיור, צרכנות, סיעוד ועובדים זרים, פנסיה, רווחה, זכויות. המוקד מעניק מענה בשפות רבות, ופעיל בין השעות 8:00-20:00. בחודש ממוצע מגיעות למוקד כ- 11,000 פניות. בשנת 2016 קיימו עובדי המוקד 400 הרצאות בפני אוכלוסיית הזקנים.
 - עובדי המוקד אף שולחים לפונים בנוגע למיצוי זכויות, מכתב הכולל את כל הזכויות שהם עשויים להיות זכאים להם, וכן טפסים שצריך למלא. כמו-כן, המוקד שולח מכתבים לנשים וגברים לפני פרישה ומעדכן אותם בזכויותיהם.
 - אחת לשנה מוציאים דו"ח מפורט עם כל הסוגיות שעלו במוקד – שנדרשים תיקוני חקיקה או שת"פ בין משרדיים.
 - מנציגות האפ"כ הוער כי היקף הפניות, המכתבים וההרצאות מראה שהמוקד בא במגע עם אוכלוסיה משמעותית שאפשר ליידע אותה בהזדמנות הזו גם בנוגע לאפטרופסות וחלופות אחרות להגנה על בגירים (כגון יפוי כח מתמשך ותמיכה בקבלת החלטות). הוצע שיתקיים שיתוף פעולה נרחב בין האפ"כ למשרד לשוויון חברתי – בכל הנוגע לתחום זה.
 - נושאים שעלו בתלונות המוקד:
- ← פיקוח על פעולות האפטרופוס בנוגע לחוקיות ההחלטות שנתקבלו, שקיפות בהתנהלות כספית.
 - ← מתן מענה לשאלות ובעיות שעלו בקשר לטיפול השוטף באדם שמונה לו אפטרופוס (ביקורי בית, טיפולים רפואיים).
 - ← הקצאת משאבים כספיים ואחרים לטיפול לו זקוק האדם שמונה לו אפטרופוס (טיפולים, שיפוץ דירה, טיפול בנכסים, קבלת דמי כיס)
 - ← אפטרופסות במינוי גורף לכל הנושאים הקשורים לאדם שמונה לו אפטרופוס ללא שיקול דעת אם זה רצונו או התחשבות בדעתו ורצונו של האדם ובני משפחתו.

נושאים נוספים שהוחלט שהצוות יעסוק בהם:

1. **חוקי ההגנה וחוק הכשרות** – להבין את השוני בין החוקים (אפוט' והגנה על חוסים) ולשנות את המדרג ביניהם. נשמעו קולות המבקשים לעשות התאמות בחוק החוסים, אל מול חידוד ההבנה לעניין השונות בין החוקים. זאת, בעקבות תיקון מס' 18 לחוק האפטרופסות.
2. **פיילוט בתי האבות** - יש לבדוק מתי על עו"ס לסדרי דין להתערב בדוחות הסוציאליים שנכתבים ע"י העו"ס בבית האבות ומתי לא. יש לבחון את הקריטריונים ברמה יותר ברורה וכן לבחון את נושא ניגוד האינטרסים.
3. **בחירת פיילוטים נוספים (לאנשים עם מוגבלות)** – כתיבת דוחות סוציאליים לביהמ"ש ע"י עו"ס במסגרת חוץ ביתית בנוגע למינוי אפטרופוס לאנשים עם מוגבלות.
4. **שת"פ בין האפ"כ למשרד לשוויון חברתי** – הוצע לשקול הקמת מוקד אחד לפניות ציבור, שיענה גם על ענייני אפטרופסות והחלופות לה. בכל מקרה יש צורך לקיים הדרכות לצוות המוקד – ולהרחיב את הידע בנושא החלופות ותיקון 18.

החלטה	אחראי/ת לביצוע
פיילוט בתי האבות: העברת המכתב עם הקריטריונים של הדו"ח לשופט שמכינים עו"ס בבתי האבות.	איילת
שליחת ההזמנה לכנס פיקוח על אפטרופסות לעניינים אישיים לכלל משתתפי הישיבה (שיערך ב-17.10).	אפרת
שליחת נתוני המתנה ממוצעת בארץ לתסקירים	רקפת
זימון לישיבת הצוות ב-18.10 את כב' השופט בדימוס מנחם הכהן	מיטל סגל רייך

יונית ואפרת	שיחה עם מומחים בינ"ל – בחודש פברואר 2018
אפרת	הפצת התייחסות ארגון אלו"ט לקול הקורא לחברי הצוות
אפרת	שעות הישיבה יהיו 9:30-13:30
אפרת	שלושת נציגי הציבור בצוות יהיו: בני זוסמן (אוכלוסיית הזקנים), יעקב טייכמן (אוכלוסיית מתמודדי הנפש), נציג מקבוצת הסינגור של בית איזי שפירא ואלווין (אוכלוסיית המוגבלות השכלית).
אפרת	יתווספו לצוות כמשקיפים שני נציגים מקואליציית הארגונים לקידום כשרות משפטית
מיטל הוברט אשכנזי ואפרת	יצירת קשר עם האוניברסיטה העברית בכל הנוגע למחקרים בתחום הזקנה הנוגעים לתחומי הוועדה
מיטל הוברט אשכנזי, מיטל סגל רייך ועירית גוטמן	כיבוד לישיבה הבאה
כלל החברות והחברים	תגובות החברות והחברים לעיקרי הישיבה – עד ליום 17.10.17

ישיבה מס' 4 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטרופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 4

תאריך: 18.10.17

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממנה ארצית – ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטיות (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, ליאורה גור – סגנית מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים, איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות – לשכה משפטית – מ. הרווחה (חברת וועדה), תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), שרית טילוביץ' לוי – מפקחת ארצית על מערכת האבחון ונציגת מינהל מוגבלויות – מ. הרווחה (חברת וועדה), מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי (חברת וועדה), עירית גוטמן – מנהלת המוקד לאזרחים ותיקים של המשרד לשוויון חברתי, רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – מ. הרווחה (חברת וועדה), ורד שחם – מפקחת ארצית על מרכזי היום בשירות לאזרחים ותיקים – מ. הרווחה (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד הרווחה, יעל פולק-גליק – אגף – RIA – מ. המשפטים, בני זוסמן – חבר בוועד המשפט בשירות הזקנה – נציג קהילת הזקנים, עו"ד שרונה מזרחי – אקים ישראל ומנהלת קליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלות שכלית – נציגת הארגונים, יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, דודו חפצדי – קבוצת סנגור עצמי של בית איזי שפירא ואלווין – נציג קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית, יעקב טייכמן – נציג קהילת מתמודדי נפש, גלי שוורץ – רכזת סינגור עצמי אלווין ישראל ובית איזי שפירא, המאפשרת של דודו חפצדי.

נושאים שעלו:

בישיבה הוצגה עבודת הסיוע המשפטי בתחום ולאחר מכן עסקה במערכת ביהמ"ש.

1. הצגת עבודת הסיוע המשפטי בתחומי העיסוק של הצוות:

נציגת הסיוע המשפטי, ד"ר מיטל סגל רייך, הציגה את עבודת האגף בתחום.

א. רקע כללי:

אגף הסיוע המשפטי קיים משנת 72, לפי חוק הסיוע המשפטי, תשל"ב-1972, ונותן ייצוג לאנשים בהליכים אזרחיים. בסיוע המשפטי ניתן ייצוג לכלל ההליכים האזרחיים, לרובם מבחן כלכלי ולחלקם (נושאים שהוחרגו בחוק) ניתן ייצוג מבלי מבחן כלכלי (כגון סוגיות של אפליה במצרים, אשפוז כפוי, ניצולי שואה ועוד).

הסיוע המשפטי הוא משרד עו"ד האזרחי הכי גדול בארץ. משרת מעל 80,000 לקוחות, מעל 120,000 הליכים משפטיים בשנה. קיימים שישה מחוזות – נצרת, חיפה, ת"א, ירושלים, לוד, ב"ש. יש נקודות שבהן הסיוע המשפטי נותן סיוע בקהילה (בתוך מחלקות הרווחה – יש בערך 30 שלוחות – לאחרונה נפתחה שלוחה ברהט). בכל הארץ בכל יום יושבים עו"ד בלשכות רווחה, פוגשים אנשים ומעניקים שירותים משפטיים של הסיוע המשפטי. השירות ניתן ללא תשלום לכל אורך ההליך, בכל הערכאות.

בסיוע המשפטי ישנם 300 עובדים (רובם עו"ד) ועוד 1,000 עו"ד מייצגים חיצוניים. עוה"ד מחולקים לפי תחומי ידע וניסיון – משפחה, דיור וכו'. ישנם תחומים המנוהלים באמצעות ממונה ארצי – למשל בנושא קטינים, זקנים, אשפוז כפוי ועוד. בכל מחוז יש ממונה מחוזי שמרכז את התחום.

ב. נגיעה לתחום:

בשנת 2012 החלו להגיע לסיוע המשפטי אנשים שעובדים בתאגידי האפוטרופסות אשר דיברו בשם האדם לו מונה אפוטרופוס – אז האדם עוד לא הגיע איתם לפגישות. הוצע כי האנשים הללו ינותבו לשני מסלולים – טיפול נמרץ משפטי ומקרים אחרים (אשר להם ינתן יום מיוחד פעם בשבוע) – וכך פעם בשבוע התחילו להגיע אנשים בתחום הספציפי הזה למשרדי הסיוע.

לאחר מכן, ביהמ"ש באיזור חיפה קבע כי יש למנות עו"ד מייצג ישירות לאדם שמונה לו אפוטרופוס – ייצוג לאדם במצב של מוחלשות. עקב האפיון המיוחד של אוכלוסיה זו, הוקם מערך רחב של ייצוג בהליכים האלה שעובד לפי תכנית עבודה.

ג. אופן הייצוג:

עו"ד ממונים בכמה דרכים: באמצעות בני משפחה, אנשים קרובים, האנשים עצמם, שופטים ועוד. אדם שמונה לו אפוט', בכל נושא שהוא, מיוצג ואז נבדק גם נושא האפוט' – ראייה הוליסטית. הסיוע המשפטי

נפגש עם ארגוני החברה האזרחית, פסיכיאטרים. את הפניות לייצוג הם מקבלים מארגונים, מהאנשים עצמם, ממחלקות רווחה ומביהמ"ש (מינוי עו"ד מייצג).

גישת הסיוע המשפטי היא כי הם רוצים להיות עו"ד מייצגים, לא אפוט' לדין (לעניין ההבדל בין שני התחומים נשמעו דעות שונות. חלק סברו כי לאפוט' לדין יש אפשרות להביע גם את דעתו המקצועית בפני ביהמ"ש, מלבד רצון האדם – שימוש שנעשה בד"כ בעולם הקטינים. זאת, לעומת עו"ד מייצג אשר עליו לייצג רק את רצון האדם מבלי דעתו המקצועית. חלק אחר סבר כי לגבי אפוט' לדין – חלות עליו הוראות חוק הכשרות המשפטית והאפטרופסות – כי הוא אפוט' בנושא של דין. בנוסף, נאמר כי הוא אינו בהכרח עו"ד, אבל בפרקטיקה הוא כן וכי תפקידו לייצג את רצון האדם ועוד קצת. לעומת זאת, סברו כי עו"ד מייצג – בא בשם האדם, אין לו שיקול דעת עצמאי שלו, הוא לא מביע את דעתו). ד"ר מיטל סגל רייך תשלח לכלל החברים מאמר בנושא.

אפוט לדין, כמו עו"ד מייצג – תפקידים מסתיים עם סיום ההליך – בשונה מאפוט' אחרים (עניינים אישיים ורכשיים) שממונים לתקופה ארוכה או בלתי מוגבלת.

לאחר שהסיוע המשפטי מקבל פניה, עו"ד מטעמו הולך לפגוש את האדם (בהוסטל, בביתו, בבית אבות), הוא מגיע תמיד יותר מפעם אחת (על מנת לראותו במצבים שונים), פוגש את מעגלי התמיכה של האדם, שכנים, אנשי רווחה, עו"ס, רופאים ועוד ומגישים עמדה שמשקפת את רצונו של האדם. עו"ד אוסף את הנתונים ומגיש לביהמ"ש הצעה משפטית (לא הליך סוציאלי) – מדובר בהכרעה משפטית על מנגנון משפטי ועו"ד מקדמים פתרון ומובילים את ההליך המשפטי כפי שהאדם היה רוצה.

לגבי בירור רצונות של האדם – ראשית, שואלים את האדם. במידה ויש צורך, מצטרף מתורגמן. בנוסף, במידה ולא מצליחים לברר את דעתו, בודקים עם מעגלי התמיכה של האדם, גורמים רפואיים, המקום בו הוא מתגורר (דיור מוגן למשל) ועוד – מנסים להבין את אורחות חייו.

בעניין זה, הוער כי לגבי חלופות לאפטרופסות ודעתו של האדם לא צריך לחכות לזמן שאנשים מתדרדרים. נציגת האפ"כ העירה כי יש לעדכן את העו"ס בדיוור המוגן כי כאשר אדם נכנס למסגרת, יש לנהל איתו שיחה על המשך חייו – וכך גם לגבי עו"ד – כשנכנסים לקבל ממנו שירות (אפילו אם אחר לגמרי). ככלל, יש להעלות זאת במודעות לכלל האנשים שעובדים עם אוכלוסיית הזקנים.

ד. הסיוע המשפטי רואה בחשיבות הייצוג של רצונות והעדפות האדם – קולות אלה צריכים להשמע בפני ביהמ"ש על מנת שיוכל לקבל החלטה מושכלת.

ה. הכשרת עו"ד של הסיוע המשפטי:

- אחת לחודשיים נפגשים עו"ד עם גורמים בקהילה, לומדים ומנתחים מקרי בוחן שונים באופן משותף.
- ישנן שתי תוכניות הכשרה – תכנון משפטי לזקנה ולימודי תעודה לעו"ד – גם פנימיים וגם חיצוניים.
- מתקיימים פעילויות וכנסים לעיתים יחד עם משרד הרווחה, לשכת עו"ד (אוכלוסיית היעד – עו"ס, עו"ד, אנשים עם מוגבלות, שופטים).
- פגישות עם ארגונים, חולי אלצהיימר, רשויות רווחה.

ו. הישגים:

- מאז עבודתו של הסיוע המשפטי בתחום מתבצעים המון ביטולים או צמצומים של אפטרופסות.
- ישנם מעל 30 הליכים בהם מונו תומכים בקבלת החלטות.

2. פגישה עם היועצת המשפטית למנהל ביהמ"ש – עו"ד שירי לנג:

לאחר פגישת חלק מחברי הצוות עם פורום סגני ביהמ"ש למשפחה ב-15.10, שהייתה מוצלחת ופורה, חברי הצוות ביקשו לפגוש את נציגי מערכת ביהמ"ש לשיחה בה יתאפשר לכלל החברים והמשתתפים לשאול ולהביע עמדתם.

א. נתונים:

נתונים אלה הוצגו ע"י עו"ד לנג במהלך הישיבה:

סוג עניין	2015	2016	2017
מינוי אפטרופוס - בקשת היועמ"ש	963	749	534
מינוי אפטרופוס להתערבות רפואית דחופה	4,106	4,512	3,340
מינוי אפטרופוס לעניינים אישיים	2,127	2,068	1,787
מינוי אפטרופוס לעניינים אישיים ולרכוש	5,863	5,669	4,805
מינוי אפטרופוס לקטין	379	336	327
מינוי אפטרופוס לרכוש	376	410	338
אישור פעולה בשם חסוי/קטין	2,600	2,729	2,020
סה"כ - רק מינויים (ללא אישור פעולות)	13,814	13,744	

ב. עיקרי הנושאים שהועלו בישיבת חברי הצוות שופטי ביהמ"ש למשפחה ביום 15.10:

- **הקמת מערך חלופי שידון בענייני אפוטרופסות** – השופטים הציגו מגוון של דעות. חלקם חשבו שצריך להותיר את העניין על כנו. חלקם חשבו אחרת. עמדת הנהלת ביהמ"ש היא שיש מקום כן לבחון או להמליץ על חלופה של הקמת מערך – רשם לענייני אפוטרופסות, או וועדה שיישבו בה עוד גורמים במקרים שמעוררים פחות קושי משפטי (למשל במקרים בהם אין התנגדות).

נציגת נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות אמרה שמעוניינת לבדוק האם הקמת המערך תקדם הגנה על זכויות אדם.

בעניין זה, נשאלה עו"ד לנג האם זה לא יפגע בזכות הגישה לערכאות של אדם שלו מונה אפוטרופוס. עו"ד לנג השיבה כי הם מציעים להעביר חלק מהתחום לגורם מינהלי – והשגה עליו יכולה להיות לביהמ"ש, ולכן עדיין תעמוד בפני האדם אופציה לגשת לערכאות. עוד, הוסיפה כי האוכלוסייה הולכת ומזדקנת וברבות השנים יהיו יותר בקשות מהסוג הזה – ואם תוקם ערכאה ייחודית שיהיו לה סמכויות – השירות יהיה יותר טוב, יעיל ונגיש.

נציגת משרד הרווחה ביקשה מעו"ד לנג לשאול את פורום סגני ביהמ"ש למשפחה כיצד לדעתם צריך להיראות הגוף האחר (הגורם המינהלי) עליו דובר.

- **פיקוח על מערך האפוטרופסות** – התחושה בקרב השופטים היא שהיום הפיקוח לא ברמה מספקת. **נציגת משרד הרווחה נתבקשה ליידע את ביהמ"ש במקרים בהם הוחלט להפסיק למנות אפוט' לאדם מסויים.**

שמיעת האדם – נציג קהילת האנשים עם המוגבלות השכלית (דודו חצפדי) הציג בפני עו"ד לנג את חשיבות שמיעת האדם בהליך המשפטי. עו"ד לנג השיבה כי גם השופטים רואים בחשיבות הרבה של שמיעת האדם, כי לכל אדם צריך לאפשר זאת, אבל הפרקטיקה היא שבמרבית המקרים זה לא קורה.

עלתה השאלה באילו מקרים ניתן לאפשר את שמיעת האדם? נציגת האפ"כ השיבה כי בפילוט שנערך בתחום פיקוח על עניינים אישיים, ב-50% מהמקרים ניתן היה לקיים שיח עם האדם. נציג הארגונים הוסיף כי הנתון שהוצג בכנסת ע"י הנהלת ביהמ"ש הוא שב-90% מהמקרים לא מתקיים דיון בתיק. נציגת משרד הרווחה הוסיפה כי המקרים שבהם

מתקיים דיון הם מקרים בהם האדם מביע התנגדות למינוי או לפרוצדורה שסביבה התחיל הליך המינוי. עו"ד לנג אמרה כי השופטים הצביעו על הצורך לעשות בירור עם האדם האם מעוניין או לא להגיע לביהמ"ש.

דודו חפצדי אמר כי חשוב שישמעו את האדם בכל מקרה בביהמ"ש. למשל, בהליך שהתנהל בעניינו, אותו לא שמעו.

- **עיכוב במתן תסקירים** – השופטים הצביעו על קושי גדול בניהול ההליך עקב עיכוב בקבלת תסקירים – הם ציינו כי ישנם מקומות בארץ בהם תסקירים מוגשים לביהמ"ש לאחר שנה. עו"ד לנג אמרה כי **השופטים ישמחו לסייע כמה שניתן בכדי להוסיף תקנים לעו"ס – על מנת למנוע את עיכוב התסקירים.**

- **ייצוג אנשים שמונה להם אפוט' – השופטים הדגישו שהם רואים חשיבות גדולה וצורך בייצוג עצמאי של האנשים להם מונה אפוטרופוס.** זאת, בנוסף לעמדת ב"כ היועמ"ש. לדעת חלק מהם, עמדת ב"כ היועמ"ש – מייצגת את טובת האדם ועמדת עו"ד מייצג – מייצגת את רצון האדם.

ג. נושאים נוספים שהועלו בפני עו"ד לנג:

- **מינוי אפוט' מקצועי** – נציגות משרד הרווחה והאפ"כ הציגו בפני עו"ד לנג את הבעייתיות שבמינוי אפוט' מקצועי מבלי להיוועץ עמם. נאמר, כי לעיתים ביהמ"ש ממנים אנשים לאפוטרופסים מקצועיים מבלי לבדוק מה היה המצב עד כה ומבלי להתייעץ עם גורמי הרווחה ועם האפ"כ. נציגת האפ"כ הסבירה כי ישנה פרקטיקה לפיה כל מינוי של אפוטרופוס מקצועי חדש יש להעביר דרך המסלול של צוות בינמשרדי של משרד הרווחה והמשפטים שבוחן את אותו אדם או תאגיד – האם הוא ראוי לשמש כאפוטרופוס.

עו"ד לנג השיבה כי **אכן ישנה פרקטיקה לפיה השופטים ממנים אדם כאפוטרופוס מקצועי מבלי להיוועץ עם הצוות הבינמשרדי (של משרד הרווחה והמשפטים) וההנהלה משתדלת למגר פרקטיקה זו.**

הוחלט כי יועבר לעו"ד לנג מכתב לשופטים מטעם נציגת האפ"כ.

- **המצאת פס"ד לאדם שמונה לו אפוטרופוס** – עו"ד לנג אמרה כי ישנה חובה חוקית להמציא את פס"ד לאדם שמונה לו אפוטרופוס. **נציגת האפ"כ אמרה כי כיום לא מומצא פס"ד לאדם.**

• **נגישות לצדק** – נציג הארגונים העלה את השאלה כיצד מנגישים הליכים משפטיים לאנשים עם מוגבלות. הוא הוסיף כי בישראל ישנה חקיקה נרחבת בתחום, התקיים באונ' תל אביב קורס מנגישי צדק וכי כדאי להעביר לשופטים השתלמות בנושא.

• **בקשות לתסקיר מביהמ"ש** – יו"ר הצוות אמרה כי נציגות הרשויות המקומיות העלו בפני חברי הצוות כי פעמים רבות, בקשות התסקיר מביהמ"ש מגיעות עם פרטים חסרים, לעיתים ישנה מדבקה שמסתירה את פרטי האדם. **עו"ד לנג ביקשה כי יפנו אליה בצורה מסודרת והיא תעביר זאת לסמנכ"לית התפעול.**

• **נציגת האפ"כ הציעה להסדיר את הנושא בצורה מעמיקה לטווח הארוך, ע"י ממשקים ממוחשבים.** היא הוסיפה, כי כיום ישנן תקלות רבות בדרך בה מועברים צווי מינוי – ישנן טעויות בהקלדה, עיכוב בשליחת הצווים, לעיתים הם אינם מגיעים.

• **השתלמויות שופטים** – עו"ד לנג הציעה כי במידה וישנם נושאים שכדאי לערוך בעניינם השתלמות שופטים – ניתן לפנות אליה והיא תנסה לקדם זאת.

3. פגישה עם מנהל בית הדין השרעי – ד"ר וקאדי איאד זחאלקה:

הנושאים שהועלו:

א. הטריבונול שיידון בתחום האפוטרופסות:

• ד"ר זחאלקה אמר כי לדעתו ההליך הנוכחי של מינוי אפוט' צריך להיוותר כפי שהוא. הוא הסביר, כי לביה"ד השרעי יש סמכות לדון בענייני אפוטרופסות משום שעפ"י המשפט המוסלמי (הדין השרעי) מי שיכול למנות אפוט' זה רק מוסלמי ומי שיכול להתמנות כאפוט' הוא רק מוסלמי – לכן הכרחי שהליך זה יותר בערכאה הנוכחית. עוד, הסביר כי מכיוון שהאפוט' אחראי לא רק על הרכוש של האדם, אלא גם על אורח החיים שלו (ובתוך כך – אורח החיים הדתי) – חשוב שהוא יהיה מוסלמי.

• עוד הוסיף, כי אנשים עם מוגבלות ראויים שידונו בפני ביהמ"ש כמו כל אדם אחר. אחרת, ישנה פגיעה בהליך, במעמד, בזכויות. דברים אלה ראויים שיובאו בפני שופט נייטרלי, נטול אינטרסים.

• נציג מחלקת ייעוץ וחקיקה שאל את עמדתו של ד"ר זחאלקה לגבי הליכים רפואיים דחופים. ד"ר זחאלקה השיב כי המערכת עובדת טוב

ובמהירות בתחום הזה, מקבלת החלטות בזריזות ויעילות, אנשים מקבלים את הטיפול הרפואי בזמן. הוצאה של תחום זה מההליך המשפטי עתידה לפגוע בתקינות ההליך ובאדם.

ב. מינוי אפוטרופוס שאינו מוסלמי/תאגיד אפוטרופסות:

• ד"ר זחאלקה אמר שישנה בעיה עם מינוי תאגיד אפוטרופסות, משום שהם אינם מוסלמים. הוא הוסיף כי שופטי ביה"ד נתקלו בבעיות לא מעטות בתחום הזה – ולעיתים מחוסר ברירה מינוי תאגידים למרות שאינם מוסלמים.

• ד"ר זחאלקה הציע כי אם תוקם חברה בת (לתאגיד) שתנהל ע"י מוסלמים – זה יוכל לפתור את הבעיה (למשל – אגודה מוסלמית לאפוטרופסות).

• נציגת האפ"כ אמרה כי בעבר ביקשו מהמרכז הישראלי לאפוטרופסות שיצרו קשר עם ביה"ד השרעי בכדי להביא לפתרון הבעיה. ד"ר זחאלקה אמר כי לא יצרו עמם קשר.

• עוד, הוסיף ד"ר זחאלקה כי משתדל שלא למנות תאגידים משום שראה תחקיר שלילי כיצד הם מתנהלים – ולכן מעדיף למנות עו"ד כאפוט' מקצועיים.

• לעניין מינוי אפוט' מקצועיים, נשאל ד"ר זחאלקה כיצד הם ממונים. הוא אמר כי לפי הכרות השופט עם עו"ד.

ג. תסקירים ומעורבות ב"כ היועמ"ש:

• ד"ר זחאלקה הוסיף כי ברוב המקרים ביה"ד מבקש כי יינתן תסקיר בעניין ע"י עו"ס – זהו השלב הראשון. בשלב שני, אמר כי לעיתים דורשים את מעורבות משרד הרווחה, אך לא תמיד – כי לעיתים זה מסרב ומאריך את ההליך.

• **בכדי ליעל את ההליך, לדעתו יש צורך כי ב"כ היועמ"ש יכיר את המערכת השרעית יותר טוב, יהיה נגיש למערכת.**

ד. מעורבות האפ"כ:

• ד"ר זחאלקה אמר כי לאחר שניתן פס"ד, ביה"ד מוציא עותק ממנו לאפ"כ למעקב, לקבלת הדיווחים הנדרשים עפ"י חוק. עם זאת, ולמרות ההתקדמות בתחום, אמר כי יש צורך במעורבות גדולה יותר של האפ"כ בהליכים המתנהלים בביה"ד השרעי. לדבריו, **יש צורך כי הביקורת תהיה אפקטיבית יותר, כללית ולא רנדומלית.**

ה. שמיעת האדם:

- דודו חפצדי הציג בפני ד"ר זחאלקה את החשיבות שבשמיעת האדם.
- שמיעת האדם לדבריו של ד"ר זחאלקה היא חובה, אך אין זה מתאפשר כל הזמן. לדבריו, חובה לשמוע ככל האפשר אבל לא צריך לסבך ולהכריח אנשים שלא יכולים או לא רוצים להגיע לביהמ"ש. בנוסף, יש לבקר את האדם בביתו ולעיתים האדם נשמע באמצעות התסקיר של עו"ס לסדרי דין.

ו. נתונים:

- ד"ר זחאלקה נשאל כמה תיקים מגיעים לביה"ד השרעי בשנה וכמה נדחים?
הוא השיב כי 10% מהתיקים הנידונים בביה"ד השרעי הם תיקי אפוט' (מתוך 36,000 תיקים בשנה) – כלומר, כ-3,600 תיקים בשנה. מתוכם, כמעט 60% מהתיקים נוגעים לקטינים. כ-1,500 תיקים נוגעים לבגירים.
- הוא הוסיף, כי 90% מהבקשות למינוי אפוט' לא מתקבלות כפי שנתבקשו. ברוב התיקים כן ממנים אפוט', אך לעיתים לסוג מסויים. לרוב, המינוי לא מוגבל בזמן, אך כאמור מצומצם לסוג מסויים. כ-20% מהבקשות למינוי נדחות כי אלו עניינים שלא לצורך – שנחשדים כפגיעה וניצול.
- בנוסף, נשאל בכמה אחוז מהמקרים יש דיון והאם האדם נשמע בדיון?
הוא השיב כי בהליכים שמנהלים אצלם אסור שביה"ד יעבוד בהתכתבות עם אנשים. **עפ"י הדין השרעי חייב ביה"ד לקיים דיון בנוכחות הצדדים הרלוונטיים.** אם לא התקיים דיון, לא התקיים מושב שרעי, אין לקאדי סמכות לפסוק.

ז. ההליך עצמו:

- ד"ר זחאלקה אמר כי לעיתים ממונה אפוט' גם לאדם עם מוגבלות פיזית משום שמתקשה למשל להגיע לבנק לסידור ענייניו. הוא אמר כי מקרים אלה היו נפוצים יותר בעבר וכעת ביה"ד השרעי מנסה לצמצם את התופעה.
- נציגות משרד המשפטים שאלו את ד"ר זחאלקה מדוע לא נכתב יפוי כח לצורך כך, במקום מינוי אפוטרופוס. ד"ר זחאלקה השיב כי אנשים רוצים שזה יהיה רשמי, לא חסוי. עוד, אמר כי בד"כ זו בעיה בתוך המשפחה ולכן חשוב להם שביהמ"ש ייקבע מי אחראי על ניהול הכספים של האמא או האבא. בחברה המוסלמית חשוב לאנשים כי הקאדי ייתן להם את התשובה.

ח. חלופות להגנה על בגירים:

- ד"ר זחאלקה נשאל ע"י נציגת משרד הרווחה האם יפוי כח מתמשך יוכל להטמע בתוך החברה המוסלמית, יוכל להחליף במקרים מסויימים את האפוטרופוסות, משום שהוא רשמי ופחות פוגעני, ונוגע לאדם שמסוגל לקבל החלטות?
ד"ר זחאלקה השיב כי העניין של יפוי כח מתמשך לא נקלט בקרב הציבור המוסלמי. הוא חושב שאנשים לא ימחרו להגיש יפוי כח – משום המורכבות של ההליך. הוא הוסיף כי בד"כ אדם סומך על הילדים שלו שאם קורה משהו, הסולידריות הפנימית היא עדיין חזקה.
- נציגת האפוטרופוס הכללי השיבה כי יפוי הכח המתמשך מיועד לאנשים שסומכים על משפחותיהם ורואים בהם לעזר.
- **נציגת האפ"כ אמרה כי אחד הנושאים שמצויים במנדט הצוות הוא הנושא של המודעות ויישום החלופות. היא הציעה כי יש לחשוב כיצד מגיעים לאוכלוסייה המוסלמית בתחום הזה.**
- **ט. שיתוף הפעולה עם האגף לסיוע משפטי וחשיבות הייצוג:**
נציגת הסיוע המשפטי אמרה כי להם יש שיתוף פעולה מצוין עם ביה"ד השרעי. ביה"ד השרעי ממנה טוענים שרעיים להליכי אפוטרופוסות, נערך כנס משותף יחד עם עמותת אנוש בשפרעם, אליו הגיעו הרבה אנשים עם מוגבלויות שהיה מוצלח מאוד.
- ד"ר זחאלקה הדגיש את חשיבות הייצוג לאדם אשר מונה לו אפוטרופוס, לדבריו הליווי הזה הוא עוד נקודת ביקורת בהליך, וכך עו"ד יכול גם הוא לשקף את המצב בפני השופט או הקאדי. הוא הוסיף, כי תהליך מינוי האפוט' לא קל, מורכב, נחרץ בו גורלו של האדם, ולכן צריך שיהיה מי שידאג לאינטרסים של אותו אדם.
- נציגת הסיוע המשפטי הוסיפה כי הסיוע המשפטי מעניק ייצוג שכזה לא רק לאנשים עם קושי כלכלי, אלא גם לאנשים שלהם אין גישה לכסף.
- **בכדי לייעל את ההליך, אמר כי יש צורך להכווין את עו"ד שמייצגים את האדם, להדריך ולהגביר את המעורבות בהליכים המתרחשים בביה"ד השרעי.**
- **י. הסתגלות לתיקון 18:**
נציג הארגונים שאל את ד"ר זחאלקה כיצד ניתן לגרום לכך שהתיקון יחלחל בחברה המוסלמית?
ד"ר זחאלקה השיב כי תיקון 18 עולה בקנה אחד עם השרעיה. הכלל

הבסיסי בשרעיה שאדם הוא שפוי ובר דעת אלא אם הוכח אחרת. כל אדם יכול לדאוג לעצמו אלא אם הוכח אחרת. הוא הוסיף, כי זכותו של אדם למצות את היכולות שלו ולדאוג לענייניו – בין אם זה ע"י תומך החלטה, הדרכה, סיוע, וכל אלה עדיפים על מינוי של אפוט'.

עוד אמר, כי הבעיה היא במנהג שהשתרש מאות שנים בחברה הערבית והוא מקפח נשים, ילדים, נכים, אנשים שלא יכולים לדאוג לעצמם. התפקיד של הקאדים כאנשי דת הוא להסביר מה הדת וההלכה המוסלמית אומרת בעניינים אלה – והם אלה שיוכלו לחולל את השינוי הזה. **יש צורך בשינוי חברתי, את ייקח זמן עד שיחלחל.**

- נציג הארגונים הוסיף, כי אם תתקבל החלטה כזו בביה"ד השרעי לפיה ימונה תומך בקבלת החלטות לאדם, זו תהיה ההחלטה הראשונה בעולם שמבוססת על הדין המוסלמי בתחום תמיכה בקבלת החלטות.
- יו"ר הצוות העירה, כי במזרח העיר יש קבוצה של אמהות לילדים עם צרכים מיוחדים ויכול להיות שצריך להתחיל משם.

יא. השתלמויות שופטים:

- נציגת משרד הרווחה אמרה כי תשמח להופיע בהשתלמות שכזו – בכדי לדבר על תחום סדרי דין.

יב. הדרכה לאפוט'רופסים:

- ד"ר זחאלקה נשאל ע"י נציגת האפ"כ האם ישנו הסבר במהלך הדיון לעניין הדרכה לאפוט'רופסים?

הוא השיב כי לדעתו אין זה מתפקידו של הקאדי, **זהו תפקיד של האפ"כ. לדעתו, ההדרכה חשובה ביותר וצריכה להיות חובה.**

4. שינוי מיקום הישיבה –

הוחלט כי מעתה הישיבה תתקיים בחדר הישיבות של נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

5. הזמנת אנשים נוספים לישיבות הצוות:

הוחלט כי האנשים הבאים יוזמנו לישיבות הצוות:

- מנחם וגשל – לתחום פיקוח ממשלתי ורגולציה
- מרים מלה – בנושא יפוי כח מתמשך
- מיקי שינדלר – בנושא תמיכה בקבלת החלטות ועוד
- נרי הורביץ – בתחום הפיקוח
- אפוט'רופסים לאנשים – חברי הצוות יעלו רעיונות

6. מסקנות חברי הצוות:

- הודגשה החשיבות שבהטמעת תיקון 18 בקרב האוכלוסייה המוסלמית באופן שונה מזה הנהוג בחברה היהודית.
- ישנו צורך בהליך תקין ומובנה – לוודא כי בהליכים אלה תהיה מעורבות של ייצוג, ב"כ היועמ"ש לממשלה, הדרכות של כל השלבים במערכת.
- יש צורך כי המלצות הוועדה יגעו גם בשלבים שלפני מינוי האפוט'רופוס – רגע לפני הירידה ביכולות של האדם, השירותים בקהילה של ה"רגע לפני".

החלטה	אחראית לביצוע
יועבר לעו"ד שירי לנג מכתב לשופטים בעניין מינוי אפוט'רופוס חיצוני וכן דרכי יצירת קשר עם הצוות הבינמשרדי לתחום זה.	תמי סלע ושירי לנג
הפצת מאמר לחברי הצוות בנושא אפוט'רופוס לדין ועו"ד מייצג	מיטל סגל רייך
יידוע ביהמ"ש במקרים בהם הוחלט להפסיק למנות אפוט' לאדם מסויים.	איילת ששון
פניה לעו"ד לנג בעניין פרטים חסרים על בקשות התסקיר מביהמ"ש - והיא תעביר זאת לסמנכ"לית התפעול.	אפרת רייך ושירי לנג
הזמנת האנשים הבאים לישיבות הצוות: מנחם וגשל – לתחום פיקוח ממשלתי ורגולציה מרים מלה – בנושא יפוי כח מתמשך מיקי שינדלר – בנושא תמיכה בקבלת החלטות ועוד נרי הורביץ – בתחום הפיקוח	אפרת רייך
תיאום ביקור של חברי הצוות במקום לאנשים עם מוגבלות	אפרת רייך ושרית טילוביץ'-לוי
העלאת רעיונות של חברי הצוות לגבי אפוט' שכדאי לפגוש	כלל חברי וחברות הצוות
כיבוד לישיבה הבאה	אפרת רייך
תגובות החברות והחברים לעיקרי הישיבה – עד ליום א', ה- 29.10.17	כלל החברות והחברים

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטרופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 5

תאריך: 30.10.17

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממנה ארצית – ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומי – יעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, ליאורה גור – סגנית מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים, איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות – לשכה משפטית – מ. הרווחה (חברת וועדה), תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), גיא תמקינה – המתמחה של תמי סלע, עירית גוטמן – מנהלת המוקד לאזרחים ותיקים של המשרד לשוויון חברתי, דורית פוגל – המוקד לאזרחים ותיקים – מ. לשוויון חברתי, רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – מ. הרווחה (חברת וועדה), ורד שחם – מפקחת ארצית על מרכזי היום בשירות לאזרחים ותיקים – מ. הרווחה (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד הרווחה, יעל פולק-גליק – אגף RIA – מ. המשפטים, יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, יעקב טייכמן – נציג קהילת מתמודדי נפש, רני נויבאור – מחלקת יעוץ וחקיקה (נאמנה במרכז הישראלי לאפוטרופסות) – מ. המשפטים, אביגיל כהן – האפוטרופוס הכללי – מ. המשפטים, טל פוקס האפוטרופוס הכללי – מ. המשפטים, ד"ר שקד ג'ינט – מנהלת מחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות, ד"ר שלי שטרנברג – מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח – מ. הבריאות (חברת וועדה), מטופל לשעבר של המרכז הישראלי לאפוטרופסות (ביקש להשאר בעילום שם).

נושאים שעלו:

הישיבה עסקה בנושא תאגידי אפוטרופסות.

א. פגישה עם נציגי המרכז הישראלי לאפוטרופסות (לשעבר – הקרן לטיפול בחסויים). נציגים: ד"ר זאב פרידמן – מנכ"ל, גב' תמר פורת – מנהלת מחוז ב"ש. אלו הנושאים שהועלו בפני הנציגים.

1. שינוי המודל הקיים:

נציגת האפ"כ אמרה כי:

- המודל הקיים כיום איננו מוצלח. הוא לא מביא לתוצאות מספיק טובות, בנוי בצורה של הפרטה ובסופו של דבר המימון נופל על הכתפיים של האנשים עצמם. כך, אדם שיש לו הכנסות מועטות נשאר ללא כל.
- אין קשר בין המצב הכלכלי של האדם לצרכים שלו. צריכה להיות אחריות יותר מערכתית של המדינה מבחינת המימון והחובה. במודל שיש תאגידים שמתנהלים במימון לא מספיק, הם מוצאים דרכים כדי להשלים את קופתם וזה בעייתי – ובא על חשבון האנשים העניים ביותר.
- מדובר על אחת מהאוכלוסיות החלשות ביותר במדינה, אבל מספרית לא מדובר על המון אנשים. כבר היום מוקצה סכום כסף של 20 מלש"ח באמצעות תמיכות לתאגידים בתחום הזה, סכום ששיפר את המצב אבל עדיין אולי אפשר להקצות את הכסף הזה (או להגדיל עוד את הסכום) בצורה שונה ולבנות מערך טוב יותר.

ד"ר פרידמן השיב כי:

- שירות האפוט' הוא כלי ואמצעי, איננו תכלית או מטרה. הראיה ההוליסטית של שירות האפוט' עושה הכל כדי לממש את רצונו של האדם. מצב רצוטוב – רצונו וגם טובתו. במצב שרצונו עלול לסכן את טובתו – בנושאים של גרימת נזק כספי למשל, צריך לבחור בטובתו.
- יש לחזק את הרגולציה על שירות האפוט' אך גם לשמור ולטפח את התאגיד וההון האנושי הפועל בו. הוא הצר על כך שבסופו של תהליך לא התאפשר ייפוי כח לתאגידים.
- בלא מעט מהמקרים התאגידים נותרים לבד – כ case-manager – שירותי הרווחה עמוסים ולא תמיד יש להם פניות לעניין הזה.
- על תאגיד האפוט' לפעול בשקיפות ושותפות.
- כיום קיים פיצול בין משרדי המשפטים והרווחה בכל הנוגע לרגולציה. לעניין נוהל התאגידים – יש לברך עליו, אבל חושף את התאגיד לתביעות עתידיות. מברך על הפיילוט שנעשה בעניין פיקוח על עניינים אישיים ורכשיים גם יחד מטעם משרד המשפטים – אומר שזוהי הדרך הנכונה.
- מחויבת מדיניות ממשלתית כוללת למימוש זכויות וצדק חברתי לכל אדם שהוא במעמד של אדם תחת אפוטרופסות.
- מציע כי לא יהיה מינוי רק של אפוטרופסות לגוף (כי אז לא ניתן לגבות תשלום בעבור זה) – או שאם יהיה מינוי לגוף, אז התאגיד יקבל על כך מימון.

. בהנחה שיש כ-18,000 אנשים שצריכים רשת הגנה – **המדינה צריכה לממן את זה** – לא צריך לגבות מאנשים, זה שירות הגנה שמדינה דואגת לחלשים שבקרבה. חייב להיות מובנה תחת כנפי המדינה.

. סבור שצריך להיות גוף מדינתי אחד שייתן שירותי הגנה – לאו דווקא אפוטרופוסות אלא גם יפוי כח מתמשך, ויש לבטל את התאגידים.

2. נתונים:

– כיום במרכז הישראלי לאפוטרופוסות ישנם 3,300 איש במינוי אפוטרופוס, מתוכם 600 איש במינוי אפוטרופוס לרכוש. בנוסף, ישנם כמה מינויים במינוי אפוטרופוס לגוף בלבד, דבר בעייתי מבחינת התאגידים שכן כך אין התאגידים יכולים לגבות שכר. עוד, ישנם כ-1,300 איש שהתאגיד משמש להם מקבל גמלה. אנשים אלה הם על המנעד – הם זקוקים להגנה כלשהי, כך התאגיד פועל באחריות ללא סמכות – מצב אנומלי שבו האנשים האלו מבקשים מהתאגיד שידאג להם, אבל הוא לא אפוטרופוס, אין לו סמכות לפעול בתחום סיוע משפטי, כינוס נכסים ועוד.

3. הפסקת אפוטרופוסות:

– לשאלה על מספר הפעמים בהם יזמו הפסקת האפוטרופוסות - השיב כי זה צריך לקרות יותר, קרה במקרים ספורים.

4. שקיפות התאגיד:

– ד"ר פרידמן נשאל ע"י אדם שהיה תחת אפוטרופוסות, עד כמה הם מקדמים את נושא השקיפות? זאת, משום שמניסיונו הם באופן שיטתי לא חשפו בפניו כמה כסף יש בחשבונם. חשיבות הנושא הועלתה גם ע"י נציגת הסיוע המשפטי שאמרה שיש לתת את הדעת על העניין.

5. תחרות בין תאגידים:

– התחרות שנוצרת בין התאגידים, האם היא חיובית ומקדמת את השירות? תואר המצב בגרמניה לפיו ישנם משרדים קטנים שמטפלים בכ-20-30 אנשים, יתרון הקוטן.

– הוא השיב כי תחרות היום היא לא לשם שמים אלא לשם לקוחות וכסף. הוא בעד תחרות שהיא על מהות, ערכים. גם גוף גדול יכול לתת את הסביבה האינטימית, שהיא אחד לאחד. חושב שאם יהיה גוף אחד מרכזי, זה יכול לעבוד טוב. אנחנו לא שוק פרטי, אנחנו שוק ציבורי ולכן מדינה צריכה לקחת את זה על עצמה.

6. עו"ד מייצג לעומת אפוטרופוס לדין:

– גב' תמר פורת מהמרכז הישראלי לאפוטרופוסות אמרה כי לא ברור לה

ולאנשיה מה ההבדל בין עו"ד מייצג לאפוטרופוס לדין – הם לא יודעים מה מצופה מהם וכי צריכות לצאת הנחיות בנושא. בנוסף, הדבר יוצר עומס רב על התאגיד, אשר פועל יותר מול ביהמ"ש מאשר מול האדם.

– ד"ר פרידמן הוסיף כי ישנה תחושה שלא סומכים על האפוטרופוס, לא סומכים על התאגיד, שמים לו פיקוח כפול – גם מטעם האפ"כ וגם מטעם הסיוע המשפטי שבודק שהוא אכן פועל כשורה. לדעתו, ישנו צורך בגוף מפקח אחד – באפ"כ.

– נציגת הסיוע המשפטי השיבה שהם בדיאלוג ומפגשים מתמידים עם נציגי המרכז הישראלי לאפוטרופוסות, תמיד נגישים וזמינים בשבילם. לעניין הפיקוח, תפקידם לאזן את ההליך ולהשמיע את קולו של האדם שמונה לו אפוטרופוס. לדבריה, אין פה כפילות פיקוח, הסיוע המשפטי מפקחים על ההתנהלות של ההליך המשפטי.

7. הליך המינוי:

– גב' פורת אמרה כי האדם מכיר את התאגיד רק אחרי שהוא ממונה לו כאפוטרופוס, מצב בעייתי בו האדם מגיע עם התנגדות לתאגיד. מצב אידאלי הוא זה שהאדם יכול היה לפגוש את התאגידים קודם למינוי ולבחור את מי מהם הוא רוצה כאפוטרופוס.

ב. פגישה עם נציגי עמותת רעות (לשעבר – ש.פ.ר). נציגים: עו"ד שלמה שחר – מ"מ מנכ"ל עמותת רעות, יפתח – ר"ח עמותת רעות, אבישג – עו"ס עמותת רעות. אלו הנושאים שהועלו בפני הנציגים.

1. רקע כללי:

עו"ד שחר סיפר על התגלגלות העמותה. סיפר על התנהלות הבעייתית בעבר כעמותת ש.פ.ר, אי שביעות רצונו של האפ"כ ובעקבות כך חילופי אישים בוועד המנהל, שינוי שמה של העמותה וכן שינוי דרכי פעולתה.

2. נתונים:

לעמותה יש שישה סניפים: בבאר-שבע, בירושלים, בצפון, בנתניה, ברחובות ובתל-אביב. בבאר-שבע - 97 מקבלי גמלה, 110 צווי מינוי לאפוט. בירושלים – 60 מקבלי גמלה, 142 צווי מינוי לאפוט. צפון (שחולש על נהריה, עמקים, קרית, חיפה) - 186 מקבלי גמלה ו-216 צווי מינוי אפוט. נתניה – 117 מקבלי גמלה, ו-175 צווי מינוי לאפוט. רחובות – 40 מקבלי גמלה, ו-143 צווי מינוי אפוט. ת"א – 52 מקבלי גמלה, ו-188 צווי מינוי אפוט. סה"כ: 552 מקבלי גמלה, 974 צווי מינוי אפוט. מתוך 974 צווי מינוי, כ-450 שאושרו כחסרי אמצעים ויש עוד כמה עשרות שהוגשו וטרם אושרו ע"י האפ"כ.

3. מצב כלכלי:

– עו"ד שחר הציג את **קושי העמותות להתקיים**, ואמר כי **התמיכות** שמגיעות ממשרד המשפטים **הן מבורכות** וכי יש צורך בפתרון מערכתית. תשלום לעובדים ותקצוב העמותה: כיום העמותה לא יכולה לשלם שכר גבוה לעובדיה ולמנהליה מה שמקשה על גיוס כ"א איכותי. יש לראות שיש הלימה בין העלויות שעולות לתת את הטיפול הזה לבין מה שניתן מטעם האפ"כ. **עוד כמה מאות אלפי ₪ בשנה יוכלו לסייע מאוד, העמותה תוכל להביא עוד כמה פונקציות, להרחיב ולתת שירות טוב יותר לאנשים.**

4. מקבלי גמלה:

– עו"ד שחר אמר כי בהגדרה – מדובר רק בלקחת גמלה ולהעביר אותה לאדם, אבל בפועל **צריכים לקחת אחריות על האנשים האלה**, חלק גדול מהאנשים הם דרי רחוב, קשה למצוא אותם, צריך לתת להם טיפול משמעותי. בסופו של יום, גם אם רעות היו יכולים להיות מאוזנים, **חלק גדול מהמשאבים הולכים לטובת אותם מקבלי גמלה** – ולא נכון שתהיה אפליה בטיפול בהם, **אין כיום מי שדואג להם. יש לשקול ביטול מוסד מקבלי הגמלה.** בנוסף, **אין לעמותה סמכות לסייע** להם כגון במעבר לדיור מוגן וכו'.

– עוד ציין, כי העמותה **קיימה פיילוט עם בטל"א**, לפיו היא תקיים ביקורים של מקבלי גמלה, והבטל"א יתקצבו זאת. שנה עברה והעמותה לא קיבלה התקציב. נציגת האפ"כ העירה לעניין זה שיש **כפל שירותים של המדינה** בתחום הזה.

5. שינוי המודל הקיים:

– עו"ד שחר נשאל מה לדעתו המודל הראוי? האם גוף מדינתי או שימור התאגידים? לדבריו, **לכל מודל יש יתרונות וחסרונות**. גוף מדינתי הוא מפוקח, אך לעיתים יש בעיה ביישום וכן בגמישות. תחרות בין תאגידים יכולה להיות טובה. **היתרון בעמותה זה הנושא של גמישות.**

– עו"ד שחר נשאל מה יחסי הגומלין בין כסף לתחרות במקום בו אין כסף? הוא השיב כי באמצעות כסף הוא יוכל להביא עו"ס טובה יותר לעמותה ובכך לשפר את השירות לאנשים. **ברגע שיהיה תקציב יינתן שירות טוב, תהיה תחרות.**

6. התנהלות מול הבנקים:

– עו"ד שחר אמר כי הם פועלים **בקושי עצום מול בנקים** – כל אותם חשבונות שמתנהלים לגבי מי שניתן לגביו צו מינוי אפוט' – **לוקח זמן רב עד שהכספים מועברים לאותם חשבונות**. בשביל לפתוח חשבון של אדם הם צריכים להגיע לסניפי בנקים ברחבי הארץ, נוצר בזבוז זמן ומשאבים בכל מה שקשור להעברה וניהול של החשבונות.

– נציגת האפ"כ השיבה כי הם **מנסים לשפר את המצב**, אך ישנו קושי כי האפ"כ אינו הרגולטור של הבנקים. האפ"כ יושב עם הבנקים ומגבש יחד עמם **נוהל חשבונות אפוטרופסות בהסכמה**. לאחרונה הצטרפו גם נציגי המפקח על הבנקים ובקרב תפורסם טיוטת נוהל בנושא להערות הציבור.

– נציג הארגונים אמר כי **ישנה בעייתיות עם התנהלות לפיה כל הכסף של האנשים מוחזק בחשבון אחד**. זאת, מכמה טעמים: ראשית, היו מקרים של מעילות בכספים. שנית, זה לא נח לאדם. הוא צריך ללכת למקום אחר כדי לקבל מידע בסניף שלא קרוב אליו, שהוא לא מכיר. נוצר מצב שהאדם מתאים עצמו לתאגיד ולא הפוך. נציגת האפ"כ אמרה כי נוהל חשבונות אפוטרופסות אמור לשפר את המצב מבחינת קבלת המידע של האנשים עצמם ופעילותם העצמאית בחשבון.

ג. פגישה עם עו"ד רני נויבאור, ראש אשכול במחלקת ייעוץ וחקיקה (אזרחי), נאמנה מטעם משרד המשפטים במרכז הישראלי לאפוטרופסות. אלו הנושאים שהעלתה בפני הצוות:

1. הבעייתיות בתמיכות המשרד בתאגידים:

– **תקצוב התאגידים באמצעות מנגנון תמיכות הוא מוטעה**. התמיכות אומרות שיש הסדר שהמדינה נותנת 20 מיליון ₪. לכן בסופו של דבר כל אדם תלוי בכמה חברים יבואו לקבל איתו שירות – ככל שיהיו יותר אנשים כמוהו, הוא יקבל פחות כסף, כי הסכום מוגבל ל-20 מלש"ח. **האדם צריך לקבל את השירות מתוך זכותו לקבל זאת**. מעבר לזה, בעניין המהותי, **לא הגיוני שאדם יקבל פחות שירות רק בגלל שיש מישהו שצריך לקבל את אותו שירות.**

– יו"ר הצוות הוסיפה כי **המימון צריך להיות אוניברסלי**. נציגת האפ"כ הוסיפה כי כל המנגנון של בדיקת הזכאות, בדיקת המצב הכלכלי, עולה

– המון כסף למדינה – פישוט או הסרת המנגנון עתידה לפנות כסף למושאים אחרים בתחום.

2. חוסר הוודאות התקציבי של התאגידים:

– **חוסר הוודאות משפיע על ההוצאה** – וכך ישנה התנהלות שאינה תואמת את ההוצאה שצריך להוציא – כי התאגידים מחכים לסוף הרבעון כדי לדעת תקציבית כמה כסף עומד לרשותם. אין להם עודף תקציבי מספק שמאפשר להתנהל בצורה מאוזנת.

3. ציפיות המדינה מהתאגידים:

– **לא ברורה ציפיית המדינה מהתאגידים**. אם מבינים שהתאגידים זה לא המשפחה, צריך להבין שאנחנו לא מדברים ברמה האופטימלית וצריך להכיר במציאות. אם מצפים שהתאגיד יהיה ארגון של חמלה (ויטפל כראוי במקבלי גמלה למשל) – אז המדינה צריכה לתקצב בהתאם. **ככל שיהיה יותר כסף, השירות שיינתן לאנשים יהיה טוב יותר**.

– נציג הארגונים הוסיף כי היום **תאגידי אפוט' משמשים כשירותי רווחה**. יש פה **כפילות** בין תאגיד אפוט' לבין השירותים שהרווחה נותנים. כאשר יש שירותי רווחה שנותנים מענה מקיף – אז צריך פחות תאגידים. לכן – צריך לדבר על מה בתרחיש האידיאלי עושה התאגיד, כדי שלא ישמש כתחנה אחרונה בשביל אנשים.

– **נוהל תאגידים** – הנוהל אומר כי יהיה יחס של רכז ל-75 אנשים (טיטוט הנוהל קבעה יחס של רכז אחד ל-50 אנשים אך בעקבות הדיון עם התאגידים והחשש מתביעות, ולאור המציאות הקיימת, הנוהל שפורסם בסופו של דבר קבע הוראה הדרגתית. בסוף דצמבר ייכנס לתוקף החלק שלפיו היחס הנדרש הוא של רכז אחד ל-75 אנשים; ייתכן שבהמשך תהיה בחינה נוספת וייקבע יחס אחר). העניין הוא שלא ברור מאיפה יגיע הכסף על מנת לממש את הדרישה הזו? נציגת האפ"כ השיבה כי נוהל התאגידים עונה על השאלה מה מצופה מהתאגיד. הייתה הסכמה כי **יש לתמחר את דרישות הנוהל**.

4. המודל הראוי:

– **המדינה הייתה חסרת אחריות כאשר הפריטה את התחום הזה**. היות והמצב כיום הוא שכל שירותי הרווחה מופרטים, **צריך לאפשר לגופים האלה שרידות מסויימת**, על מנת שיוכלו להתנהל – האינטרס שלהם להתקיים הוא אינטרס המדינה כי הוא מתקיים במקום שהמדינה תספק אותו. **האינטרס הזה מסתכם בתקציב**.

– נציגת האפ"כ הוסיפה כי לדעתה כדאי לחשוב על **מודל בו ישנם כמה גורמים מקצועיים מעורבים – עו"ד, עו"ס, רו"ח** – גם בארגונים הקטנים – על מנת שהאנשים יקבלו שירות כמה שיותר טוב שכן תפקיד האפוטרופוס כולל היבטים של טיפול, ניהול רכוש וכן היבטים משפטיים.

5. חובת מינוי:

– למרכז הישראלי לאפוטרופוסות יש חובת מינוי. כלומר, אסור לו לסרב למינוי שקיבל מטעם ביהמ"ש, אלא אם כן קיבל את אישור וועדת החרגים של המרכז. כיום, כמעט ואין סירובים של המרכז, אבל ישנה בעייתיות מבחינת כללי המשחק. **המרכז הוא היחיד שחלה עליו חובת המינוי**. אם הולכים לתחרות – אז על כל התאגידים צריכה לחול החובה הזו, אחרת אין פה כללי משחק שווים.

6. תחרות:

– **יש להפחית מהחשיבות שרואים בתחרות** – תחרות מדברת על מחיר טוב או שירות טוב. כאן המחיר לא יותר טוב כי זה מחיר אחיד יחסית, והשירות השתפר במידה מסויימת, בסוף הוא תלוי בכסף והיום הוא מתחת לרף הנכון. **אין היום מקום לקיים תחרות כי על פי מצב התקציב כיום, הארגונים לא שורדים יותר מארבעה חודשים**.

– נציגת האפ"כ אמרה שאפשר לחשוב על תחרות במובן זה שיהיו לאדם כמה אלטרנטיבות וכל אחת מהן תתמקצע בסוגי אוכלוסיות שונים. כמו כן, ציינה כי אם יש גורם אחד בלבד שנותן את השירות ומתברר שהוא תפקד שלא כדיון ולעיתים גם צריך להוציא אותו מהתמונה (ולצערנו היו דברים מעולם), נותרים ללא אלטרנטיבה כלשהי וזה לא סביר

7. תשתיות משותפות:

– אם יש תחרות אין מקום לחשוב של תשתיות משותפות. אבל לדעתה כדאי לחשוב על תשתיות משותפות. למשל, **אפשר לתמוך במרכז הישראלי לאפוטרופוסות לממן את מערכת המחשוב שלו**, שעולה הון, ולאפשר גם לתאגידים האחרים להשתתף בתשתית.

8. חובת התאגידים:

– נציג הארגונים העלה בפני עו"ד נויבאור כי בדבריה התייחסה לחובת המדינה כלפי התאגידים ולא לחובת התאגידים כלפי האנשים. עו"ד נויבאור השיבה כי **כאשר התאגידים לא יתקיימו – לא יהיה שירות לאנשים**. לדבריה, **המדינה צריכה לשמוע שהיא חסרת אחריות בהקשר הזה**, היא מצפה מהתאגידים לתת שירות אך לא נותנת להם את האפשרות לכך. גם שמירה על רצונו של האדם תשתפר אם יהיה יחס נמוך יותר בין מספר האנשים לרכזים.

9. דמי אשפוז (קוד אשפוז):

– המדינה (משרד הבריאות) לוקחת לאנשים המתאשפזים המון כסף מכיסם. אדם שמגיע להתאשפז, המדינה בהדרגה גובה ממנו את כל כספו (עבור מימון האשפוז) ומשאירה לו בחשבון 17,000 ₪ בלבד להוצאות האחרונות בחייו. כך, אדם שזקוק לטיפול שיניים למשל, לא יכול לממן אותם, כי אין לו מספיק כסף בחשבון לכך. זה מצב שצריך לשנותו. אופציה אחת לשינוי יכולה לאפשר לאדם להתנהל עם כספו כל חייו, ובסוף חייו המדינה תגבה מהעזבון את מה שנותר (כך הוא יוכל לחיות בכבוד עד סוף ימיו).

ד. הזמנת נציגים נוספים:

נציגת האפ"כ הציעה כי יובאו לצוות גם נציגים של אפוטרופוסים מקצועיים קטנים – כגון משרדי עו"ד קטנים ועוד. הוחלט כי היא תעביר שמות למרכזת הצוות והם יזמנו לאחת הישיבות הבאות.

ה. נציגות האוצר בצוות:

ככל הנראה נציגות האוצר תפרוש מחברות בצוות – לצורך כך תעודכן החלטת הממשלה. תשובה סופית תינתן בימים הקרובים. עד אז – נציגי האוצר הבטיחו כי יגיעו לישיבות.

ו. שמיעת ארגונים ייחודיים מאוכלוסיות נוספות (ערבים, חרדים):

הוחלט כי כאשר הצוות יעסוק בנושא מענים בקהילה הוא ייוועץ עם אוכלוסיות אלה.

ז. קבוצת מיקוד לאפוטרופוסים:

הוחלט כי תתקיים קבוצת מיקוד, בה ייפגשו כמה אפוטרופוסים, שיהוו מדגם מייצג, עם חברי הצוות.

ח. פגישת חברי הצוות עם קבוצת הסנגור של בית איזי שפירא:

הוחלט כי חברי הצוות שיוכלו, יצטרפו למפגש של קבוצת הסנגור העצמי. מרכזת הצוות תשלח תאריכים אופציונליים לחברי הצוות.

ט. רעיון למודל תאגידי אפוטרופוסות:

נציגת האפ"כ הציעה לשקול מודל במקום המודל הקיים, אשר אינו מוכיח את עצמו. המודל המוצע הוא של התקשרות עם כמה גופים, 2-3, לא יותר. גופים אלה ייתנו את השירות, ויהיו היד הארוכה של המדינה – בדומה למודל של שיקום נכי נפש בקהילה. האחריות תהיה על המדינה לספק סל שירותים מסוימים – והיא תעשה זאת באמצעות גופים אלה. מיעוט הגופים הוא על מנת לייצר יתרון לגודל והתמקצעות וגם להקל על המדינה לפקח על הנושא וללוות את

הגופים שנבחרו במרכז; הגופים ייבחרו באמצעות מכרז (שישקף בין היתר את הדרישות המופיעות כיום בנוהל תאגידים). כך, בעצם תהיה הפרדה – האדם יקבל שירותים לפי הצורך שלו, ולא לפי כמות הכסף שיש לו. ניתן להגדיר איזושהי השתתפות של האדם שנגזרת מההכנסות שלו ומהיקף הרכוש שלו. ואולם, יש לבדוק האם כדאי להקים מנגנון של בדיקת זכאות או שהעלות והמנגנון אינם מוצדקים בנסיבות העניין. זאת, בהינתן שכמחצית מהאנשים שממונה להם אפוטרופוס מקצועי הם חסרי אמצעים או מעוטי אמצעים, ובסה"כ מדובר על קבוצה של כ-10,000 איש בסה"כ – ולכן אולי יש לשקול לייצר מודל ללא בדיקת זכאות, שקיים בחלק מהתחומים בהם המדינה נותנת שירותי רווחה לאוכלוסיות מוחלשות. הדבר יאפשר קבלת החלטות משיקולים ענייניים יותר והשקעת המשאבים במתן השירות עצמו במקום בבדיקת הזכאות ובגביית סכומי ההשתתפות.

נציגת משרד הבריאות השיבה כי התקשרות עם יותר גופים תאפשר גם גיוון תרבותי.

נציגת הסיוע המשפטי אמרה כי ככל שגוף יותר צר רואים אותו יותר טוב. ככל שגוף יותר מגוון וגדול רואים פחות. לכן, היא לא יודעת אם מעט גופים יבטיחו שליטה טובה יותר.

נציגת נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות אמרה שהייתה מוסיפה למודל את האלמנט של הבחירה של האדם. לא ביהמ"ש יחליט שאדם הולך לתאגיד מסויים, אלא האדם יוכל לבחור ולהחליט מי נותן שירות איכותי יותר.

נציגת משרד הרווחה אמרה שחשוב לזכור לייצר מודל שהוא פשוט לאדם, עם הכי פחות מפגשים וחשיפה, עם מיעוט מפגשים שלא מכבדים את האדם.

החלטה	אחראי/ת לביצוע
יועברו שמות של אפוטרופוסים מקצועיים קטנים למרכזת הצוות על מנת שיוזמנו לישיבות הבאות	טל פוקס
שליחת תאריכים אופציונליים למפגש חברי הצוות עם קבוצת הסנגור של בית איזי שפירא	אפרת
שליחת שמות אפוטרופוסים אופציונליים לקבוצת המיקוד	כלל חברי וחברות הצוות
מספר זכאי סל שיקום	ד"ר שקד ג'ינט
תגובות חברי וחברות הצוות לעיקרי הישיבה – עד ה-9.11	כלל חברי וחברות הצוות
כיבוד	ליאורה גור ויעקב טייכמן

ישיבה מס' 6 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטורופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 6

תאריך: 13.11.17

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממנה ארצית – ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, ליאורה גור – סגנית מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטורופסים – מ. המשפטים, איילת ששון – מרכזת תחום אפוטורופסות – לשכה משפטית – מ. הרווחה (חברת וועדה), תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטורופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), ורד שחם – מפקחת ארצית על מרכזי היום בשירות לאזרחים ותיקים – מ. הרווחה (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד הרווחה, יעל פולק-גליק – אגף RIA – מ. המשפטים, יעקב טייכמן – נציג קהילת מתמודדי נפש, ד"ר שקד ג'ינט – מנהלת מחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות, טל נשרי – לשכה משפטית משרד הבריאות.

נושאים שעלו:

הישיבה עסקה בנושא אפוטורופסות קטינים.

1. מנדט הצוות:

נציגת ייעוץ וחקיקה הציגה את **מנדט הצוות מנקודת מבטה בכל הנוגע לתחום הקטינים**. לדבריה, הייתה התלבטות בזמן כתיבת החלטת הממשלה האם להתייחס לקטינים. זאת, משום שהעולם של קטינים הוא עולם ומלואו במובן המרכזי של האחריות ההורית – חוק הנוער טיפול והשגחה, סכסוכי גירושין וכן שלילת אפוטורופסות. כל אלה מגיעים מהעולם של טובת הילד אבל בתוך העולם ההורי. מצד שני, אמרה כי ישנם היבטים מעשיים שהם דומים מאוד להיבטי אפוטורופסות מבוגרים והם מעסיקים את כל המערכות שהצוות עוסק בהם:

– **פיקוח על רכוש ברגע שמתמנה אפוט' לרכוש** – נושא שיש בו היבטים של

ילדים, אבל סוג המומחיות הוא בעיקר לא אצל העו"סים.

– ההחלטה מי ימונה בהיבטים של אפוט' קטינים בהיבטים ממוניים היא שאלה מורכבת לדבריה; יש היבטים משפחתיים שהם פחות במנדט הצוות. מאידך, **הצד של הפיקוח עצמו ומי ימונה כאשר מדברים על אפוט' חיצונית** – אלו נושאים שהצוות צריך לעסוק בהם.

לעומת זאת, **השאלה של שלילת אפוט' (מתי נכון לשלול, להגביל)**, למרות שהתוצאה תהיה מינוי אפוט' – **איננה במנדט הצוות**. זוהי שאלה שחוק הורים וילדיהם במידה ויחוקק – הוא האכסניה הנכונה לטיפול.

2. הצגת תחום אפוטורופסות קטינים באפ"כ:

נציגת האפ"כ הציגה את עבודת האגף בתחום אפוטורופסות קטינים.

א. נתונים:

- כ-1500 ילדים רשומים אצל האפ"כ כילדים שמונה להם אפוטורופוס, רובם בגילאי 13-18 (60%).
- רוב המינזיים – אפוטורופוס לרכוש ולגוף.
- 17% מהילדים הם במינוי של תאגיד אפוטורופסות, היתר – קרובי משפחה או משפחות אומנה.
- לגבי מגזרים מיוחדים (אתיופים, ערבים, חרדים, בדואים) – אין נתונים.
- אוכלוסיית הילדים – נמצאים באומנה, בפנימיות, אצל קרובי משפחה או אצל ההורים הביולוגיים ומונה להם אפוטורופוס נוסף.

נציגת משרד הרווחה הוסיפה כי לגבי קטינים, ישנה הוראת חוק מפורשת שמדברת על העדפה של קרובי משפחה במינוי אפוטורופוס. זאת, אלא אם כן טובת הילד מחייבת משהו אחר. בנוסף, ציינה כי בחוק האומנה שחוקק בשנת 2016, יש כמה הוראות שנוגעות לאפוט' של קטינים. הוראה אחת, מעניקה מתן סמכויות בלעדיות בענינים מסוימים להורים האומנים – ובעצם מייטרת את הצורך להגדירם כאפוטורופסים (דבר אשר למעשה מותיר את ההורים כאפוטורופסים ומאפשר להם לחזור לתמונה לכשיולדו). שנית, יש הוראה מפורשת לפיה הורים אומנים לא יכולים להיות אפוט' על רכוש.

ב. אתגרים:

פיקוח על רכוש – בנוגע לקטינים, ייתכן שכלל לא צריך להיות תחת האפ"כ אלא כל נושא אפוטורופסות קטינים מרוכז כמכלול תחת משרד הרווחה, שכן

בתחום זה יש ממילא מעורבות רבה של גורמי הרווחה הן כגורמים מפקחים והן כגורמים מטפלים.

לדבריה, כיום ישנם הרבה גורמי פיקוח במשרד הרווחה שהם רלוונטיים לקטנים. הקטנים בד"כ מלווים ועטופים, בשונה מבגירים. לפיכך, נשאלת השאלה למה צריך פיקוח ע"י עוד גורם (האפ"כ). היא הוסיפה, כי תאגידי אפטרופסות לקטנים (בעיקר בנוגע לילדי פנימיות) צריכים להיות חלק מתכנית הטיפול שנערכת בשיתוף עם גורמי הרווחה. נציגת יעוץ וחקיקה הוסיפה כי ישנו צורך בהסדרה חוקית של נושאים רבים בנוגע לפנימיות. נציגת משרד הרווחה אמרה כי בהקשר של קטנים מינוי אפוט' נוסף בתפיסה המקצועית הוא במקרים חריגים שבהם אין ברירה. זאת, כי התפיסה המקצועית היא שכל עוד ילד לא נמסר לאימוץ ואין לו חלופה מוחלטת למשפחה, יש לאפשר לו כמה שיותר סיכוי לשמור על הקשר עם המשפחה.

- אין הגדרה לתפקידו של אפטרופוס לקטין – להבדיל מאפוט' לבגיר - בין היתר בכל הנוגע להכנה לבגרות.
- אין נוהל מיוחד לפיקוח על אפטרופוס לקטין.
- אין דרישה להכשרה / כישורים נדרשים לאפוט' לקטין.
- ישנם מקרים שבהם יש צורך במינוי ואין מינוי בפועל – הגורמים הרלוונטיים אינם תמיד מודעים מספיק להיבט של מינוי אפטרופוס.
- פער בתפיסת התפקיד אצל אפטרופוסים מקצועיים – ואין להם הדרכה וליווי – בשונה ממשפחות אומנה שלהן יש.
- ישנם גורמים רבים שמעורבים, והמדינה לא רוצה לייצר כפל פיקוח.
- ישנו חשש מוגבר שלא שומעים את הילד ואת רצונו – להבדיל ממשפחה שבה זה קורה בהדרגה, והיא מכינה את הילד לעצמאות ולחיים בוגרים.

ג. ועדות נוספות בתחום

- פיילוט פיקוח על עניינים אישיים בנוגע לקטנים – פיילוט שמוביל האפ"כ בשיתוף מכון ברוקדייל. הפיילוט יכלול כ-100 מקרים. בשלב הראשון – פרה-פיילוט, יילמדו 10-15 מקרים מורכבים של קטנים, ולאחר מכן ייבנה מודל פיקוח. בנוסף, חשבו לדבר עם בני 21-23 ולבדוק מה היה חסר להם כשהיו קטנים עם אפטרופוס ממונה (אחת השאלות שייבדקו - מי הגורם שצריך להיות אחראי לפיקוח על אפטרופסים לקטנים – משרד הרווחה/האפ"כ?). ככל הנראה הפיילוט יסיים עבודתו תוך כשנתיים.

3.

פגישה עם נציגי עמותת ילדים בסיכוי.

נציגים: ירון בראון – מנכ"ל, אבנר ברקאי – ראש תחום אפטרופסות. אלו הנושאים שהועלו:

א. נתונים:

- העמותה קיימת 31 שנה. היא מתמקדת באפטרופסות על ילדים בפנימיות רווחה בעיקר, קצת אומנה וקצת כפרי נוער. נוגעת גם למגזר חרדי וערבי.
- מובילים הרבה תוכניות ופרויקטים בפנימיות (לא עוסקים רק באפטרופסות), בשיתוף עם אגף ילד ונוער במשרד הרווחה ואשלים.
- ממונים כאפטרופוסים ל-100 ילדים (מתוכם - 15 עם אבחנה נפשית). פילוח לפי מסגרות: 4-5 ילדים במסגרות של אגף השיקום, 15-20 במסגרות פוסט אישפוזיות, 5 - ילדים שנפלטו מהפנימיות, נמצאים ברחוב, 30-40 - בפנימיות טיפוליות שיקומיות.
- כל עובד סוציאלי אחראי על כ-20 ילדים, זמין לו 24 שעות, מגיע לפנימייה, יושב עם הצוות, מגיע לאסיפות הורים ועוד. אפטרופסים לגוף ולרכוש.
- מסייעים לילדים במיצוי זכויות, מאבקים משפטיים, השקעת כספים.
- לא גובים כסף מהילדים, מפוזרים על פני 46 פנימיות מבאר שבע ועד בוסתן הגליל.
- תכנית האפטרופסות עולה כמליון וחצי ₪ לשנה. 75% מגיע מפילנטרופיה ו-25% מדינה. עלות: 14,000 ₪ לשנה לילד. בשנת 2018 המצב ישתנה – בגלל מימון הדירות מטעם משרד הרווחה בתכנית יתד (הסבר בהמשך);
- כיום ישנם כ-6500 ילדים בפנימיות רווחה, מתוכם 450-500 ילדים שמסיימים כל שנה מסגרות חוץ ביתיות.
- פרופ' שמעון שפירו מהחוג לעו"ס באוניברסיטת ת"א מקיים מחקר על הבוגרים שלהם.
- חשיבות היציבות של האפטרופוס – בכדי שלא להחליף אפטרופוס לילדים, העו"ס מתגוררים במרכז וכך גם אם הילד עובר מסגרות, האפטרופוס נותר אותו אחד ככל הניתן.

– בשונה מתפיסת האפטרופסות – הם דווקא משתמשים באפטרופסות, ככל הניתן, ככלי להעצמה של ההורים – מסיעים להם, מערבים אותם, מלווים אותם לאסיפות הורים ועוד.

ב. פרויקטים שמפעילים:

- מרכזיות חינוכיות (פעילות בפנימיות אח"צ)
- שינוי עמדות בקרב צוותי הטיפול
- הוראה משקמת
- תכנית עם הביטוח הלאומי בנושא מעורבות הורים
- תכנית חסרי עורף משפחתי - תוכנית של משפחות מלוות (העמותה מחזיקה בדירות בשכירות אחרי סיום הפנימיה ומלווה את הילדים מגיל 18-25). תכנית יתד - כיום יש מכרז של משרד הרווחה ל-50 דירות במימון מלא של המדינה.

נציגת ייעוץ וחקיקה הציעה כי חברי הצוות יפגשו עם בגירים שהיו חסרי עורף משפחתי.

ג. אתגרים:

- היעדר קריטריונים אחידים למינוי אפטרופוס: הקריטריונים אינם ברורים, וכך קורה שאין אחידות במינוי האפטרופוס כלפי ילדים עם אותם תנאים. הנושא תלוי בהיכרות של העו"ס עם הילד.
- **היו שמחים לקבל את כלל הילדים שזקוקים לאפטרופסות** מפנימיות במידה והיה להם תקציב, תאגידים אחרים לא מתפקדים.
- כיום, בהתאם למנגנון התמיכות של משרד המשפטים, ילד שמצטבר לו יותר מ-35,000 ₪ בחשבון לא זוכה להשתתפות המשרד במימון – מנגנון בעייתי משום שילדים אלה יצאו לחיים בגיל 18 ללא כל.
- מלווה אישי לילד בפנימיה – כיום אין לאף פנימיה תקציב להצמיד לילד מלווה אישי.
- **החלפת השם** – נציגת ייעוץ וחקיקה הציעה להחליף את השם אפטרופוס בכדי לא ליצור אנטגוניזם. נציגי ילדים בסיכוי היו בעד הרעיון.
- **היעדר קריטריונים אחידים לאפטרופסות קטינים** – כל תאגיד מטפל בילדים בצורה שונה.

– המצב הלימודי בפנימיות – כיום המצב גרוע מאוד, יש צורך במפקח לימודי מטעם אגף שירות ילד ונוער שיעסוק רק בנושא הזה.

ד. מימון המדינה:

הנציגים נשאלו ע"י נציגת משרד הרווחה האם הם חושבים שהמדינה צריכה לממן את אפטרופסות הקטינים?

– הם השיבו כי זהו עניין מורכב. העמותה לא רוצה שהמדינה תממן את כל הפעילות, שכן העמותה לא מעונינת להיות "ספקית" (ואז המדינה קובעת את הכללים), אלא רוצה להיות שותפה בביצוע הפעילות – ולקבוע יחד עמה את הכללים. בהיבט הדירות השכורות – אמרו כי כאשר המדינה מממנת, יהיה לעמותה קשה להכניס את האג'נדה החברתית שלה. מאידך, בכל הנוגע לאפטרופסות, אמרו כי ישמחו להיות אפטרופסים של כלל הילדים הזקוקים במידה וינתן להם תקציב.

ה. קריטריונים לאפטרופסות:

הנציגים נשאלו ע"י נציגת משרד הרווחה האם היחס של 20 ילדים לעו"ס אחד הוא נכון?

– לדעתם, היחס הראוי הוא עו"ס ל-12-13 ילדים.

הנציגים נשאלו ע"י נציגת ייעוץ וחקיקה מה לדעתם צריך להיות הפרופיל של אפטרופוס?

– הם השיבו כי לדעתם הוא צריך להיות עו"ס. זאת, בכדי למנוע בלבול והיקשרות מיותרת של הילדים לאנשים שאינם מתאימים.

ו. שאלת הפיקוח:

הנציגים נשאלו ע"י נציגת האפ"כ מי לדעתם צריך להיות הגורם המפקח על הנושא?

– לתשובתם, מי שנכון הוא לפקח הוא אדם עם ניסיון וראיה טיפולית (למשל עם הכשרה של עריכת דין ועו"ס). כיום, הדו"ח שמוגש לאפטרופוס הכללי הוא דו"ח רזה, שכולל כמעט כולו ענייני כספים ולא נוגע למצבו האישי של הילד.

4. פגישה עם נציגת המועצה לשלום הילד.

נציגה - מירה קרני, מנהלת תחום פניות הציבור. אלו הנושאים שהועלו:

א. נתונים:

– העמותה עוסקת במכלול הנושאים שנוגעים לילדים ונוער. ביניהם: איסוף

- נתונים; הדרכה, כנסים וקידום פרויקטים; קידום מדיניות – חקיקה, מעקב אחרי חקיקה קיימת; ליווי קטינים נפגעי עבירה; פניות הציבור – עניי עבודה, פרסומות בטלוויזיה, ילדים בסיכון – אומנה ופנימיות, מערכת החינוך – הרבה פניות ממשפחות ואנשי מקצוע.
- נושא האפוסטרופוס לא תופס נפח גדול בהיקף התלונות שמגיעות אליהם.
- מעניקים סיוע לילדים החל מגיל לידה ועד גיל 18, בחינוך מיוחד לעתים עד גיל 21.
- גישת העמותה: לדבר עם הילד ולא על הילד.

ב. אתגרים:

- לעיתים ילד במשפחת אומנה או אצל המשפחה המורחבת – נכנס לתפקיד "לכלוכית". נראה שבהתחלה קיים יותר פיקוח ואח"כ זה נחלש, אין מספיק יד על הדופק. התקשורת בין הגורמים השונים לא מספיק טובה. מעברי תפקיד, מעברי דירה.
- מערך הפיקוח על האומנה מתפתח ומתחזק – זה אמור לשפר את הפיקוח גם על המשפחה המורחבת שמשמשת כאומנה.
- אפוסטרופוס מקצועי – אינם נוכחים בפועל. חשוב שיהיה מערך בקרה פנימי בכל המערכות האלה שיבדקו איך הצוות מתפקד – בדומה למערך האמנה.
- ילדים בפנימיות – האוכלוסייה הכי בעייתית – שם פעמים רבות בכלל אין גורם מעורב, עו"ס מהקהילה מגיעה לישיבה בענייני פעם בשנה, ואין מעורבות של גורם חיצוני לפנימיה.
- יו"ר הצוות הוסיפה כי ברגע שהילד בפנימיה יש להגדיר מי אחראי – העו"ס בפנימיה או בקהילה. התפקידים צריכים להיות ברורים. נציגת האפ"כ אמרה כי להבדיל מבגירים, בקטינים המעורבות צריכה להיות אחרת, גבוהה יותר, וגם התמחור צריך להיות אחר.
- זהות האפוסטרופוס: אדם עם אוריינטציה חינוכית-טיפולית, צריך להיות בסיס חוקי שיבדוק אדם כזה.

5. פגישה עם עו"ד שירן רייכנברג, הקליניקה לזכויות ילדים ונוער באוניברסיטה העברית.

אלו הנושאים שהועלו:

א. רקע כללי:

- הקליניקה נותנת ייצוג משפטי לילדים ונוער, ההנחיה מתבצעת ע"י עו"ד

רייכנברג וד"ר תמר מורג.

- בקורס דנים בכמה נושאים: 1. דיני רחוב – לימודי משפטים בצורה שתהיה נגישה. 2. ייצוג משפטי בכל מיני תחומים. 3. קידום מדיניות וחקיקה – חו"ד, שולחן עגול, הצעות חוק וכדומה.
- בהקשר של הצוות הזה, הוגשה הצעת חוק באמצעות חה"כ קרין אלהרר. ההצעה נוגעת לילדים שניתקו קשר עם ההורים שלהם בכל מיני סיבות, והיא מבקשת לאפשר לביהמ"ש לנוער למנות אפוסטרופוס במקרים אלה, כי תיקי הנזקקות נידונים אצלו והוא זה שמכיר את התיק. זאת, רק במידה והוחלט להוציא את הנערים ממשמורת או לשים אצל פקיד סעד לחוק הנוער.

ב. מימון המדינה:

- נציגת משרד הרווחה שאלה את עו"ד רייכנברג האם לדעתה המדינה צריכה לממן את שירותי האפוסטרופוס לקטינים?
- עו"ד רייכנברג השיבה כי כל התחום של ילדים בסיכון מופרט – ההוסטלים, המעונות הנעולים. זה מעלה שאלות של אחריות המדינה מול הצורך ביעילות. אם המדינה הייתה יכולה להתחייב שתעשה זאת יותר טוב, אולי התשובה לא צריכה להיות שלילית. מצד שני, מימון המדינה מעלה חשש שמפתח של כ-20 ילדים לעו"ס אחד לא יישאר, והמערך יקרוס. העמותות יהיו חייבות לקבל את כל הילדים ולא יוכלו לשמור על התנאים שהילדים שלהן זוכים להם עכשיו. בנוסף, אם לא יינתן מימון מהמדינה והמצב יישאר כפי שהוא היום, עולות שאלות של שוויון לפיהן ילדים מסוימים מקבלים יותר ואחרים פחות.

ג. אפוסטרופוס לדין:

- הגדרת הייצוג: תיקון 14 לחוק הנוער הכניס את הסעיף של אפוט' לדין. עם זאת, אין הגדרה בחוק לגבי הכשרתו, למשל שישנה חובה כי יהיה עו"ד, מה הסמכויות שלו. תצוין לטובה עבודתו של האגף לסיוע משפטי בנושא והעבודה על יצירת קוד אתי לאפוסטרופוס לדין.
- בהליכים לפי חוק הנוער, העו"ס לחוק הנוער אמונה על טובתו של הקטין. אם רוצים לבחון את כל האלטרנטיבות ובהינתן שמערכת הרווחה קורסת, על אדם חיצוני מחוץ לרווחה ללוות את הקטין, עו"ס לחוק הנוער לא יכולה להיות זו שעושה הכל.
- כיום, מלבד עו"ד המייצגים באמצעות אגף הסיוע המשפטי, אין הכשרה לעו"ד מייצגים בהליכים אלה.

- מוצע להקים **יחידת ייצוג של ילדים**, שלכל עו"ד יוצמד גם עו"ס שיכווין את האפקט הטיפולי, אבל שיהיה חיצוני – מהצד של הקטין.
- חוק הנוער פטרנליסטי ומיושן – ויש צורך בתיקון ובשינוי המונחים.

6. מוסדות פרטיים אל מול ציבוריים:

נציג קהילת מתמודדי הנפש הציג את הדילמה לפיה מוסדות פרטיים הם גמישים ויוצאים מחוץ לקופסא, יכולים לקבל אנשים שנפלו בין הכסאות, אבל אין עליהם כמעט פיקוח (ויכולים לפגוע בדיירים). מצד שני, מוסדות המדינה יותר שמרניים ומקובעים, אבל ישנו יותר פיקוח על הנעשה בהם.

נציגת משרד הרווחה השיבה כי בכל הנוגע לזקנים, ישנו פיקוח גם על מוסדות פרטיים.

7. רעיונות של חברי הצוות:

- נציגת האפ"כ הציגה שלוש בעיות שעולות בעקבות הישיבה:
 1. **תחום שנפל בין הכסאות** – יש לקבוע תחומי אחריות בין משרד הרווחה לאפ"כ – כי כיום אף אחד לא מפקח מספיק על התחום. 2. **יתרונות וחסרונות לגבי קביעת סטנדרטים וקבלת שירותים** בנוגע לאפטרופסות קטינים – בין אם מטעם המדינה או מטעם התאגיד. 3. **מודל משפחות האמנה** - אפשר ללמוד ממנו בנוגע לפיקוח על אפטרופסות קטינים.
 - יו"ר הצוות ונציגת משרד הבריאות הוסיפו כי **ישנו צורך בקביעת סטנדרט ראוי לכל ילד**.
 - נציגת האפ"כ הציעה כיוון ביניים, לפיו **ביהמ"ש ימנו את האפ"כ כאפטרופוס לקטינים, והוא ייקח את ילדים בסיכוי כנציג לביצוע התפקיד** (כך יקבלו מימון מדינתי בינתיים, עד לשינוי המודל). זה מחייב כמובן מחשבה נוספת, החלטה של האפטרופסה הכללית והיערכות בהתאם.
 - נציגת הסיוע המשפטי אמרה כי הנושא של בדיקת והתאמת הילדים למשפחה האומנת הוא חשוב מאוד ויש לעשות בו שימוש גם בנוגע **להתאמת נותני השירות לבגירים**.
 - נציגת ייעוץ וחקיקה אמרה כי ישנה חשיבות רבה **בהתוויית תפקיד אפטרופוס לקטין**.
 - לגבי **מימון המדינה**, אמרה נציגת ייעוץ וחקיקה כי המודל שהוצג ע"י ילדים בסיכוי הוא מודל טוב מאוד – וכדאי שיישאר בידיים חיצוניות. עם זאת, על המדינה לממן אותו. יו"ר הצוות הוסיפה כי המדינה צריכה לדאוג לאפטרופסות קטינים בצורה חד משמעית. נציגת ייעוץ וחקיקה אמרה כי יש

לבנות מכרז לפיו עמותות יוכלו להתמודד, אך עם גמישות שלפיה לא יצטרכו להרע את השירותים שהן נותנות היום. בנוסף, אמרה כי גם אם המודל המצוי כיום יישאר, יש צורך לבצע בו שינויים כדוגמת קביעת הגדרות לתפקיד אפטרופסות לקטינים, קביעת הנהלת התאגיד, מי יעסק בו, סל הטיפול שיוענק וכן החלפת המילה אפטרופוס. נציגות משרד הרווחה אמרה כי **ככל שהצוות יתכנס להמלצות, כדאי להזמין את נציגות המשרד המתמחות בנושא המכרזים (ציפי וליהי)**.

8. נציגות האוצר בצוות:

הוחלט כי יתבקש משרת המשפטים לשלוח מכתב לשר האוצר ובו היא מבקשת את השתתפות נציגי האוצר בצוות.

9. זימון כב' השופט מנחם הכהן לשיבות הצוות:

חברי הצוות עודכנו כי הנהלת ביהמ"ש ביקשה לקבל שאלות ספציפיות ולפיהן תחליט איזה שופט (אם בכלל) יגיע לדיוני הצוות. חברי הצוות החליטו כי יצרו קשר במהלך חודש ינואר עם הנהלת ביהמ"ש בנושא.

10. התייעצות תקציבית:

החלטה	אחראי/ת לביצוע
יועבר לחברי הצוות ספר בנושא חסרי עורף משפחתי מטעם מנכ"ל ילדים בסיכוי, מר ירון בראון.	אפרת רייך
חברי הצוות יפגשו עם בגירים שהיו חסרי עורף משפחתי	אפרת רייך
בינואר 2018 יישלחו ממצאי המחקר של פרופ' שפירו על ילדים חסרי עורף משפחתי – ילדים בסיכוי	אפרת רייך
שליחת זימון לפגישת חברי הצוות עם קבוצת הסנגור העצמי	אפרת רייך
זימון נציגות משרד הרווחה המתמחות בנושא המכרזים (ציפי וליהי) – לקראת ההמלצות.	אפרת רייך ואיילת ששון
מתן תגובות לעיקרי הישיבה עד ליום חמישי, ה- 23.11.17	כלל חברי וחברות הצוות
כיבוד	תמי סלע

ישיבה מס' 7 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטורופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 7

תאריך: 27.11.17

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממנה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאורה גור – סגנית מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטורופסים – מ. המשפטים, איילת ששון – מרכזת תחום אפוטורופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטורופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), ורד שחם – מפקחת ארצית על מרכזי היום בשירות לאזרחים ותיקים – מ. הרווחה (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד הרווחה, ד"ר שקד ג'ינט – מנהלת מחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות, טל נשרי – לשכה משפטית משרד הבריאות, בני זוסמן – נציג קהילת האזרחים הוותיקים, רקפת עצמון – עו"ס ראשית לסדרי דין, מ. הרווחה (חברת וועדה), ד"ר שלי שטרנברג - מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח, מ. הבריאות (חברת וועדה), יאנה מבשב – קבוצת סינגור עצמי של בית איזי שפירא ואלווין - נציגת קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית, אילנה שילת קולנדר – מאפשרת של יאנה, ד"ר אסתי אשל – מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים באור יהודה – נציגת הרשויות המקומיות, יותם טולוב – מנכ"ל בזכות.

נושאים שעלו:

הישיבה עסקה בנושא מקבלי גמלת ביטוח לאומי וכן בנושא ייצוג קטינים מטעם הסיוע המשפטי.

1. פגישה עם לימור לוריא – ראש אגף נכויות בביטוח הלאומי:

א. נתונים:

- כ-130,000 איש מקבלי קצבה עם לקות נפשית או עם עיכוב שכלי התפתחותי או עם אוטיזם.
- כ-40,000 איש שפסיכיאטר או רופא קבע כי הם לא מסוגלים לקבל את

הקצבה בעצמם – ולכן מונה להם מקבל גמלה (זאת, בהתאם לסעיף 304 לחוק הביטוח הלאומי). היוזמה לצורך קביעת מקבל גמלה מתקבלת לעיתים מעובד שיקום של בטל"א, עו"ס בקהילה, הרופא המטפל, מהמשפחה או האחות מטעם בטל"א שבאה לבצע הערכה תפקודית. לאחר מכן, הנושא עובר לעובד שיקום שבודק את האדם, וכן מתבצע קשר עם העו"ס בקהילה.

- כ-1700-1800 איש מתוך ה-40,000 שלהם מונה מקבל גמלה, אלו אנשים שממונה בעבורם תאגיד אפוטורופסות כמקבל גמלה [רעות אפוטורופסות – (לשעבר ש.פ.ר), המרכז הישראלי לאפוטורופסות ואקים אפוטורופסות]. כל השאר – אחד מבני המשפחה ממונה בעבורם כמקבל גמלה.

ב. הליך מינוי מקבל גמלה:

- נציגת האפ"כ שאלה כיצד יודע הבטל"א האם לאדם שהוחלט למנות לו מקבל גמלה יש גם אפוטורופס וכמה אנשים שמונה להם אפוטורופס מקבלים גמלה?
- נציגת הבטל"א השיבה כי בד"כ יודעים זאת מהמשפחה, ושאינ בידה נתונים מעודכנים משום שלחלק מהאנשים שלהם מונה אפוטורופס אין רישום על כך בבטל"א.
- נציגת האפ"כ אמרה כי **חשוב שתיעשה הצלבה בנתונים**, על מנת שבטל"א יהיה מודע למצבו של האדם.
- נציגת משרד הבריאות אמרה כי **לפסיכיאטרים ישנה בעיה מוסרית עם קביעה** האם האדם יוכל לנהל את כספו בכוחות עצמו או **שיזדקק למקבל גמלה**. הם לא הוכשרו לקבל החלטה שכזאת. נציגת הבטל"א השיבה כי ביקורת כזו טרם שמעה. בנוסף, במרבית המקרים הרופא אף מתייעץ עם העו"ס בקהילה, וכך יוכל לקבל החלטה מושכלת יותר. עוד אמרה, שבעבר דובר על כך שחלק מהאנשים שהתמנה עבורם מקבל גמלה אולי היו צריכים אפוטורופסות. הבטל"א שאל את הפסיכיאטר הראשי, האם הרופאים של הוועדות יהיו מוכנים להתייחס לכמה פרמטרים נוספים שחשובים למשרד הרווחה בתחום האפוטורופסות. הפסיכיאטרים השיבו כי זה "גדול עליהם".
- נציגת משרד הבריאות הוסיפה כי עמדת המשרד היא **שאינ לקחת כאינדיקציה רפואית כל נייר שנכתב ע"י אחות או רופא מטפל לגבי יכולת של אדם לנהל את ענייניו**. נציגת הבטל"א ביקשה כי **עמדה זו תועבר באופן רשמי אליהם, על מנת שיוכלו ליישם אותה**. בעניין זה,

ביקש להוסיף נציג הארגונים כי בהתאם לתקנות המומחים שעובדים עליהם כעת במשרדי הממשלה, מי שיקבע את הצורך באפטרופוס לא יהיה הגורם הרפואי, פסיכיאטר לא יקבע את הצורך של אדם באפטרופוס. הגורם הרפואי יאבחן את הלקות ועו"ס לסדרי דין תגבש את ההמלצה בכל הנוגע למינוי אפטרופוס. לכן, סבר כי **כאשר בוועדות הרפואיות של בטל"א הרופא הוא זה שקובע אם האדם אינו מסוגל לנהל את ענייניו – יש פה הליכה אחורה. מי שלא מכיר את מרקם החיים וסביבת העבודה של האדם, לא רלוונטי שיחליט בעבורו על רמת התפקוד שלו. נציגת משרד הבריאות השיבה כי לצורך הכרעה בשאלת שלילת חירותו של האדם, יש להיעזר בצוותים רב מקצועיים – עו"סים, עו"ד, מרפאים בעיסוק. לדבריה, יש להתרחב, לכבד את הידע של כל אחד מהמקצועות הרלוונטיים.**

נציגת האפ"כ אמרה כי כיום ישנו מודל מינוי שיפוטי לאדם שמתקשה לנהל את ענייניו, ויש קושי בגישה שמבססת מודל חלופי (כפי שמתקיים בבטל"א). בתהליך השיפוטי הקיים יש גורם מחליט שהוא גורם שיפוטי, ביהמ"ש מחוייב לבחון חלופות (תומך החלטה, יפוי כח), לשמוע את האדם, לבחון לעומק את שלילת החירויות, מה שבטל"א במודל כיום לא חייב לבחון. לדעתה, יש לשקול כי **מודל מקבלי הגמלה יתבצע כחלק ממודל מינוי אפטרופוס או חלופות לאפטרופוסות שמתקיים כיום בביהמ"ש.** נציג הארגונים הוסיף כי **כיום בטל"א אינו שומע את האדם,** הוא מגיע לקבל קצבה ואז מחליטים למנות לו מקבל גמלה – ואפילו לא שומעים את דעתו, למרות שמדובר על שלילת זכויות.

נציגת הארגונים שאלה, **האם כאשר ממנים מקבלי גמלה, חייבים לפתוח חשבון בנק של האדם עצמו?** נציגת בטל"א אמרה כי הביטוח הלאומי ממליץ לפתוח לזכאי חשבון בנק נפרד, אך לא מחייב זאת ומקבל הגמלה יכול לקבל את הכסף הישר לחשבון.

נציגת משרד הרווחה שאלה **האם יש אפשרות להפסיק את מינוי מקבל הגמלה.** נציגת הבטל"א השיבה כי **כל אדם יכול לבקש להבדק לצורך הסרת המינוי, בטל"א מתחייבים לא להוריד קצבה למקבלי קצבת נכות בעניין הזה.** למרות זאת, לדבריה, אין אמון של הציבור כלפי המוסד לבטל"א ולכן בפועל אנשים אינם מבקשים הסרת המינוי. היא הוסיפה, כי בעקבות בקשת ארגון בזכות, הבטל"א התקשר לאנשים שמונה להם מקבל גמלה ורצה לבדוק איתם האם הם עדיין זקוקים לו. אנשים אלה לא רצו להיפגש עם נציגות בטל"א כי חששו שביטול מקבל הגמלה יגרום לשלילת הגמלה. למרות שנאמר להם שזה לא יפגע בגמלה – הם התקשו להאמין.

ג. פרופיל מקבל הגמלה

נציגת הבטל"א סברה כי בשל הבעייתיות של תאגידי האפטרופוסות כמקבלי גמלה (מצד אחד מצופה מהם לספק סל שירותים מסויים ומאידך הם אינם מוסמכים חוקית לבצע זאת) **יש לבחון אפשרויות נוספות. אחד הכיוונים הוא למנות לאדם, במקרה מתאים, תומך החלטה.** זאת, משום שכיום ניתן לצפות מתפקידו של מקבל הגמלה לא רק לקבל את הכסף, אלא גם ליעץ לאדם מה כדאי לו לעשות עם הכסף, לחשוב יחד איתו.

נציגת האפ"כ השיבה כי תומך ההחלטה לא בהכרח מתאים לכל אדם שכיום מונה לו מקבל גמלה. השאלה היא האם מדובר על אדם שיכול לקבל החלטות בעצמו אם יינתנו לו סיוע ותמיכה.

נציגת הבטל"א אמרה כי לאחר הצלבת מידע שנעשתה, נמצא **שיש גם אנשים שכיום מוגדרים כמקבלי גמלה, בעוד להם בעצמם כבר מונה מקבל גמלה (כי הזדקנו וזקוקים לסיוע בעצמם).** בעקבות זאת, הבטל"א מעבירים את השמות של האנשים הללו לסניפים ובודקים מי ימונה עבורם במקום הוריהם המזדקנים.

ד. מודל מקבל הגמלה

נציגת הסיוע המשפטי סברה כי לעיתים יש לשמור על מודל מקבל הגמלה משום שהוא מתאים לאנשים מסוימים, שלא מתאימים להם כלים אחרים. נציגת הבטל"א אמרה כי אלו מקרים בודדים. נציג הארגונים הוסיף כי לעיתים ישנם מקרים בהם תפקיד מקבל הגמלה יכול לסייע ולהגן על אנשים, וזאת במקום למנות להם אפטרופוס ולשלול את חירותם באופן גורף. עוד אמר, כי במידה וקושרים בין התהליך של קבלת גמלאות בבטל"א לבין משהו הרבה יותר רחב של שלילת חירויות - זה בעייתי.

נציגת קבוצת הסנגור העצמי אמרה כי העניין של מקבלי גמלה מחזיר אותנו לתקופה של אפטרופוסות, לפיה מחליטים על האדם ללא מעורבותו, מכתיבים לו כיצד להתנהל בחייו, וזה מאוד מכעיס אותה.

ה. תאגידי אפטרופוסות כמקבלי גמלה

נציגת הבטל"א אמרה כי כעת הבטל"א משלם לתאגידי האפטרופוסות המשמשים כמקבלי גמלה (משלמים 216 ₪ לחודש למי ששוהה בקהילה) – **יודגש כי התשלום הוא מקופת הבטל"א ולא מכספו של הזכאי.** לפני כן, הייתה בעייתיות משום שצופה מהתאגידי להעניק יותר לאנשים שהם מונו כמקבלי גמלה שלהם, אך לא ניתן להם תקציב וסמכות בכדי לפעול.

ו. פיקוח:

– נציגת הרשויות המקומיות אמרה כי חשוב לפקח על האנשים שמונה להם מקבל גמלה/אפוטרופוס/תומך בקבלת החלטות. כיום, לדבריה, המצב הוא שאין פיקוח על העניין ואין זו מעבודתן של העוסקים לפקח על הנשוא, לראות שהאנשים לקוחים את התרופות וכו'.

ז. ועדות רפואיות

– המאפשרת של נציגת קבוצת הסנגור העצמית שאלה האם הוועדות הרפואיות מונגשות קוגניטיבית. נציגת בטל"א השיבה כי בשם פישוט הברוקרטיה, הבטל"א הלך למהלך יחד עם משרד הרווחה, לפיו לא מזמנים את האדם לוועדה, כי הוא יהיה זכאי לקצבה מלאה, וכך לא מטרטרים אותו.

ח. הדרכה

– יו"ר הצוות שאלה את נציגת בטל"א האם מתבצעת הדרכה למקבל הגמלה? נציגת בטל"א השיבה כי לא מתבצעת הדרכה.

2. פגישה עם איה דביר – מחלקת ייעוץ וחקיקה (ציבורי-חוקתי), משרד המשפטים:

איה דביר הציגה את עמדתה בכל הנוגע למקבל הגמלה. זאת, תוך שהדגישה כי מדובר בעמדות ראשוניות הנבועות מעיסוקה בנושא, אשר חלקן אינן משקפות את עמדתה של מוריה כהן בקשי, נציגת מחלקת ייעוץ וחקיקה בצוות:

א. נקודת מוצא

– הבטל"א אמור להיות צינור להעברת כספי גמלה וקצבאות ביטוח לאומי שמיועדות כולן למימון הוצאות שוטפות של האדם. תפקידו הטבעי של הביטוח הלאומי הינו לזהות את הזכאים ועמידתם בתנאי הזכאות ולהעביר להם את הקצבאות להם הם זכאים על פי דין, מיד עם היווכח דבר זכאותם. כל זאת – בהתאם לחוק הביטוח הלאומי.

ב. מודל מקבל הגמלה

– נציגת בטל"א סקרה באופן מקיף את הנתונים והמאפיינים של קבוצות שונות מבין מקבלי הגמלה, איתם מתמודד המוסד לביטוח לאומי. כל אחת מהן עוררה שאלות בנוגע לדרך האסדרה המשפטית האופטימאלית עבורה.

– מציעה לנסות להבחין בין שלושה צירים של חשיבה שצריכים להנחות אותנו בהעמדת מתווה מתאים להסדרת התחום:

1. ציר ראשון: המתח בין המצוי לרצוי. בקוטב המצוי – המציאות

הקיימת במסגרתה מוצא עצמו הביטוח הלאומי במצב שבו כיוון שהוא חייב לשלם מיד עם התברר דבר הזכאות לגמלה, הוא צריך למצוא באופן מידי גורם שיוכל לקבל כסף לטובת זכאי שנמצא שאינו מסוגל לטפל בענייניו. לכן, הוא ממנה מקבלי גמלה. הרצוי – בעולם אידאלי, כל שלילת חירות שכזו צריכה להתקבל בהחלטות שיפוטיות. זאת, לאחר מיצוי שלל הכלים שחוק הכשרות מעמיד לאדם כחלופות רכות יותר לאפוטרופוסות ובמקרים המתאימים, עת יש צורך במינוי אפוטרופוס (לעניינים השונים), במעורבות הרשויות המוסמכות לכך במדינה (פקידי הסעד, בית המשפט והאפוטרופוס הכללי). בעולם הרצוי, או שלא יהיה כמעט צורך במקבל גמלה, או שמינוי מקבל גמלה יהיה זמני וקצר, לפרק זמן המספק "גשר" להשלמת הברירה בעניין האפוטרופוסות.

ככל שאין אנו מצויים בקוטב הרצוי (היא מסופקת אם נוכל להגיע ליעילות של ברירה הצורך ומינוי אפוטרופוס לכל אדם בתוך שבועות ספורים), יש לשקול לטייב את האסדרה בתחום מקבלי הגמלה. זאת, כדי שהסעיף המסמיך ייתן מענה למקבל הגמלה הנזקק לסמכויות כדי לבצע את תפקידו, ויגן טוב יותר על הזכאי לגמלה בתהליך.

כמו-כן, יש לשמוע את הזכאי עצמו. עם זאת, אל מול העולם הרצוי, ישנן מגבלות של מוסדות המדינה ו-40,000 מקבלי גמלה קיימים שזקוקים לפתרון. בעולמות של התנגדות כל המכשיר של מקבל גמלה לא צריך להיות רלוונטי.

2. ציר שני: ביטול משפטי מוטיבציה למינוי מקבל גמלה – כיום,

בשאלה האם יתמנה מקבל גמלה נכנסים שיקולים "זרים". למשל, רתיעה של בני משפחה מהתמודדות עם טופסולוגיה ובירוקרטיה הנלווית לאפוטרופוסות, שיקול של תאגידים בנוגע להיכן השכר יותר טוב מבחינת הגוף המתמנה ומה היקף מטלותיו. יש לשאוף לכך שכל אסדרה משפטית שתגובש, תשאף לנטרל השפעתם של שיקולים זרים אלה בבחירה בין המכשירים. שיקולים אלה בוודאי אינם מבטיחים באופן מיטבי את האינטרסים של האדם הנזקק לסיוע ממקבל גמלה/אפוטרו. ככל הניתן יש לגבש מודל חקיקתי המעמיד במוקד רק את השיקולים הרלוונטיים של מתן שירות טוב לאדם מצד אחד, והעברת הכספים במהירות מצד שני.

3. אל מול שני צירים אלה שמעוררים דילמות, אפשר להתייחס לציר

שלישי שיכול לספק פתרונות בהבניה חקיקתית של הסדר, והוא ציר

הזמן - קביעה תחילית שאי אפשר לעבוד עם מקבל גמלה זמן רב מדיי כשזה לא המכשיר המתאים (ובעיקר כשמאפייני הזכאי לגמלה הם כשל אדם שאינו כשיר להחליט בענייניו).

– בוצע תיאור קצר של סדרת מפגשים שהתקיימה במשרד המשפטים בהשתתפות כלל המשרדים הרלוונטיים (אפטרופוס, ביטוח לאומי ורווחה). בעקבותיהם, התגבשה הבנה כי יש טעם לפנות למודל שלהלן: **לחלק לשני טיפוסים של מקבלי גמלה** – שמחזיקים בסל סמכויות שונה. טיפוס אחד – דומה באופיו יותר למודל תומך החלטות, ומתאים ככלל לאדם הכשיר להחליט בענייניו אך זקוק לעזרה בהוצאת החלטותיו אל הפועל. טיפוס שני – מי שאינו מסוגל להחליט בענייניו.

– בהתאם לכך, **יש לגבש תיקון לחוק הביטוח הלאומי**. ככלל, נוסחו הקיים של סעיף 304 לחוק בטל"א מתאים לטיפוס הראשון – שם הפגיעה בחירויות פחותה, לא באמת נדרשות סמכויות כיון שהזכאי לגמלה כשיר להחליט בענייניו. כמו-כן, המעטפת של האחריות של מקבל הגמלה מצומצמת יותר. הטיפוס השני (לא מסוגל להחליט) מצריך הבניה מורכבת משפטית הרבה יותר. שם בעצם נכנסים להליכים שהופכים להיות דומים יותר למינוי אפטרופוס ומן הראוי לעבות את ההסדר בכללותו בהתאם – מתן סמכויות, הטלת אחריות, פיקוח על פועלו של מקבל הגמלה, ועיבוי וטיוב הליכי המינוי של מקבל הגמלה.

– אל מול החשש להבניית מודל מקביל ו"כפול" למנגנון האפטרופוסות, ניתן לשקול קציבה בזמן של פרק הזמן בו ניתן לעבוד במודל זה.

– אם ניתן, ראוי לחשוב על מעטפת של מימון שכרם של מקבלי גמלה, בוודאי מקבלי גמלה המטפלים בזכאים לקצבאות קיום, וזאת על מנת לאפשר מתן שירותים איכותיים יותר.

– **דרך ההחלטה על מינוי מקבל גמלה** – הפתרון הרצוי והאופטימלי הוא שלא לתקבל בתוך הביטוח הלאומי. אבל, אם המינוי מתרחש בתוכו, ואם מתקרבים בטיפוס השני לסמכויות ואחריות הדומים לאלה המסורים לאפטרופוס, אז צריך לעבות את הליכי המינוי. ספק אם נכון להותיר את המודל הדו שלבי הקיים של ועדה רפואית שדנה בנכות ואגב כך במקרה מזהה את מצב כשירותו של הזכאי, ולעבור להכרעה מובנית ומובחנת בעניין מינוי מקבל הגמלה. יש טעם, בדומה לתהליך מינוי אפטרופוס, כי החלטה זו תתקבל על ידי **צוות רב מקצועי** (רפאה, פקידת שיקום, משפטנית). כמו-כן, **יש לברר את עמדת הזכאי לגמלה**.

– **בסדרת המפגשים סברו כי נכון היה להעביר את הפיקוח על מקבל גמלה לאחריות האפ"כ, ולא להותירו בבטל"א כפי שנעשה כיום.**

– **נציגת האפ"כ השיבה כי אין הצדקה לבנות מודל מקביל לאפטרופוסות**, יש להשתמש במודל הקיים והוא אמור לפרוס את כל הרצף, גם את הפתרון של מקבל גמלה. **במידה ומקבל הגמלה ייכנס תחת המודל הקיים, אין לאפ"כ התנגדות להוות גורם מפקח על נושא זה.**

ג. סנכרון הנושא

– תיקון 18 לחוק הכשרות המשפטית מבקש כי תתבצע ההליכה לאורך מסלול ההתקדמות של התדרדרות הכישורים של האדם. ככל שההליכים בחוק הכשרות יעבדו טוב ומהר יותר, יהיה בכך לצמצם ובמצב אופטימאלי אפילו ליתר את הצורך במינוי מקבלי גמלה, והביטוח הלאומי ומשרד המשפטים יברכו על כך. ואולם בהנחה שבעשורים הקרובים עדיין הליכי הבירור בעניין הצורך במינוי אפטרופוס/כלים רכים יותר על הרצף צפויים לארוך כמה חודשים/שנים – יש לכל הפחות לטייב את ההסדרים בעניין עבודת מקבלי גמלה, על מנת שגם המצוי יהיה טוב ומפוקח דיו.

– יש לבחון כיצד מסנכרנים בין כל משרדי הממשלה, על מנת לא ליצור סרבול בירוקרטי של ההליך. העמדות של כלל הגורמים אין סופיות וספק אם תוכלנה להיות מבלי להבין כיצד ייושם תיקון 18 בסופו של דבר.

בהיבט ההליך המשפטי, העירה נציגת הסיוע המשפטי כי **יש לחשוב על העברת הסמכות בנושא מקבלי גמלה לביהמ"ש למשפחה** (משום שכרגע נדונה בביה"ד לעבודה, למרות שזה אותו סוג של אנשים שבעניינם מכריע ביהמ"ש למשפחה).

1. לסיכום, ממליצה איה דביר כי סדרת המפגשים בנושא של מקבלי גמלה תחודש, ובה ניתן יהיה להכריע לעניין מנגנוני מקבלי הגמלה – כך יימצא נוסח שכלל המשרדים יוכלו לחיות איתו. כאמור, יהיה קשה לגבש מתווה מוצע לתיקון האסדרה בתחום מקבלי הגמלה בטרם יתברר מתווה היישום של תיקון 18 בכללותו.

3. **פגישה עם עו"ד לידיה רבינוביץ', ממונה ארצית על ייצוג קטינים בסיוע המשפטי**

א. רקע ונתונים

– באגף ישנם למעלה מ-80 עו"ד שמתמחים בייצוג קטינים.

– מלווים בעיקר ילדים בסיכון. נכנסים לתמונה כאשר ביהמ"ש מתרשם שההורה לא יכול/רוצה/מסוגל לייצג את האינטרסים של ילדו בהליך המשפטי.

– הממשק לאפטרופוסות הוא עם אפטרופסים טבעיים (בני משפחה) וממונים (תאגידי אפטרופוסות).

– כל שנה היחידה מעורבת בכמעט 2,000 הליכים חדשים. כיום, ישנם 7,500 ילדים בכ-5,000 הליכים משפטיים שמתנהלים. כל זמן שיש הליך תלוי ועומד, האפו"ד מייצג מלווה את הקטין.

ב. אפטרופסים ממונים

- התפקוד של אפטרופסים מקצועיים ממונים כיום הוא לא מוצלח, מלבד "ילדים בסיכוי" איתם ניתן לבסס קשר משמעותי.
- רוב האפטרופסים הממונים שהם תאגידי אפטרופסות, לא נמצאים בקשר שוטף עם הילדים, לא אקטיביים ולא משמיעים את קולו של הילד.
- ישנם ילדים רבים שזקוקים לאפטרופוס ולא ממונה להם עקב עומס של שירותי הרווחה.
- לעניין זה, השיבה נציגת משרד הרווחה כי **בתחום של סדרי דין, אפטרופסות של קטינים לעולם לא תיכנס להמתנה ותמיד תהיה בעדיפות עליונה**. לכן, כאשר ישנו עיכוב בתחום הזה, יש להודיע על כך ללשכה המשפטית של משרד הרווחה ולעו"ס ראשית לסדרי דין.

ג. ההבדל בין אפטרופוס לדין לעו"ד מייצג

- אפו"ד לדין נכנס בנעלי ההורה, עו"ד מייצג את הקטין בהתאם לכללי לשכת עורכי הדין, בכ"ב לכל דבר ועניין. מה שהיה אמור לקרות ביחס לכל הילדים שיש להם אפטרופוס ממונה, הוא שהסיוע המשפטי רק ייתן את הייצוג, והאפטרופוס ישמיע את קולו וטובתו של הילד. עם זאת, כאמור, האפטרופוס הממונה פעמים רבות אינו משמיע את קולו וטובתו של הילד ולכן הייצוג המשפטי עושה זאת.

ד. פיקוח על אפטרופסים

נציגת האפ"כ שאלה את עו"ד רבינוביץ' האם לדעתה כדאי לאחד את גורמי הפיקוח על קטינים לתוך משרד אחד, או להשאיר את הפיקוח בידי שני גופים – האפ"כ ומשרד הרווחה?

עו"ד רבינוביץ' השיבה כי זו שאלה קשה. לעמדתה, **כיום הפיקוח על הפנימיות ועל שירותי האומנה מטעם משרד הרווחה לא יעמוד בעומס של פיקוח על אפטרופוס חיצוני והוא אינו ערוך לכך מבחינת תפיסה מקצועית**.

- מי שבא במגע עם ילדים צריכה להיות לו התמחות מיוחדת. על המדינה לדרוש ולקבוע כמה קריטריונים:

- הגדרה לתפקיד אפטרופוס לקטין (הכוללת את עקביות המטופל).
- הכשרה מתאימה - חובה
- הקמת מחלקה המתמחה בילדים בכל אחד מתאגידי האפטרופסות

שעוסקים בכך.

- קביעת רף מקסימום לגבי כמות הילדים שיכול לשמש להם אפטרופוס אחד.

- כאשר האפטרופוס פונה לקבל שירותים משפטיים עבור הקטין, יש לוודא שלעורך הדין שנותן את הייצוג יש הכלים וההכשרה והוא עובד לפי הנחיות בסיסיות לתת את השירות (כיום, רק עו"ד מטעם הסיוע המשפטי עוברים הכשרה בנושא קטינים. עו"ד פרטיים שמייצגים קטינים לא נדרשים להכשרה שכזו).

- הוספת מפקחים בתחום האומנה והפנימיות.

- **בניית תפיסה מקצועית של תפקיד אפטרופוס לילדים** (ובתוך כך תיעשה הבחנה בין אפו"ד לילד שנמצא במשפחה אומנת, פנימיה, בקהילה).

בנוגע לשאלת הפיקוח, נשאלת השאלה מי יפקח על אפטרופסים לדין או עו"ד מייצגים (פיקוח שמתבצע כיום ע"י הסיוע המשפטי).

מנגנוני פיקוח של האגף לסיוע משפטי על עבודת אפטרופסים לדין ועו"ד מייצגים:

- שכ"ט – משולם שכר טרחה פר פעולה של העו"ד.
- ממונים מחוזיים של תחום הקטינים שמפקחים, מיעצים ומלווים.
- מפגשים תקופתיים – עם שופטי הנוער, עוס"ות בלשכות, עמותות אמנה, מפקחי פנימיה.

4. עדכון חברי הוועדה לגבי היעדרות נציגות האוצר בצוות:

הנושא הועבר לטיפולו של אלדד קנטי, סמנכ"ל אגף תכנון מדיניות ואסטרטגיה ממשרד המשפטים. הוא ידבר עם נציגת האוצר ולאחר מכן יישלח מכתב לראש אגף תקציבים. במידה ולא תהיה היענות, נבקש משרת המשפטים להתערב בנושא.

5. עדכון לגבי תקציב הצוות:

לאחר התייעצות עם האחראי על תקציב המדינה מטעם משרד המשפטים, הוחלט כך: משום שהמלצות הצוות יוגשו לשרים בחודש ספטמבר 2018, לא ניתן יהיה להכניס את ההמלצות לתקציב של שנת 2018. לכן, **יש להיות עם יד על הדופק בתחילת שנת 2019, בכדי לוודא שהמלצות הוועדה ייכנסו לתקציב של 2020**.

6. סיור במערך פנימיה אלווין ירושלים (מעון לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית)

הסיור לכלל חברי וחברות הצוות ייערך ביום 10.1.17 בין השעות 9:30-13:30.

החלטה	אחראי/ת לביצוע
שליחת נתונים לגבי פילוח מקבלי גמלה בקרב האוכלוסיות השונות (קשישים, מתמודדי נפש, עיכוב שכלי התפתחותי)	לימור לוריא
שליחת דף שמסביר על יחידת הסיוע המשפטי לקטינים.	לידיה רבינוביץ'
שליחת הקווים המנחים וההנחיות שגובשו לעניין תפקידו של אפוטרופוס לדין	לידיה רבינוביץ'
מתן תגובות לעיקרי הישיבה עד ליום חמישי, ה-7.12.17	כלל חברי וחברות הצוות
כיבוד לישיבה הבאה	אסתי אשל ויותם טולוב

ישיבה מס' 8 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטרופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 8

תאריך: 13.12.17

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטיות (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד הרווחה, בני זוסמן – נציג קהילת האזרחים הוותיקים, יאנה מבשב – קבוצת סינגור עצמי של בית איזי שפירא ואלווין - נציגת קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית, אילנה שילת קולנדר – מאפשרת של יאנה, ד"ר אסתי אשל – מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים באור יהודה – נציגת הרשויות המקומיות, בשמת בר נדב – משתלבים ברצף – תומכת החלטה, יעל פולק-גליק – אגף תכנון מדיניות במשרד המשפטים, עדינה אנגלרד – עו"ס – השירות הארצי לעו"ס (ביקורות בבתי אבות) – משרד הבריאות, עדי שיינברך – מרכזת את הנושא של תמיכה בקבלת החלטות באפ"כ – מ. המשפטים, ד"ר מיקי שינדלר – מנהל עמותת יד ריבה, דודו חפצדי – קבוצת סינגור עצמי של בית

איזי שפירא ואלווין – נציג קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), עדי נעמן – אגף בריאות הנפש, שיקום קהילתי – מ. הבריאות, נורית יעקובוביץ' – עו"ס באגף בטל"א, גלי שוורץ – מרכזת הפרויקט של סנגור עצמי – מאפשרת של דודו, אורי שלומאי – יעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי (חברת וועדה), יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטיות – נציג הארגונים, יעקב טייכמן – נציג קהילת מתמודדי נפש.

נושאים שעלו:

הישיבה עסקה בנושא מנגנון קבלת החלטות נתמכת.

1. הצגת עבודת האפ"כ בתחום – עו"ד תמי סלע:

א. רקע:

– בתיקון 18 לחוק הכשרות המשפטית, נכנס הסעיף הנוגע לתומך בקבלת החלטות. הסעיף יכנס לתוקף באפריל 2018. הכוונה היא לדחות את תאריך התחילה של הסעיף – זה מותנה באישור הכנסת.

– החוק אומר שאותו אדם שמתמנה כתומך הוא מישהו שיעזור למקבל ההחלטה באיסוף מידע, הבנת מידע, עיבוד המידע, וניתן גם להציג את עמדתו מול גופים שלישיים. הרעיון הוא ליצור רמפה קוגניטיבית לאדם שתסייע לו להשתלב. לתומך ההחלטה אסור לקבל החלטות במקום האדם.

– עוד לפני התיקון לחוק, התמנו תומכים ע"י ביהמ"ש וזה גם מה שקורה היום – יש כמה עשרות של מינויים כאלה. בנוסף, התבצעו שני פיילוטים ע"י החברה האזרחית – בהובלת עמותת יד ריבה ו"בזכות".

ב. עבודת הממשלה בתחום:

אחרי תיקון החוק הממשלה הפכה להיות גורם משמעותי בתחום זה.

– הוקמה וועדת היגוי - וועדה רחבה שכוללת את משרדי הממשלה הרלוונטיים וחברה אזרחית. הוועדה מתחילה לחשוב איך לממש את המנגנון בפועל.

– הוקמו 2 צוותי עבודה שעוסקים בהכשרה לתומכי החלטה ובגיבוש נהלים.

– נבחן שת"פ עם כמה גורמים – אחד מהם הוא הג'וינט.

– לגבי הכשרה: התקיימו ימי עיון בנושא, מתקיימת קבוצת למידה של

משרד הרווחה והרשויות המקומיות. מתקיימת פעילות של חשיפה, העלאת מודעות, בשיתוף משרד הרווחה, הסיוע המשפטי, האגף לחינוך מיוחד במשרד החינוך וארגונים חברתיים.

– המודעות של הציבור עולה ויש פניות ומקרים של ביטול אפוטרופסות ומינוי תומך.

– עם זאת, עדיין אין הליך מוסדר ולא קיים מערך שמסוגל לתת ליווי ולבצע מעקב אחרי המינורים.

– פיילוט ממשלתי בנושא: מנסים לבנות מודל של מערך מסודר, גם של תומכים מקצועיים, גם של הכשרה וליווי, גם של מחקר ומעקב אחר המינוי.

– מבחינת מנדט הוועדה, זה מאוד מתחבר כי יש סעיף שמדבר על חלופות לאפוטרופסות ויישום שלהן.

ג. ישנם שלושה נושאים בהם חשוב כי הצוות יעסוק:

– **חשיפה** לחלופה של קבלת החלטות נתמכת – בעזרת כל הגורמים שיושבים בצוות – ניתן להכניס את החשיפה כחלק מההמלצות או החשיבה או הדיון.

– **שכלול יכולות האדם** – כאשר היכולות יורדות, השימוש בכלי הזה, כל עוד אפשר, צריך להיות **העדיפות הראשונה** – ובין היתר צריך להיות לכך **תקצוב מתאים**.

– **גיבוש שירות של תומכים מקצועיים** – שיכולו לשמש כשאין משפחה או כשהאדם או המשפחה לא רוצים, הסדרת העיסוק וההכשרה שלהם. גם בהקשר הזה יש צורך **בתקצוב**.

נציג קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית, אמר כי לדעתו הכלי של תומך החלטה הוא חשוב מאוד וכל אדם צריך לבחור את התומך שמתאים לו (בן משפחה, חבר, או אדם חיצוני). בנוסף, אמר כי כאשר עלה הנושא של שמיעת האדם בוועדת חוקה בשבוע שעבר, נאמר כי לא הוקצה תקציב לנשא.

2. הצגת עבודת הסיוע המשפטי בתחום – עו"ד ד"ר מיטל סגל-רייך:

א. רקע:

– הסיוע המשפטי מלווה את המנגנון עוד מתחילתו. המינוי הראשון שניתן לתמיכה בקבלת החלטות היה בשנת 2014. בתקופה האחרונה התקיימו לפחות 45 מינויים לתומך.

– עוד טרם כניסתו של המנגנון לחוק, מונו בביהמ"ש תומכים בקבלת החלטות מכח החוק הקיים. הסיוע המשפטי עושה מאמץ גדול בכדי למנות תומכים עוד טרם כניסתו לתוקף של הסעיף הספציפי המדבר על תמיכה בקבלת החלטות.

– כיום, המינוי מתבצע באמצעות ביהמ"ש.

נציגת האפ"כ הוסיפה כי עד היום המינויים מתבצעים באמצעות ביהמ"ש, אבל הרצון הוא ליצור מודל הסכמי – כרגע חושבים לבנות אותו בדומה למנגנון עריכת יפוי כח מתמשך – קרי בפני עורך דין שעבר הכשרה מיוחדת. מיקי שינדלר הוסיף כי מודל הסכמי יכול להיות בעייתי כלפי אנשים שלהם אין כסף – ולכן הם לא יוכלו לשלם על הסכם כגון זה. נציגת האפ"כ השיבה כי מינוי באמצעות ביהמ"ש בלבד מכביד על אנשים (מודל הסכמי מתבצע גם במדינות אחרות בעולם). בנוסף, במודל השיפוט, מומלץ שתתקיים פגישת מידע ותיאום טרם המינוי בביהמ"ש ע"י איזשהו גורם מוסמך – יחידת סיוע שליד ביהמ"ש למשפחה, אפ"כ, משרד הרווחה וכו'. מיקי שינדלר השיב כי יש להזהר מעודף חסמים בירוקרטים שיאינו את המנגנון. נציגת האפ"כ השיבה כי החשיבה היא שתומכים מקצועיים יהיו מחויבים בהכשרה. לגבי בני משפחה או חברים, יש קושי לחייב להכשרה – לכן מומלץ לחייב אותם בפגישה מינימליסטית קצרה, שכוללת הסבר לצדדים, תיאום ציפיות לגבי תחומי התמיכה והיקפה, וגם להציע להם השתתפות בהכשרות (כרשות ולא כחובה). ישנה חשיבות לדבר, למרות שזה יכול להיות חסם.

– תמיכה בקבלת החלטות מתאימה גם לאנשים עם מוגבלות וגם בגיל זקנה.

– כיום, אחד האתגרים הגדולים הוא לאתר תומכים כשהאדם לא מגיע מראש עם מישור שהוא מבקש שימונה לו כתומך. מטרת הפיילוט הממשלתי היא לבחון מינוי תומך בכל מצב – גם תומך בתשלום וגם בהתנדבות (גם בן משפחה או חבר וגם תומך מקצועי). זאת, בכדי לספק מענה רחב לכלל האוכלוסיה שיכולה לקבל החלטות בסיוע התומך.

ב. העלאת מודעות למנגנון:

– כאשר מגיעים לסיוע המשפטי אנשים המבקשים ייצוג, הם בוחנים איתם את החלופות לאפוטרופסות באם הדבר רלוונטי, מסבירים כי ישנם כלים מידתיים יותר לאפוטרופסות, חושפים בפניהם את הקשת שעומדת לרשותם.

– לגבי שופטים, התקיימו עד כה שתי השתלמויות שופטים גדולות שבהן

דובר על הנושא של תמיכה בקבלת החלטות. נציגת האפ"כ הוסיפה כי בימים אלה מתבצעת פניה נוספת ליחידת ההשתלמויות של מערכת ביהמ"ש על מנת להמשיך ולעסוק בנושא.

– התקיימה פגישה עם כל מנהלי מערכות ברה"נ בקופות החולים, ובין היתר התקיימה חשיפה לנושא הזה – על התיקונים, האלטרנטיבות, אפשרויות מידתיות יותר. כמו-כן, התקיימה פגישה עם עו"ס בביה"ח רמב"מ.

נציגת משרד הבריאות הציעה כי יתרחב המעגל אף מעבר לבריאות הנפש – לגורמי בריאות נוספים. נציג קהילת האזרחים הוותיקים אמר כי בדיוור המוגן אשר העמותה שלו מנהלת לא מכירים את הנושא.

3. התאמת המנגנון לאנשים בגיל זקנה – עו"ד ד"ר מיקי שינדלר:

א. רקע:

– עמותת יד ריבה עובדת עם 40 רשויות ברחבי הארץ. זו עמותה שפועלת לסייע לזקנים ברחבי הארץ – היא מפעילה מרכזי ייעוץ משפטי, תוכנית של הגנה על שלום הזקן ועוד.

– אנחנו חיים במהפכת הזקנה, 11% מהישראלים הם זקנים, תוחלת החיים עלתה, ואין הלימה בין תוחלת החיים לאיכות החיים. מעל גיל 85 – ל-50% מהאנשים יש דמנציה בשלב כזה או אחר.

ב. אתגרים:

– **קיים מימד של סיכון שאין בחלופות אחרות לאפוטרופוסות.** זאת, משום שבניגוד לאפוטרופוסות ולחלופות האחרות (כגון כלי תכנון משפטיים - ייפוי כוח מתמשך, רפואי וכו') - שגם שם מדובר על מקבל החלטות חלופי, בקבלת החלטות נתמכת האדם ימשיך לקבל החלטות. על כן, יש בו ממד מסוים של סיכון. מאידך, יש כאן תפיסה של העצמה וכיבוד הכשרות המשפטית של האדם ולכן המודל כל כך חשוב. בנוסף, בכל הנוגע לסיכון הקיים, למשל במקרים מסוימים של אדם עם דמנציה שקיים חשש לניצול, יש אפשרות גם לשלב את המודל של קבלת החלטות נתמכת עם מנגנוני הגנה נוספים כגון רישום הערת הזהרה על הנכס ובכך לאיין או לצמצם את הסיכון.

– **האם ללכת למודל הסכמי, מינוי באמצעות ביהמ"ש או להותיר את המצב כמו שהוא:** ד"ר שינדלר אמר כי ישנם מקרים רבים, בהם אם לא ימונה תומך באמצעות ביהמ"ש (למרות שהתומך בפועל יכול לפעול גם ללא מינוי), ביהמ"ש עלול למנות אפוטרופוס לאותו אדם. להבנתו, יש סבירות גבוהה שמקרים מעין אלו יתרחשו כאשר יש אבחנה של לקות

כלשהי- למשל שלזקן יש דמנציה - ואז הכיוון של אנשי מקצוע (בשל האחריות המוטלת עליהם) יהיה של בקשה למינוי אפוטרופוס אלא אם בית המשפט יאשר תמיכה. עם זאת, אין ספק שיש חשיבות רבה לערוץ ההסכמי ויש מקום לנסות להגדיר מתי יש צורך בפנייה לבית המשפט ומתי די בהסכם.

– **ממליץ על פיילוט של 5 שנים** בתחום, פיילוט אשר יכסה את העבודה בתחום ויוכל לצאת עם מסקנות ברורות לשאלות שעולות. כרגע – לומדים את הנושא תוך כדי תנועה וזה בסדר גמור.

– המסקנה החותכת מהניסיון הפרקטי הרב של יד ריבה היא **שאין תשתית ארגונית למנגנון.**

נציגת הסיוע המשפטי הוסיפה כי **כיום השירותים בתחום לא מדברים אחד עם השני. צריך להיות גורם שיתכלל את זה – מהממשלה.** אדם זקוק למקום שבו הוא יקבל מידע. נציג ייעוץ וחקיקה השיב כי הנהלים בנוגע לתמיכה בקבלת החלטות עתידיים לגעת בנושא זה. נציגת נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות הוסיפה כי המשרד עובד על מנוע זכויות יחד עם ישראל דיגיטלית, שהאדם יוכל להכניס נתונים ואז יגיעו אליו כל הזכויות. נציגת משרד הבריאות אמרה כי בכמה בי"ח ברחבי הארץ יוקם מרכז למיצוי זכויות שיופעל ע"י חברות חיצוניות.

– **יש צורך בהקמת מערכת:** ברמה העקרונית יש מנגנון מופלא שיש איתו לא מעט קשיים, שצריך ללמוד ולשכלל אבל צריך פשוט לקדם אותו. וזה דורש הסברה ואת מה שכולם עושים בו.

ג. התאמת המנגנון לאנשים בגיל זקנה:

– מחלות רבות בגיל הזקנה הן כרוניות וקיימות לאורך שנים. דוגמא בולטת לכך היא דמנציה, שהיא מחלה זחלנית, שלמיטב ידיעתו המחקרים מצביעים על הימשכותה לתקופה של כעשור. לאורך תקופה זו היכולות הקוגניטיביות משתנות בצורה דרמטית. במשך שנים רבות יש לאנשים האלה רצונות, יכולות, אפשרות לגבש החלטות. אמנם יש להם קשיי זיכרון, אבל בשלבי המחלה הראשונים ואף מעבר לכך בעיקר סביב טווח קצר. היום ברור שמינוי אפוטרופוס לכל אדם עם דמנציה אינה ראויה ונכונה.

– סיפר כי במשך שנים הגיעו אליהם ליד ריבה מקרים רבים של עו"ס, אנשי מקצוע נוספים ובני משפחה שאמרו שבמהלך טיפולם באדם עם דמנציה או אדם עם מחלות או לקויות אחרות יש להם צורך בעזרה, אבל עדיין לא

אפוטרופסות. בתפר הזה, בעיניו, זה בדיוק המקום שצריך להכניס את התומך בקבלת החלטות על המגוון שלו (וברור שיש שוני בהיקפי התמיכה).

– **כל יום של חירות הוא חשוב** – הטענה שיש מקום למנות אפוטרופוס כי מדובר במחלות זחלניות וממילא סביר להניח שיגיע יום שיהיה צורך במינוי אפוטרופוס אינה מקובלת. כל יום של חירות חשוב ולכן גם אם אדם יוכל לקבל החלטות אפילו ליום אחד – שווה למנות לו תומך. העובדה שבסוף חייו הוא לא יוכל לקבל החלטות בעצמו לא אומרת שבעתה הוא לא יכול. בנוסף לקבלת החלטות נתמכת, בהחלט ניתן להתכונן ליום שבו לא ניתן יהיה לקבל החלטות באמצעות כלי תכנון משפטיים כגון יפוי כוח מתמשך.

– החכמה היא לתפור את המנגנון כמו שצריך – בניגוד לאמירות הנשמעות מידי פעם כי קבלת החלטות נתמכת רלוונטית יותר לאנשים צעירים ואינה מתאימה לזקנה, הצורך הזה בתמיכה בקבלת החלטות בזקנה הוא הכרחי. יש צורך בתשתית חברתית לצורך כך.

– ישנם מאפיינים ספציפיים לזקנה ויש צורך שתומכים יהיו מודעים לכך. דוגמה לכך היא הדרדרות במצבו של האדם הזקן למשל בדמנציה, קושי הנובע מירידה תפקודית – ראייה, שמיעה, מחלות שונות. חלק מהזקנים אינם מעורים ואינם שולטים בעולם הדיגיטלי ולכן יש צורך בתמיכה גם בנושאים אלו.

נציג אנשים עם מוגבלות שכלית הוסיף כי יש צורך בהפצת המנגנון של תמיכה בקבלת החלטות ובהנגשות מתאימות לכלל האוכלוסיה.

– לגבי **קונפליקט בין מקבל התמיכה לתומך** – בסופו של יום, מקבל ההחלטה הוא זה שמקבל את ההחלטה. יחד עם זאת, הקונפליקט יכול לבוא לידי ביטוי בין השאר כאשר בשל לקות של מקבל ההחלטה, כגון בשל דמנציה, יקבל החלטה בעייתית, ואז מחובתו של התומך ללכת לגורם כלשהו (צריך לחשוב מי הגורם). **הרבה פעמים לתומך יש נטייה להיות פטרנליסט** – יש נטייה של התומך לנסות להשתלט על האדם. בשל סוגיות אלו, כמו גם בשל המאפיינים הייחודיים של הזקנה, יש לבחור את האנשים המתאימים ולהעניק להם הכשרה מתאימה ויעודית לזקנה.

יו"ר הצוות שאלה כיצד פועלים לגבי החלטות מסכנות חיים. נציגת האפ"כ השיבה כי בנהלים יש לכך התייחסות ולפיה יש לפנות לביהמ"ש לצורך מתן הוראות. נציגת הסיוע המשפטי הוסיפה כי ברגע שאדם לא מסכים עם התומך, זה לא מאיין את התמיכה. צריכה להיות אחריות מקצועית

לתומך, והוא יגיד שהוא לא נותן תמיכה בענין שבו לאדם יש החלטה שגויה. **אולי כדאי לחשוב על מנגנון כמו של האדם המיועד** (ביפוי כוח מתמשך).

4. שיחה עם תומכת בקבלת החלטות – גב' בשמת בר נדב:

א. תיאור התמיכה:

– היא מגיעה לאדם אחת לשבוע ביום שישי, עושה זאת בהתנדבות.
– הסיוע מתבטא בעיקר בביצוע ובמימוש של ההחלטות של האדם ובהתנהלות מול בירוקרטיה. לדוגמה, במידה וצריך להעביר לבנק אישורים מסויימים, הוא הולך אליהם, מבקש מסמך שמפרט את האישורים הנדרשים וכאשר נפגשים הם מארגנים יחד את האישורים הנדרשים, או שאם יש צורך בהבנה נוספת, הוא הולך שוב לבנק ושואל אותם בפירוט. בנוסף, סיוע אל מול חברת דיור ציבורי, סיוע בפריסת חובות בהוצל"פ (ארגון המסמכים הנדרשים).

יו"ר הצוות אמרה כי אחת מהמלצות הצוות היא שתהיה הדרכה לאפוטרופסים ולתומכים.

– התחושה היא כי יש צורך בתמיכה לתומכת בקבלת ההחלטות, ישנו מחסור בשירותים מדינתיים שמסייעים ומדריכים ולכן היא לעיתים פונה לעמותות ומיזמים בנוגע להתנהלות כלכלית, הוצל"פ, תעסוקה. נציגת האפ"כ אמרה כי ישנו צורך בהדרכה גם לאפוטרופסים.

– נציגת קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית הוסיפה כי בהתחלה התומכת שלה הייתה מסייעת לה בניהול חשבון הבנק.

– המאפשרת של יאנה, שהיא גם תומכת, אמרה כי ישנו קושי עם הבירוקרטיה שבמילוי טפסים למשל לסל שיקום של משרד הבריאות – ישנם מעל 20 עמודים למלא והאדם כבר מעדיף לוותר על הזכויות שלו. נציגת משרד הבריאות אמרה כי האדם עצמו לרוב לא צריך למלא את הטפסים אלא מלווה סוציאלי, רופא וכו'. במידה והוא כן צריך למלא, לא נדרש דו"ח סוציאלי.

– נציגת האפ"כ הוסיפה כי ישנו צורך בהנגשה של המדינה לאוכלוסיית מקבלי ההחלטות, סיוע מדינתי במיצוי הזכויות של האדם, ואז אולי יזדקקו פחות לסיועו של התומך. נציגת הסיוע המשפטי הסכימה והוסיפה כי שירותים נגישים יכולים לייתר בחלק מהמקרים את התמיכה או לצמצם את הצורך בה. נציגת המשרד לשוויון חברתי אמרה כי המוקד לאזרחים ותיקים מקבל מעל 300,000 פניות בשנה מאזרחים ותיקים ומסייע להם

בהתנהלות מול הרשויות והעיריות – וכן מבצע בדיקה ומעקב.

– ישנו קושי בהצגת התפקיד של תומך אל מול גורמים שלישיים – בנקים וכו', משום שהם לא מכירים אותו ולכן לא מוכנים לתת פרטים על האדם (גם כאשר יש צו מינוי, בשיחה טלפונית הרבה גורמים לא מכירים את המנגנון ולא מוכנים לסייע כי הצו לא מולם).

5. הצגת עבודת ארגון "בזכות" בתחום – עו"ד יותם טולוב:

א. רקע:

- התקיים פיילוט של ארגון בזכות בשיתוף עיריית ירושלים. הרעיון של הפיילוט היה לבחון איך תיראה תמיכה מתוך דיון מתמשך שהיה סביב הנושא ואמירה מאוד נחרצת של אנשים עם מוגבלות. הרצון היה כי תינתן תמיכה לעצמאות (לעיתים מטעם אדם שאינו בן משפחה).
- עיסוק בהעלאת מודעות בתמיכה בקבלת החלטות. ישנה קואליציה של בערך 20 ארגונים שעוסקים בנושא, פותחו תיקוני חקיקה וממשיכים להגיב על הסוגיות בתחום.
- כיום מתקיים קורס פיילוט בב"ש של תמיכה בקבלת החלטות לאנשים עם מוגבלות שכלית, מתקיים ש"פ עם משרד החינוך על מנת לייצר מערכי שיעור בביה"ס לתמיכה בקבלת החלטות, מנגישים את המידע בדרכים נגישות, יחד עם ארגון אקים מפרסמים הנגשה של החוק לאנשים עם מוגבלות שכלית. למרות כל אלה: זה לא מספיק.

ב. נקודות שיש לקדם בתחום:

- **לקדם תמיכה בקבלת החלטות:** א. שירות מקצועי – של תמיכה בקבלת החלטות. ב. המודל ההסכמי – שלא יהיה צורך לגשת לביהמ"ש. ג. העלאת מודעות – יש לנסות להקיף את מי שאנחנו רוצים להגיע אליהם – וזה רחב. בעניין זה, אמרה נציגת משרד הבריאות כי מתקיים קורס בביה"ס לשיקום בנושא קבלת החלטות משותפת בעולם השיקום. ד. בתוך זה בחברה הערבית הפער הוא גדול ודורש פוקוס מיוחד. בעניין זה העיר נציג קהילת מתמודדי הנפש כי יש צורך בפוקוס גם על החברה החרדית.
- **להגיע אל נקודות הכניסה לאפטרופסות:** א. צוותים רפואיים, ביה"ח והסיטואציה הרפואית. ב. הבנק – הייעוץ המשפטי של הבנקים לא מכיר בזכות שלהם לכשרות משפטית – גם כאלו שיש להם אפוט' וגם כאלה שאין להם. ג. שירותי רווחה ושיקום – מערכי דיור. ד. מערכת החינוך – בגיל 18 זה יכול להיות רלוונטי. ביה"ס מנחים את ההורים למנות אפטרופסים (צריך לדבר עם כל המשרדים שנוגעים לאפטרופסות).

נציגת משרד הבריאות אמרה כי במחלקות הסגורות של תשושי הנפש מבקשים פעמים רבות למנות אפטרופוס, ודווקא תומך החלטות בחלק מהמקרים מאוד מתאים לאנשים במחלקות כאלה. נציגת הביטוח הלאומי הוסיפה כי יש להוסיף לנקודות הכניסה לאפטרופסות גם את בטל"א.

לעניין **הבנקים**, נציגת אנשים עם מוגבלות אמרה כי היה לה סיפור עם אחד הבנקים, הם לא היו קשובים אליה, היא לא הבינה אותם, לא היתה להם סבלנות אליה, לא היה לה נעים לשבת מול הפקידים. היא אמרה שהיא רוצה לעבור לבנק אחר, עברה לבנק קטן, עם פחות אנשים, נותנים תשומת לב ושם יש פקיד שכל פעם שהיא באה אליו הוא נותן לה שירות. נציג קהילת האזרחים הותיקים אמר כי לדיור המוגן אותו הוא מנהל מגיעים נציגים של בנק ומסייעים שם. הוא ממליץ להזמין לדיון של הבנקים את מר דני כהן מבנק לאומי.

– **נוצרו עולמות מקבילים – מקבל גמלה זו דוגמה אחת. בעולמות מקבילים הפרקטיקה של קבלת החלטות חלופית נהגת ולא חושבים מספיק על השלכה של שינוי תפיסה.** התפיסה הרווחת ברובם היא שהחלטה על החיים של האדם נוגעת לזה שאנשים יודעים מה טוב בשבילו. שירותי הרווחה לגבי אנשים עם מוגבלות, דיור, תעסוקה, ועדות מקצועיות שמחליטות על עתיד האדם לגמרי בנויות על התפיסה הקודמת של החוק.

בהקשר זה, אמרה נציגת משרד הרווחה כי **ועדות אבחון לא מחליטות יותר על מינוי אפטרופסות.** מי שמחליט לגבי אפטרופסות וחלופות הוא עו"ס לחוק סדרי דין בקהילה. בנוסף, ציינה כי הם רוצים להפוך את הוועדות למשהו שקוף של שותפות האדם בנוגע להחלטות על חייו. המאפשרת של יאנה הוסיפה כי לצורך כך יש להנגיש את הוועדות.

נציגת משרד הרווחה הוסיפה כי לגבי הנושא של מסגרות חוץ ביתיות שמבקשות מינוי אפטרופוס כדי לקבל את האדם – משרד הרווחה הפיץ נוהל שאומר **שלא צריך למנות אפטרופוס לאדם בכדי להכנס למסגרת.**

– **חלופות לאפטרופסות שהן הגבלות – מדרגות, למשל הגבלה בבנק במקרים מסוימים.** נוצרת פרקטיקה, שמצד אחד יש אפשרות לוותר על אפטרופסות ומצד שני יש הגבלות.

נציגת הסיוע המשפטי אמרה כי היא חוששת מהגבלות בחוק. ככל שיש פחות הגבלות – יש מקום ליצירתיות. רשימת מגבלות בחוק סוגרת את החשיבה, היא בעד כלי פתוח, בעד הגבלות אבל לא בחוק. נציגת האפ"כ אמרה כי **הבנקים צריכים לשתף פעולה. משום שצריך שהמגבלה תבוא**

לידי ביטוי בחשבון הבנק. השיקול בעד הגבלות הוא שהדברים שחוזרים על עצמם כן יהיו רשומים איפשהו, אפילו לא כרשימה סגורה.

– תמיכה בקבלת החלטות נמצאת בסכנה **שכל דבר מפילים על התומך.** הנגשה היא **שירות שהמדינה צריכה לתת.** בעולמות מקבילים בזכות בקשר עם מ. הרווחה והבריאות – איך הם יהיו מותאמים באופן אישי – ויכללו **מתאם של סיוע אישי** – אשר עוזר לאדם להחליט איך רוצה לחיות את חייו. שאלה שנשאלת היא מה ההבדל בין זה לבין תומך? אולי לא יהיה צורך בתומך בחלק מהמקרים אם יינתן מתאם של סיוע אישי.

נציג קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית אמר שיש לשנות את המילה אפוטרופוס.

6. עיבוד כללי:

- נציגת האפ"כ אמרה כי צריך למפות את כל הצמתים שבהם המודעות והחשיפה לנושא – הדיון באמת העלה את הצורך של הגורמים האחרים להנגיש את השירותים שלהם – דבר אשר יכול לחסוך את הצורך בתומך. ההנגשה תעלה כסף, או בצד של השירותים או בצד של התומכים. חלק ממה שתומכים עושים היום זה משהו שלא היו אמורים לעשות.
- יו"ר הצוות אמרה כי **יש למפות את הצרכים המרכזיים** – דיור, כסף ובריאות (ושירותי רווחה). לדבריה, יש פער בין מה שנאמר פה לבין החיים עצמם והתנהלות הרשויות המקומיות. יש אוכלוסיה מדהימה שיכולה ליהנות מהמנגנון וחבל שלא תדע עליו.
- נציגת האפ"כ שאלה איך מחלחים תהליך ושינוי תפיסה? יש פה עבודה של כיתות רגליים.
- נציגת משרד המשפטים אמרה שהם עובדים עם משרד החינוך להטמעה לתוך התכניות שלהם, יש אדם אחד שתפקידו זה העלאת מודעות. נציגת האפ"כ השיבה שאולי **אחת מהמלצות הוועדה תהיה עיבוי מערך העלאת המודעות.**
- כמו-כן, הוסיפה כי בצמתים בהם נגיע נציג הארגונים, יהיו חייבים למלא אם נבחנו חלופות** (בטופס או כחלק מהתהליך). לדבריה, **יש למפות קבוצות אוכלוסיה – ואז כל משרד רלוונטי יוכל להיות אחראי לאוכלוסייה תחת חסותו ולהעלות את המודעות (להקצות זמן בישיבה).**
- נציגת משרד המשפטים אמרה כי **יש להקצות תקציב של מעבר לשירות מקצועי בתמיכה בקבלת החלטות.**
- נציגת הסיוע המשפטי אמרה כי **צריך ואפשר להשתמש בכלים קיימים:**

להפעיל סטודנטים לעו"ס, מתנדבי הביטוח הלאומי, המשרד לאזרחים ותיקים, הכשרה לתומכים, אנשי מקצוע שיצאו לפנסיה, קבוצות גמלאים של בנקים, מתן נקודות זיכוי לתומכים בקבלת החלטות וכו'.

7. נציגות האוצר בישיבות:

הוצעה פשרה לפיה נציגת האוצר תיפגש באופן נפרד אחת לזמן מסוים עם יו"ר ומרכזת הצוות וכן עם סמנכ"ל תכנון מדיניות ואנשיו.

חברי הצוות דחו את הצעת פשרה זו ואמרו כי הם רואים את האוצר כחלק מהדיון, רוצים שהם יעלו את הקשיים והצרכים של משרדם. בנוסף, נאמר כי פגישה אישית עם נציגת האוצר תצמצם ותסגור את החשיבה, דבר אשר לא יתקיים במידה והנציגה תגיע לכלל הישיבות.

8. הזזת תאריך ישיבה מיום 20.2.18 ליום 18.2.18:

הישיבה שעתידה הייתה להתקיים ב-20.2 הוזזה ל-18.2 בין השעות 11:30-15:30.

9. הארכת ישיבה ביום 23.1:

הישיבה שתתקיים בתאריך 23.1 תוארך בשעה ותיערך בין השעות 9:30-13:30 (זוהי ישיבת השלמות וברצוננו להעניק מתן זמן ראוי לכלל המוזמנים).

החלטה	אחראי/ת לביצוע
הזמנת אנשים הרלוונטיים לנושא התנהלות הבנקים	שרית טילוביץ' - לוי, בני זוסמן
מיפוי הצמתים המרכזיים להעלאת המודעות למנגנון תמיכה בקבלת החלטות (דיור, כסף, בריאות, שירותי רווחה) – עד ליום 31.12.17.	כלל חברי וחברות הצוות
מתן תגובות לעיקרי הישיבה עד ליום ב', 25.12.17	כלל חברי וחברות הצוות
כיבוד לישיבה הבאה	שרית טילוביץ' - לוי

ישיבה מס' 9 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטרופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 9

תאריך: 25.12.17

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממנה ארצית – ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), תמי סלע – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד הרווחה, בני זוסמן – נציג קהילת האזרחים הוותיקים, יאנה מבשב – קבוצת סינגור עצמי של בית איזי שפירא ואלווין – נציגת קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית, אילנה שילת קולנדר – מאפשרת של יאנה, ד"ר אסתי אשל – מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים באור יהודה – נציגת הרשויות המקומיות, יעל פולק-גליק – אגף תכנון מדיניות במשרד המשפטים, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי (חברת וועדה), יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, יעקב טייכמן – נציג קהילת מתמודדי נפש, הלן קדוש – רכזת עירונית לעניין סדרי דין – המחלקה לשירותים חברתיים באשדוד – נציגת הרשויות המקומיות, מוריה כהן בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), שרית טילוביץ'-לוי – מפקחת ארצית על המערכת האבחון ונציגת מינהל מוגבלויות – מ. הרווחה (חברת וועדה).

נושאים שעלו:

הישיבה עסקה בסיכום עבודת הצוות עד כה ובמחשבה לגבי עבודתו בעתיד. במהלך הפגישה הוצגה מצגת המסכמת את עבודת הצוות עד כה. להלן הנושאים שנדונו בפגישה:

1. חלוקה לצוותי משנה:

א. הוחלט כי בנושאים מסוימים שיש צורך בהעמקה בהם, יוקמו צוותי משנה שינהלו ע"י חברי הצוות. הצוותים ינהלו ע"י חבר אחד מהצוות, ומטרתם

תהיה להעמיק בנושאים מסוימים, להגדיר את הבעיות ולגבש חלופות לפתרונות. את כל אלה – יציגו אל מול הצוות בישיבות הצוות המיועדות לכך – ויאשרו על ידו. המטרה היא להספיק לדון לעומק בכמה שיותר נושאים הנוגעים למנדט הצוות.

נציגת ייעוץ וחקיקה הציעה כי הצגת הממצאים של צוותי המשנה תתקיים בימים מרוכזים וארוכים מול כלל חברי הצוות.

ב. אלו צוותי המשנה:

- תאגידי אפוטרופסות
- אפוטרופסות קטינים
- מערכת ביהמ"ש:
 1. הגורם המחליט (טריבונל, רשם)
 2. שמיעת האדם – לרבות מקומו של התסקיר בתוך ההליך
 3. ייצוג
- מקבלי גמלה
- הטמעה, הכשרה והנגשה (כולל יישום למעשה במערכות השונות בתחום – מול בנקים בין היתר) של תיקון 18 והשירותים לפיו - הגברת מודעות לחלופות, הנגשת שירותים ממשלתיים ומיפוי הצמתים לכניסה לאפוטרופסות.
- התפקידים השונים של המדינה בתחום (לרבות פיקוח והדרכה)
- הצלבת מידע בין משרדים (לרבות סוגית הפרטיות)

2. מערכת ביהמ"ש

א. חשיבות התסקיר:

נציגת משרד הרווחה אמרה כי יש לדון במקומו של התסקיר בהליך המשפטי. לדבריה, יש מקרים שבהם תסקיר יכול להחליף שמיעה של ביהמ"ש ויש מקרים שבהם לא – ועל הצוות לדון בכך.

נציג הארגונים אמר כי לפי החוק יש צורך בהמצאת כל כתבי הדין לאדם – הבקשה, התגובות, התסקיר. הוא הוסיף כי משרד הרווחה מפרש זאת שלפי התע"ס יש להעביר את התסקיר לשופט ובאפשרותו להעביר זאת לאדם. נציגת ייעוץ וחקיקה אמרה כי לגבי התסקירים יש לדון בתפקיד התסקיר וכן במיעוט התסקירים והחלופות.

ב. מומחים בביהמ"ש – חוו"ד מומחה:

נציגת ייעוץ וחקיקה אמרה כי לגבי חוו"ד מומחה, יש לבדוק האם יש מקום

למומחה בנושא של שמיעה? הרבה פעמים בשאלה האם אדם זקוק לאפוטרופוס, מביאים מומחים לענות על השאלה הזו - יש להזכיר שחשוב לעשות שינוי עקרוני במקרה הזה. הוסכם כי זה נושא **שצוות המשנה ידון בו**.

ג. מינוי אפוטרופוס בביה"ד השונים:

יש לבחון מינוי אפוטרופוס בביה"ד השרעיים, הכנסייתיים, הדרוזיים, הרבניים. נציגת משרד הרווחה אמרה שמינוי אפוט' בבי"ד רבניים מתקיים בהליכי אפוטרופוס בלעדית של קטינים אגב הליכי גירושין. עם זאת, היא **תברר ותביא נתונים לצוות בנושא הזה**.

3. תאגידי אפוטרופוס ואפוטרופסים מקצועיים:

א. יישום חלופות לאפוטרופוסות:

נציג ייעוץ וחקיקה אמר כי יש לבחון את מקומם של התאגידים ביישום חלופות לאפוטרופוסות – תמיכה בקבלת החלטות ויפוי כח מתמשך. לעניין זה, השיבה נציגת האפ"כ כי הרעיון כרגע הוא לא להעניק לתאגידים סמכויות נוספות כגון תמיכה בקבלת החלטות.

ב. תפקיד המדינה:

נציגת ייעוץ וחקיקה אמרה כי יש לבחון את תפקיד המדינה בכל הנוגע לתאגידי האפוטרופוסות.

ג. הכשרה:

נציגת האפ"כ הציעה להוסיף את נושא ההכשרה לתאגידי אפוטרופוסות ואפוטרופסים מקצועיים – האם יש צורך בכך ואם כן – באיזה אופן?

4. אפוטרופוסות קטינים:

א. השתלבות במערך האפוטרופוסות הכולל:

נציגת הרווחה אמרה כי אפוטרופוסות קטינים צריכה להשתלב בכל מערך האפוטרופוסות – הנוגעת בדרישות מהתאגידים, תפיסה כללית של מה עושים עם אנשים שזקוקים לאפוטרופוס.

נציגת ייעוץ וחקיקה השיבה כי צוות המשנה ימפה שאלות ובעיות בתחום ולא יגיע לרמת עיבוד, אבל עדיין צריכה להיות חשיבה ספציפית על התחום. קטינים הם לא בגירים ויש לבחון את שאלת רצף הטיפול.

בעניין זה, אמרה נציגת משרד הבריאות כי תברר כיצד מערכת בריאות הנפש מתייחסת לקטינים שנמצאים במערכות שלה במידה והם צריכים אפוטרופוס.

ב. אפוטרופוס לדין:

נציגת ייעוץ וחקיקה אמרה כי אין זה ממנדט הצוות לגעת בנושא אפוטרופוס לדין לקטינים.

ג. מנדט הצוות בתחום:

נציגת האפ"כ המליצה כי צוות המשנה ימתין עם דיוניו, משום שמתקיימים כעת דיונים בנושא פיילוט הקטינים בסיוע מכון ברוקדייל. בדיונים אלה ייגעו בין היתר בהגדרת תפקיד האפוטרופוס לקטין.

יו"ר הצוות הציעה כי צוות המשנה יישמע את סימונה שטיינמץ ממשרד הרווחה ויפעל בשיתוף הפיילוט שמתנהל באפ"כ וברוקדייל בכל הנוגע לפיקוח על אפוטרופוסות קטינים.

5. מקבלי גמלה:

א. הבחנה בין מענים

– נציגת האפ"כ הציעה לחלק את המענים בתחום למענים לטווח קצר ומענים לטווח ארוך.

6. תמיכה בקבלת החלטות:

א. פיילוט משרד הרווחה בתחום

– נציגת הרווחה אמרה כי תעביר חומרים לחברי הצוות לגבי הפיילוט שעורך משרד הרווחה בתחום.

ב. מודל תומכים מקצועיים

– נציגת ייעוץ וחקיקה אמרה כי יש לפתח את המודל לגבי תומך לאדם שאין לו בן משפחה או אדם קרוב. כמו-כן, אמרה כי יש לפתח את המודל ההסכמי (לפיו מקבל ההחלטה חותם אל מול עו"ד, בדומה ליפוי כח מתמשך).

– נציגת האפ"כ הוסיפה כי יש צורך בליווי, הכשרה וגורם מקצועי שייתן מענה לתומכים.

ג. מנדט הצוות

– התעוררה שאלה האם על הצוות לדון בנושא תמיכה בקבלת החלטות. זאת, לאור וועדת היגוי שעוסקת בפיתוח מנגנון התמיכה ובה חברים חלק מהאנשים החברים בצוות.

– הוחלט כי נציגת הסיוע המשפטי תעלה להצעה לדיון בצוות נושאים שעליהם להשאר תחתיו.

7. נושאים נוספים בהם הצוות צריך לעסוק

א. הצעת נציג הארגונים

- הנגשת המידע לאנשים עם מוגבלות.
- מערך הכשרות לכל הגורמים שצריכים הכשרה - רופאים, עו"ס משפחות, ועוד.
- סוגיית הבנקים
- איסוף וטיוב נתונים שמאפשר לעשות ניטור של יישום תיקון 18 – כמה תיקים נפתחו, היקף המיני, שימוש בחלופות, פילוח לפי סוגי מוגבלויות. סטטיסטיקות מידע – היכולת לדעת את היישום של החוק.

ב. בגיבוש החלטות הצוות, יש לשים לב לחלוקה לקריטריונים על פיה יש לתעדף את הנושאים בהם הצוות יעסוק

- היקף ההשפעה
- תואם את מנדט הצוות
- נושאים שיש בהם מקום לראיה רוחבית / הסתכלות ארוכת טווח
- דחיפות הטיפול – עד כמה הנוכחי קשה לעומת הנושאים האחרים

8. הערכה תקציבית לשנת 2019

בעקבות שיחת חברי הצוות עם אלדד קאנטי, סמנכ"ל אגף תכנון מדיניות ואסטרטגיה, הוחלט כי תוגש הערכה תקציבית ראשונית של הצוות לשנת 2019.

החלטה	אחראי/ת לביצוע
העברת נתונים לגבי מינוי אפוטרופוס בביה"ד השונים (השרעיים, הכנסייתיים, הדרוזיים, הרבניים) שרעיים - נכון לאמצע 2016, מאז 2012 ועד אותו מועד ניתנו כ 5500 צווי מינוי אפוטרופוס (לרבות צווים בעניינים של קטינים).	נטלי מופסיק
העברת חומרים עיוניים לגבי פיילוט משרד הרווחה בתחום תמיכה בקבלת החלטות. תבדוק ותחזיר לי תשובה	נטלי מופסיק

כיצד מערכת בריאות הנפש מתייחסת לקטינים שנמצאים במערכות שלה במידה והם צריכים אפוטרופוס להלן התייחסותה של ד"ר רחל מאור, מנהלת מחלקת פסיכיאטריה ילדים ונוער באגף לבריאות הנפש: "מסגרות ברה"נ ילדים ונוער עובדות בשיתוף פעולה עם מסגרות הרווחה לצורך טיפול בקטינים לגביהם עולות הבעיות שצינת. הגוף מולו עובדים הינו עו"ס לחוק נוער. פניה עליו/ה נעשית ע"פ חוק נוער טיפול והשגחה (אשר לא מתייחס לאפוטרופוס אולם מתייחס להגדרת קטין נזקק ודרכי טיפול) – סעיפים 2.3.11. החלטה על מינוי אפוטרופוס לקטין / הוצאה ממשמורת הינה של עו"ס לחוק נוער."	טל נשרי
תמיכה בקבלת החלטות – העלאת הצעה לדיון בצוות לגבי נושאים שעליהם להשאר תחתיו.	מיטל סגל-רייך
מתן תגובות לעיקרי הישיבה עד ליום חמישי, ה-11.1.18.	כלל חברי וחברות הצוות

ישיבה מס' 10 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטרופוסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 10

תאריך: 10.1.18

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך - ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאורה גור – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, יעקב טייכמן – נציג קהילת מתמודדי נפש, הלן קדוש – רכזת עירונית לעניין סדרי דין –המחלקה לשירותים חברתיים באשדוד - נציגת הרשויות המקומיות, מוריה כהן בקשי – ראש אשכול משפחה ביעוץ וחקיקה – מ.

המשפטים (חברת וועדה), שרית טילוביץ' לוי – מנהלת שירות הערכה והכרה – מ. הרווחה (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), רקפת עצמון – עו"ס ראשית לסדרי דין, מ. הרווחה (חברת וועדה), עבדאללה סורחי - מנהל מערך פנימיה אלווין, קרן נתב - מרכזת מכון ההדרכה אלווין, רחלי קפלן - רכזת מערך פנימיה אלווין – פנימיית טל, הודיה יומטוביאן - רכזת מערך פנימיה אלווין – פנימיית טל, שרה סדובניק - הנהלת אלווין, מרינה יורובסקי - עו"ס ראשית בדיור החוץ ביתי, מיראל חורני - מפקחת מערך פנימיה אלווין, ליאת נח – שי אפטרופסות, ירון כהן – ירון יעוץ ואפטרופסות

נושאים שעלו:

הישיבה נערכה במערכת פנימיה אלווין בירושלים, וכללה הרצאה על מערך האבחון לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית, פגישה, סיור ודין עם אנשי הצוות של המקום, וכן מפגש עם תאגידי אפטרופסות.

1. רקע על מערך פנימיה אלווין – מנהל עבדאללה סורחי:

א. רקע:

- המקום נותן שירות ל-206 דיירים.
- במתחם שלוש פנימיות – 1. פנימייה לדיירים עם כסאות גלגלים. 2. פנימייה לדיירים עם מוגבלות קלה. 3. פנימייה לדיירים מתניידים עם התנהגויות מאתגרות.
- השירותים ניתנים לדיירים במקום עצמו: מרפאה מרכזית, מרפאת נשים שנותנת שירות גם למסגרות אחרות, מסגרת תעסוקתית משעות הבוקר ועד הצהריים.
- גילאי הדיירים – 25-80. רוב הדיירים הם בגיל ההזדקנות – גיל 60 בממוצע.
- לפני 4 שנים קיבלו החלטה כי יש להעביר את הדיירים לדיור בקהילה, ולכן הפסיקו לקלוט דיירים חדשים.
- במהלך השנתיים האחרונות הועברו 12 דיירים לדיור בקהילה.

2. הרצאה על מוגבלות שכלית התפתחותית – שרית טילוביץ' לוי (המצגת מצ"ב):

א. הגדרה:

- על פי חוק הסעד טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית, התשכ"ט-1969: "אדם שמחמת חוסר התפתחות או התפתחות לקויה של כושרו השכלי מוגבלת יכולתו להתנהגות מסתגלת והוא נזקק לטיפול."

ב. הנחות עיקריות:

- מגבלות בתפקוד הנוכחי צריכות להישקל בתוך סביבה חברתית טיפוסית לבני גילו ותרבותו של הפרט.
- הערכה תקפה מתחשבת במגוון תרבותי ולשוני, כמו גם בהבדלים בגורמים תקשורתיים, חושיים, מוטוריים והתנהגותיים.
- המגבלות מתקיימות לצד הכוחות.
- המטרה החשובה של תיאור המגבלות היא פיתוח פרופיל תמיכות נדרשות.
- עם תמיכה מתאימה לאורך תקופה, חייו ותפקודו של אדם עם מוגבלות שכלית ישתפרו באופן כללי.

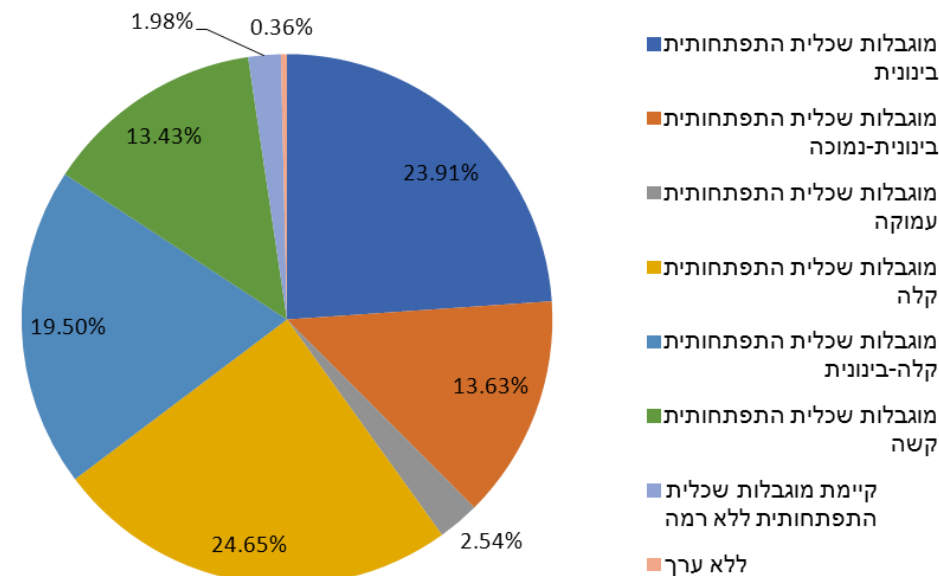
ג. נתונים (לפי מסמך הסקירה לשירותים חברתיים (2016):

- רשומים במחלקות לשירותים חברתיים 34,683 אנשים עם מש"ה.
- כ-68% מהאנשים מתגוררים בביתם עם בני משפחתם.
- כ-20% מהאנשים המתגוררים בדיור החוץ ביתי במסגרות מסוג מעונות פנימיה וכ-80% מהם במסגרות קהילתיות.
- מספר דיירי הפנימיות שעברו להתגורר בקהילה עלה בכ-15% ומגמת העלייה ממשיכה בהתאם למדיניות המשרד.

ד. רמות תפקוד:

- קל
- קל – בינוני
- בינוני
- בינוני-נמוך
- קשה
- עמוק

(בהתאם למאפייני האוכלוסיה, ההערכה המקצועית היא כי ברמות תפקוד קל, קל-בינוני נכון יהיה לבחון את האופציה של תמיכה בקבלת החלטות. צריך יהיה לבחון גם מאפיינים אישיים ונוספים).

3. דילמות נשות הטיפול במקום – הודיה יומטוביאן ורחלי קפלן:

א. דילמה 1 - אפוטרופוס שפועל בניגוד לרצון הדייר ולהחלטות הוועדה על מעבר לדיור בקהילה:

- אישה בת 65, מתגוררת במקום 18 שנה. הדילמה: האישה מביעה רצון למעבר לדיור בקהילה, הצוות המקצועי חושב שמעבר לקהילה ישפר את איכות חייה. אחיה של האישה, האפוט' שלה, מסרב – לדעתו אין זה מתאים לאישה בגילה, חושש שמצבה הבריאותי עלול להחמיר.
- רכזת הטיפול אמרה כי לרוב כשהן נתקלות בהתנגדות, הן מקיימות שיחות עם האדם ומשפחתו. במקרה זה, השיחות לא עזרו וגרמו למתיחות בין הצוות לבין המשפחה ולחוסר אמון. לכן, הן בחרו להרפות. מנהל הכפר הוסיף כי פעמים רבות יש רצון של האדם עצמו לעבור – בעקבות עבודת חשיפה לדיור בקהילה שמקיים הצוות. במידה ונתקלים בהתנגדות מהמשפחה, מערבים את הפיקוח של משרד הרווחה. בנוסף, רכזת הטיפול אמרה כי עמדת האדם מושפעת מאוד מעמדת האפוטרופוס שלו – ולכן במידה והאפוט' לא מעוניין, הרבה פעמים גם האדם נהיה לא מעוניין.

- נציגת משרד הרווחה אמרה כי החוק נכון להיום אומר שברגע שיש התנגשות בין עמדה של אפוט' לעמדה של האדם, בנושא שהוא אישי מהותי (כדוגמת מגורים) – בעצם החוק מטיל על האפוט' לפנות לביהמ"ש שזו בעיה מובנית. מרגע שהחוק הגדיר שזו בעיה שצריכה להיות מובאת לביהמ"ש, נשאלת השאלה מי יפנה לביהמ"ש משעה שרואים שהאפוט' לא עושה זאת. משום כך – יש להציג זאת לגורם הפיקוח.
- המפקחת של המסגרת מטעם משרד הרווחה אמרה כי במקרה כזה היא עובדת מול פקידת הסעד המחוזית והארצית לעניין סדרי דין.
- נציגת הסיוע המשפטי אמרה כי בתוך כל זה, מגיע ייצוג של הסיוע המשפטי לאדם, והוא יכול לייצג את האדם בהליך זה מול ביהמ"ש. עוד אמרה, כי יש מקום לקיים צוותי חשיבה עם עו"ד של הסיוע המשפטי ונציגי משרד הרווחה אחת לתקופה לגבי המסגרת הזו ספציפית – ובצוותים אלה יועלו הדילמות וימצא להן פתרון.
- רכזת הטיפול אמרה כי מניסיון, גם כאשר פנו לעו"ס בקהילה, הן לא היו מגויסות ומיעטו לתת להן מענה כי הן מוצפות בעבודה ולא מכירות את האדם והמשפחה.
- יו"ר הצוות אמרה כי מה שחשוב הוא להנחות את אנשי הצוות והפיקוח כיצד לנהוג במקרים כאלה.

ב. דילמה 2 - אפוטרופוס שמתנהל בניגוד להנחיות רפואיות תוך סיכון הדייר:

- דייר בן 67, מתגורר במערך המגורים מגיל 15, יש לו פרקינסון וקשיי בליעה. עקב המלצות הצוות הרפואי, יש להאכיל אותו באוכל גרוס על מנת למנוע חנק. האחיות והגיס הם האפוט', מגיעים לביקור האדם ע"ב יומי, ולא מוכנים לקבל את המלצות הצוות הרפואי. משכך, כאשר מגיעים מביאים אוכל שאינו גרוס מהבית ומאכילים את האדם.

ג. התרשמות חברי וחברות הצוות:

- חברי הצוות התרשמו כי לאנשי הצוות במסגרת אין מספיק כלים להתמודד עם הסוגיות שעולות וכאשר הם ממצים את הדרכים הטיפוליות, הם ניצבים חסרי אונים מול המקרים.
- הצוות דיווח כי המקרים הללו מתרבים, לאור המדיניות של מעבר לקהילה.
- לאור האמור, הוחלט כי:

1. נציגות משרד הרווחה החברות בצוות (עו"ד איילת ששון, עו"ד רקפת עצמון ועו"ס שרית טילוביץ'-לוי), יכנסו מפגשי עבודה עם גורמי מטה רלבנטיים במינהל מוגבלויות, על מנת לגבש נהלי עבודה סדורים בנושא, שישימו את המסגרות במצבים הללו. פגישה ראשונה נקבעה ל-15.3.

2. על משרד הרווחה להציג נוהל מגובש בין יחידות המשרד הרלוונטיות תוך ארבעה חודשים. זאת, לקראת הגשת הדו"ח הסופי של מסקנות הצוות.

4. שיחה עם מנהלי תאגידי אפוטרופסות – עו"ד ועו"ס ליאת נח (שי אפוטרופסות), ירון כהן (ירון יעוץ ואפוטרופסות)

א. רקע – שי אפוטרופסות

- ממונים כאפוטרופסים על כ-400 אנשים.
- אוכלוסיה: קשישים עם דמנציה, מתמודדי נפש ואנשים עם עיכוב שכלי התפתחותי.
- עובדים באיזור המרכז – מנתניה ועד לרחובות.
- רוב המקרים – מינוי לגוף ולרכוש.
- מעסיקים עו"ד, פסיכולוגיות ועו"ס – אין להם רכזי טיפול. ליאת ואמה מרגלית מכירות אישית כל אחד מהאנשים.
- ליאת ומרגלית לרוב (מלבד מקרים חריגים) אינן מגיעות לביקורים, העובדות שלהן מבקרות את האנשים.
- מגיעים אליהן המקרים המורכבים ביותר מביהמ"ש – כמעט ולא מגיעים מקרים פשוטים.
- ביטול אפוטרופסות – היו מקרים שהמשפחה ביקשה לבטל את האפוט' או שהאדם עצמו ביקש לבטל את האפוט'. אם אותו אדם לא זקוק להן - ידווחו לביהמ"ש. עם זאת, מקבלות קשישים דמנטיים שעמם אין דרך חזרה, ולגבי אוכלוסיה צעירה נוצר קשר חם.
- תומכות במגורים בקהילה – היו מקרים שהן החזירו אנשים ממוסדות למגורים בקהילה.
- רואות חשיבות בהשמעת קולו של האדם בביהמ"ש. גם כאשר אינם תמימי דעים – מציינות בפני ביהמ"ש כי האדם מתנגד.

ב. המלצות – ליאת נח

- במצב רגיל, כל עוד אין קושי בתוך המשפחה, לדעתן לא צריך למנות

- אפוט' ולא לעשות שום דבר. המשפחה תפקידה להגן על האנשים האלה.
- אוהבות את הפיקוח של ביהמ"ש והאפ"כ – כך לאדם יש כתובת לאן ללכת אם משהו קורה והן לא מתפקדות טוב.
- לא מתחברות למנגנונים של תומך החלטה או יפוי כח מתמשך מכיוון ששם יש פחות פיקוח, דבר הפוגע באדם בסופו של יום.
- ישנו קושי בהתנהלות מול הבנקים – מבקשים עוד ועוד מסמכים ובירוקרטיה וקשה להתנהל מולם.
- לא תמיד יש עם מי להתלבט לגבי מקרים מורכבים. לעיתים אגף הרווחה הוא כתובת ראויה ולעיתים לא.
- היו שמחות לו היו מפנים אליהן גם מקרים פשוטים ולא רק מורכבים.
- אחריות המדינה: המדינה צריכה לקחת אחריות ולא לסמוך על מישהו אחר אם יבצע את העבודה טוב או לא. יש לשים לב כי נמצאים במדינה האנשים הנכונים לטיפול בנושא.

ג. רקע – ירון יעוץ ואפוטרופסות

- תאגיד שקיים שנתיים, גדל לאט לאט.
- ממונים כאפוט' על למעלה מ-30 איש, בעיקר בת"א.
- הופק ספר נהלים של התאגיד – יישלח לחברי וחברות הצוות.
- עוסקים בעיקר באגרנים כפייטיים וקשישים שנצלו כלכלית.
- לגבי אגרנים כפייטיים: עובדים עם חברה של פסיכולוגים שמגיעים לביתו של האדם ומלווים אותו.
- נציגת האגף לסיוע משפטי אמרה שניהול קונפליקט אל מול האדם לא מאפשר צמיחה יחד ולכן אם האפוט' הוא זה שדואג לפינוי הבית יש פה בעיה אל מול האדם שמרגיש שהוא לבד.
- זמינים 24 שעות בטלפון הנייד, אשר מפורסם באתר האינטרנט.
- מאמינים באפוטרופסות זמנית – במידה ובני משפחה מעוניינים להיות אפוט' וזה מתאים – תומכים בכך.
- שת"פ טוב עם האפ"כ – מרגישים שיש אוזן קשבת.
- מנסים להשאיר את האדם בקהילה ככך שניתן.

ד. המלצות – ירון כהן

- מברכים על נושא הפיקוח, כך רואים מה נעשה בתיק, יודעים איזו פעילות האפוט' עושה.

– קשה להכריע מתי אדם מגיע למצב סיעודי – ובתוך כך נשאלת השאלה מתי להוציאו מהבית למוסד. אין לכך תשובה ברורה.

נציגת משרד המשפטים אמרה כי יש לשים לב ליחס האישי שנותנים התאגידים הקטנים לעומת היחס שנותנים התאגידים הגדולים. בנוסף, אמרה כי בשיח שהתקיים לא עלה נושא מקבלי הגמלה שמעמיס מאוד על התאגידים הגדולים. משום שהתאגידים הקטנים אינם ממונים כמקבלי גמלה, זה שמאפשר להם לפעול ביתר קלות. בתאגידים הגדולים, מקבלי הגמלה הוא נושא שמעמיס ונלקח על חשבון אפוטרופוסות וזה לא יכול להיות יחד באותו תאגיד ללא מימון.

5. שיחה עם מנכ"לית משרד המשפטים

לקראת שיחת יו"ר הצוות וחבריו מטעם משרד המשפטים עם המנכ"לית, הוחלט לשנות את נושא הישיבה הבאה ולדון בחלופות להליך מינוי האפוטרופוס מנקודת מבטו של האדם. הישיבה הבאה תתקיים ביום 31.1.18 במקום ביום 23.1.18 ותדון, כאמור, בנושא הליך מינוי אפוטרופוס מנקודת מבטו של האדם. השיחה עם מנכ"לית המשרד תתקיים לאחר ישיבת הצוות הבאה.

החלטה	אחראי/ת לביצוע
שליחת הנוהל של משרד הרווחה לגבי חובת מינוי אפוטרופוס בכניסה למוסדות	אפרת רייך
העברת ספר נהלים של התאגיד	ירון כהן
שליחת נוהל מגובש בין יחידות משרד הרווחה הרלוונטיות תוך ארבעה חודשים – עד ליום 16.5	שרית טילוביץ'-לוי
מתן תגובות לעיקרי הישיבה עד ליום 23.1.18	כלל חברי וחברות הצוות

ישיבה מס' 11 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטרופוסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 11

תאריך: 31.1.18

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך - ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), תמי סלע – יועצת משפטית לוועדת חוקה, חוק ומשפט בכנסת (לשעבר מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד הרווחה, ד"ר אסתי אשל – מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים באור יהודה – נציגת הרשויות המקומיות, יעל פולק-גליק – אגף תכנון מדיניות במשרד המשפטים, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – יעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, מוריה כהן בקשי – ראש אשכול משפחה ביעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), שרית טילוביץ'-לוי – מפקחת ארצית על מערכת האבחון ונציגת מינהל מוגבלויות – מ. הרווחה (חברת וועדה), דודו חפצדי – קבוצת סנגור עצמי של בית איזי שפירא ואלווין – נציג קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית, גלי שוורץ – רכזת סינגור עצמי אלווין ישראל ובית איזי שפירא, המאפשרת של דודו חפצדי, רקפת עצמון - עו"ס ראשית לעניין סדרי דין - מ. הרווחה (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופוסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), ד"ר שקד ג'ינט – מנהלת מחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות, טל נשרי – לשכה משפטית משרד הבריאות, ד"ר שלי שטרנברג - מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח, מ. הבריאות (חברת וועדה), נועה בן צבי –המחלקה המשפטית של אק"ם, כרמית שי – עמותת המשפט בשירות הזקנה.

נושאים שעלו:

בישיבה הוצגה סקירה משווה על מערכות המשפט בעולם ולאחריה גובשו חלופות למודלים אפשריים להליך מינוי אפוטרופוס מנקודת המבט של האדם.

להלן הנושאים שנדונו בפגישה:

1. סקירה משווה בנושא הליך מינוי אפוטרופוס לאדם:

הוצגה סקירה משווה, שהוכנה ע"י הסטודנטית שירה גושפנץ באגף תכנון מדיניות במשרד המשפטים (הסקירה, הטבלה והמצגת המסכמת מצויות בידי מרכזת הצוות).

בעקבות הסקירה, הועלו שאלות ותהיות אלה ע"י חברות וחברי הצוות:

- מינוי לתקופת זמן קצובה - המשמעות היא שכל כמה שנים המשפחה צריכה ללכת ולהגיש את הבקשה לביהמ"ש שוב – עומס בירוקרטי.
- באנגליה - אם מישהו מטיל ספק ברצונו למינוי אפוטרופוס, החוק מעניק מסגרת שנותנת מענה אל מול צד שלישי שאין לו כשרות משפטיות.
- בימ"ש להגנה באנגליה – מה בינו לבין בימ"ש לענייני משפחה? האם השופטים מיוחדים/הכשרה מיוחדת? מה תחומי האחריות לבימ"ש להגנה?
- באוסטרליה (קווינסלנד) – כיצד הטריבונלים מבצעים את הביקורת?
- בניו יורק יש הבדל גדול בין הליכי מינוי אפוטרופוס לאנשים עם מוגבלות שכלית לבין כאלה לגבי זקנים.
- המודל בקנדה (אונטריו) – לגבי מסוגלות בריאותית בכתיבת חו"ד (שכותב רופא) - האם אותו אדם שכותב חו"ד לביהמ"ש הוא זה שכותב את התסקיר, או שזה הליך שונה.
- גרמניה – נכתב כי לא ממונה לאדם אפוטרופוס אם הוא מתנגד. מה עושים כשאדם לא רוצה שימונה לו אפוטרופוס? מה עושה האדם?
- ניו זילנד – מי מחליט שהאדם לא יכול להגיע לביהמ"ש בהיבט המשפטי.
- אין התייחסות בסקירה לנושא של מינויים דחופים.
- לא מחודד בסקירה מה המקום של חו"ד. האם הכוונה היא מסמך שנכתב ע"י הרשויות או חו"ד של גורמים שמגישים בהליך רגיל.
- מהסקירה עולה כי חו"ד של מומחה רפואי היא חלק מההליך כמעט בכל המדינות הנסקרות.

2. החלופות שפותחו ע"י החברות והחברים

במהלך הדיון פותחו שתי חלופות עיקריות. חלופות אלה יוצגו להלן.

א. חלופה 1 – טריבונל (וועדה)/בימ"ש קהילתי

ערכאה:

– ONE STOP SHOP (בסגנון בימ"ש ויחידות הסיוע) – איגום נגיש, מיצוי

זכויות, הדרכה, ליווי האדם – והכל במקום אחד.

- ההחלטה בערכאה מצעידה את האדם בתוך הנתיב (וועדות משרדיות בתוך בניין הערכאה, באותו מקום פיזית).
- ערכאה רב מקצועית מחוץ למערכת המשפט (שבה יהיו חברים גורמי טיפול, רפואה ומשפט - גורמי מקצוע אינטרדיסציפלינריים).
- ערכאה ששומעת ישירות את האדם.
- ערכאה רכה, לא מאיימת, מקצרת הליכים.
- יתקיים תהליך הכנה עם האדם לקראת הדיון בערכאה, תתקיים הנגשה בדיון עצמו עם אפשרות להסביר לאדם תו"כ התהליך מה קורה בעניינו.
- גוף שיש בו אפשרות לייעוץ וליווי – מעקב, הדרכה, הכשרה, סיוע בהבנת ההליכים - יאפשר שמיעת האדם.
- נוכחות ישירה של האדם, אולי ללא ייצוג.
- מאפשרת מעבר מתכנית אחת לשניה – מתמיכה בקבלת החלטות לאפוטרופוסות לדוגמה.
- ערכאה שלא תדבר בשפה משפטית - שפת בני אדם, שפה מונגשת, דיון עם האדם ולא עליו.
- יש להזהר לא ליפול לשיקולים הממסדיים שמתקיימים כעת בביהמ"ש (כגון סגירת תיקים וכו'), אחרת הערכאה תהיה לא אפקטיבית.
- לבחון לגבי החלטות רכושיות (למשל סכסוכים משפחתיים סביב רכוש) – עד כמה מתאים לדיון בערכאה? אולי צריך להשאר דווקא בביהמ"ש?
- ערכאה חדשה – ייכנסו אנשים עם תפיסות חדשות ומודרניות.
- איחוד העולם של ירידה ביכולות באותה ערכאה – כגון חוק החוסים (שכיום מתרחש בבימ"ש שלום).
- לבחון באילו מקרים (אם בכלל) יועבר הדיון לביהמ"ש.
- פרוצדורה מותאמת לאדם במצב של דמנציה, מתמודד נפש – הנגשה. למשל לפגוש את האדם בשעות מסוימות, אולי כמה פעמים.
- הערכאה תפחית את העומס בביהמ"ש, תהיה יעילה יותר לאדם.

חו"ד מקצועית:

- יש לבדוק איך מכניסים את ההיבט התפקודי הרחב לתוך המערכת הזו. אולי "מבקר" מטעם ביהמ"ש. החברים בערכאה – גורמים שיועדים לקרוא את החומר או להבין, לא עושים את האבחון תו"כ ההליך.

- חו"ד/מידע מהקהילה – מידע מהמערך הטיפולי בקהילה. קשר בין הערכאה למערך בקהילה (לשכות בשירותים חברתיים, גופים אחרים בקהילה כגון בתי אבות, בי"ח וכו').
- יש להגדיר איזה סוג של מידע צריך להגיע מראש לדיון בערכאה.
- יש צורך גם בקבלת חו"ד רפואית בתחום הרלוונטי

תקופת המינוי (פיקוח ומעקב):

- מינוי מוגבל בזמן – היכולת להגביל את המינוי, לשנות אותו, לאפשר מעקב תקופתי קבוע שמחייב החלטה אם צריך לחזור לדיון נוסף או לא.
- מעקב ופיקוח – ע"י הערכאה.
- יש לבחון האם להכניס פיקוח – בין אם באמצעות מפקחים או באמצעות מינוי זמני שחוזר לביהמ"ש אחת לתקופה.
- יש לבחון מי יהיה הקייס מנג'ר של האדם בערכאה (אדם שאוסף את המידע, דואג לביצוע ההליך וכו')?
- לשקול להשתמש במנגנון המעקב והבקרה כמסגרת לפיקוח (להגדיר מתי נדרש גם פיקוח חיצוני ומתי ניתן לפטור).

ב. חלופה 2 – בימ"ש לאפטרופסות

ערכאה:

- בימ"ש אליו מגיעים רק תיקים של אפטרופסות
- בימ"ש המתמחה באפטרופסות

חו"ד מקצועית:

- ע"י מבקר ביהמ"ש (בדומה למודל האמריקאי).

תקופת המינוי (פיקוח ומעקב):

- מינוי קצוב בזמן
- לקיים בקרה על המינוי – בדיקה מחודשת אחת לזמן מסוים.
- המודל בעייתי משום ההיבט הכלכלי הגבוה הכרוך בהקמתו

ג. נקודות נוספות:

נציג הארגונים אמר כי יש לבחון באופן מקדמי כיצד מפחיתים את האפטרופסות, כיצד פחות אנשים מגיעים למנגנון של אפטרופסות. בנוסף, אמר כי לדעתו כאשר ממנים לאדם אפטרופוס – זה חייב להתבצע באמצעות ביהמ"ש, משום שמדובר על הליך של שלילת זכויות אדם בסיסיות ולכן יש

צורך בהליך הוגן.

נציגת עמותת המשפט בשירות הזקנה אמרה כי יש להבחין מתי יהיו מקרים אשר יגיעו לביהמ"ש ומתי לטריבונל – מתעורר קושי מי יעשה את האבחנה ואת הסינון והאם נשענים שוב על תסקירים.

נציג קהילת אנשים עם מוגבלות אמר שהדבר הכי חשוב הוא שמיעת האדם.

3. חלוקה לצוותי משנה - חברי וחברות הצוות חולקו לצוותי המשנה הראשוניים:

- א. הליך מינוי אפטרופוס לאדם - מוריה כהן בקשי (מרכזת הצוות), מיטל סגל רייך, רקפת עצמון, אסתי אשל, שלי שטרנברג, נציג הארגונים.
- ב. הטמעה, הכשרה והנגשה (גם על יישום למעשה במערכות השונות בתחום - מול בנקים בין היתר) של תיקון 18 והשירותים לפיו - הגברת מודעות לחלופות, הנגשת שירותים ממשלתיים ומיפוי הצמתים בכניסה לאפטרופסות -יונית אפרתי (מרכזת הצוות), אורי שלומאי, טל נשרי, ליאורה גור, שרית לוי, נציג הארגונים.
- ג. תאגיד אפטרופסות - ליאורה גור (מרכזת הצוות), נטלי מופסיק, אורי שלומאי, נציג הארגונים.

על צוותי המשנה להציג את התוצרים בפני הצוות בישיבה של ה-19.3 (בוני ואני מזכירות כי נשמח להשתתף בישיבות צוותי המשנה ולהיות לכפן לעזר).

ד. צוותים נוספים:

- הוחלט כי לעת עתה צוות המשנה של מקבלי הגמלה לא יתכנס משום שנוגע בכל תחומי הצוותים האחרים.
- צוות המשנה הנוגע לאפטרופסות קטינים יתכנס לאחר קידום הפיילוט של פיקוח על קטינים (המובל ע"י יחידת הפיקוח באפטרופוס הכללי). צוות המשנה יתכנס לאחר פסח (אמצע אפריל 2018) ויובל ע"י נציגת הרווחה.

החלטה	אחראי/ת לביצוע
על צוותי המשנה להציג את התוצרים בפני הצוות בישיבה של ה-19.3	יונית אפרתי, מוריה כהן-בקשי, ליאורה גור
מתן תגובות לעיקרי הישיבה עד ליום שני, ה-12.2.18	כלל חברי וחברות הצוות

ישיבה מס' 12 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטורופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 12

תאריך: 5.2.18

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממנה ארצית – ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאורה גור (מנהלת מערך הפיקוח על אפוטורופסים, האפ"כ (חברת וועדה), ד"ר אסתי אשל – מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים באור יהודה – נציגת הרשויות המקומיות, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – יעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, מוריה כהן בקשי – ראש אשכול משפחה ביעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), ד"ר שקד ג'ינט – מנהלת מחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות, הלן קדוש – רכזת עירונית לסדרי דין, אשדוד – נציגת הרשויות המקומיות, בני זוסמן – נציג קהילת גיל הזהב. אפוטורופסות בנות משפחה: טלילה יודפת, יעל קינסקי.

נושאים שעלו:

הישיבה התחלקה לשני חלקים – שיחה עם אפוטורופסות בנות משפחה וכן שיחה עם מומחים בינ"ל בתחום.

להלן הנושאים שנדונו בישיבה:

1. שיחה עם אפוטורופסות בנות משפחה:

א. שיחה עם טלילה יודפת (אפוטורופסה של בן זוגה ואב ילדיה מזה כשלוש שנים):

- יש להבחין בחוק בן סוגים שונים של אפוטורופסות (הורים/ילדים/בני זוג/ תאגיד) – בכדי להתאים את הפיקוח לסוגים שונים של אפוטורופסים.
- תחושה נוראית לפיה היא נמצאת תחת ביקורת מטעם המדינה.
- טובת המשפחה היא טובת האדם ומכך יש לגזור את כל ההתנהלות.

– **הצורך באפוטורופס לבצע פיום קנה-** כאשר האדם הקרוב לך ביותר שוכב בטיפול נמרץ, לא ייתכן ששולחים אותך לרוץ לבית משפט, לשלם 500 ש"ח בעבור ההליך. **הצעה:** יש להכין מסמך משפטי, שיהיה קיים אצל העובדת הסוציאלית בבית החולים והיא תחתים את האדם, שהכי סביר שיחתום (הורה, בן זוג, ילד).

– **תהליך המינוי –** על מנת לקבל אישור לאפוטורופסות קבע נדרשה למפגש עם העובדת הסוציאלית של העיר לה היא משויכת. המפגש עם העובדת הסוציאלית שדורשת חתימה מכל אחיו של האדם, ילדיו הבגירים והוריו, כולל מפגשים אישיים עם כל אחד מהם- משפילה ולא הגיונית. מדוע שאנשים אלו יחליטו האם היא ראויה או לא ראויה להיות אפוטורופס ומדוע אנשים אלו שעד היום לא היו מעורבים בשום צורה בחייהם, נכנסים פתאום לתמונה. **הצעה:** מספיק אדם מוסמך מהרשויות, שיפגש עם מי שאמור להתמנות ויבדוק שאכן כשיר ומתאים להיות ממונה ובזאת לסיים את ההליך המשפיל הזה, בוודאי שמדובר בבן זוג של אדם או בהורה לאדם.

– **הליך המינוי –** בביה"ח לא עזרו לה לקדם את הליך האפוטורופסות. בכדי להתמנות לאפוט' זמנית לגוף – הלכה לביהמ"ש ותוך חצי שעה קיבלה את האישור לאפוטורופסות. כך היה גם לגבי רכוש.

– **תמיכה נפשית –** אף אחד לא שאל מעולם מה שלומה, מה שלום בן זוגה, איך אני מטפלת בו. **כאשר אדם ממונה להיות אפוטורופס – רואים את האדם, לא רואים את האפוטורופס,** את הילדים שלהם. היא עזבה את העבודה כדי לטפל בו, כדי להיות איתו. הוא כיום יכול לחיות בכספים שהשיגה למענו עד סוף ימיו במלון הכי מפואר.

– **חשבונות הבנק -** ביום אחד נסגרו כל החשבונות של האדם, היא עזבה את העבודה כדי לטפל בו ונמצאת יום ביום בבית חולים. היא נלחמת בכל החזיתות להשיג כסף בשבילו מהביטוחים, מהחברה שעבד ולא יכולה לגעת בכלום. ביום בהיר אחד משתי משכורות ענק, יש לה אפס הכנסה ומכל הכספים שהשיגה לו - לא יכולה לעשות שימוש לעצמה, לילדיו וילדיהם. בנוסף, צריכה לשמור קבלות על כל פעולה. **הצעה:** בשלב הראשוני וכאשר מדובר בבן זוג יתאפשרו פעולות קיומיות בסיסיות שיוגדרו לאפוטורופס בהתאם- כמו קניות מזון, תשלומי חשבונות משותפים וכדומה. ניתן לתחום סכומים אלו בגובה מסויים שנראה הגיוני לצרכי משפחה. בשלב השני, תתקיים פגישה עם האפוטורופס ויוגדר מה הם צרכיו הכלכליים של האדם עד תאריך תאורטי בו יהיה אמור לסיים את

חיו. סכום זה יהיה סגור ומוקצה רק לטובת האדם ולא ניתן יהיה לעשות בו כל שימוש מעבר לכך. כל יתרת הכספים מעבר לסכום זה- יוכל בן הזוג או ההורים, להמשיך לנהל בעצמו כפי שנעשה טרום התאונה ומבלי לתת דין וחשבון לאף אחד. במידה ולא יתאפשר מהלך כזה הרי שיש להגדיר דברים ברורים בהם מותר למשון מכספו של האדם כמו סכומים שוטפים למחיה בעבור המשפחה, מתנות יום הולדת לילדים, מתנות חתונה לילדים, עזרה בשכר לימוד וכמובן סכומי כסף קבועים בעבור ילדים מתחת לגיל 18 (ולא שידרש הליך משפטי כפי שהיא נאלצה לקיים כדי להשיג את כל הדברים הללו).

– **רישום הערת אפטרופוס** – מעבר למילוי כל הטפסים שנדרשה אליהם, נאלצה להתמודד עם רישום הערת אפטרופוס על שני נכסים הרשומים על שמה ועל שם בן זוגה - נאלצה לעבור חמש פעמים של הלוך ושוב לטאבו עם טענות בירוקרטיות מופרכות וכל זה כאשר היא יום ביום בבית חולים סועדת את בן זוגה. **הצעה:** כאשר בית משפט שולח למשרד המשפטים מינוי של אפטרופוס-תשלח אוטומטית בקשה לרישום הערת אפטרופוס על כל נכסיו הרשומים של האדם בטאבו. ניתן לפני כן לשלוח מכתב שבו מודיעים על פעולה זו ובמידה ולמישהו יש התנגדות יוכל לפעול בהליך כזה או אחר. במידה ואין – יתבצע אוטומטית.

– **תיק מניות** – נדרשנו להפוך את כל תיק המניות של האדם לפקדונות שקליים, על פי הנחיית האפ"כ. זאת, למרות שצרפה חוות דעת של יועץ השקעות שהתיק של האדם ברמת סיכון מאוד נמוכה ומאחר וממילא לא נזקק לכסף באופן מיידי – הבקשה נדחתה ע"י האפ"כ. לאחר שביצעה את הפעולה, התקשרה לעדכן את הכלכלן מהאפ"כ - ואז הוא אמר שהנתונים אצלו במחשב לא מעודכנים והפנה אותה למחוז תל אביב לבירור העניין. מאז לא נדרשה לעניין מאף גורם – אך הפסידה הרבה כסף על העניין. **הצעה:** במידה ויש חוות דעת כי התיק לא נמצא בסיכון גבוה ויש מספיק כספים לצרכי האדם - לא ידרשו מכירת התיק לפי ההנחיות הקיימות היום ולא תדרש פניה לבית משפט בעניין זה, כפי שנדרשת היום.

– **איסוף קבלות** – מעבר לעניין המטריד שבאיסוף של הקבלות, כולל תחושת ההשפלה, שכאשר היא קונה חולצות לבן זוגה הפגוע היא צריכה לשמור קבלות, ישנו עניין שפוגע ישירות באדם. למצוא מישהו שיקיים פעולות מסוימות ויתן קבלה בעבור הוצאה זו הוא בלתי אפשרי (הסעה במונית, ליווי האדם פעמיים ביום וילך איתו ועוד). **הצעה:** כבר הוחלט על כך שיאושר סל מחיה פעם אחת ואז לא נדרש לקבלות, אבל יש ענינים שוטפים כמו שתוארו להלן שיכולים להשתנות- לכן יש להגדיר סכומים

שניתן למשון לטובת האדם ללא צורך בקבלות. במידת הצורך ניתן יהיה להצהיר על כך.

– **דוחות שנתיים** – בנובמבר 2016 נתבקשה להגיש דוח שנתי על 2015. ביקשה כמה בקשות: 1. להגיש דוחות על 2015 ו 2016 – לפיכך נדרש עוד זמן להגשה- בקשתה נדחתה. ביקשה להיעזר ברו"ח הגרה סמוך לביתה - נענתה בשלילה ויתרה מזו נאמר לה שלא תוכל להשתמש בכספיו של האדם לדוח זה אם איננה משתמשת במאגר רו"ח שברשימה. רו"ח שהיו כתובים ברשימה הקרובים ביותר למקום מגוריה בהרצליה היו ברמת גן ובראשון לציון (כלומר דרישה לבצע לפחות 6-7 נסיעות למקומות אלו שגם כך זמנה קצוב - כי היא מנסה להתפרנס, להחזיק את האדם, הבית, הילדים. בנוסף, הדוחות דורשים זמן רב של איסוף חומר, מהביטוחים, מהבנקים ושאר גורמים- עבודה שלקחה ימים רבים. התשלום השערורייתי לאפ"כ בעבור בדיקת דוח זה - לא ייתכן (שהרי את כל המסמכים והדו"ח קיימה בעצמה). **הצעה:** במידה ואין יהיה הסדר בו מוקצים כספים לאדם וכל השאר מנוהל ביד חופשית על ידי בן המשפחה שמונה לאפטרופוס- ידרש דו"ח ראשוני הממפה את נכסיו של האדם ורק אם יהיה שינוי כלשהו (שממילא ידרש אישור בעבורו) יוגש דוח נקודתי המתאר את השינוי (לדוגמה אם ידרשו כספים נוספים שאינם נזילים בעבור האדם וצריך למשון כסף מקופה סגורה או מכירת נכס – אז ידרש אישור וגם דיווח כמובן). במידה והצעה זו לא תתממש אזי יש לבקש דו"ח ראשוני הממפה את הנכסים של האדם בתחילת ההליך לצרף את סל המחיה בתוספת הגדרת סכומי כסף שניתן למשון ללא אישור ודיווח (מתנות לילדים, מתנות חתונה וכל מה שיוחלט עליו) ומעבר לזה רק אם תדרש הוצאה חריגה, יהיה צורך בדיווח. **יש לבטל את הדוחות השנתיים.**

– **מכירת הבית כדוגמה להתנהלות מכבידה של האפ"כ שיש להפסיקה.** לאחר הסכם מכר של הבית המשותף שלהם (כאשר כסף זה הולך ישירות לבית החדש הרשום שוב על שניהם), הועברה בקשה לבית משפט עם דוגמאות של מכירת בתים בסביבה כולל בית זהה באותה שכונה שנמכר שנה לפני המכירה שלהם. האפ"כ דחה את האישור בשתי טענות- האחד שלא הוגשו דוחות שנתיים (שאכן הוגשו באיחור בגלל שהיו בעבור שנתיים כפי שהוזכר לעיל ועדיין ביום הדחיה הדוחות כבר היו על שולחנו של האפ"כ), השניה נדרש דו"ח שמאי. מדוע נדרשים לשלם 3000 ₪ לשמאי? האם לא די בדוח מכירות שהגישו עו"ד שלה לביהמ"ש? מה הקשר בין הדוחות השנתיים לאישור מכירת הבית? **רק לאחר חצי שנה**

מיום חתימת הסכם המכר אישר האפ"כ את מכירת הדירה. הצעה: יש להגדיר שניתן לבצע עסקאות גדולות, שכמובן יש להעבירן לאפ"כ לאישור - אך הן מתנהלות ישירות מולו ואם הוא רואה בעיה הוא מנהל דיון פנים מול פנים מול מבקש הבקשה ומקבל החלטה אם יש צורך בפרטים או הליכים נוספים או שמאשר ואז זה מובא לביהמ"ש לאשרור סופי.

- כאשר עושים את ההבחנה בין סוגי האפטרופוסים, יש לתת עדיפות לאלו שחיי כל המשפחה נפגעים באופן ישיר מהמצב החדש אליו נקלעו (בעיקר בני זוג והורים לילדים) ואת התיקים האלו לנהל באופן אישי וישיר עם עזרה של שירותי רווחה (במידת הצורך) ולתפור ביחד את המתווה המתאים ביותר בעבור כל משפחה כזו.

- התערבות המדינה - מציעה שישלחו אל האפטרופוס עו"ס שתבדוק ובמידה והאפטרופוס מתנהל בצורה תקינה - שיעזבו אותו לנפשו.

נציגת הסיוע המשפטי אמרה כי לגבי הנושא הרפואי - אם האדם מתנגד, חייבים את ביהמ"ש (או איזושהי וועדה שתבדוק). אם אין התנגדות - אין צורך בביהמ"ש, רק מכביד על התהליך. בנוסף, העובדה שהאדם לא היה מיוצג בתביעה רכושית ובמינוי אפטרופוס - לא תקין.

ב. שיחה עם יעל קינסקי (אפטרופסה לשעבר לאמה ז"ל):

- מייצגת 13 מקרים של אנשים נפגעי אפטרופסות.
- כאשר יש מצב של התדרדרות האדם, יש צורך למנות מישהו מהסיוע המשפטי שיגן עליו.

- חוותה חוויה קשה מהאפטרופוס שמונה לאמה (לאחר סכסוך משפחתי) - בא לבקר את אמה פעם בשנתיים, לא אישר לה לקנות לה כסא גלגלים, מכשיר שמיעה, על הכל הייתה צריכה לפנות לביהמ"ש.

- גילתה כי האפטרופוס (שמונה לטפל בנכס של אמה) והשמאי (שהביא עמו לבדיקת הנכס) היו שותפים בפרויקטים נדל"ניים.

- כאשר המרכז הישראלי לאפטרופסות שימש כאפטרופוס, הוא שלח מד"י פעם עו"ס לביקור, לא היה עמם קשר אישי אך לא הייתה זקוקה לכך.

- אין מספיק פיקוח ובקרה מטעם האפ"כ.

- **אסור למנות עו"ד בתור אפטרופסים.**

- הדו"חות הכספיים הם אחיזת עיניים - האפטרופסים יכולים להגיש שקרים.

ג. שיחה עם ו' (אפטרופסה לאחיה, עם תסמונת דאון):

- לאנשים במצבו של אחיה אין נפשוים בירושלים - הכי קרוב זה בחדרה.
- שירותי הרווחה שלא היו מעורבים, לא הגיעו לוועדת האבחון אבל שלחו מסמך מאוד פוגע שקשר עם אחיה התדרדר - למרות שהוא גר אצלה ביחידת דיור והיא נפגעה מאוד
- חשובה לה החשיבה האנושית, כמה שפחות לטרטר את האדם, כמה שפחות להזמין לוועדות, להסתובב במקומות לא נגישים.
- יש בעיה כלכלית לאפטרופסית - יש לבחון קבלת תשלום לאפטרופסים בני משפחה.

2. שיחת SKYPE עם מומחיות בינ"ל בתחום זכויות אנשים עם מוגבלות - פרופ' תרזה דגן - יו"ר ועדת האו"ם לזכויותיהם של אנשים עם מוגבלות ופרופסור למשפטים ולימודי מוגבלות, ויקטוריה לי - חברה בוועדת זכויות האדם של האו"ם:

א. מוסד האפטרופסות:

- יש לבטל את מוסד האפטרופסות - זאת, בהתאם לסעיף 12 לאמנה (CRPD) וכן בהתאם להערה כללית מס' 1 (General Comment 1).
- באשר למי שלא מסוגל לקבל החלטות כלל, אין לפעול לפי מבחן טובתו (best interests) אלא לפי רצון והעדפות.
- יש לשכנע את בעלי העניין (stakeholders) להסכים, באמצעות הסברה, לקדם קבלת החלטות נתמכות.
- יש לבצע מחקר, מיזמי פיילוט, הסברה והכשרה. חשוב שיהיו הן תומכים מקצועיים והן משפחתיים, הכול תלוי בהקשר החברתי (כלומר: האם יש לאדם קרוב משפחה זמין) ובמידת התמיכה הדרושה. העקרונות שצריכים להוביל הם: לספק לאדם מידע, לתקשר איתו, לדעת שאנשים עם מוגבלות יכולים לבטא את רצונותיהם.
- על ביהמ"ש לפקח על מינוי וביטול האפטרופסות.
- אין לקיים הליך מינוי לאדם כאשר ההליך מנוגד לדעתו.
- המטרה היא שלא יהיה מסלול משפטי נפרד לאנשים עם מוגבלות.

ב. תמיכה בקבלת החלטות:

- המינוי צריך להיות גמיש בהתאם לרצון האדם - לא בהכרח הסכמי ולא בהכרח אמצעות ביהמ"ש.

- המינוי יכול להיות ע"י בן משפחה או אדם חיצוני – בהתאם לבחירת האדם.
- דרושה הכשרה גם לתומכים, הן בני משפחה והן חיצוניים. כמו כן, יש לבצע הכשרה של כל בעלי העניין בתהליך (כולל פקידים, שופטים ועוד). אחרת - יהיו חסמים בכל שלבי היישום.
- יש להבחין בין הסברה המיועדת לכלל החברה, לבין הכשרה, כולל רישוי, לתומכים. דרך יעילה למנוע ניצול, היא הכשרת תומכים הנוגעת לזכויות אנשים עם מוגבלות.
- לגבי פיקוח, יש להקפיד על מתן הגנות כאמור בסעיף 12. יש לפקח על התומך בין אם הוא פורמלי או בלתי פורמלי. תומך צריך לפעול לפי הצורך, עשוי להיות זמני. יש צורך בבקרה תקופתית כדי לוודא שהאדם עדיין צריך תומך ולכבד את העדפותיו. יש צורך בשיטה גמישה בהתאם למערך התמיכה שהאדם בחר.

ג. האם יש לקבוע בחוק עצמו סוגי תמיכה בקבלת החלטות בהתאם ליכולת, או להגדיר סוג אחד בלבד?

- יש לבחון את החקיקה כעבור 5-10 שנים ולתקן לפי הצורך. על החקיקה לאפשר סוגי תמיכה שונים.

ד. מה תפקיד האבחנה הרפואית בתהליך, אם בכלל?

- ההערה הכללית של הוועדה קובעת, כי אין הצדקה להגבלת כשרות משפטית. ולכן האבחנה אינה רלוונטית לקביעת סוג התמיכה.
- האבחון לא נחוץ, הקובע הוא האם האדם מרגיש צורך בתמיכה. אין להתנות תמיכה באבחון.

ה. ייצוג משפטי של האדם בהליכים משפטיים

- על האדם להיות נוכח בהליך ולייצג את עצמו. במידה ויהיה מעוניין, ניתן למנות לו עו"ד מייצג.
- שמיעת האדם מחוייבת עפ"י סעיף 13 לאמנה.

3. שיחה עם פרופ' ארלין קנטר – מומחית בינ"ל לתחום אנשים עם מוגבלות, Director of the Disability Law and Policy program, Syracuse University College of Law

- ישראל מובילה בתחום זכויות לאנשים עם מוגבלות – ויש לקדם זאת ולהרחיב את החלופות לאפטרופסות (חשבון בנק משותף, נציג לפי חוק זכויות החולה, הערת אזהרה על נכס).

- עקרון ראשון: לכולם כשרות משפטיות. עקרון שני: להיעזר במערך תומכים קיים, שיסייעו לאנשים להחליט איפה רוצים לגור ומה לעשות.
- הציעה מודל של מעגלי תמיכה: מתאים במיוחד לישראל, האבא יכול לתמוך בילד, המורה מהתיכון יכול לתמוך וכו'. לגבי קשישים, יכולים להיעזר בנציג לפי חוק זכויות החולה ובייפוי כוח מתמשך.
- אין להפלות אנשים עם מוגבלות בפני החוק ולקיים בעניינם הליכים שונים מאלה של בני אדם אחרים.
- יש סיכון גדול כאשר מוציאים את המערכת הזו מביהמ"ש למנגנונים אחרים (כגון טריבונל) – במיוחד לגבי אנשים שחשופים להתעללות וניצול.
- יש לקדם איפשוש של חשבונות בנק משותפים – וכך האנשים יוכלו להתקדם לעצמאות, לפעול ולהשתמש ברכושם ועם זאת – יהיה פיקוח של המשפחה, המשפחה תלמד אותם להתנהל כלכלית.
- בנוסף, יש להשתמש בהנחיות מקדימות, ייפוי כח מתמשך שיקדמו זכויות של אנשים עם מוגבלות ויממשו את רצונם.
- אפטרופסות היא הפרה של סעיף 12 לCRPD. על ישראל לפתח מנגנונים חלופיים כגון תמיכה בקבלת החלטות.
- במדינת ישראל יש המון פוטנציאל לביטול מוסד האפטרופסות – יש קהילה חזקה, סביבה תומכת, לכן כדאי להשתמש בה בכדי לסייע לאדם.
- חשוב שהמערכת הממשלתית תסייע לאדם ותהיה נגישה – כשהוא מקבל את הצ'ק הראשון מביטוח לאומי – שתסביר לו מה זה אומר, כיצד משתמשים.
- לגבי פיקוח על תומכים בקבל החלטות, אמרה כי היא מאמינה במעגלי תמיכה – שהאנשים בתוך המעגל יפקחו אחד על השני, למשל לקדם רישוי לאנשים - מורשי נגישות. כמו-כן, צריך שיהיה מנגנון של תלונות הציבור.

4. מסקנות חברי הצוות:

- נציגת הסיוע המשפטי אמרה כי שמענו מהאפטרופסות את ההליך הרועש – אך לא שמענו את ההליך המשותק - כל הסיפור של אדם שמונה לו אפטרופוס שמתנהל הליך בעניינו – והוא לא מיוצג. עוד אמרה כי מה ששמענו מהמומחיות הבינ"ל הוא שהליך האפטרופסות אינו חוקי בהתאם לאמנה. בהנתן שאצילנו המשטר החוקי הוא שונה, יש לקחת את המנגנון ולהפוך אותו ליותר מאוזן וכמובן שלשמוע את האדם.
- נציגת נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות אמרה כי כל עוד לא בוטלה האפטרופסות יש להגמיש את האפטרופסות ולראות מה נכון לכל משפחה. עוד, אמרה כי כמו שקידמו את מנגנון יפוי הכח המתמשך ותמיכה

בקבלת החלטות, יש לקדם הרבה יותר אלטרנטיבות בקהילה – כגון הגבלה בחשבון בנק ומתן כלים נוספים. אלטרנטיבות נוספות שצריכים לפתח – אזהרות כלכליות, מעגלי ליווי בקהילה.

- יו"ר הצוות אמרה כי מה שלקחה משתי האפטרופסיות הוא שיש לפשט את ההליך.
- נציגת האפ"כ אמרה כי צמצום האפטרופסות צריך להתחיל בחינוך של העו"ס, הרופאים, בכל הצמתים שבכניסה לאפטרופסות - שכבר מראש תהיה להם הידיעה הנוגעת לחלופות.
- נציגת הייעוץ המשפטי אמרה בנוגע להליך מינוי אפטרופוס בהיבט הרפואי כי הליך משפטי שהוא חותמת גומי אין בו שום טעם. יש שתי אופציות – כאשר האדם מתנגד לנהל הליך מעמיק בביהמ"ש. כאשר האדם אינו מביע התנגדות – אין צורך בשופט, אפשר למצוא מנגנון אחר

החלטה	אחראי/ת לביצוע
לשלוח את המסמכים של האפטרופסות – יעל קינסקי וטלילה יודפת	אפרת רייך
מתן תגובות לעיקרי הישיבה עד ליום ב', ה- 19.2.18.	כלל חברי וחברות הצוות

ישיבה מס' 13 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפטרופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 13

תאריך: 18.2.18

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך - ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, שרונה מזרחי – המחלקה המשפטית של

אק"ם – נציגת הארגונים, בני זוסמן – נציג קהילת גיל הזהב, יעל אחילה – יחידת הפיקוח על אפטרופסים באפ"כ, תמי סלע – יועצת משפטית לוועדת חוקה, חוק ומשפט בכנסת (לשעבר מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפטרופסים), יעל פולק-גליק – אגף תכנון מדיניות במשרד המשפטים, איילת ששון – מרכזת תחום אפטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), ד"ר שלי שטרנברג - מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח, מ. הבריאות (חברת וועדה), ליאורה גור – מנהלת יחידת הפיקוח על אפטרופסים, טל פוקס – יחידת הפיקוח על אפטרופסים באפ"כ, הדס ברוך - יחידת הפיקוח על אפטרופסים באפ"כ, סיגל יעקבי – האפטרופסה הכללית, בנצי פיגלסון – אגף האפטרופוס הכללי, ד"ר נרי הורביץ – יועץ אסטרטגי-חברת אגורה, עדי נעמן – אגף בריאות הנפש, שיקום קהילתי – מ. הבריאות, עדינה אנגלרד – עו"ס – השירות הארצי לעו"ס (ביקורות בבתי אבות) – מ. הבריאות, ורד שחם - מפקחת ארצית (השירות לאזרחים ותיקים-מרכזי יום) – מ. הרווחה (חברת וועדה), רחל לוין איגר – מפקחת ארצית על האמנה – מ. הרווחה.

נושאים שעלו:

בישיבה הוצג מודל הפיקוח על אפטרופסים, לאחריו הוצג מודל הפיקוח על האמנה בכדי לבחון האם ניתן לקחת מרכיבים ממנו למודל הפיקוח על אפטרופסים, ואז הוצגה התייחסותו של ד"ר נרי הורביץ, תמי סלע וחברי וחברות הצוות.

להלן הנושאים שנדונו בישיבה:

1. הצגת תחום הפיקוח על אפטרופסים, ע"י סיגל יעקבי וליאורה גור:

א. פתיחה – עו"ד סיגל יעקבי, האפטרופסה הכללית

- תפיסת הפיקוח השתנתה מבעבר – מפיקוח על רכוש בלבד לפיקוח הוליסטי הכולל גם עניינים אישיים.
- ההתייחסות לאפטרופוס השתנתה – מתפיסה חשדנית, לתפיסה רכה של אדם שרוצה לעשות עבודתו ולא תמיד יודע כיצד – מכלים של איכפה לכלים של הדרכה, תמיכה וסיוע.
- תאגידי אפטרופסות באים מתוך תפיסה טכנית, הרבה פעמים לא שמים דגש על החלק הרך של התפקיד.
- תפקיד של אפטרופוס מוגדר בחוק, קיים נוהל תאגידי אפטרופסות שמפרט את הסטנדרטים, אבל הנוהל המשפטי לא מעוגן מספיק כדי להיות מחייב. הוועדה היא הזדמנות חד פעמית לעשות שינוי בתחום החשוב הזה.
- הפיקוח על אפטרופסים הוא רכיב חשוב בעולם האפטרופסות, אך הוא

נוגע לגוף אחד - האפטרופוס הכללי. הערך המוסף של הוועדה הוא היכולת לגעת בתפרים שבין הגופים וכשבוחנים את תפיסת הפיקוח, יש לבחון בעיקר איך אפשר לשלב ידיים בין הגופים השונים כדי שהפיקוח יהיה הרבה יותר אפקטיבי ואנושי.

- לא צריך להיות פיקוח אחיד על כל האפטרופסים. אם יש משפחה נורמטיבית, הילדים דואגים להורים, אין סיבה שהמדינה תתערב בחיים שלהם, יש פיקוח מובנה בתוך המשפחה. אם יש במהלך התסקיר אפשרות לתת אינדיקציה לרמת המסוגלות של האפטרופוס, זה יכול להיות כלי מצוין לסנן היכן משקיעים את משאבי הפיקוח.
- בעניין זה, אמרה עו"ד תמי סלע כי כן יש נהלים שמייצרים אבחנה בדרישות הפיקוח, בתדירות הגשת הדוחות, וזה יכול להיות משמעותי. עם זאת, יש מגבלות על היישום החל ממחשוב ועד הטמעה ובקרה.

ב. הצגת יחידת הפיקוח ע"י עו"ד ליאורה גור (המצגת שהועברה מצורפת בקובץ נפרד)

1) תפיסת הפיקוח:

- עוסקים בנושא של רגולציה, התפקיד של האפ"כ הוא להגן על האדם ולוודא שהאפוט' עושה תפקידו כראוי.
- החזון הוא לקיים פיקוח ישיר, אקטיבי בזמן אמת (כיום, הדוחות שמוגשים ע"י האפטרופסים מגיעים אחרי שהפעולות נעשו ואז עומדים בפני מצב נתון), שימוש בכלים טכנולוגיים אפקטיביים (כיום המערכת המחשובית מיושנת ולא יעילה), ניהול סיכונים, הזרמת המידע לאפטרופוס, ראייה הוליסטית של האדם, הדרכה מוקדמת וליווי לאפטרופסים כחלק אינטגרלי מהשירות לאזרח (החזון הוא שתתקיים הדרכה וליווי למי שצריך, שאנשים לא ירגישו לבד), ביסוס החלופות וצמצום האפטרופסות.
- היום בחוק הדגש הוא גם על ההעצמה של האדם, יש ראייה יותר הוליסטית. כך גם בפיקוח שלנו. עם זאת, מצבת כח האדם לא השתנתה, המפקחים שלנו הם בעלי הכשרה של הנהלת חשבונות, אמורים לצאת אחת לחודשיים לביקור, אך מתקשים לעמוד בעומס.
- כיום, הפיקוח הוא לא מספיק אפקטיבי, הוא חל על כולם באותה מידה ואנחנו אמורים לבדוק את כולם באותה מידה. אם נראה את המספרים, נבין שזה בלתי אפשרי ולכן הפיקוח צריך להיות יותר איכותי.
- התחושה שאדם צריך לפנות למלא רשויות כדי לבצע תפקידו כאפטרופוס היא מייאשת.

2) נתונים:

- 55,362 תיקים פעילים. מתוכם, 85% אפטרופסים בני משפחה, 15% תאגידים ומקצועיים. מתוכם – 5 אפטרופסים מקצועיים שהוכרו, 8 תאגידים שהוכרו (ומתוכם – 4 שהוכרו ובהליכי עצירת מינויים).
 - המינויים שנעשים כיום הם עפ"י התרשמות של השופט, ממנים אפטרופוס מקצועי על סמך היחסים וההכרות של השופט עם האפטרופוס המקצועי.
 - רוב הדוחות שמוגשים ע"י אפטרופסים נבדקים, אבל מעל למחצית הדו"חות לא מוגשים.
 - מינוי אפטרופוס לפי גילאים: 6% עד גיל 20, 39% בין הגילאים 20-60, 21% בין הגילאים 60-80, 34% מגיל 80 והלאה.
 - הפיקוח הפרטני נעשה במחוזות ע"י 27 מפקחים.
 - עו"ד תמי סלע הוסיפה כי ישנו מידע שלא מגיע לידי של האפ"כ. יש בעיה של הצלבת מידע בין האפ"כ ומערכת ביהמ"ש – אשר לא מעבירה לאפ"כ את כלל צווי המינוי. האפ"כ ניסה להצליב עם ביהמ"ש אילו תיקים לא נמצאים בידיו, אך מערכת ביהמ"ש אמרו שאין להם מידע כזה.
- ### **3) איך עובד הפיקוח?**
- "סל טיפול" – שלוש חוברות נהלים המפרטות את חובות ואחריות האפטרופוס.
 - בדיקת דיווחים עיתיים המוגשים בדיעבד (פרטה- דיווח ראשוני תוך 60 יום מהמינוי, סל מחיה- ממוצע הוצאות חודשי, דוח יועץ מס, דוח עדכון- דוחות אחת לשנה) (בפועל מוגשים רק כמחצית מהדוחות הכספיים).
 - פיקוח אגב בדיקת בקשות המוגשות לבימ"ש.
 - ביצוע ביקורים במקום מגורי האדם, בנכסי מקרקעין שיש לו בהם זכויות, או במשרדי התאגיד או האפטרופוס המקצועי (נוהל).
 - דרישת מידע ומסמכים מכל גורם פרטי/ציבורי (נוהל).
 - פיקוח אגב טיפול בפניות ובתלונות (נוהל). בשנה האחרונה הגיעו ליחידת המטה 170 פניות – מתוך 100 הנוגעות לתאגידים ו-70 הנוגעות לאפטרופסים בני משפחה (בנוסף לכך מגיעות פניות ציבור רבות למחוזות אשר נפתרות ברמתם ולכן אינן נכללות בנתונים). כיום, אין מערכת שבדקת את פניות הציבור ומקודדת אותם, אך עו"ד סיגל יעקבי אמרה כי בקרוב יוטמעו ביחידות השונות מערכות CRM לניהול פניות הציבור.

– הנחיה במחוזות, הדרכות ייעודיות ומתן מידע באתר - בשנה וחצי האחרונות התקיימו 24 הדרכות לבני משפחה ו-45 הדרכות לגורמים חיצוניים. לעניין זה, הוסיפה נציגת משרד הרווחה כי החטא הקדמון של האפוטורפוסות הוא שמעולם לא התקיימו הדרכות לאפוטורפסים – בשיחה שהייתה לחברות הצוות עם פורום סגני נשיאים לביהמ"ש למשפחה, הם ציינו שהם היו שמחים אם היה אפשר לקיים הדרכת חובה.

לגבי פיקוח על עניינים אישיים: נערך פיילוט עם מכון ברוקדייל שקבע מה החובות, מה המודל הרצוי וכו'. כמו-כן, פועלים לשינוי חקיקה, להכיר את השטח בכדי לטפל בפניות ציבור, ביקורים. הפיילוט מחולק לשני חלקים – בגירים וקטינים. החלק הראשון של טיפול בבגירים הסתיים - מסקנותיו יועברו לוועדה לאחר שיגובשו. כלל, נמצא תפקוד לא תקין של 56% מהתאגידים והמקצועיים לעומת 5% מקרב אפוטורפסים בני משפחה. לעניין זה, ציינה עו"ד תמי סלע כי ההחלטה על הוספת העניינים האישיים כחלק מתפקידי האפוטורפוס הכללי טרם התקבלה. בנוסף, אמרה כי הנתון של התאגידים נוגע גם לכיצד הם תופסים את תפקידם. נציגת הסיוע המשפטי הוסיפה כי ממצאי הפיילוט אף הראו כי חוסר התפקוד של זקנים במוסדות גדול מזה של זקנים בקהילה.

– נציגת משרד הבריאות אמרה כי לגבי פיקוח על עניינים אישיים, כדאי ליידע את המפקחות באגף גריאטריה של משרד הבריאות בבתי האבות כדי שיהיה רצף טיפולי ולקיים את הבקרה בשיתוף פעולה. **חייב להיות תיאום.**

– עו"ד תמי סלע אמרה כי נוח למוסד של האדם לפנות לתאגיד שפחות עושה רעש, ולכן הוא לא באמת מפקח על תפקוד האפוטורפוס. כשיודעים שאין לאנשים איך להגיע לקהילה, יותר בקלות היד תהיה קלה על ההדק להעביר למוסדות.

– נציגת הרווחה אמרה כי גם הם מקיימים פיקוח על מוסדות, אך הפיקוח הוא על המוסד עצמו ולא על התיקים האישיים.

(4 אתגרים:

– חוסר כ"א - יחס תיקים למפקח 1:3,000

– מערכת מיחשובית ישנה, איטית, שאינה תומכת במשימה מורכבת, והיעדר מקוונות

– דיווח בדיעבד אינו מאפשר בקרה בזמן אמת

– אפשרויות האכיפה מוגבלות- בקשות לבימ"ש (הטלת סנקציה כספית / מאסר)

– דרישת הדוחות מכבידה על מי שאינו מיומן או בעל רקע פיננסי

– טרם הוחל ביישום פיקוח דיפרנציאלי

– הליך הדיווח הראשון מטיל על האפוטורפוס מטלות רבות מדי לביצוע בזמן קצר

– חוסר תיאום בדרישות בין גורמים שונים (הליכים מול גורמים חיצוניים- בנקים, טאבו. משרד הרישוי). חוסר אחידות בין הבנקים, בין סניפים ובין פקידים

– "צווארי בקבוק" בטיפול בדוחות ע"י ר"ח/יועצי המס

– האגרות מעמיסות עלויות ואף יוצרות "תמריץ שלילי" להגשת פרטה ודוחות שכן כיום האגרה משולמת בגין בדיקתם.

– חסרות בחוק סמכויות אכיפה (חקירה, תפיסה, חיפוש, עיכוב, להורות על תיקון ליקויים ולדרוש הפסקה של פעילות) - החסר הורגש במיוחד במסגרת חשיפת מעילות והתנהלות לא תקינה של תאגידים

– מקשיי מערך ההדרכה:

- בסיס נתונים לא מעודכן, קושי בפילוח נתונים מהמערכת הממוחשבת
- קושי בגיוס עובדי המחוזות העמוסים למטלות נוספות של הדרכה
- סרטוני ההדרכה הופקו ע"י חברה חיצונית ולא ניתן לבצע בהם תיקון בהתאם לתנאי ההתקשרות

– במענה הטלפוני הקיים - דרכי קבלת המידע מגורם אנושי מוגבלות, זמני המתנה גבוהים. מוקד טלפוני מוצלח יפנה את המפקחים לעבודה מקצועית.

– היעדר מוקד טלפוני ששייב לפונים ויפנה את המפקחים לעבודה המקצועית (כ- 44% מזמנם מוקדש למענה לפניות)

– אתר האינטרנט מצריך עדכונים והנגשה

– אין מערכת פניות ציבור ממוחשבת ומותאמת לצרכים

– ריבוי גורמים המטפלים בפניות לפי תחומים (בנקים, עניינים אישיים וכו') לא תמיד יש תיאום (ביחידה הארצית ובין היחידה הארצית למחוזות), התייעוד אינו מרוכז במקום אחד .

(5 המלצות:

– פיתוח מערכת מיחשוב מתקדמת

– תוספת כח אדם – 56 תקנים (כולל פיקוח על רכוש, עניינים אישיים, חלופות לאפוטורפוסות, הדרכה, שירות לציבור).

- ממשקים ממוחשבים לקבלת מידע
- הפחתה ומיקוד של דרישות הפיקוח - במסגרת פיקוח דיפרנציאלי וניהול סיכונים
- פיתוח טפסים מקוונים ופיתוח "אזור אישי"
- הפחתת עלויות האגרות והפרדה בין חובת תשלום אגרת פיקוח ובדיקת דוח (חקיקה)
- החמרת האכיפה והטלת קנסות מנהליים (תיקון חקיקה), לשקול לבקש הרחבת סמכויות חקירה
- פיתוח כלי ניהול סיכונים (ניגודי עניינים)
- 6 המלצה למנגנון פיקוח:**
- בחינה תקופתית של המינוי והחלופות
- דוחות עיתיים בפורמט נגיש ונוח, אדמיניסטרציה שתומכת בדיווחים, תמיכה וסיוע בהכנתם
- תכנית טיפול, ביקורים, במציאות של משאבים מוגבלים היעזרות במתנדבים (עו"ס וסטודנטים לעו"ס) שירשמו דוח
- בסיס נתונים ממוחשב ושימוש בטכנולוגיה
- יצירת תכניות משותפות של כמה גורמים
- השקעה בפרסום, במידע ציבורי, בחינוך ובהנחיה
- יצירת קשר מוקדם עם האפוסטרופוס
- פונקציה אחת שתאגד את הסיוע בשירותים
- תכנון עתיד פיננסי ובריאותי (צוואה, יפוי כוח מתמשך, הנחיות מקדימות) ואבחנה בפיקוח במקרה שנעשה הסדר תכנוני
- אבחנה בין סטנדרט הפיקוח על אפוסטרופסים פרטיים למקצועיים
- התמקצעות הצוות המפקח בהתאם לסוג האפוסטרופוס
- הערכת סיכונים מתמשכת
- הקמת מערך מחקר
- נציב תלונות הציבור
- ביקורי פתע של שופטים
- יו"ר הצוות ביקשה לראות את ההמלצות מבחינת מדרג הדחיפות.**

2. הצגת מודל הפיקוח על האמנה – ע"י עו"ס רחל לוי איגר, מפקחת ארצית על פנימיות, משרד הרווחה:

א. הצגת מודל הפיקוח על האמנה:

- האמנה הופרטה חלקית בשנת 2001. כיום, יש מספר גופים שזכו במכרז ומפעילים את האמנה. יש אמנה רגילה ויש אמנה טיפולית (ילדים עם בעיות פסיכיאטריות). כל הארגונים צריכים לעבור מכרז כדי לתת את השירות הזה – המכרז מפרט כמה כח אדם צריך, מה ההכשרים שלהם, מה הידע המקצועי שיש לו, מה התארים בעו"ס שיש לו. יש תעריף שמשולם לגבי כל ילד וילד.
- ישנם כיום כ-4,000 ילדים באמנה.
- חוק האמנה מורה לעשות הפרדה בין אפוסטרופוס לעניינים אישיים לאפוסטרופוס לרכוש. כשילד נמצא בקרב בני משפחה, המשפחה יכולה להיות אפוסטרופה לעניינים אישיים והם יבחרו מישהו אחר מבני המשפחה כאפוסטרופוס לרכוש.
- הגופים שזכו במכרז הם אלה שמאשרים משפחות לאמנה, מגייסים משפחות ואח"כ, לאחר שיש התאמה בין הילד למשפחה האומנת, הם אלה שמלווים את המשפחות, מדריכים. חוק האמנה מחייב שמנחה האמנה נחשב כאיש של הילד – הוא לא רק בא לבית ופוגש את האמנים, הוא אמור להפגש עם הילד בנפרד, לשמוע מהילד מה שלומו ואיזה סוג קשר יש לו עם ההורים שלו.
- **מבנה הפיקוח:** ארגונים: מנחה אמנה – מדריך – ראש צוות – מנהל סניף – אחראי בארגון על תחום האמנה – מנכ"ל הארגון. משרד הרווחה: מפקח אמנה במחוז על כל ארגון (יש מפקח נפרד לילדים עם מוגבלות) – המפקחת הארצית על האמנה. המפקח הארצי הממונה הוא זה שמאשר את בחירת המשפחות (דומה לצוות הכרה בתאגידי אפוסטרופוס).
- לכל אחד מהארגונים יש מערכת ממוחשבת משלהם, אין חיבור בין המערכות שלהם למשרד הרווחה.
- החוק מחייב להאריך את רישיון האמנה בכל שלוש שנים.
- ברגע שילד מוצא מהבית, הרשות המקומית לא מפסיקה את הטיפול בו – אלא ממשיכה במעקב.
- תפקיד המפקחת על האמנה (מטעם מ. הרווחה): מקבלת דיווחים קבועים: 1. דיווח חודשי מהארגון. 2. פעם בחודש צריכה לבדוק 15 תיקים ולדבר בטלפון או לראות 10 ילדים.

- ישנה בעיה של כח אדם, ולכן מספר הביקורים החודשי לא תמיד מתקיים.
- באיזור ת"א, למפקחת אחת יש כ-800 משפחות.
- על כל 60 ילדים יש 80 שעות לפסיכיאטר.
- **תשלום:** התשלום ניתן ישירות מהמשרד למשפחות, בעבור הוצאות (המשפחה לא מקבלת משכורת אלא כיסוי הוצאות). התשלום הוא בהתאם לכל ילד – יש תעריף שמשולם, וכן יש הוצאות נוספות שניתנות בהתאם לילד. המשפחות מקבלות תשלום בעבור סל נלווה. הארגונים מקבלים כסף בעבור הליווי של המשפחות והתכניות הטיפוליות.
- המרכז לארגונים מתבצע אחת לחמש שנים – כל חמש שנים יכול להשתנות הליווי למשפחות. המשפחות עצמן כמובן נשארות.
- אין יחסי עובד- מעביד בין משרד הרווחה למנחות האמנה ולכן לא ניתן לפקח על תנאי השכר שלהן.
- ישנו תפקיד חדש – נציבת תלונות הילדים, שגם היא חלק מאלמנט הפיקוח. נעשית עבודת שטח רצינית של הנציבה בכדי להכיר אותה לילדים.
- **קשיים:** היעדר כח אדם, בפעם הראשונה השנה, מפעיל שזכה כל השנים לא זכה (עמותה מוכרת וגדולה), היעדר מערכת מחשוב.

3. שיחה עם נרי הורביץ, יועץ אסטרטגי, בנה מערך פיקוח גדול במשרד החינוך:

- מחובתן לשים על השולחן אל מול מקבלי ההחלטות שרפורמה מרחיקת לכת זה תמיד תוספת בכסף.
- יש להגדיר את הבעיות המרכזיות בתחום ואת הרכב האוכלוסיות שבסיכון.
- יש צורך בניתוח עמוק של העיסוק המיטבי עד לרמת האדם (יש להגיע לרזולוציה פרטנית, כמו במודל האמנה).
- שני סוגים של המלצות שסותרות – אחת, דה פרופסיונליזציה (שימוש בסטודנטים, מתנדבים). מצד שני – התמחות של העובדים (עו"ס, עו"ד, רו"ח). זה עשוי להוות בעיה.
- מבחינת ההכשרה, רישוי, כניסה לתפקיד – אתם במקום הנכון.
- הספר המכון בפיקוח בעולם הוא הספר של קדושין בעו"ס – הבחנה שהיום כבר פחות מבדילים בין הנחיה לבין פיקוח. מבינים ששני התחומים קשורים זה בזה. אסור להפריט את התחום – לא את ההנחיה ולא את הפיקוח.

- חייבים סטנדרטיזציה - אבל כשעושים זאת יתר מגיעים למקום שמקבלים תמונה כוזבת. למשל באנגליה, רוב המקרים הקשים של פגיעות בילדים היו דווקא מקרים שהסטנדרטים היו במצב טוב.
- הכיוון של לייצר אלגוריתמים הוא כיוון טוב – למשל להבחין בין שלושה סוגי ביה"ס – אדומים, צהובים, ירוקים. ולפקח על כל אחד בצורה שונה לפי הצורך. את ההבחנה בין ביה"ס צריך לעשות באינטייק ראשוני. יש מספיק אורות אדומים למקרה של חירום, במידה ורואים מערכת משברית נכנסים פנימה. את המידע על המערכת מקבלים מהסביבה, מהקהילה.
- השיתוף של שכנים, קהילה, מגזר שלישי – חסרים.
- חסרות יחידות העבודה מול השלטון המקומי ומה התפקיד של משרד הרווחה – אם לא יתווספו לו תקציבים, בעומס שהוא נמצא הוא לא יוכל לתפקד. תפקיד העו"ס הוא מול המסגרת ולא באופן אישי עם האדם – זה לא מספיק.
- יש לשים אל מול מקבלי ההחלטה את התמונה של המצב הרצוי: התמונה הנורמטיבית היא לא של 3,000 תיקים לאדם. זו האחריות שלהם.
- ככל שהתלות של אדם בגורם שיש לו אינטרס עסקי גדולה יותר – יש צורך בפיקוח המדינה.
- נראה שהבעיות שמתמודדים איתן הן: הזנחה, ניצול לרעה והחלטות שגויות. עו"ד תמי סלע אמרה בעניין זה שבעיה נוספת היא בדידות.

החלטה	אחראי/ת לביצוע
קביעת פגישה נוספת של עו"ד ליאורה גור ואפרת רייך עם נרי הורביץ בכדי לזקק את הבעיות המרכזיות בתחום	אפרת רייך
מתן תגובות לעיקרי הישיבה עד ליום חמישי, ה-1.3.18.	כלל חברי וחברות הצוות

נציגת אגף תכנון ואסטרטגיה במשרד המשפטים אמרה כי על הצוות לענות על השאלות: מה המקום של המדינה, מה התפקיד של האפוטרופוס.

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטרופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 14

תאריך: 6.3.18

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאורה גור – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד הרווחה, בני זוסמן – נציג קהילת האזרחים הוותיקים, יעל פולק-גליק – אגף תכנון מדיניות במשרד המשפטים, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – יעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי (חברת וועדה), עירית גוטמן – מנהלת המוקד לאזרחים ותיקים במשרד לשוויון חברתי, שרית טילוביץ'-לוי – מנהלת שירות הכרה והערכה – מ. הרווחה (חברת וועדה), אלדד קנטי – סמנכ"ל תכנון מדיניות ואסטרטגיה – מ. המשפטים, צילי נאה – מחלקת יעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, טל פוקס – יחידת הפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים, יעל אחילאה – יחידת הפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים, ד"ר שלי שטרנברג – מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח – מ. הבריאות (חברת וועדה), ברברה לנג – שירות הכשרת עו"ס במשרד הבריאות, עופר חדד – המחלקה המשפטית באפ"כ – מ. המשפטים, ד"ר ג'נט שקד, מנהלת המחלקה לפסיכיאטריה משפטית באגף לבריאות הנפש – מ. הבריאות, טלל דולב – האחראית על יישום בקרה מעקב אחר התוכנית הממשלתית לקידום ולשילוב יוצאי אתיופיה בחברה הישראלית, משרד רה"מ (לשעבר מנהלת תכנית 360 לנוער בסיכון).

נושאים שעלו:

הישיבה עסקה בתחום הצלבת מידע בין משרדים וגופים ציבוריים בתחום האפוטרופסות. להלן הנושאים שנדונו בפגישה:

1. הסבר על הצלבת מידע בין משרדית – עו"ד עופר חדד:

עו"ד חדד הסביר על הפרוצדורה למילוי הטפסים שמאפשרים הצלבה בין משרדים וכן הציג את הבעייתיות בתחום:

א. **בעיה ראשונה** – במערכת הממוחשבת "נט המשפט" של ביהמ"ש, התיק לא מסומן כתיק אפוטרופסות והפרטים בו לא מוכנסים למערכת הממוחשבת. לכן, יש צורך להכנס לכל תיק לגופו בכדי לדלות את הפרטים.

ב. **בעיה שניה** – בפיקוח על אפוטרופסים. מי שרשאי לקבל את המידע הוא האפוטרופוס ולא המפקח על אפוטרופסים. לכן, למשל, בשביל שהאפ"כ יוכל לקבל את המידע במסלקה הפנסיונית, יש לשנות את החוק או לדבר עם השופטים והאפוטרופוס שמונה לאותו אדם שיחתום פיזית.

ג. **בעיה שלישית** – אנשים פרטיים או תאגידים שואלים את האפ"כ האם מונה לאדם מסויים אפוטרופוס. מידע זה ניתן רק לאחר שהאפ"כ שואל את האפוטרופוס האם הוא מאשר למסור את המידע.

ד. לכן, העירה נציגת הסיוע המשפטי כי ישנה מדיניות לא אחידה – שלפיה לעיתים האפ"כ שולחים את האדם השואל למערכת ביהמ"ש ולא משיבים לו. עוד, הוסיפה כי ההתנהלות כפי שהיא היום, מתעלמת מכך שהאדם הנוסף יכול להיות זה שטייב עם האדם ויאיר את סוגיית האפוטרופסות באור חדש. כששואלים את אותו אפוטרופוס האם ירצה לתת מידע, יכול להיות שלא ירצה בבחינת חתול השומר על השמנת.

כמוכן, נציגת נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות העירה כי הסוגיה היא מה עמדת האדם עצמו, ואת זה אף אחד לא הזכיר במהלך התהליך.

2. היבט הפרטיות בתוך הצלבת המידע בין משרדים – עו"ד צילי נאה, יעוץ וחקיקה

א. רקע:

– ראשית יש להבחין **איזה מידע** אנחנו רוצים לקבל? אם זה לא מידע אישי, אז הנושא של הגנת הפרטיות הוא לא רלוונטי.

– לגבי **מידע אישי** – האיזון שהחוק והתקנות ניסו להגיע אליו הוא נושא של יעילות מינהלית ושירותיות מצד אחד, ומהצד השני שיקולים של הגנת הפרטיות.

– **החוק** קובע את אמות המידע המהותיות והתקנות קובעות את הפרוצדורה. כלל, החוק מתחיל בכך שלגוף הציבורי אסור למסור מידע. עם זאת, יש חריגים – כשיש הסכמה של האדם. בנוסף, יש סעיף מרכזי שאומר שמסירת המידע, גם אם אין הסכמה, בכל זאת יכולה להיות מותרת בין גופים ציבוריים – **צורך פונקציונלי** (פרק ד' לחוק הגנת הפרטיות). החוק רוצה לוודא שאם לגוף ציבורי יש צורך במידע לצורך מילוי סמכות או תפקיד של הגוף הוא יכול לקבל את המידע אלא אם יש איסור בחוק אחר (למשל מידע רפואי – הסדר פרטני שקובע מתי אפשר

- או אי אפשר למסור מידע).
- יש לעשות את ההבחנה בין העברת מידע בין גופים ציבוריים (ואז הבנקים לא חלק מזה), לבין העברת מידע בין גופים אחרים.
- הפרוצדורה – החוק קובע מתי מותר ומתי אסור למסור מידע. התקנות קבעו פרוצדורה להעברת המידע, והוקמה הוועדה להעברת מידע בין משרדים (שמתקיימת בכל משרד). תקנות אלה עומדות בפני תיקון ממש קרוב (כבר פורסם לערוץ הציבור), שבא להשיג: הגברת היעילות – כיום אין לו"ז בתקנות; הבניית שיקול הדעת – של ועדות העברת המידע.
- ישנן כמה תכליות שיש לבחון:
 - העברת המידע לאדם שמונה לו אפוטרופוס.
 - דרישת המידע של גוף שיש לו תפקיד פיקוחי.
 - הוצאת מידע החוצה – לאנשים שמבקשים.
 - הבסיס המשפטי להעברה (אפשר להסתמך על הצורך הפונקציונלי).

3. היבט המדיניות – אלדד קנטי – סמנכ"ל מדיניות ואסטרטגיה, משרד המשפטים:

א. מדיניות משרד המשפטים הינה לאפשר ככל האפשר ממשקים בין מערכות לצורך העברת מידע וחיסכון עבור המשתמשים (ציבור ועובדי הרשות) של עבודה מיותרת. לפיכך, תומך ברעיון של הצלבת מידע עם ממשקים מובנים למערכות החיצוניות כדי למנוע בקשה של מידע (ובכך לשפר את השירות שניתן לאדם ולהפחית בירוקרטיה), בדומה למה שנעשה בתחום פשיטות הרגל.

ב. פתרון אפשרי – "כספת ראיות":

- כספת וירטואלית שבה מוחזקות כל הראיות, והגוף הרלוונטי בלבד יכול לגשת אליהן (בעבר הוצע לגבי הצלבה בין רשויות אכיפה: פרקליטות, משטרה, רשות המסים, הנהלת בתי המשפט).
- מומלץ להתייעץ עם נציג של רשות המיחשוב, לדעת האם פיתרון כזה מתקיים במקומות אחרים.

4. למידה מפרויקט דומה – פרויקט 360 לנוער בסיכון – טלל דולב – לשעבר מנהלת הפרויקט:

א. הסבר על המאגר הממוחשב בתכנית 360:

- מאגר מידע משותף של חמישה משרדי ממשלה, הכל סביב ילדים ונוער בסיכון. המאגר לא מראה מידע פרטני, לאף אחד אין הרשאה לקבל את תעודות הזהות חוץ ממי שבעצמו הקליד את המידע. החסרון הוא שזה מאגר שנבנה מהתחלה, ללא נתונים קודמים.

- היתור הגדול הוא שמידע פרטני ידוע רק למי שהקליד אותו למאגר. זה מאפשר סנכרון מידע בינמשרדי, זה לא מאפשר לכל אחד להסתכל בכל המידע שקיים במערכת. ההסכם היה שניתן יהיה בהסכמה של שלושה יועצים משפטיים מתוך חמישה משרדים לאפשר גילוי הפרטים האישיים מתוך המאגר. טרם נעשה בזה שימוש.
- המערכת אוגרת מידע על פרטים ורשות מקומית יכולה לדעת כמה ילדים מטופלים ברווחה ובחינוך. לאף אחד אין הרשאה לכל המידע הפרטני – ישנן רק הרשאות באופן חותך, ברמת המאקרו.

ב. הצעות לפתרון:

- ליחידת הפיקוח על אפוטרופסים יש מאגר מידע ממוחשב, לכן לא צריך להקים מאגר חדש, אלא לשאוב אליו את כל המידע הרלוונטי מרשויות אחרות – השלב הזה מייתר את הקמת המאגר מאפס.
- במקרה של תכנית 360, הייתה תפיסת עולם לפיה כל איש מקצוע יקבל מידע על מגוון החיים של הילד. המצב פה הוא לא כזה, כאן יש הרבה מאוד גורמים שכל אחד ממלא תפקיד מאוד מובחן בחייו של אותו אדם.
- המגבלות הגדולות של מאגר מידע ייעודי חדש הוא שזה מחייב אנשים להקליד מחדש מידע. המגבלה הגדולה של מאגר נפרד – היא שצריך כל פעם אישורים מהוועדה להצלבת המידע.
- **ממליצה להשתמש בממשקים ממוחשבים קיימים ולא בהקמת מאגר חדש.**
- השלב הראשון הוא להגדיר את המשתנים שהמידע המשותף הזה צריך לכלול בכמה רמות – רגולציה, מענה לאדם, מה צריכים ורוצים להוציא החוצה, מה רוצים כדי לקבל על האפוטרופוס או תומך – מה המשתנים במדויק ובאיזה אחוז מהמקרים צריכים לגבי כל אחד מהם. אם זה מקרים מאוד חריגים – אז זה לא שווה, לקחת את המקרה השכיח ומשם לבנות את המאגר. חייב להיות ברור לרגולטור שלא כל מה שיועד אדם פרטי הוא חייב לדעת ברמה פרטנית.
- ממליצה להשתמש בצוות כפלטפורמה להתנעת הנושא – כל החברים יסכימו על התנאים, יעבירו את הבקשות לוועדת הצלבת מידע של משרד המשפטים, אח"כ יש להזמין את יו"ר הוועדות להצלבת מידע של כל המשרדים הרלוונטיים, שכולם יכירו, להעביר את המידע בין כולם ואז זו תהיה בעיה משותפת. אנשים לא יוצפו עם בעיות כפולות כי כל אחד יראה את הכל.
- יו"ר הצוות אמרה כי יש להסתכל על הפתרון מנקודת המבט של האדם.

– נציגות נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות אמרה כי חשוב לשאול את דעתו ורצונו של האדם על הנושא.

5. **בנצי פיגלסון – יועץ לאפטרופסה הכללית, מ. המשפטים:**

א. מטרות הצלבת המידע

- לסייע לאפטרופוס לכנס את הכנסים של האדם, לגשת לכל הבנקים, לקבל בלחיצת כפתור את כל המידע הרלוונטי.
- הצורך שלנו כרגולטור לקבל ולבחון את המידעים לגבי האדם.
- יו"ר הצוות הוסיפה כי בהיבט האישי, ולא הרכושי, הבעיה קשה יותר, ושם יש צורך בבניית מאגרי מידור.

6. **הערות חברי וחברות הצוות:**

- נציגת משרד הבריאות אמרה כי לגבי חוק זכויות החולה המשרד נתקל בבעיה בהקשרים של אלימות במשפחה והרצון שלו לקבל מידע על הנושא. היא ציינה כי יש ניסיון לעשות שינוי חקיקתי בתחום.
- נציגת האפ"כ אמרה כי המטרה היא לצמצם את ההתעסקות של האדם עם ההיבטים הטכניים ולאפשר לו להתרכז בטיפול באדם. בענייני רכוש על האפטרופוס לאתר את חשבונות הבנק והכספים של האדם, כולל ביטוחים והשקעות וכדומה, וכן את נכסיו. איתור נכסים בטאבו דורש בדיקה מול הלשכות השונות של רישום מקרקעין, ולא ניתן לעשות זאת בצורה מרוכזת. איתור חשבונות הבנק דורש תשלום של אגרה לכל אחד מהבנקים, אגרה שאינה אחידה בין הבנקים ויכולה להגיע עד מעל ל-100 ₪ (כאשר מכפילים זאת ב-12 בנקים, הסכום יוצא גבוה מאוד). לאחר מכן, יש פרוצדורה של רישום עם צו מקורי של הנהלת ביהמ"ש, או חתימה של נאמן למקור על מסמך. כל אלה יוצרים בירוקרטיה עצומה על האדם.
- נציגת האפ"כ אמרה כי ישנן כמה אופציות להפחתת הבירוקרטיה: רישום אוטומטי של הערת האזהרה על הנכס, הפחתת עמלות הבנקים על איתור חשבונות בנק וביטול הגשת מסמכי המקור. לדבריה, המצב האידאלי הוא יצירת ממשקים ממוחשבים עם כל הבנקים, שיאפשרו לאפ"כ לעשות את האיתור של החשבונות בצורה רחבת וגם אם תשלום אגרה, היא תשלום באופן ממוקד פעם אחת.
- נציגת משרד הבריאות אמרה כי לגבי מתמודדי נפש, המידע עליהם יכול לחשוף אותם לאפליה (למשל במשכנתא, ביטוח בריאות ועוד) ובכך יש להזהר.
- נציג ייעוץ וחקיקה אמר כי יש לדבר על הממשקים גם בהיבט של חלופות לאפטרופוסות – יפוי כח מתמשך, יפוי כח רפואי וכו'.

החלטה	אחראית לביצוע
נושא הצלבת המידע יובל ע"י הצוות, באמצעות פגישות פרטניות של המעורבים בדבר	אפרת רייך
ישלח ע"י ליאורה גור מסמך הכולל את ממשקי העבודה בין הגופים, אליו יגיבו כלל המשרדים הרלוונטיים – המיוצגים ע"י חברי וחברות הצוות.	ליאורה גור ולאחר מכן חברי וחברות הצוות הרלוונטיים
כיבוד לישיבה הבאה, שתיערך ביום 19.3.18.	איילת ששון ונטלי מופסיק
מתן תגובות לעיקרי הישיבה עד ליום חמישי, ה-22.3.18.	כלל חברי וחברות הצוות

ישיבה מס' 15 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפטרופוסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 15

תאריך: 19.3.18

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ליאורה גור – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד הרווחה, יעל פולק-גליק – אגף תכנון מדיניות במשרד המשפטים, יונית אפרת – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, ד"ר ג'ינט שקד, מנהלת המחלקה לפסיכיאטריה משפטית באגף לבריאות הנפש – מ. הבריאות, טל נשרי – ממונה מטעם הלשכה המשפטית על חוק זכויות החולה – מ. הבריאות, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפטרופוסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), אסתי אשל – מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים באור יהודה (נציגת הרשויות המקומיות), רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – מ. הרווחה (חברת וועדה).

נושאים שעלו:

הישיבה עסקה בהצגת מסקנות צוותי המשנה. להלן הנושאים שנדונו בפגישה:

1. הצגת מסקנות צוות המשנה – אפוטרופסים מקצועיים – עו"ד ליאורה גור: עו"ד גור הציגה את מסקנות צוות המשנה שעמדה בראשו. החברים בצוות: ליאורה גור, אורי שלומאי, טל פוקס, אביגיל כהן, שאול טרבלסי, נטלי מופסיק, אפרת רייך.

א. מינוי תאגיד/אפוטרופוס מקצועי – הליך מובנה של הכרה?

– מצוי – מינויים ע"י בימ"ש ללא סינון מקצועי, "מהל הכרה", ועדה בין משרדית

– רצוי –

- עיגון חובת ההכרה בחקיקה
- הכרה מראש לחדשים ובדיעבד לוותיקים
- העמקה/הרחבת הקריטריונים להכרה (פיקדון)
- טווח ארוך-מכרז, אחריות המדינה, הגבלת צו המינוי

ב. איתנות פיננסית של התאגיד

– מצוי –

- היעדר דרישה של איתנות פיננסית בחוק (אין אפילו מגבלה של פש"ר/חייב מוגבל חמור)
- איתנות פיננסית נבדקת רק בהקשר של התמיכות

– רצוי –

- לדרוש בטחונות וערבונויות (פיקדון במינוי, הון עצמי ב% מסוים).
- לכך, העירה נציגת ייעוץ וחקיקה כי ניתן בתיקון הקרוב לחוק הכשרות המשפטית (בסעיף הנוגע להכרה בתאגיד ולדרישות מקצועיות) להכניס את האופציה לדרישת בטחונות וערבונויות להסמכה. לדבריה, נראה שכמו שאגרות שצריכות הסמכה מפורשת, כך גם פיקדון. אורי שלומאי אמר שיבדוק את הנושא. אורי בדק – אם מי שקובע בסופו של יום האם לחלט או לא – זה הרגולטור, לא חשוב אם זה בפיקדון או ערבון - דרושה הסמכה מפורשת בחוק.

ג. המודל התאגידי

– מצוי –

- הפרטת השירות, תאגידים קטנים וגדולים, תמיכות מכסימום עד גובה שכ"ט, אין מספיק אפוטרופסים מקצועיים, אין איכות ראויה, אין פריסה ראויה, אין שירות ראוי.

- לעניין זה, השיבה נציגת ייעוץ וחקיקה כי בהתאם לסעיף 34(ב) לחוק הכשרות, השר רשאי להתקין תקנה שתציב דרישות מהתאגידים והאפוטרופסים המקצועיים ותעגן את הליך ההכרה באפוטרופסים מקצועיים. מי שלא יעמוד בדרישות – לא יוכר כאפוטרופוס מקצועי ולא ימונה ע"י ביהמ"ש.

נציגת אגף תכנון מדיניות במשרד המשפטים אמרה כי יש לקיים חשיבה אמיתית על הבעיה האמיתית – אומרים שאין מספיק אפוטרופסים, רוצים להעלות את דרישות הסף, רוצים מקצועיות ואיכות, אז לפני שהולכים לחשוב מה יהיו דרישות הסף שנדרוש, צריך דרישות עומק.

– רצוי –

- הקמת גוף מדינתי אחד
- התקשרות במכרז (בחינת חלופות- שניים גדולים/מספר גופים יתרונות המכרז: סטנדרטיזציה ופיקוח מובנה (סנקציות), תחרות שיפור שיטת התמיכות

ד. שיטת מימון – תמיכות ל"חסרי אמצעים"

– מצוי –

- מימון חלקי של המדינה והשלמות השכר ע"י האנשים עצמם
- "סבסוד צולב"-מי שלא זכאי לתמיכה משלם שכר בהתאם לטבלה מדורגת, שכר נמוך שלא משקף את עלות השירות ובעלי ההכנסות הגבוהות מממנים אותם
- תקצוב נמוך ולא מספיק לכל הזכאים
- תקציב שנתי אחיד שלא מתחשב בשינויים (דמוגרפיים)
- קושי בניהול תזרים מזומנים- חוסר וודאות +תשלום בדיעבד
- מנגנון בדיקה מסורבל ועולה כסף למדינה

– רצוי –

- העלאת התקציב והרחבת הזכאים (שינוי הגדרת "חסרי אמצעים").
- שינוי לשיטת המכרזים
- המדינה תממן לכולם (חסכון במשאבים שמושקעים במנגנון בדיקת התמיכות).

לעניין זה, אמרה נציגת אגף תכנון מדיניות כי ישנם אנשים שעוסקים באו"ש (ארגון ושיטות), אשר יכולים להעריך כמה עולה המנגנון של חסרי אמצעים. מעבר לכך, יש לבחון מה המנגנון כיום דורש מהציבור, מהאנשים שמונה להם אפוטרופוס ומהאפוטרופסים המקצועיים?

נציגת ייעוץ וחקיקה הוסיפה כי מימון לכלל האנשים שכיום תחת אפוטרופסים מקצועיים עתיד לגרום לכך שהאפוטרופסים בני משפחה מיד יתבעו גם הם כסף מהמדינה ליקריהם.

נציגת משרד הרווחה אמרה כי מצב זה יכול להוות תמריץ שלילי למשפחות להיות אפוטרופסיות של יקיריהן, דבר מסוכן מאוד.

נציגת ייעוץ וחקיקה אמרה כי יש להצביע על הקשיים הכלכליים במודל התמיכות, להגיד מהם ולהציב חלופות והשלכות רוחב.

- המדינה תממן לפי מדרג הכנסה (חסכון במשאבי התמיכות).

ה. שיטת המימון- יוצרת ניגודי עניינים כלכליים

– מצוי-

- השלכות-ניצול האדם ושימוש בכספיו שלא לטובתו, פגיעה ברצון ובטובת האדם
- המדינה הפריטה השירות והיא לא אחראית באופן ישיר על האנשים
- התגמול והמימון החלקיים-מביאים ליצירת ניגודי עניינים ומהווה פתח לניצול כלכלי
- דוגמאות לניגודי עניינים קיימים: ייזום וניהול הליכים משפטיים מיותרים, השמות במוסדות לשם קבלת עמלה, אפוטרופוס שהוא גם זוכה ע"פ צוואה, מינוי אפוטרופוס גם כמנ"ע/נאמן עלול להסוות המשך התנהלות לא תקינה, אי דיווח על חשבונות נאמנות כדרך להעלמת כספים, תמריץ שלילי לבדיקת צמצום האפוטרופסות/ביטולה/חלופות/מסמכים של תכנון עתידי (יפוי כוח מתמשך, יפוי"כ רפואי/הנחיות מקדימות), תמריץ שלילי במינוי ל"גוף" האדם בלבד.

– רצוי-

- חובת בדיקה שהשירות לא ניתן ע"י הסיוע המשפטי
- עיגון חקיקתי שיאסור על ניגוד עניינים מסוגים שונים (השמה תמורת תשלום)/קבלת אישור גורם מוסמך
- דוגמאות: קבלת אישור בנקיטת בהליכים משפטיים באחוז מסוים מכספיו הנזילים של אדם, עשיית צוואה בפני רשות כשהזוכה הוא האפוטרופוס/קרוביו, דיווח על חשבונות נאמנות, איתורם וסימונם כחשבונות אפוטרופסות (המפקח על הבנקים), חובת הצהרה לגבי קרבת האפוטרופוס- לאדם- לנאמן- לנהנים ע"פ כתב הקדש, חובת דיווח תקופתי של האפוטרופוס לבחינת נחיצות האפוטרופסות, היקפה וחלופות לה, בדיקת גורם נוסף (למשל משרד הרווחה) את הדיווח, הסרת תמריצים

כלכליים לתאגידים לשמר אנשים באפוטרופסות – בדרך של קביעת הוראות מעקב תקופתיות או בדרכים אחרות כגון תשלום על בחינת הנושא פעם בשנה, חובת דיווח על כל סוג של ניגוד עניינים, הגבלת צו מינוי, אפוטרופסות לגוף- ביהמ"ש יסדיר בשלב המינוי את נושא המימון או שהמדינה תממן אפוטרופסות לגוף.

ו. מקבלי גמלה

– מצוי-

- מתן שירות נוסף ע"י התאגיד לעיתים ללא "תוכן" אמיתי, ללא תגמול ראוי, ללא פיקוח
- גובה התגמול אינו ברור בוודאות ובכל מקרה נמוך משכ"ט אפוטרופסים
- "סבסוד צולב"- אנשים באפוטרופסות שמשלמים שכר מלא מממנים את מקבלי הגמלה
- הנוהל אינו משקף היחס האמיתי של 1:120
- תמריץ שלילי למי שמקבל שכר לבחון חלופות
- לא הוגן- מתן שירות מלא ללא שכר ראוי, שחיקה של רכז הטיפול
- העברת הגמלה ללא מתן שירות נדרש
- היעדר סמכות חוקית לסייע בהיבט רכושי (למשל של מיצוי זכויות)
- היעדר פיקוח של המדינה על השימוש בגמלה לטובת האדם
- "המרכז הישראלי לאפוטרופסות" – חייב להסכים למינוי בהתאם לכתב ההקדש

– רצוי-

- התאמת השכר לשירות כמו באפוטרופסות
- קביעת גורם/מנגנון פיקוחי
- מימון המדינה את התאגיד בגין השירות שהם נותנים כמקבלי גמלה
- שיקוף הפרקטיקה בנהלים ושינוי הדרישה- מימון/ החרגת השירות מתאגידים
- ביטול חובת ההסכמה של "המרכז הישראלי לאפוטרופסות"- יצירת מצב שיווינוי, מחייב בחינת ההשלכה

ז. קשיי התאגיד – נטל רגולטורי ואח'

– מצוי-

- קושי באיתור נכסים ומיצוי זכויות

- עודף בירוקרטיה- אין טפסים מקוונים, תשלום אגרות (תמריץ שלילי) ושכ"ט ע"ד, איסוף החומר ומסירה לרוא"ח/יועצי מס (רשימה מוגבלת), היעדר רגולציה וחוסר תיאום בדרישות בין גורמים שונים (בנקים), הליכים ארוכים (בימ"ש, תגובות יועמ"ש, בדיקת דיווחים)
- חסרה הכשרה והנחיה מקצועית

– רצוי-

- הכשרה והדרכה בנקודות זמן שונות וברמות שונות
- תשתית מיחשובית משותפת וכן עם האפ"כ
- פיתוח טפסים מקוונים ואזור אישי
- הפחתת אגרות (המפקח על הבנקים)
- פיתוח ממשקים לצורך קבלת מידע ומיצוי זכויות

ח. אמות מידה לפעולת התאגיד

– מצוי-

- קבועות בחוק, בתקנות ובנהלים- אי ידיעה מספקת של הדין (למשל במקרה של "קונפליקט")
- סל מחיה ו"נוהל תאגידים"- הסטנדרטים אינם מוטמעים מספיק (אין הכשרת חובה)
- פערים בתפיסת התפקיד בינם לבין עצמם ובינם למדינה (תיקון 18)
- היעדר מעורבות ויחס אישיים מספיקים (1:75)
- היעדר תמהיל של אנשי מקצוע (כספים מול טיפול)
- קשיים בהנגשה ובתקשורת עם בעלי מוגבלויות וקשישים
- שכ"ט נמוך לאנשים בשטח- פגיעה באיכות ובמקצועיות, תחלופה
- היעדר תמריצים חיוביים/סנקציות מספיקות לאכיפה ולענישה על אי עמידה

– רצוי-

- קביעת חובת הכשרה והדרכה- בזמנים וברמות
- צ'ק ליסט-תכלול אמות המידה העיקריות למסמך מרכז
- קביעת תמריצים חיוביים וסנקציות
- הגדלת תקצוב המדינה לשירות ע"י המדינה יאפשר העסקת אנשים איכותיים ומקצועיים יותר (רקע מתאים)

- בטווח הרחוק- מודלים חלופיים:
גוף מדינתי שידאג לחלשים

מכרז – המדינה תפעל באמצעות מס' תאגידים ותקבע אמות המידה במכרז.

ט. התנהלות כספית-

– מצוי-

- חובה ע"פ החוק לנהל כספי האדם בחשבון נפרד על שמו
- חלק מנהלים "חשבון מרכז" ("פול") –
- יתרון- חוסך בעמלות
- חסרונות-

פגיעה באוטונומיה האדם והתנהלות עצמאית "בבנקאות בתקשורת" פגיעה ביכולת הפיקוח והבקרה של האדם ושל האפ"כ.

– רצוי-

- לאכוף חשבונות נפרדים
- זמנית- לאפשר התנהלות ב"פול" בכפוף להמצאת דפי תנועות בנוסף לכרטיס
- בטווח הרחוק- לא לאפשר בתקנות סדרי דין וביצוע ניהול פטור מניהול חשבון נפרד.

י. הרחבת סמכויות הפיקוח

– רצוי-

- סמכות חקירה- סמכות פיקוח ב"זמן אמת" לחקור אפטרופוס/ מי שמחזיק מידע בנושא בלי להיות תלוי בזמנית כוח האדם המשטרה (מצריך הכרעה בגבולות סמכויות האכיפה הנדרשות למפקח)
- סמכות להגיש חומר נוסף (דוחות התאגיד) (ס' 88 יט לחוק הדואר)
- סמכות להורות על תיקון ליקויים בעקבות תלונה שהוגשה (ס' 50א) לפק' החיפוש/להורות ביוזמתו
- סמכות לדרוש הפקת מסמכים שיש בהם לסייע בחקירה אלא אם המידע חסוי ונדרש צו (חיסיון עו"ד- לקוח)
- סמכות סל כללית
- סמכות ענישה- קנס כספי על המקרה הבודד, קנס רוחבי על כל התיקים, עיצומים כספיים

- סמכות מנהלית- לא לאשר מינויים נוספים, צמצום המינויים הקיימים, הפסקת פעילות תאגיד אפטרופסות לעניין זה, אמרה נציגת ייעוץ וחקיקה כי ככלל, ייעוץ וחקיקה מתנגדים להעניק סמכויות חקירה למי שאינם שוטרים וזאת בנוסף לערבוב בין פיקוח לחקירה של מפקחים.

יא. הצעות לפתרון:

1. הגבלת צו המינוי לתקופה מוגבלת.
2. הקמת גוף מדינתי אחד שידאג לכל האנשים שאין להם בן משפחה או קרוב שיכול להיות ממונה לאפטרופוס.
3. התקשרות באמצעות מכרז:
 - המימון ינתן מהמדינה פר אדם, ולא באמצעות תמיכות (לפי חישוב מספרי של אנשים באפטרופסות ולא לפי תקציב קבוע, ולפי צרכיהם). (1) אופציה אחת – מימון לכולם (דבר שכלכלית עתיד לחסוך את התקנים של מי שעוסק במבחני הכנסה באפ"כ). (2) מדרג לפי ההכנסה.
 - תהיה אפשרות לאדם לבחור את הגוף, ככל שהוא מסוגל.
 - כתיבת קריטריונים:
 - הכשרות חובה
 - חיוב הדרכות חובה בהתאם לסוג התפקיד – קבוע בנולה תאגידים (סעיפים 80-81) איך אינו מיושם.
 - תמריץ חיובי לתאגידים בתנאי המכרז – תאגיד שעומד בקריטריונים. תאגיד שעומד בכמות דיווחים מסויימת, יקבל תמריץ כספי.
 - אם לא יעמדו בזה, לא ימשיכו להיות אפטרופסים – סנקציות.
 - הקמת צוות הוליסטי בתאגידים.
 - תקצוב מטעם המדינה
 - העברת הכשרה לאנשים
 - סטנדרטים גבוהים להעסקת עובדים.
 - קריטריונים לתאגיד אפטרופסות לגבי מינוי של כח אדם – מבחינה מקצועית.
 - מתן מענה לאוכלוסיות מגוונות (למשל ברכזי טיפול – התמחות לזקנה,

אנשים עם מוגבלות וכו').

- יחויב תמהיל של אנשי מקצוע לכל תאגיד - עו"ד, עו"ס, רו"ח – בתוך התאגיד, שיוכלו לסייע לאדם במגוון תחומים.
- 2-3 גופים שיזכו במכרז לבין 5-6 גופים – צריך להחליט מהם היתרונות מבחינת פיקוח ומה מבחינת התייחסות לכלל האוכלוסיות.
- תוספת תקצוב

יתרונות המכרז:

מאפשר סטנדרטיזציה, תקינות, תחרות ורצון להשתפר.
מאפשר סנקציות אכיפתיות – הפרת חוזה.
המכרז מאפשר פיקוח בילט אין.

חסרונות המכרז:

כל כמה שנים מתחלף הגוף, כלומר מתחלף האפטרופוס לאדם.

יב. הערות חברות וחברי הצוות:

1. לגבי ההיבט המכרזי, יש לבדוק:

האם במכרז ניתן להכניס כתנאי שהעובדים מגוף שלא נבחר ייקלטו ע"י הגוף החדש (וזאת בכדי שלא להחליף אפטרופוס לאדם בכל כמה שנים)?

לגבי מספר תאגידים – מה עדיף? 2-3 או 5-6?

2. נציגת ייעוץ וחקיקה אמרה כי השאלה העיקרית היא השאלה של מידת המעורבות של המדינה בסיפור הזה. ישנם ארבעה מודלים: 1. המדינה משמשת אפטרופוס לאנשים. 2. המדינה בעלת האחריות, עושה זאת באמצעות זאת גופים שהם ידה הארוכה – מכרז (כמו מודל האמנה). 3. מודל התאגידים כפי שמתקיים כיום – המודל מראש הוא של גופים שהם אפטרופסים ויש עליהם פיקוח. 4. כורתים חוזה עם מישהו ויש רמה מסויימת של פיקוח וזה לגמרי פרטי. יש לבחון את הדברים הבאים – א. האם חושבים שהמודל של התאגידים עושה עוול לאנשים בהגדרה שהמדינה היא לא זו שלוקחת את האחריות. ב. האם לאור החוליים והבעיות האם המודל המכרזי וגם המודל של עובדי מדינה יפתור את הבעיות?

3. נציגת משרד הבריאות סברה כי המודל המכרזי יכול לתת מענה טוב לבעיות שהוצגו. לדעתה, יש לאפשר להרבה גופים לעבור את המכרז, כי יכולת הבחירה של האדם יכולה לשפר את השירות. עוד, אמרה המודל המכרזי נותן מענה ע"י פיקוח מראש וקביעת הסטנדרטים, וכן יכולת

לענות על בעיות בזמן אמת. לדוגמה, במערכת הבריאות, כשיש מודל מכרזי (למשל עם מוסדות גריאטרים), לא להעביר מכרז יותר פשוט מלסגור מוסד וכו'.

4. יו"ר הצוות אמרה כי נציגי האוצר יתקשו לאשר תקינה נוספת למדינה ולכן המודל המדינתי יכול להיות לא פרקטי.

5. נציגת ייעוץ וחקיקה אמרה כי גם באמצעות מכרז וגם באמצעות גוף מדינתי, אנחנו מחזירים את הנושא לאחריות המדינה.

6. נציגת אגף מדיניות אמרה כי לגבי החלופות שהוצעו, יש לדון ביחס לכל הדרישות מהאפטרופסים המקצועיים וביחס לכל הבעיות מי מהחלופות נותנת מענה, וכן מה היתרונות והחסרונות שלה. בנוסף, צריך עוד לזקק את החלופות.

2. הצגת מסקנות צוות המשנה – הטמעה, הנגשה והכשרה של תיקון 18 – עו"ס יונית אפרתי

עו"ס יונית אפרתי הציגה את מסקנות צוות המשנה שעמדה בראשו. החברים בצוות המשנה: יונית אפרתי, שרית לוי, אורי שלומאי, עדי שינבר, אורנית דן, ליעד סטרולוב, ענבל וייל ואפרת רייך.

מאפיינים: הגברת מודעות לחלופות, הנגשת שירותים ממשלתיים ומיפוי הצמתים לכניסה לאפטרופסות

א. מטרת העל:

הפחתת מינוי האפטרופסות והטמעת השימוש בחלופות כגון קבלת החלטות נתמכת ויפוי כח מתמשך, תוך "תפירת החליפה האישית" המותאמת לאדם, כל זאת, תוך:

- הכרת החלופות
- שינוי תפיסות ועמדות
- יצירת אלטרנטיבות נוספות
- הנגשת תהליך המינוי
- הנגשת השירותים

ב. אתגר 1 - הציבור וציבור הלקוחות המיועד אינו מכיר את החלופות

מענים כלליים:

- הגברת מודעות: הדרכות, פרסום, הרצאות, קמפיינים
- מוקד מידע טלפוני
- מענים ספציפיים (לפי אוכלוסיות):

• הדרכות לאוכלוסיות השונות:

- משפחות, זקנים, אנשים עם מוגבלות, משפחה, הציבור הרחב.
- **אמצעים:** פרסום – תקשורת, הרצאות – המותאמות לכל אוכלוסיה בנפרד. כתיבת חומרי הסברה (זכותונים)
- פרסום כתבות בעיתונות על אנשים שהשתמשו בחלופות במקום אפטרופסות, דברור הנושא באמצעות המשרדים השונים.

• הכשרות במהלך לימודי המקצוע ובמהלך התפקיד:

- מערכות חינוך, עו"ס, מערכת הבריאות – רופאים (משפחה, גריאטרים, פסיכיאטרים), אחיות ועוד.
- מרכזי הערכה וועדות אבחון (אנשים עם מוגבלות), מערכי דיור, מרכזי יום, בתי אבות, בתי חולים, מערכת המשפט, ביטוח לאומי, בנקים.

• קביעת צמתים מרכזיים לחשיפת הציבור לחלופות כהלך שוטף:

- "חינוך" בבתי הספר לבחירה ולקבלת החלטות עצמאיות כבר מגיל צעיר – לרבות וועדי הורים.
- כאשר מסבירים בבית"ס לחינוך מיוחד על זכויות אנשים עם מוגבלות, יוסברו גם החלופות.
- כאשר מגיע אדם מעל גיל 50 לרופא משפחה/בית אבות/ עו"ס/ גריאטר/ פסיכיאטר – בין רשימת השאלות יישאל האדם האם חתם על יפוי כח מתמשך וינתן לו "זכותון" שמסביר ומפנה לגורמים הרלוונטיים בעניין זה.

• מוקד מידע טלפוני "כשרות משפטית":

- כתובת לאנשים עם מוגבלות, זקנים, בני משפחה להבנת החלופות
- כתובת לאנשי מקצוע
- ניתוב פניות ציבור של נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות למוקד "כשרות משפטית".
- עיבוי המוקד לאזרחים ותיקים לתחום זה, או ניתוב ישיר למוקד "כשרות משפטית".

ג. אתגר 2 - התפיסה הרווחת בציבור, במוסדות הממשלתיים ובגופים הציבוריים היא תפיסת הגנה ושמרנות שמונעת שימוש בכלים חלופיים

מענים:

- שינוי תפיסות וערכים, הגברת מודעות, הרצאות, ימי עיון, הדרכות,
- הכשרות במהלך לימודי המקצוע ובמהלך התפקיד.
- מתן כלים לעצמאות ולמימוש העצמי ומימוש האוטונומיה.

ד. אתגר 3 - חוסר היכרות של גופים עם החלופות (בנקים, מערכת רפואית, ביטוח לאומי...) ואי מתן שירות לתומכים.

מענים:

- שינוי והטמעת נהלי עבודה בכל משרד/ שירות מול "תומכים" / אפוטרופוסים/ מיפוי כוח/ אנשים ללא אפוטרופוס. זאת, תוך שיתוף פעולה עם הפיקוח על הבנקים, הר"י וקופות החולים.

ה. אתגר 4 - עלות גבוהה למימוש יפוי כוח מתמשך (שכ"ט גבוה ע"ד)

- קביעת תקרת שכ"ט ע"ד
- עריכת יפוי כוח ע"ד מטעם הסיוע המשפטי (הרחבת זכויות)
- עריכת יפוי כוח ע"ד מטעם עמותות ייעודיות
- הכשרת ע"ד נוספים
- גיבוש פתרונות מודולריים בתוך יפוי הכוח, בכדי שאנשים יוכלו לבחור באופציות זולות יותר (מאחר שהעבודה של ע"ד תהיה קלה יותר).
- יצירת "מודלים מלאים" ליפוי כח ופרסומם.

ו. אתגר 5 - תמיכה בקבלת החלטות – מחסור במודל שירותי ובתומכי החלטה מקצועיים

מענים:

- הגדלת היצע התומכים:
- הכשרת תומכי החלטה מקצועיים
- מימון שירות התמיכה ע"י המדינה (הגדרת הזכאים)
- שירות ע"י מתנדבים (פיתוח עמותות)- השתתפות המדינה בהכשרות המתנדבים
- לכך, השיבה נציגת משרד הרווחה כי יש להתבונן באילו מקרים מתאימים מתנדבים ובאילו מקרים לא. למשל, כאשר יש צורך בתמיכה צמודה שדורשת לא מעט שעות עבודה, אין למנות מתנדב.

ז. אתגר 6 - חוסר ניסיון ומענה על דילמות מקצועיות בתחומי החלופות, מחסור במענה מקצועי

מענים:

- יצירת פורום מקצועי תומך
- גורם מרכז מקצועי מנחה, מתן כלים לעוד/ לעו"ס
- קבוצות מיקוד לאנשי המקצוע (להצפת השאלות), עו"ד, עו"ס, רופאים. להמשך בניית שירות נכון והתאמה לשטח.
- השתלמויות המשך – לעו"ד, עו"ס, רופאים.

ח. אתגר 7 - מחסור בכלים למיצוי ומימוש זכויות כללי, שירותים אינם נגישים למימוש עצמאי

מענים:

- הרחבת מוקד פניות ציבור נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות/ הרחבת מוקד אזרחים וותיקים
- הנגשת השירותים הממשלתיים והציבוריים
- הגברת המודעות של האדם לזכויותיו לקבלת שירות נגיש (בהכשרות תומכי החלטה, בהכשרות אנשי מקצוע בהכשרות גורם מנתב, הכשרות סנגור).

מענים ספציפיים לפי אוכלוסיות:

- הגברת מודעות, הרצאות, ימי עיון, הדרכות: אנשים עם מוגבלות, זקנים, ציבור רחב, בני משפחה.
- הכשרות ללימוד המקצוע ובמהלך התפקיד: מערכות חינוך, עו"ס, מערכת הבריאות - רופאים (משפחה, גריאטרים, פסיכיאטרים), אחיות ועוד. מרכזי הערכה וועדות אבחון (אנשים עם מוגבלות), מערכי דיור, מרכזי יום, בתי אבות, בתי חולים, מערכת המשפט, ביטוח לאומי, בנקים.

ט. אתגר 8 - מחסור במודעות על הגנות אפשריות קיימות לאדם באמצעות המערכת הבנקאית (כגון הערות אזהרה, הגבלות בחשבון ועוד...), מחסור בנהלים אחידים בבנקים.

מענים:

- ידוע הציבור על הכלים הקיימים
- ידוע אנשים על אופן המימוש
- איחוד נהלים (בין הבנקים השונים)
- ידוע אנשי מקצוע (משפטים, בנקאים, עו"ס, רופאים)
- רגולציה עם המפקח על הבנקים

י. אתגר 9 – מחסור באמצעים כלכליים מגבילים למצבים שבהם החלופות הקיימות לא מתאימות.

מענים:

- פיתוח כלים לאמצעים כלכליים מגבילים למצבים שבהם החלופות הקיימות לא מתאימות (מצבי ביניים).
- לכך, העירה נציגת האפ"כ כי ניתן להתוועץ עם הציבור לגבי אמצעים מגבילים נוספים נדרשים.

יא. אתגר 10 - מורכבות יפוי הכוח המתמשך (תהליך מורכב, מצב רגשי מורכב לתכנון עתידי)

מענים:

- פישוט התהליך
- העלאת מודעות
- תמיכה מקצועית לאנשי מקצוע
- יצירת "מודלים מלאים" ליפוי כח ופרסומם

מענים ספציפיים לפי אוכלוסיות:

- הגברת מודעות, הרצאות, ימי עיון, הדרכות: אנשים עם מוגבלות, זקנים, ציבור רחב (יפוי כח מתמשך), בני משפחה.
- קבוצות מיקוד לאנשי המקצוע (להצפת השאלות), עו"ד, עו"ס, רופאים. להמשך בניית שירות נכון והתאמה לשטח.
- השתלמויות המשך – לעו"ד, עו"ס, רופאים.
- גורם מרכז מקצועי מנחה, מתן כלים לעוד/ לעו"ס.
- גיבוש פתרונות מודולריים בתוך יפוי הכוח.

יב. אתגר 11 - היעדר פיקוח והגנה – יוצר בקרב הציבור תחושה שאי אפשר לסמוך על הכלים החלופיים

מענים:

- הקמת גוף קבלת תלונות לכל תחום כשרות משפטית
- פיתוח כלים ופיקוח דיפרנציאלי בהתאם למערכות תמיכה, סביבה ורמת חשיפה לניצול

יג. אתגר 12 - היעדר התאמה של הכלים הקיימים למגוון האוכלוסייה

מענים:

- פיתוח מענים נוספים ומשולבים כדוגמת אמצעי הגבלה כלכליים, קבה"ח משותפת.

יד. אתגר 13 - יצירת הגבלה מחמירה על האדם והתניות לקבלת השירות (במינוי אפוסטרופוס או בדרישת מסמכים רפואיים) ע"י גופים שלישיים (בנקים וכו') לצורך חישוק והגנה על עצמם

מענים:

- מודעות, שינוי תפיסה, הכשרות.
- נותן השירות יכבד את העובדה שלאדם אין אפוסטרופוס.
- מוקד מידע לאנשי מקצוע

פירוט:

- הכשרת חובה למערכת הבנקאית, חברות ביטוח, בנוגע לזכויות אנשים עם מוגבלות, אנשים שמונה להם אפוסטרופוס.

- מחויבות לנהלים אחידים בין הבנקים.

טו. אתגר 14 - חוסר נגישות באופן הגשת בקשה למינוי תומך

מענים:

- טופס מינוי מוגש לאוכלוסייה של אנשים עם מוגבלות וזקנים.
- פישוט לשוני של הטופס לאנשים עם מוגבלויות שונות.
- שיתוף גורמים נוספים (עמותות, מתנדבים) להסברת הטפסים לאוכלוסיית הזקנים ואנשים עם מוגבלות.

טז. אתגר 15 - אי הכרה בזכות האדם ללא אפוסטרופוס לקבלת שירות מוגש.

מענים:

- הטמעת הנגישות במשרדי הממשלה השונים
- הטמעת הנגישות בגופים כגון בנקים, חברות ביטוח ועוד.

יז. אתגר 16 - אי הכרה בזכויות האדם תחת אפוסטרופוס (המגבלות החלות על האפוסטרופוס לדוג' בכל הנ"ל חייב אישור האדם: טיפולים רפואיים משמעותיים, אשפוז כפוי, נזעי חשמל)

מענים:

- העברת הכשרות לצוות הטיפול ולצוות הרפואי בגין זכויותיו של האדם תחת אפוסטרופוס.
- העברת הכשרות לאנשים עם מוגבלות וזקנים לגבי זכויותיהם בכל הנוגע לטיפול רפואי.

יח. אתגר 17 - אי הכרה בתומך כזכאי לקבל מידע ושירות במשרדי הממשלה ובגופים הציבוריים

מענים:

- הקמת מוקד מידע טלפוני לתומכים ולאנשי מקצוע ולנתוני השירותים (בתוך המוקד "לכשרות משפטית").
- הכשרה במשרדי הממשלה השונים, במערכות הבריאות ובגופים הציבוריים (כגון בנקים, חברות ביטוח).

יט. אתגר 18 - השירות הציבורי אינו נגיש לאנשים עם מוגבלות: היעדר בהנגשת המידע, וקבלת השירות.

מענים:

- הכשרה במשרדי הממשלה השונים, במערכות הבריאות ובגופים הציבוריים (כגון בנקים, חברות ביטוח).
- חיוב גופים ציבוריים גדולים להעסיק אדם שיגיש את המידע והשירות

לאנשים עם מוגבלות

• יצירת בנק טפסים/ חומרים בפישוט לשוני

3. הערות חברי וחברות הצוות:

- צוות משנה - אפוטרופסות קטינים:
 - הצוות לא ימליץ בנושא כי החל פיילוט מחקרי של הג'וינט בשיתוף האפ"כ, אשר מסקנות בו יינתנו תוך 14 חודשים.
 - צוות משנה – מקבלי גמלה:
 - ב-27.3 הולכת להתקיים ישיבה בנושא במחלקת ייעוץ וחקיקה. לאחר מכן, יגובש מתווה הצוות.
 - יו"ר הצוות הבינמשרדי, הגב' בוני גולדברג, תהיה יו"ר צוות המשנה של מקבלי גמלה.
 - צוות משנה - תכלול התפקידים השונים של המדינה בתחום (לרבות פיקוח והדרכה) – הנוגע בין היתר לבחינת הקמת רשות אפוטרופסות:
 - נציגת משרד הרווחה אמרה כי לאחר סיום מסקנות צוות המשנה בנושא הליך מינוי אפוטרופוס לאדם, יש לבחון את הצורך להקמת הצוות. זאת, בכדי לבחון האם צוות המשנה בתחום הליך מינוי אפוטרופוס לאדם יעסוק אף בנושא זה.

החלטה	אחראי/ת לביצוע
עדכון לגבי תוכן הישיבה בנושא מקבלי גמלה שתיערך ביום 27.3. לאחר מכן, יגובש מתווה צוות המשנה מקבלי גמלה	אורי שלומאי
בדיקה האם ישנו צורך בהסמכה מפורשת בחוק לצורך הטלת פיקדון על אפוטרופוס מקצועי.	אורי שלומאי
לברר מה אחוז חסרי האמצעים מתוך כלל האנשים שמונה להם אפוטרופוס וכמה אנשים כיום מוגדרים כחסרי אמצעים ומקבלים מימון?	אפרת רייך
כיבוד לישיבה הבאה, שתיערך ביום 29.4.18.	???
מתן תגובות לעיקרי הישיבה עד ליום שני, ה-16.4	כלל חברי וחברות הצוות

ישיבה מס' 16 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטרופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 16

תאריך: 29.4.18

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ליאורה גור – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד הרווחה, יעל פולק-גליק – אגף תכנון מדיניות במשרד המשפטים, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, טל נשרי – ממונה מטעם הלשכה המשפטית על חוק זכויות החולה – מ. הבריאות, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – מ. הרווחה (חברת וועדה), הלן קדוש – רכזת עירונית לסדרי דין, אשדוד – נציגת הרשויות המקומיות, יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, שרית טילוביץ'-לוי – מנהלת שירות הכרה והערכה – מ. הרווחה (חברת וועדה), דודו חפצדי – קבוצת סגור עצמי של בית איזי שפירא ואלווין – נציג קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית, גלי שוורץ – רכזת סינגור עצמי אלווין ישראל ובית איזי שפירא, המאפשרת של דודו חפצדי, ד"ר שלי שטרנברג - מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח, מ. הבריאות (חברת וועדה), עדינה אנגלרד - מנהלת המחלקה לעבודה סוציאלית בגריאטריה, השרות הארצי לעבודה סוציאלית, מ. הבריאות.

נושאים שעלו:

הישיבה עסקה בהצגת מסקנות צוות המשנה של הליך מינוי אפוטרופוס לאדם וכן בביור נושא מכרזי האיכות. להלן הנושאים שנדונו בפגישה:

1. הצגת מכרזי האמנה במשרד הרווחה – כמקרה בוחן – עו"ד ליהיא שטרן פיליפסון – מ. הרווחה:

עו"ד שטרן-פיליפסון הציגה את נושא מכרזי האמנה. זאת, בכדי לבחון האם ניתן לשאול רעיונות ועקרונות ולקיים מכרזים לאפוטרופסים מקצועיים.

א. רקע – מכרזי רווחה

- המדינה אחראית על כל מתן השירותים, מממנת את כל השירותים, אין מימון עצמי של משפחת האמנה.
- המדינה בוחרת את הגופים המפעילים לפי איזור בארץ (שניים לכל איזור). הגופים נדרשים לעמוד בתנאי סף. בסיום ההליך המכרזי חותמים איתם הסכם.
- השיקול לפי 2 מחוזות באזור הוא שיקול מקצועי. קשה לגייס משפחות אמנה, ובמיוחד פוסט אשפוזי, ולכן חשוב שיהיה יותר מגוף אחד באזור.
- דרישות מספקים: 1. גיוס משפחות אמנה – דרך פרסומים וכו'. 2. הכשרה למשפחות עצמן – הנחיות קבוצה, לשמור על קשר וכו'. 3. ליווי המשפחות בתהליך. 4. הכנת תכנית טיפולית אישית. 5. דיווח – אחת לחודש ספק צריך להעביר לנציגי המשרד פעילות בדבר התכנית.
- כל המסגרות שנחשבות "בתים לחיים", המכרז הוא לחמש שנים עם אופציה להערכה עד ל-20 שנה.
- איתנות פיננסית – נדרש כי לגופים הזוכים תהיה יכולת של איתנות פיננסית - נכסים, כספים בבנק, הון עצמי.
- ניסיון - במכרז מה שנדרש זה שיהיה לגוף ניסיון ולהציג מנהל תכנית – שירכז את כל הנמשא מול המשרד.
- את המכרזים מכינה חברת ייעוץ חיצונית בהתייעצות הדרג המקצועי הרלבנטי
- דרישות איכות – מבקשים מהספק להציג מחשבות ייחודיות, חדשניות, מה החזון, תכניות עבודה, פרויקטים ייחודיים שחושבים להציע, ישנה חובה למנחה האמנה להפגש עם הילד פעם בזמן בשבוע ועוד.
- סנקציות כלכליות - לגבי אי ביצוע תכנית טיפולית, עבור אותו ילד – יגבה פיצוי מוסכם בגובה סל ההוצאות לילד אחד, דיווח בכתב למשרד, אי ביקור בתדירות המינימלית – החל מהמקרה הראשון הספק יחוייב ב-500 ₪, ועוד.
- כשמתקיים אותו ניקוד במכרז – מתבצעת הגרלה לעיני המתמודדים.
- רציפות העסקת עובדים – ניתן לקבוע אמת מידה הנוגעת לרציפות העסקת עובדים מקצועיים. זה לא תנאי, אלא אמת מידה, כאשר בודקים בדיקה איכותית של הספק. לכן, הוסיפה נציגת משרד הרווחה כי במכרז המשך, ניתן לנקד בציון גבוה יותר את מי שנשארו לו העובדים מהמכרז הקודם.

ב. אתגרים ויתרונות

- במכרז האחרון התקיימה החלפה של ספקים, דבר שעורר המון אמוציות. נציגת משרד הרווחה הוסיפה כי כשמדברים על גוף שהוא אפטרופוס, בתוך הגוף יש את האדם המסוים שמנהל את הקשר עם האדם, דבר שצריך לשים לב אליו בהקשר של תחלופת ספקים. לכן, השיבה ע"ד שטרן-פיליפסון כי אין דרך לחייב את הספק החדש לקחת את העובדים מהספק הקודם (יחסי עובד-מעביד, רצון של האדם), אך באמנה לעתים הספק לוקח את המשפחה הקיימת (במידה והיא מעוניינת). כמו-כן, אמרה שניתן לתת עדיפות במכרז לגוף שלוקח את העובדים הקודמים, באמצעות אמות מידה. נציגת נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות שאלה האם יש יתרון בתחלופת הספקים. ע"ד שטרן-פיליפסון השיבה כי התחרות שנוצרת שומרת על רמת שירותים גבוהה. עם זאת, אמרה כי ישנם יתרונות וחסרונות למכרז וצריך לשים לב.
- מימון השירות – במכרזי אמנה, כל המימון הוא מתוך המדינה, ולכן מדובר על מכרז איכות. כיום, שירות האפטרופסות ממומן ברובו על ידי האדם – ולכן המכרז יראה שונה במידה והמדינה לא תממן את השירות. לגבי השתתפות האדם, אמרה ע"ד שטרן-פיליפסון כי למשל במכרזים הנוגעים לדרי רחוב, ישנה השתתפות של האדם שמקוזזת לו מהקצבה. נציגת משרד הרווחה אמרה כי הוועדה כתפסת עולם חשבה שזה נכון שהמדינה תיקח אחריות על אנשים שאין להם משפחה. יכולה להיות תפיסה שזכותם שהמדינה תממן את זה.
- מכרזי איכות – ישנו קושי לבודד את האיכות של הגוף במכרז – משום שהמחיר שמשולם לכולם הוא אחיד. השאלה היא מה הגוף יכול לספק במחיר הזה, וזה אחד מאתגרי המכרז.
- סוגי התמחות – נשאלה השאלה האם כלל סוגי האנשים (כולל כאלה עם מוגבלויות שונות, זקנים) יוכלו לקבל מענה במסגרת זוכי המכרז. נציגת משרד הרווחה אמרה כי אין הצפה בתחום שירותי האפטרופסות – יש מספר לא גדול של תאגידים. היא הציעה, לבחון הקמת כמה סוגי תאגידים עם סוגי התמחות מסוימים כגון קשישים, אנשים עם מוגבלות ועוד – בכדי שיתאימו לכלל האוכלוסיות.
- אטרקטיביות – המכרז צריך להיות מספיק אטרקטיבי כדי שתאגידים ירצו לגשת אליו.
- התייעלות כלכלית - האחזקה של ילד באמנה הוא פי 3 יותר זול מפנימייה.

לכן, האמנה למעשה חוסכת כסף רב למדינה וכן משפרת את איכות חייו של הילד. הוער, כי לגבי אפוטרופוסות הנושא שונה משום שלא ממומן כעת ע"י המדינה, אבל באמצעות מכרז יכול שיהיה ממומן.

– הבעייתיות בנושא הקנסות והסנקציות – 1. התעריף שבו מתומחרת הפגיעה הוא נמוך. 2. כשנותנים קנס, בסוף פוגעים במקבל השירות בקצה. וגם בשביל לתת את זה צריך לחשוב איך, כמה, למה, מה התקצוב ומה התעריף שמפעילים. 3. במכרזים אחרים, למשל הפרות הסכם במסגרות חוץ ביתיות, סגירת המסגרת כמעט בלתי אפשרית (משום שלא פשוט לסגור מסגרת, וגם במידה ומהלך זה נעשה, הוא לא מתקיים בות אחת). 4. במכרזים לא ניתן בונס למפעיל המתפקד בצורה ראויה.

– מספר הזוכים ושמירה על איכות השירות לאחר זכייה במכרז – נציגת ייעוץ וחקיקה אמרה כי יש צורך בכלים אפקטיביים לדאוג שאיכות השירות תשמר. למשל לגבי חלוקה למוגבלויות – אם ייגשו למכרז שלושה וייבחר אחד, השאלה האם זה לא מעט. יו"ר הצוות אמרה מנגד כי במידה והיו הרבה גופים וכל אחד יקבל פירור – זה לא ישתלם להם. לכן, השיבה עו"ד שטרן-פיליפסון כי ברגע שמצמצמים את כמות הזוכים, אם מישהו מתמוטט זו בעיה. מצד שני, צריך שיהיה כלכלי. לכן, צריך לעשות עבודה עם נתונים כדי לקבוע: כמה אנשים יש, בכמה אנשים רוצים שכל תאגיד יטפל? מהי הפריסה הגיאוגרפית של התאגידים? ולפי זה יבחרו במספר התאגידים. כמו-כן, צריך לבחור כמות שניתן לפקח עליה.

– לסיכום, אמרה עו"ד שטרן-פיליפסון כי אם מפקחים בצורה טובה, אפשר להפריט את התחום. יש חסרונות בהפרטה, כגון הקושי לשמר ידע, תחלופה של עובדים. מצד שני, הטילה ספק האם זה ריאלי שהמדינה תפעיל שירותים, והוסיפה כי גם קבעון של עובדים זה לא חיובי בהכרח.

2. הצגת מסקנות צוות המשנה – הליך מינוי אפוטרופוס לאדם – עו"ד מוריה כהן-בקשי:

עו"ד כהן-בקשי הציגה את מסקנות צוות המשנה שעמדה בראשו.

החברים והחברות בצוות: איילת ששון, טל נשרי, רקפת עצמון, אסתי אשל, יותם טולוב, שרונה

מזרחי, מיטל סגל-רייך.

גורמי חוץ שנשמעו בצוות המשנה: 1. עינת גדעוני ממחלקת ייעוץ וחקיקה שסיפרה על המודל של ביהמ"ש הקהילתי הפלילי. 2. מרגנית לוי מייעוץ וחקיקה

שדיברה על בי"ד מינהליים. 3. מימי מלה – שהייתה נציגת לשכת עו"ד בכל הליכי החקיקה של תיקון 18 – ראש הפורום בנושא אפוטרופוסות בלשכת עו"ד. 4. אסטל רובינשטיין – מנהלת השירות הסוציאלי בביה"ח הדסה בירושלים שדיברה על הראיה שלה כעו"ס של התחום – מינויים אפוטרופוסות דחופים בביה"ח. 5. שירי לנג – יועצת משפטית בהנהלת ביהמ"ש.

א. נושא 1 – הערכאה השיפוטית

הבעיות במצב הקיים

- עומס רב על המערכת (70 שופטים על 70 אלף תיקים מהם 13 אלף אפוטרופוסות!)
- מערכת יקרה
- מיעוט מקרים בהם נשמע האדם ועלות יקרה של שמיעה אפקטיבית בבית המשפט – פגיעה בזכות בסיסית של אדם
- חוסר בהתמחות של בית המשפט
- חוסר במומחיות רב מקצועית ויתרון נטען למודל כזה בשל האפשרות לקיים שיח
- הליך אדברסרי בלי איזון אדברסרי נדרש (מאידך נאמר כי ההליך נעשה כיום פחות אדברסרי כשיש כבר דיון)
- אין הטמעה אמיתית של תיקון 18 (למשל מספר והיקף המינויים) – צורך ב"שינוי דיסקט" ובעיית העומסים שאינה מאפשרת דיון מעמיק לגבי חלופות ופוגעת במקצועיות
- היעדר כלים ויכולת לתפירת חליפה אישית. כשהליך נפתח – הוא כמעט תמיד מסתיים במינוי אפוטרופוס.
- 90% מהמקרים לא מגיעים לדיון.
- בעיית התסקירים – העיכובים עד לקבלת תסקיר ובתי המשפט באזור המרכז המוותרים על תסקירים ולמעשה מהווים חותמת גומי על תעודת הרופא
- עמדת ב"כ היועמ"ש לממשלה – עומס גדול ועיכובים. העדר יכולת במצבת הקיימת לתגבר את שמיעת האנשים.
- המידע על האדם ומשפחתו – בעיית חוות הדעת הרפואיות – דגש רפואי, עלות גבוהה, ללא הכשרה והכוונה (תקנות המומחים מכוונות לזה)
- בעיית הייצוג – העדר ייצוג נפרד לאדם - לרצונו של אדם (וטובתו?)

הערכאה המחליטה – רעיונות שהועלו

- כל ההחלטות לרבות מינוי אפטרופוס במצב של אי הסכמה יהיו בסמכות הטריבונאל ולבית המשפט תהיה אפשרות פניה רק בערעור. זכות הערעור תהיה de novo.
 - טריבונל שיוסמך לדון רק בבקשות למינוי תומך בקבלת החלטות בעוד בקשות למינוי אפטרופוס יהיו בסמכות בית משפט (אולי בית משפט מיוחד).
 - הכל עובר לטריבונל שבראשו עומד משפטן ויש בו חברים נוספים מדיסציפלינות שונות. יוסמך לדון הן בנושא תמיכה בקבלת החלטות והן בנושאי אפטרופוסות או הגבלות/הוראות ספציפיות ואם יש אי הסכמה בעניין אפטרופוסות (הצורך במינוי אפטרופוס ואולי גם מי יהיה האפטרופוס) – יעלה לבית המשפט.
 - בניית בית משפט מיוחד לאפטרופוסות וחלופותיה – מתמחה בתחום ועם אפשרות להוסיף גורמים נוספים כמו בדגם בית הדין לעבודה.
 - ONE STOP SHOP - השארת הסמכויות באפטרופוסות ובתמיכה בקבלת החלטות בידי בית המשפט. יצירת ועדה מקדימה/יחידת סיוע מיוחדת שתפקידיה: שמיעת האדם ובני משפחתו, בירור הצרכים באמצעות אנשיה ובאמצעות תסקיר, תחנת מיצוי זכויות בתחומי זקנה/מוגבלות (בחלקו - מודל בית המשפט הקהילתי), גישור בין בני משפחה, גיבוש הסכמות? גיבוש המלצות? מינוי תומך?
← שאלה לליבון: מתי היחידה נכנסת לתמונה
 - לצד כל אלה – רשם בית המשפט לאישור פעולות מוסכמות בתחום הכלכלי/בכלל התחומים
 - שאלה לגבי מקום הדיון בקטינים
- יתרונות וחסרונות של כל אחד מהמודלים
- ◀ יתרונות הטריבונאל:
- אפשרות מעשית יותר לרב תחומיות בהרכב ולכן להיוועצות בזמן אמת וכן לגמישות מחשבתית
 - אפשרות מעשית למימוש זכות השמיעה במלואה
 - אפשרות למעקב תקופתי אמיתי
 - אפשרות למתן מידע והסברים, גישור בין בני משפחה, הצעת חלופות, הליך פחות אדברסרי (יתרון וחסרון)

- אולי: מיצוי זכויות
 - עלות נמוכה יותר
 - "שינוי דיסקט"
 - הסתכלות הוליסטית על האדם עם אנשים מתחומים שונים
 - גישות ההליך לאנשים עם מוגבלות וזקנים
- ◀ חסרונות נטענים של הטריבונאל:
- לא נכון לפגוע בזכויות בסיסיות של אדם שלא בערכאה שיפוטית
 - תדמית הטריבונאל בעיני האדם (תחושת צדק ואמון)
 - חשש מהסכמה לא אמיתית (כנגד: זהו חשש גם בבית המשפט)
 - חשש לאי הקפדה על כללים משפטיים – הליך הוגן ומהות
- ◀ יתרונות לבית המשפט:
- טענה: החלטה על הגבלת זכויות בסיסיות צריכה להינתן על ידי ערכאה שיפוטית
 - תדמית הטריבונאל בעיני האדם (תחושת צדק ואמון)
 - יתר הקפדה על הליך הוגן
- ◀ חסרונות בית המשפט:
- עלות גבוהה ולכן -
 - פחות אפשרות מעשית לרב תחומיות בהרכב
 - פחות אפשרות מעשית למימוש זכות השמיעה במלואה
 - פחות אפשרות למעקב תקופתי אמיתי
 - פחות מתאים למתן מידע והסברים, גישור בין בני משפחה, הצעת חלופות אבל אפשרי באמצעות -
 - שינוי המודל האדברסרי
 - יחידת סיוע מקדימה
 - הליך פחות אדברסרי (יתרון וחסרון)
 - פחות מתאים למיצוי זכויות
 - תהליך "שינוי הדיסקט" איטי יותר
- ◀ חסרון הפיצול בין הערכאות -
- פחות גמישות בשקילה של כל החלופות במתן ההחלטה והטיה לכיוון מסויים

- הטיה קבוצתית או אישית של הפונים לכיוון האפוטרופסות שתקבע את המשך ההליך לפחות חלקית
- פחות גמישות במעבר בין חלופות לגבי אדם (צורך בפתיחת תיק חדש במקום חדש עם החמרה או הקלה במצב המנטלי)

מתווים שהגיעו ל"גמר"

- הכל עובר לטריבונל שבראשו עומד משפטן ויש בו חברים נוספים מדיסציפלינות שונות. יוסמך לדון הן בנושא תמיכה בקבלת החלטות והן בנושאי אפוטרופסות או הגבלות/הוראות ספציפיות ואם יש אי הסכמה בעניין אפוטרופסות (הצורך במינוי אפוטרופוס ואולי גם מי יהיה האפוטרופוס) – יעלה לבית המשפט.

הרכב מוצע לטריבונל: (לא סיימנו)

בראש – משפטן עם ותק משמעותי אבל לא שופט בפועל

- חברים: אנשי טיפול וגם אדם מתחום שוויון הזכויות לאנשים עם מוגבלות
- ONE STOP SHOP - השארת הסמכויות באפוטרופסות ובתמיכה בקבלת החלטות בידי בית המשפט. יצירת ועדה מקדימה/יחידת סיוע מיוחדת שתפקידיה: שמיעת האדם ובני משפחתו, בירור הצרכים באמצעות אנשיה ובאמצעות תסקיר, תחנת מיצוי זכויות בתחומי זקנה/מוגבלות (בחלקו - מודל בית המשפט הקהילתי), גישור בין בני משפחה, גיבוש הסכמות? גיבוש המלצות? מינוי תומך?

(לצד כל אלה – רשם בית המשפט לאישור פעולות מוסכמות בתחום הכלכלי/בכלל התחומים)

לגבי הטריבונל – למדנו מחוק בתי משפט מינהליים (שאינו חל כיום ככלל על ערכאה ראשונה) על אפשרויות לכללים קשיחים וגמישים יותר על מנת לוודא הליך הוגן ותחושת צדק

לגבי הטריבונל ובית המשפט – למדנו מבית המשפט הקהילתי על האפשרות להפוך את בית המשפט/ הטריבונל לצומת לטיפול בכלל צרכי של האדם (מוגבלות/זיקנה)

ב. נושא 2 - מינויים רפואיים דחופים

- הגדרת המצב הדחוף: יש להבחין אל מול מצב חירום רפואי לגביו קיימת סמכות שלווה רפואית לפי חוק זכויות החולה
- הבעיות:
- הצורך בעצירת הטיפול ובהרצת המשפחה (ביעוץ של עו"ס המוסד)

לפנות לבית המשפט

- בעיית האגרות – עלות גבוהה והעדר זמן לבקש פטור מאגרה
- אין זמן לשיקול דעת אמיתי מצד בית המשפט. עיקר התפקיד: לבדוק שיש את המסמכים הרלוונטיים
- המסמכים הרלוונטיים כיום:
- אישור רפואי - של הרופא המטפל במצב של חוסר הכרה וכדו' ובמצבים של הכרה אבל חוסר יכולת לתת הסכמה מדעת – אישור פסיכיאטר או פסיכוגריאטר
- מסמך סוציאלי – מבית החולים. בקבילה – רק אם קיימת היכרות

פתרונות אפשריים:

- הסמכת ועדת האתיקה לפי חוק זכויות החולה לאשר טיפול דחוף כמו במצבי התנגדות של אדם המסוגל לתת הסכמה מדעת – נטען כי לא מדובר בשאלה אתית וכמו כן לרוב אישור לביצוע טיפול מסוים לא יספיק, עומס על ועדת האתיקה משום שמדובר באנשים שעובדים בהתנדבות. מה גם שפעמים רבות יש כמה חלופות אפשריות לטיפול - נדחה
- הסמכת צוות מוסדי לאשר טיפול דחוף - לרוב אישור לביצוע טיפול מסוים לא יספיק מה גם שפעמים רבות יש כמה חלופות אפשריות לטיפול – לא מספק
- הסמכת צוות מוסדי למתן סמכות אפוטרופסות ללא צו מינוי שיפוטי לתקופה קצרה מאד ולצורך טיפול מסוים (או מספר טיפולים נדרשים) לבן משפחה בהסכמת בני המשפחה והאדם – חסרונות: אפוטרופסות ללא צו שיפוטי וכן צורך ממילא בצו שיפוטי בהמשך. יתרון: חסכון בירוקרטי לצדדים בעת קשה, נגישות בית החולים
- שקילת מתן מעמד לבני משפחה בהקשר של טיפולים רפואיים בלבד
- השארת המודל השיפוטי אבל הבנה כי עיקר התפקיד הוא לשמור כי המסמכים הם אלה הרלוונטיים ולכן אפשרות לחסכון בבירוקרטיה – פטור/ דחיית אגרה ללא הוכחות, אפשרות העברת מסמכים דרך בית החולים ישירות לבית המשפט וליועמ"ש.
- לצד זה:
- קביעת כללים חדים לאבחנה בין מצב חירום רפואי למצב של צורך במינוי דחוף של אפוטרופוס על מנת שבמצבי חירום לא תהיה המתנה לפניה לבית המשפט בהליך אפוטרופסות

- שיווק ייפוי הכח הרפואי וייפוי הכח המשולב במערכות הבריאות (אפשרות של הוספת הקלות לאחר תיקון 18)
- (היתה הבנה לגבי הצורך בעמדת היועמ"ש והתאמת המסמכים הקיימים למצב הרפואי הדחוף)

ג. נושא 3 - הבאת מידע על האדם ומשפחתו – התסקיר

- חשיבות התסקיר (אחדות דעים לגבי חשיבותו – גם בקרב השופטים):
- איסוף מידע על האדם בתוך תפקודו הרגיל והערכה מקצועית שלו
- איסוף מידע על בני המשפחה לצורך המלצה על מינוי אפטרופוס
- אובייקטיביות
- חשיבות מעורבות המדינה בהגנה על תושביה – אחריות
- (טענה: יתרון ההיכרות עם השירותים החברתיים בקהילה הספציפית) בעיות:
- בעיית העומסים - תקציב
- בעיה אובייקטיבית במקרים דחופים
- (טענה – בעיית השיוך הארגוני למחלקות – בהיותן נותנות חלק מהמענים)
- טענה – לא נכון שנותן התסקיר ייתן המלצות (הפרדה בין עמדת היועמ"ש לתסקיר/עמדה אחרת: הדגשת החלופות ומשמעויותיהן לצד המלצה)

האם יש מקורות מידע חלופיים? הצעות שהועלו ודחייתן:

- חוות דעת פרטיות –
- חשיבות מעורבות המדינה כגורם אובייקטיבי ובלתי תלוי וכביטוי לאחריות המדינה
- הנחיות ופיקוח עליהן- שוויון ולא אג'נדה
- חשיבות ההיכרות עם המחלקה ויכולת לסייע בהקשרים נוספים
- הפרטת התסקירים והותרת הפיקוח בידי המדינה
- כל החששות שהובאו לעיל עדיין קיימים
- העדר היכרות עם שירותי המחלקה ויכולת לסייע בהקשרים נוספים
- הורדת עלות על חשבון מקצועיות
- הסתפקות בחברי הטריבונאל –
- הסכמה בדבר הצורך לקבל מידע על האדם בתפקודו הרגיל בתוך

סביבתו הטבעית

- העדר אפשרות אמיתית לקבל מידע על בני משפחה ואפטרופסים פוטנציאליים
- עו"ס המוסד –
- בעייה אמיתית בנוגע לאי התלות
- העדר אפשרות אמיתית לקבל מידע על בני משפחה ואפטרופסים פוטנציאליים
- קושי של עו"ס המוסד לברר מה קורה בקהילה של האדם

פתרונות מוצעים:

- תקצוב ראוי של מערך עו"ס לסדרי דין
- שינוי מבנה התסקיר ויצירת מודל מקוצר למצבים שיוגדרו (אפשרות: טפסים לפי קטגוריות)
- בבקשות מוסכמות לתמיכה בקבלת החלטות – לא יהיה צורך אפרורי בתסקיר אלא הטריבונאל/ בית המשפט יבחן אל מול האדם ותומך ההחלטות המוצע את ההצעה ורק במידת הצורך יפנה לתסקיר (מתאים יותר לטריבונאל או לפחות לבית משפט רב תחומי).
- בחינת נושא כתיבת תסקיר במוסדות ע"י העו"ס של המסגרת- ובחינת ניטרול ניגודי העניינים

ד. נושא 4 - הבאת מידע על האדם – חוות הדעת הפרטיות

- מיהם המומחים הרלוונטיים?
- אבחנה בין דחוף ללא דחוף
- חוות דעת מטעם בית המשפט + אפשרות לחוות דעת ברשות כחריג
- מודל רשימת המומחים
- תפקיד חוות הדעת ומה תכלול

ה. נושא 5 - היועץ המשפטי לממשלה בהליך

- חשיבותו
- עמדה בלתי תלויה
- עמדה מוסדית מטעם המדינה בעניין טובתו של האדם ולא אג'נדה ספציפית – תרומה לשוויון
- מחויבות המדינה להגנה על האדם וזכויותיו – הפעם בתוך הזירה המשפטית

ז. הערות חברי וחברות הצוות:

- מודל הטריבונל –
 - רוב חברי וחברות הצוות התחברו למודל.
 - נציגת משרד הרווחה אמרה כי היא מתחברת למודל אך חשוב שתהיה הבנה שצריך לתת את התשומות ולהבין שזה עולה כסף. בסופו של דבר צריכים לייצר תהליכים שבו האדם מבין את ההליכים שעומדים בפניו, יביע דעתו באופן אותנטי ותהיה מערכת שמסוגלת לשמוע את דעתו באופן מיטבי.
- מודל – ONE STOP SHOP
 - נציגת משרד הרווחה פחות התחברה למודל וזאת משום שמוסיף עוד תחנה לאדם – דבר אשר יסרב את ההליך ויכביד על האדם. לדעתה, ניתן לפנות לשירותי הרווחה שממילא מצויים בגורמים הרלוונטיים לתמיכה באדם בקהילה.
 - נציג קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית אמר כי החלופה מבלבלת את האדם כי היא אומרת לו להגיע פעמיים להליך.
 - נציגת נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות אמרה כי לה חשובים כמה דברים: 1. איפה שומעים את האדם? איפה יש לו יכולת להתבטא? 2. איפה רואים את התמונה הרחבה? 3. מי מחליט את ההחלטה הגורלית? – זו צריכה להיות החלטה שיפוטית. לכן, מתחברת למודל ONE STOP SHOP – שאומר שיש מיצוי זכויות הוליסטיות ותמונה רחבה – ואז אפשר לבנות מעגלים נוספים או הקשרים נוספים ותינתן תמונה רחבה יותר.
 - נציג הארגונים הסביר מדוע ההליך כיום בביהמ"ש הוא בעייתי, ולמה הוא תומך ב- ONE STOP SHOP: 1. ההליך הוא לא אדברסרי. הוא מוגדר ככזה אבל למעשה איננו כזה, האדם איננו חלק מההליך בביהמ"ש. 2. ההליך לא נגיש ולא מותאם לאדם עצמו. על כל ההשלכות שלו. 3. אין שום כתובת למידע לאדם עצמו. אחד הדיונים שכנראה יהיה מרכזי הוא מספר התחנות שאדם נדרש לעבור. מצד אחד מראים מלא תחנות, מצד שני לאדם היום שמתלבט סביב מה נכון אין כתובת. הרווחה היא עם תפיסה מסוימת לעניין הזה, יוזמת הליכי אפטרופסות אבל לא הליכים חלופיים. אין כתובת לברר את הנושא הזה מבחינת נקודת זכויות האדם של האדם. 4. האקסיומה היא ששלילת חירות לא יכולה להיות בטריבונל אלא רק בביהמ"ש. יש חשש לזליגה בקבלת החלטות עבור האדם מבלי לשמור על הכללים האתיים. התחושה היא שלוקחים אנשים עם מוגבלות ומוציאים אותם

• האם/מתי ניתן לוותר עליו?

- אדם שמסוגל להביע רצון – נטען כי לא ניתן לוותר על עמדת היועמ"ש בהעדר מי שייצג את טובתו בהליך האדברסרי. לבני המשפחה עשויים להיות אינטרסים משלהם מה גם שהם לא תמיד ירצו "להילחם" על זה בעוד המייצג העצמאי (אם יהיה) צריך לייצג את רצונו של האדם
- אדם שאינו מסוגל להביע רצון – (לא פיתחנו) – חשיבות גורם אובייקטיבי שיביא את התפיסה הציבורית בדבר טובתו באופן משפטי בזירה שהיא משפטית (וכמו כן יבקר את עמדת העו"ס לסדרי דין כשיש צורך בכך).
- כנגד: אין משמעות ל"טובתו של אדם" כמשהו אובייקטיבי מה גם שלרוב אין עמדה משפטית עצמאית של היועמ"ש בנפרד מעמדת העו"ס לסדרי דין
- עמדת יועמ"ש רווחה:
 - יש מקום לשקול ויתור על עמדת יועמ"ש בבקשות למינוי תומך בקבלת החלטות, דווקא במודל של טריבונל (ואולי בבית משפט עם הרכב רב מקצועי) בשל ההבנה המקצועית והדין המקצועי הנעשים במסדרת הטריבונל.

ו. נושא 6 - ייצוג עצמאי של אדם

- התכליות הכלליות
- ייצוג רצון מול ייצוג טובה
- ייצוג במצבי הסכמה אל מול ייצוג במצבי אי הסכמה
- ייצוג במצב בו אדם מסוגל להביע דעה לעומת מצב בו הוא אינו מסוגל לכך
- זהות המייצג – האם רק הסיוע המשפטי
- אופן הייצוג
- הגדרת עילות הייצוג

ז. נושא 7 – שמיעת האדם

- הכלל: כל אדם צריך להישמע בהליך הנוגע לאפטרופסות והחלופות
- הגדרת החריג:
- אופן בירור התקיימות החריג
- מקרים דחופים:
- מתי נכון לשמוע את האדם במקומו וכיצד?
- האם קיימת אופציה של שמיעה לא ישירה ומתי?
- הכשרה לשמיעה

ישיבה מס' 17 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטרופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 17

תאריך: 15.5.18

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ליאורה גור – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד הרווחה, יעל פולק-גליק – אגף תכנון מדיניות במשרד המשפטים, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), אורי שלומאי – יעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, טל נשרי – ממונה מטעם הלשכה המשפטית על חוק זכויות החולה – מ. הבריאות, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה ביעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות – לשכה משפטית – מ. הרווחה (חברת וועדה), יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, יעל וקסמן – יד ריבה, שרית טילוביץ'-לוי – מנהלת שירות הכרה והערכה – מ. הרווחה (חברת וועדה), ד"ר שלי שטרנברג – מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח, מ. הבריאות (חברת וועדה), עדינה אנגלרד – מנהלת המחלקה לעבודה סוציאלית בגריאטריה, השרות הארצי לעבודה סוציאלית, מ. הבריאות, ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית – ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), נועה ביטן – אקו"ם, בני זוסמן – נציג הגיל השלישי, מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי (חברת וועדה).

1. הצגת הסוגיה בדבר ייצוג האדם – צוות משנה הליך מינוי אפוטרופוס לאדם – עו"ד מוריה כהן-בקשי:

החברים והחברות בצוות: איילת ששון, טל נשרי, רקפת עצמון, אסתי אשל, יותם טולוב, שרונה מזרחי, מיטל סגל-רייך

א. חשיבות האדם כבעל דין בהליך המשפטי ושמיעת האדם –

– נאמר כי ישנה חשיבות של הכרת האדם כבעל דין בהליך, מעבר לשמיעתו ולהבעת דעתו. הכרה כי האדם הוא בעל דין בהליך מעניקה לו את הזכויות שיש לכל בעל דין בהליך משפטי, הוא צד להליך כמו אדם בוגר, ולא רק "נשמע" – כמו ילד למשל.

מחוץ לביהמ"ש – כי שופטי ביהמ"ש למשפחה לא אוהבים להתעסק בנושא הזה. פתרון: לדעתו יש לנסות להבין האם באמת כל ה-14,000 הליכים בשנה הם מוצדקים – לבחון את הכניסה להליך ושם לצמצם. אולי אפשר לצמצם בהליכים אחרים את ביהמ"ש. רואה רציונל שצריך לקחת את הנושא של כשרות משפטית – טריבונל שכל האורינוטציה שלו היא איך לאפשר לאדם לשמר את כשרותו המשפטית – כי זו תוצאה שמקדמת זכויות אדם.

- מינויים רפואיים דחופים בביהמ"ש:
 - נציג הארגונים אמר כי יש לצמצם עד כמה שאפשר את הסיטואציה שאנשי מקצוע מקבלים החלטה עבור האדם.
 - נציגת משרד הבריאות תבדוק את נושא מינוי בני המשפחה למקבלי ההחלטות כאשר האדם איננו מסוגל (באמצעות הסמכה בחוק).
 - ב"כ היועמ"ש:
 - נציגת הרווחה אמרה כי אם טריבונל יהיה יותר נגיש, והאדם יהיה מסוגל להביע רצון, יש בטריבונל יתרון גדול על ביהמ"ש והשורה התחתונה תהיה יותר נכונה ומידתית. אם אכן תפקידו של הטריבונל יוגדר בצורה ברורה, נגדיר את הסיטואציה של איך מתנהל ההליך בפניו, שמיעה של האדם, המשפחה, העו"ס, באותה נקודה של הסכמה כשאין גורם שיפוטי אחר אז גם אנחנו נהיה מיותרים בהליך. אם תהיה אמירה משפטית שמתרגמת את רצונו של האדם, צריך שתהיה אמירה משפטית שמתרגמת את טובתו. בהליך אדברסרי של התנגדות – חובתה של המדינה של המדינה צריכה לדבר על טובתו.

3. נושאים נוספים:

- בישיבה הבאה (15.5) יתנהל דיון המשך של מסקנות צוות המשנה של הליך מינוי אפוטרופוס לאדם.
- דו"ח ביניים – יו"ר הצוות הציגה בפני החברות והחברים את הצורך להגיש בזמן הקרוב דוח ביניים למנכ"ל המשרדים.
- נציגת האוצר עדיין לא מגיעה לדיונים. הוחלט כי יישלח מכתב למנכ"לית משרד המשפטים שתטפל בנושא.

החלטה	אחראי/ת לביצוע
כיבוד לישיבה הבאה, שתיערך ביום 15.5.18.	מיטל סגל רייך
מתן תגובות לעיקרי הישיבה עד ליום ב', ה-14.5.18	כלל חברי וחברות הצוות

– יש להגדיר חריגים לשמיעת האדם וכן מי מברר את החריג.

ב. ייצוג רצון האדם וטובת האדם –

– הייתה הסכמה על כך שעו"ד שמייצג את האדם מייצג את רצונו, ולא צריך לייצג אינטרסים אחרים.

– המטרה של הייצוג היא קודם כל להביע את עמדתו של האדם, לאחר מכן גם להציע חלופות. טובת האדם מיוצגת ע"י ב"כ היועמ"ש.

– יש מקום לייצוג גם במקום שבו ניתן לברר ולהתחקות אחר רצונו של האדם (והאדם כעת לא מסוגל להביע דעתו), וכן לייצג רצון ספציפי של אדם מסוים (שיכול להביע דעה לגבי נושא ספציפי בלבד).

– חשוב שיהיה מינוי של עו"ד מייצג בהליכים של מינוי אפוסטרופוס, ביטול מינוי, הליכים משמעותיים לגבי פעולות שיש צורך את אישור ביהמ"ש - בין אם האפוסטרופוס מתנגד או פעולה משמעותית שמבקשים את אישור ביהמ"ש לגביה.

– זכות וזכאות – ברירת המחדל היא שיהיה ייצוג לאדם, אלא אם כן הוא אינו מעוניין.

– הסכמה מדעת – מדובר על אנשים שיכולים להביע דעתם אבל אי אפשר לדעת אם מה שהם הולכים להגיד עכשיו הוא רצונם האותנטי. הייתה תמימות דעים כי לא יעשה אבחון לאדם כדי להגיד האם יכול להביע רצון אותנטי. משכך, נגזרים שני דברים: 1. ישנו צורך בהכשרה ייעודית לעו"ד המייצגים. 2. ההבנה כי מלבד ייצוג האדם ישנן תעודות מומחה וחקירות מומחה שיכולות להעיד על התמונה הרחבה ועל רצונו של האדם.

– ייצוג אנשים המסכימים למינוי אפוסטרופוס – היו כמה דעות: 1. חובת מינוי מייצג בכל מקרה. 2. הטריבונל יוכל לברר בצוות הרב מקצועי האם האדם מסכים וכשהוא יזהה שאין באמת הסכמה אמיתית הוא יפנה זאת למסלול הייצוג. 3. המייצג יכול להיות אדם שאינו עו"ד, למשל כמו מנגישי צדק (הקורס שמעבירים בזכות בשיתוף אונ' תל אביב).

– נאמר כי יש לשים לב שלא לעורר לעומתיות מצד בני המשפחה ככל האפשר, כמובן לא במחיר של פגיעה בחירות של האדם.

2.

בירור הקריטריונים שחשוב כי יבואו לידי ביטוי בהליך מינוי אפוסטרופוס לאדם ובחינה האם הכלים שהוצעו עונים על הקריטריונים. בשלב ראשון, הוסכמו הקריטריונים הבאים. בישיבה הבאה, הקריטריונים ייבחנו אל מול החלופות שהוצעו להליך מינוי אפוסטרופוס לאדם:

- צמצום משך התהליך (עיקובים בהחלטות, צווארי בקבוק בתהליך)
- צמצום תהליכים מיותרים (צריך למפות)
- שהאדם (שהוא נושא הדיון) ייקח חלק ישיר בהליך
- שמיעה אפקטיבית של האדם: שהאדם יופיע פיזית בפני הגורם המחליט ויביע את רצונו באופן ישיר (עם ההתאמות הנדרשות)
- הגורם המחליט יהיה בעל הבנה של הצרכים והמורכבות
- מצד שני, שיהיה פתרון במסגרות הקיימות (ולא פתרון מיוחד לאנשים עם מוגבלות)
- מומחיות רב-מקצועית (עדיפות – אצל הגורם המחליט)
- גמישות ההליך
- איזון אדברסרי
- מימוש עקרון הצורך בחוק (מינוי אפוסטרופוס רק למי שצריך, חלופות)
- הליך נגיש
- הסתכלות רב תחומית על האדם
- אפשרות להביא תמונה רחבה יותר על האדם ומשפחתו (לעומת מסמכים או הופעה חד פעמית בבית משפט) – חשוב שתהיה מקצועית ומטעם המדינה
- התאמה מקסימלית של הכלים לאדם
- ייצוג של טובת האדם ושמירת זכויותיו בהליך
- ישימות - עלות התהליך, מורכבות

החלטה	אחראי/ת לביצוע
כיבוד לישיבה הבאה, שתיערך ביום 29.5.18.	
מתן תגובות לעיקרי הישיבה עד ליום ב', ה-28.5.18	כלל חברי וחברות הצוות

ישיבה מס' 18 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטורופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 18

תאריך: 30.5.18

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה ביעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטורופסות – לשכה משפטית – מ. הרווחה (חברת וועדה), שרית טילוביץ' – מנהלת שירות הכרה והערכה – מ. הרווחה (חברת וועדה), ד"ר שלי שטרנברג – מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח, מ. הבריאות (חברת וועדה), ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית – ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), בני זוסמן – נציג הגיל השלישי, מיטל הוברט אשכנזי – ראש תחום הרווחה והספורט במשרד לשוויון חברתי (חברת וועדה), אוהד כהן, נציג עמותת לשמע – נציג מתמודדי הנפש, רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – מ. הרווחה (חברת וועדה), הלן קדוש – רכזת עירונית לסדרי דין, אשדוד – נציגת הרשויות המקומיות, ורד שחם – מפקחת ארצית (השירות לאזרחים ותיקים-מרכזי יום) – מ. הרווחה (חברת וועדה), אסתי אשל – מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים אור יהודה – נציגת הרשויות המקומיות, ליאת יעקובוביץ' – ייעוץ וחקיקה, משרד המשפטים.

1. רשימת המנגנונים שהוצעו ע"י צוות המשנה להליך מינוי אפוטורופוס לאדם:

א. טריבונל –

הכל עובר לטריבונל שבראשו עומד משפטן ויש בו חברים נוספים מדיסציפלינות שונות. יוסמך לדון הן בנושא תמיכה בקבלת החלטות והן

בנושאי אפוטורופסות או הגבלות/הוראות ספציפיות ואם יש אי הסכמה בעניין אפוטורופסות (הצורך במינוי אפוטורופוס ואולי גם מי יהיה האפוטורופוס) – יעלה לבית המשפט. הרכב מוצע לטריבונל: בראש – משפטן עם ותק משמעותי אבל לא שופט בפועל. חברים: אנשי טיפול וגם אדם מתחום שוויון הזכויות לאנשים עם מוגבלות. אפשר להבנות את כללי הראיות וסדרי הדין כשהכוונה לאפשר את המודל היותר גמיש. אין דיכטומיה בין תומך לבין אפוטורופסות. זכות ערעור מלאה על ההליך לביהמ"ש.

ב. יצירת יחידה מקדימה –

ONE STOP SHOP – השארת הסמכויות באפוטורופסות ובתמיכה בקבלת החלטות בידי בית המשפט. יצירת ועדה מקדימה מיוחדת שתפקידיה: שמיעת האדם ובני משפחתו, בירור הצרכים באמצעות אנשיה ובאמצעות תסקיר, תחנת מיצוי זכויות בתחומי זקנה/ מוגבלות (בחלקו – מודל בית המשפט הקהילתי), גישור בין בני משפחה, גיבוש הסכמות? גיבוש המלצות? מינוי תומך? תחנה שהמטרה היא לראות האם אפשר להגיע להסדרים שאין בהם אלמנט של שלילת כשרות משפטית והכל – בהסכמה עם האדם. מגישים בקשה לביהמ"ש, מתקיימת פגישה עם הוועדה (כמה אנשים, בצורה הוליסטית) שפוגשת את האדם שמנסה ללכת לחלופות (תומך, הגבלת חשבון בנק ועוד). אם אין הסכמה – ההליך מגיע לביהמ"ש בגלל המשמעויות שלו. גם במקרים של החלטה רפואית – יגיעו לוועדה שתאשר את ההחלטה הרפואית. הסכמות שנוגעות לעיגון הכשרות המשפטית של האדם ומתן מענה לבעיות שנוצרו (לא אפוטורופסות).

ג. בימ"ש ייעודי לאפוטורופסות וחלופות –

בניית בית משפט מיוחד לאפוטורופסות וחלופותיה – מתמחה בתחום ועם אפשרות להוסיף גורמים נוספים כמו בדגם בית הדין לעבודה.

2. טבלה המציגה את הקריטריונים החשובים להליך מינוי אפוטורופוס לאדם אל מול החלופות שהוצעו:

קריטריון	טריבונל	בימ"ש (עם יחידה מקדימה)	מודל של בימ"ש ייעודי לאפטרופסות וחלופות עם הרכב מורחב – בדומה לבי"ד לעבודה	הערות
צמצום משך התהליך (עיכובים בהחלטות, צווארי בקבוק בתהליך)	3 – ההוצאה מביהמ"ש וקיומו של טריבונל ייחודי עשויה לצמצם עיכובים בהחלטות. השותפות של גורמי מקצוע רלוונטיים בתוך תהליך יכולה לצמצם הפניות חוזרות לבירורים, דרישת חו"ד, וכו'. הפורום נמצא בטריבונל ואין צורך להוציא את ההחלטות החוצה.	1-2 – הארכת משך ההליך שקיים היום (במקרים של הסכמה בעניין תמיכה בקבלת החלטות לא יתארך ההליך). (טענה: יש קבוצה גדולה שתצטרך ממילא אפטרופסות ולגביה מתקיים סרבול משמעותי של ההליך).	2 – השותפות של גורמי מקצוע רלוונטיים בתוך תהליך יכולה לצמצם הפניות חוזרות לבירורים. מאידך, מבנה ההליך ההליך השיפוטי עדיין עשוי להרחיב את הצורך לבקש חו"ד וכד'. האפשרות של צמצום משך התהליך תלויה בתוספת כח אדם משמעותית.	
שהאדם (שהוא נושא הדיון) ייקח חלק ישיר בהליך – שהאדם צד פעיל בהליך	3 – האדם משתתף באופן פעיל בהליך	2 – ביחידה המקדימה האדם ייקח חלק פעיל ובהליך עצמו ייקח חלק מצומצם יותר. (טענה: בהליך קבלת ההחלטות עצמו ייקח חלק פחות מהמצב החוקי הקיים היום).	2 – יכולת האדם להיות צד פעיל יותר בהליך משתפר.	
שמיעה אפקטיבית של האדם: שהאדם יופיע פיזית בפני הגורם המחליט ויביע את רצונו באופן ישיר (עם ההתאמות הנדרשות)	3 – האדם מופיע אל מול חברי הטריבונל	1 – האדם לרוב אינו מופיע בפני השופט/ת. (טענה: העובדה שמישהו נוסף שומע את האדם יש לה ערך).	3 – האדם מופיע אל מול הצוות השיפוטי	
הבאת רצונו של האדם	3 – רצון האדם יוכל להיות מובא ללא ייצוג משפטי (יש לשקול בירור נפרד של רצונו של האדם באמצעות מלווה או גורם אחר).	3 – לשם הבאת רצונו בהליך המשפטי יידרש ייצוג משפטי בנסיבות שיוגדרו	3 – בהיות ההליך הליך משפטי, יידרש ייצוג משפטי בנסיבות שיוגדרו	
ייצוג של טובת האדם ושמירת זכויותיו בהליך	3 – לצורך כך לא בהכרח נדרש ייצוג משפטי ע"י ב"כ היועמ"ש.	3 – נדרש ייצוג משפטי ע"י ב"כ היועמ"ש	3 – נדרש ייצוג משפטי ע"י ב"כ היועמ"ש	

קריטריון	טריבונל	בימ"ש (עם יחידה מקדימה)	מודל של בימ"ש ייעודי לאפוטרופסות וחלופות עם הרכב מורחב – בדומה לבי"ד לעבודה	הערות
הגורם המחליט יהיה בעל הבנה של הצרכים והמורכבות	3 – זוהי מטרתו של הצוות הרב מקצועי שמקבל את ההחלטה יחדיו.	1 – לשופט יחיד יש פחות הבנה של הצרכים מאשר צוות רב מקצועי.	3 - זוהי מטרתו של הצוות הרב מקצועי שמקבל את ההחלטה יחדיו.	
מתן מענה לצרכים ומורכבות של אדם	3	3	3	כלל המנגנונים יוכלו לתת מענה לצרכים והמורכבות של האנשים
מומחיות רב-מקצועית (עדיפות – אצל הגורם המחליט)	3 – הגורם המחליט יורכב מצוות רב מקצועי.	2 – המומחיות הרב מקצועית תהיה בוועדה המקדימה, ולכן הציון נמוך יותר משום שהגורם המחליט הוא שופט בלבד.	3 - הגורם המחליט יורכב מצוות רב מקצועי.	
גמישות ההליך (שיח פתוח, התערבות)	3 – בהליך בטריבונל תהיה אפשרות לגמישות, שפחות מתאפשרת בהליך שיפוטי בביהמ"ש.	2 – הגמישות תתאפשר האמצעות היחידה המקדימה, אך מול השופט מתאפשרת פחות גמישות.	1 – תתאפשר פחות גמישות משום שמדובר בהליך משפטי הכפוף לפרוצדורות והכללים המשפטיים.	
איזון בין הצדדים בהליך (הבאת נקודות המבט של הצדדים במסגרת ההליך)	2-3 (טענה: יש חשש להפחתה באיזון. מאידך, הבניה נכונה של הטריבונל וההליך, בצירוף גורם מלווה לאדם עשויה לבטל חששות אלה.)	3 (טענה: השיח המשפטי המובהק עשוי למנוע את יכולתו של האדם לבוא לידי ביטוי באופן אמיתי ובלתי אמצעי. מאידך, הוא יבוא לידי ביטוי ביחידה המקדימה). (טענה אחרת – ככל שיובנה נכון עם ייצוג משפטי, יוכל להיווצר איזון בין הצדדים.)	3 (טענה: השיח המשפטי המובהק עשוי למנוע את יכולתו של האדם לבוא לידי ביטוי באופן אמיתי ובלתי אמצעי). (טענה אחרת – ככל שיובנה נכון עם ייצוג משפטי (לשם ייצוג רצון האדם), יוכל להיווצר איזון בין הצדדים.)	

קריטריון	טריבונל	בימ"ש (עם יחידה מקדימה)	מודל של בימ"ש ייעודי לאפוטרופסות וחלופות עם הרכב מורחב – בדומה לבי"ד לעבודה	הערות
מימוש עקרון האמצעי הפחות מגביל בחוק ושקילת חלופות	3 – בטריבונל יעלו החלופות	2 – הסמכות של היחידה להגיע להסכמות רק לגבי תומך, עשויה ליצור דיכטומיה בין החלופות ולמנוע דיון על כל החלופות ברצף. (חשש שביהמ"ש יתקבע בעולם האפוטרופסות).	2-3 – במודל השיפוט גמ במבנה חדש יש חשש לשמירת מסורות מוכרות ולצמצם שינוי גישה.	
נגישות פיזית למי שלא מסוגל להגיע לביהמ"ש	2 – נציג הטריבונל/הטריבונל יגיע אל האדם	2 – נציג היחידה תוכל להגיע אל האדם. לעומת זאת, ביהמ"ש יוכל להגיע במקרים נדירים.	1 – הסיכוי כי הצוות הרב מקצועי יגיע לביתו של האדם נמוך יותר, משום הסרבול שבהבאת כלל הצוות השיפוט.	
הליך נגיש (שיש בו התאמות לאדם), צמצום חסמים בירוקרטים	3 – הליך נגיש וראיה כוללת שלא מטרת את האדם	2 – נגישות גבוהה ליחידה. עשוי להיות קושי בכפל הליכים.	1-2 – משום שהפרוצדורות הופכות את ההליך לפחות נגיש	
הסתכלות רב תחומית על האדם	3 – זוהי מטרתו של הצוות הרב מקצועי בטריבונל.	2 – ההסתכלות הרב תחומית תיעשה באמצעות הוועדה המקדימה ופחות באמצעות השופט.	3 – זוהי מטרתו של הצוות הרב מקצועי בביהמ"ש.	
אפשרות להביא תמונה רחבה יותר על האדם ומשפחתו (לעומת מסמכים או הופעה חד פעמית בבית משפט) – חשוב שתהיה מקצועית ומטעם המדינה	3 – יובא תסקיר מקדים לקראת הדיון בטריבונל.	1 יש קושי לגבי המועד והאופן שבו יובאו מסמכים. אם יובאו מלכתחילה ליחידה המקדימה – אולי זה מיותר. אם לא יובאו – יהיה קשה לקיים דיון בוועדה המקדימה. כמו-כן, ייתכן מצב בו יזדקקו לתסקיר משלים – במידה והדיון בוועדה יעבור לביהמ"ש (עקב חלוף הזמן).	3 – יובא תסקיר מקדים לקראת הדיון בביהמ"ש.	

קריטריון	טריבונל	בימ"ש (עם יחידה מקדימה)	מודל של בימ"ש ייעודי לאפוטרופסות וחלופות עם הרכב מורחב – בדומה לבי"ד לעבודה	הערות
היכולת לתפור חליפה אישית לאדם	3 – החליפה האישית תתפר באמצעות חברי הטריבונל.	3 – החליפה האישית תתפר באמצעות חברי הוועדה המקדימה, ותאושר במידת הצורך ע"י השופט.	2 – הדגש יהיה בהכרעה השיפוטית, הגם שתהיה רב מקצועית, ויכולת התכנון והחשיבה היא נמוכה יותר.	
חשיבות קבלת החלטה המגבילה זכויות ע"י גורם שיפוטי (היעדר הבחנה בין אנשים עם מוגבלות לאנשים אחרים בהליך השיפוטי).	2 (ובתנאי שתהיה הבניה קשיחה של כללים הקרובים יותר להליך השיפוטי)	3 – ההחלטה המגבילה את זכויותיו של האדם תינתן ע"י ביהמ"ש.	3 – ההחלטה המגבילה את זכויותיו של האדם תינתן ע"י ביהמ"ש.	
הפחתת עומס רגולטורי – (הפחתת עלות הבירוקרטיה, הפחתת עלות העמידה בדרישות הרגולציה והתאמת הדרישות הטכניות)	? – האם ההוצאה מביהמ"ש לגורם מינהלי יש בה משום הפחתת נטל רגולטורי?	יחידה מקדימה – מחד, מפחיתה עומס רגולטורי כי פחות תיקים מגיעים לביהמ"ש. מאידך, יש כאן יצירת מערך מגביל ולעיתים מודל מקביל שמעלה את העומס הרגולטורי.		ממתינים לעמדת האוצר.
הפחתת עלויות				ממתינים לתשובת האוצר/ אגף התקציבים במשרד המשפטים
תיאום בין הגורמים המעורבים בטיפול באדם	3 – וואן סטופ שופ ואפשרות ליצירת זיקה למיצוי זכויות נוספות וקשר עם הקהילה.	3 – היחידה המקדימה תהיה בקשר עם הקהילה	1 – יהיה קושי לתאם בין הגורמים המעורבים בטיפול באדם בקהילה אל מול הצוות השיפוטי.	
ניקוד סופי	51.5	39.5	43	

החלטה	מבצעים
כיבוד לישיבה הבאה, שתיערך ביום 7.6.18.	אסתי אשל
מתן תגובות לעיקרי הישיבה עד ליום ד', ה-6.6.18	כלל חברי וחברות הצוות

ישיבה מס' 19 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטורופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 19

תאריך: 7.6.18

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה ביעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטורופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), שרית טילוביץ'-לוי – מנהלת שירות הכרה והערכה – מ. הרווחה (חברת וועדה), בני זוסמן – נציג הגיל השלישי, אסתי אשל – מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים אור יהודה - נציגת הרשויות המקומיות, ליאת יעקובוביץ' – יעוץ וחקיקה, משרד המשפטים, יעל פולק גליק – אגף תכנון ואסטרטגיה- משרד המשפטים, ליאורה גור – מנהלת מערך הפיקוח על אפוטורופסים – מ המשפטים (חברת וועדה).

נושאים שעלו:

הישיבה עסקה במציאת הכלי המיטבי לאפוטורופסות מקצועית – כל מנגנון שהוצע, נבחן אל מול הקריטריונים אשר באמצעותם ניתן יהיה להתאים את הכלי הרלוונטי לאפוטורופסות מקצועית לאדם (הניקוד שניתן היה בין 1-3, כאשר 3 – ההצעה נותנת מענה טוב לקריטריון. 1 – ההצעה פחות נותנת מענה לקריטריון):

רשימת המנגנונים שהוצעו ע"י צוות המשנה לאפוטורופסים מקצועיים (בראשות של עו"ד ליאורה גור):

- המצב הקיים – תאגידים עצמאיים, מימון לחסרי אמצעים בלבד באמצעות מנגנון תמיכות
- הקמת גוף מדינתי אחד שידאג לכל האנשים שאין להם בן משפחה או קרוב שיכול להיות ממונה לאפוטורופס
- התקשרות עם אפוטורופסים מקצועיים באמצעות מכרז – מימון של השירות של אפוטורופסים מקצועיים – רק לחסרי אמצעים
- התקשרות עם אפוטורופסים מקצועיים באמצעות מכרז – מימון מלא של השירות של אפוטורופסים מקצועיים
- התקשרות עם אפוטורופסים מקצועיים באמצעות מכרז – מימון דיפרנציאלי

קריטריון	המצב הקיים – תאגידים עצמאיים, מימון לחסרי אמצעים בלבד באמצעות מנגנון תמיכות	הקמת גוף מדינתי אחד שידאג לכל האנשים שאין להם בן משפחה או קרוב שיכול להיות ממונה לאפוטורופס	התקשרות עם אפוטורופסים מקצועיים באמצעות מכרז – מימון של השירות של אפוטורופסים מקצועיים – רק לחסרי אמצעים	התקשרות עם אפוטורופסים מקצועיים באמצעות מכרז – מימון מלא של השירות של אפוטורופסים מקצועיים	התקשרות עם אפוטורופסים מקצועיים באמצעות מכרז – מימון דיפרנציאלי של השירות לכלל האנשים
להבטיח שירות איכותי (להגדיר מה זה איכותי)					
לדאוג שאפוטורופסים מקצועיים יוכלו לשרוד, להתקיים לאורך זמן.	1 – ישנה תלות ברצון הטוב של התאגידים מבחינת הקמתם ושרידותם. קשיים כלכליים משפיעים על השרידות.	3 – השרידות של גוף מדינתי היא גדולה.	3 – כאשר המדינה מממנת את השירות לכל חסרי האמצעים, השרידות של הגוף גדולה.	3 – כאשר המדינה מממנת באופן מלא את השירות לכלל האנשים השרידות של הגוף גדולה.	3 – כאשר המדינה מממנת את השירות לכלל האנשים, השרידות של הגוף גדולה.

הכסף של האדם ישמש יותר לרווחתו של האדם ופחות לממן את הגורם המפעיל	1 – כיום מתמחרים את שירותי האפוטרופסות	אם השירות הוא במימון המדינה – 3. אם השירות הוא במימון האדם יש לבחון חסכון בתקורה?	2 – לגבי קבוצה שאינם חסרי אמצעים – משולם הסכום בעבור השירות. (יש לבחון את שאלת התקורה במכרז לעומת תאגידים קטנים שקיימים)	3 – השירות מממן במלואו.	2 – כי המימון לא כולל את כלל התשלומים של האדם לאפוטרופוס.
צמצום תשומות פיקוח תוך שמירה על פיקוח אפקטיבי	1 – צריך כיום להרחיב את התשומות.	? 1/2 – פיקוח מדינתי על גוף מדינתי דורש פחות תשומות פיקוח. (גודל דין משמעותי, אחר). מהן התשומות שהפיקוח גוזל היום?	לבחון - האם יש משהו בכלי המכרזי – שהמכרז מראש חוסך את הצורך בהפעלת תשומות. צריך לפנות לאנשים מתחום רגולציה.		
מעורבות ומתן יחס אישי לאדם ע"י נותן השירות	1 – לא ניתן מספיק יחס אישי כיום למקבלי השירות.	2 – יש פוטנציאל לשיפור.	2/3 – יש סנקציות במכרז, גמישות ניהולית.		
שימת דגש על רצונו של האדם					
ראיה הוליסטית של האדם בהיבטים האישיים ולא רק ברכשיים					
הקלה בדרישות בירוקרטיות לאפוטרופוס מקצועי					
פיקוח יעיל (הכולל הדרכה והנחיה)					
נטרול והפחתה של ניגודי עניינים אצל אפוטרופסים מקצועיים					
הפרדה בין המפקח למפוקח					
התאמת האדם למתן השירות – רקע מקצועי/טיפולי/אופי אנושי					

					אחריות המדינה במתן השירות
					צמצום ניצול כלכלי של האדם שמונה לו אפוטרופוס ע"י האפוטרופוס
					אנשים תחת אפוטרופוסות יקבלו את מלוא השירות עבור השכר שהם משלמים
					היכולת לדרוש מהגורם האפוטרופסי לקחת אנשים ללא בחירה
					שוויון בדרישות בין האפוטרופסים השונים
					התנהלות עצמאית ככל האפשר של האדם שמונה לו אפוטרופוס
					התאמת ההסדר המשפטי לאדם (המלצה על חלופות במידה ורלוונטי).
					להבטיח שירות איכותי (להגדיר מה זה איכותי)
					לדאוג שהתאגידים יוכלו לשרוד, להתקיים לאורך זמן.
					הכסף של האדם ישמש לרווחתו של האדם ולא למימון שירותי אפוטרופוסות
					צמצום תשומות פיקוח לצורך פיקוח אפקטיבי

					מעורבות ומתן יחס אישי לאדם ע"י נותן השירות
					שימת דגש על רצונו של האדם
					עלות הכלי
					ישימות הכלי

ישיבה מס' 20 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום
האפוטרופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 20

תאריך: 13.6.18

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטיות – נציג הארגונים, נטלי מופסיק – לשכה משפטית, משרד הרווחה, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות – לשכה משפטית – מ. הרווחה (חברת וועדה), רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – משרד הרווחה (חברת וועדה), ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית – ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטיות (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאורה גור – מנהלת מערך הפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), בני זוסמן – נציג הגיל השלישי, ג'ינט שקד – מנהלת המחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות, טל נשרי – ממונה מטעם הלשכה המשפטית על חוק זכויות החולה – מ. הבריאות, איזר רבי – עו"ד ביחידת המידע ומיצוי זכויות של ארגון קשר, מיכל האס – מנהלת פיתוח והכשרה בארגון קשר, הדס ברוך – אחראית על מערך ההדרכה ביחידת הפיקוח על אפוטרופסים – האפ"כ, משרד המשפטים.

נושאים שעלו:

הישיבה המשיכה לעסוק במציאת הכלי המיטבי לאפוטרופסות מקצועית – כל מנגנון שהוצע, נבחן אל מול הקריטריונים אשר באמצעותם ניתן יהיה להתאים את הכלי הרלוונטי לאפוטרופסות מקצועית לאדם. כמו-כן, הישיבה עסקה במערך ההדרכה לאפוטרופסות וחלופות.

א. הכלי המיטבי לאפוטרופסות מקצועית:

הוחלט כי הקריטריונים לבחינת הכלי המיטבי יהיו:

1. **שירות איכותי** – יחס מטפלים למטופלים, תמהיל של אנשים.
2. אפקטיביות פיקוח – (במקרה זה עובדי מדינה יהיו יותר טובים – כי יש ניגודי עניינים כלכליים. מכרז – כשאת עושה מכרז וקובעת תקינה. לגוף נותן השירות יש פונקציה למטרת רווח.)
3. ניגודי עניינים (לגבי **ייזום הליכים משפטיים**) – (במקרה זה גוף מדינתי יהיה מנוטרל מניגודי העניינים).
4. **הפחתת ניגוד עניינים** (חשש ממעילה) – (המדינה ללא ספק תהיה חזקה. במכרז – צריך למצוא לזה פתרון).
5. **שיפור איכות חיים**, קידום זכויות
6. **הפחתת בירוקרטיה** – תהליכים פשוטים
7. **רציפות הקשר הטיפולי**

כמו כן, נציגת משרד הרווחה הציגה את הנתונים הבאים לגבי **תסקירים שנכתבו בשנת 2017:**

סה"כ נכתבו 9,186 תסקירי אפטרופסות.
891 – קטינים, 1153 – מש"ה, 918 – נפגעי נפש, 5147 – אזרחים ותיקים, 305 – אוטיזם, 772 – אחר (אוכלוסיית שיקום – נכים, פגועי ראש).
יש 1005 תסקירים בהמתנה שלגביהם עדיין אין פילוח.

ב. מערך ההדרכה לאפטרופסות וחלופות:

עו"ד הדס ברוך, האחראית על מערך ההדרכה באפ"כ, הציגה בפני הצוות את פעילות מערך ההדרכה באפ"כ. לאחר מכן, עו"ד יונית אפרתי הציגה את מערך ההדרכה לתומכי החלטות מתנדבים. לסיום, מיכל האס ועו"ד איאד רבי מארגון קשר הציגו את החוסרים במערך ההדרכה הקיים כיום וכיצד ניתן לשפרו.

◀ הצגת מערך ההדרכה ע"י עו"ד הדס ברוך:

1. מערך ההדרכה בנוי מרכזת הדרכה וסטודנטית (אשר לכל אחת מהן יש גם מטלות נוספות ביחידת הפיקוח).

2. הדרכות פרונטליות לאפטרופסים חדשים:

- בכל שנה מתמנים כ- 5,000 אפטרופסים חדשים.
- כ-30% מהמוזמנים מגיעים להדרכות הפרונטליות.
- כמות הדרכות **רצויה**: כ-60 הדרכות בשנה.
- כמות הדרכות **בפועל**: כ-10 הדרכות בשנה.
- **אתגרים משמעותיים:**

- העברת הדרכות ע"י מפקחים ועורכי דין או חברת הדרכה חיצונית?
- הדרכות בנושא מיצוי זכויות – מיעוט משרדי ממשלה העוסקים בנושא, ועדת חסויות
- הדרכות בשפות

3. הדרכות מקוונות:

כיום: הדרכה מקוונת לאפטרופסים חדשים.
הדרכה מקוונת בערבית (בפיתוח)

הרצוי:

1. עדכון הקיים
2. הדרכות מקוונות בנושאים נוספים (יפוי כוח מתמשך, קבלת החלטות נתמכת)
3. הדרכות בשפות שונות: רוסית, אמהרית, אנגלית

4. הדרכות לעמותות, ארגונים, משרדי ממשלה, הדרכות להורים לילדים עד גיל 18

כיום:

הדרכות למוקד המשרד לאזרחים ותיקים, מוקד טלפוני של משרד המשפטים, עמותות (דוגמת "מוזאיקה", מוקד טלפוני של אלו"ט).

כ-5 הדרכות בשנה להורים לילדים עד גיל 18.

בהמשך:

הדרכות יזומות לגופים נוספים ולהורים לילדים עם מוגבלות.

5. הדרכות לגורמים מקצועיים:

כיום:

התמקדות בהדרכות לעובדי רווחה – בי"ס לעבודה סוציאלית, עו"סים ברשויות מקומיות, עובדי משרד הקליטה.

בהמשך: הרחבת היקף ההדרכות הנ"ל, הדרכות לשופטים, רופאים, בנקים, משרדי ממשלה – בריאות, קליטה, ביטחון.

6. הדרכה לאפטרופסים מקצועיים ולתאגידים:

עד היום: 2 הדרכות

בהמשך: לפחות 2 הדרכות בשנה

7. מידע כתוב: חוברת, סל טיפול, דפי מידע:

כיום:

חוברת סל טיפול (באינטרנט) – עדכון

דפי מידע (כתיבת תכנים, הנגשה, פישוט לשוני)

בהמשך:

מידע כתוב בשפות שונות

8. הכשרות לעו"ד – יפוי כח מתמשך

נכון להיום: 11 הכשרות (פעם בחודש)

בהמשך: ביקוש להכשרות בתדירות גבוהה יותר, אפשרות - הכשרות "עדכון"

9. עניינים נוספים:

ארגון ימי עיון וכנסים.

מוקד טלפוני.

מפגשים והדרכות בנושא קבלת החלטות נתמכת.

הדרכות והכשרות פנימיות למפקחים (דוגמת פיתוח מתווה הכשרה).

אתגרים נוספים:

ממתינים להדרכות בעניינים אישיים (לאחר ההמלצות של הפילוט לעניינים אישיים).

◀ הצגת הקורס לתומכי החלטות מתנדבים (עו"ס יונית אפרתי):

- הקורס נערך מטעם נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות ומועבר על ידי ארגון קשר - הבית של המשפחות המיוחדות.
- המטרה של הקורס היא לתת את הכלים, להבין את התפקיד וליצור את ההפרדה (תמיכה נכונה, איך לא מערבים את העמדה האישית).
- מדובר על חמישה מפגשים של שלוש שעות כל מפגש, אחת לשבוע.
- הדגש – אנשים עם מוגבלות (לא כולל אנשים בזקנה – קורס אחר שמופעל ע"י עמותת מרוה). הקורס ניתן לתומכים ללא תשלום.

◀ הצגת הקורס לתומכי החלטות מתנדבים – שמופעל באמצעות ארגון קשר (מיכל האס ועו"ד איאד ראבי):

- ארגון קשר מעביר את הקורס לתומכי החלטות מתנדבים (תומך מתנדב – בן משפחה וקרוב שלא מקבלים תשלום).
- הקורס מלמד מיומנויות כגון: הפרדה בין אני כהורה ואני כתומך, להיות נקי ולא שיפוטי, לשים דגש על רצונו של האדם, לאפשר לטעות, שימוש במודל קבלת החלטות. הקורס מאפשר גם למידת עמיתים מונחית מתוך ניסיונם של המשתתפים.
- הארגון ארצי פועל גם בחברה הערבית – חיפה והצפון, ב"ש (אוכלוסיה בדואית) ירושלים (מזרח ומערב), ובאזור המרכז. קיים מרכז מידע ארצי גם בשפה הערבית ובנוסף ניתנות הכשרות בנושאים של מידע ומיצוי זכויות ונושאים הקשורים להורות המיוחדת.
- אתגרים: לכל אדם יש הרקע והתרבות שלו, האוכלוסיה הערבית בין היתר מחפשת מידע באינטרנט בעברית ובערבית באתר של ארגון קשר. אחד הקשיים הוא שהרבה מונחים מוכרים להם בעברית ולא בערבית. ישנו גם קושי להדריך את אנשי המקצוע הערבים בערבית – כי הם לומדים בעברית ולכן לא מכירים את המושגים בערבית. קושי נוסף הוא החשש להיחשף ולכן פעמים רבות אינם מודעים לזכויותיהם ולאפשרות למצות אותן.

ג. מסקנות הצוות:

1. יש לפרסם את ההדרכות המקוונות על מנת שהציבור ידע וישתמש בהן (לאחר שתהיה הדרכה בשפה הערבית).

2. חסרות הדרכות על זכויות של אדם תחת אפטרופסות.

3. הדרכה פרונטלית/מקוונת חובה לאפטרופסים (אולי באמצעות צו זמני שיינתן ע"י ביהמ"ש עד להשלמת ההדרכה ע"י האדם).

4. יש צורך בהדרכות בב"ס לחינוך מיוחד לחלופות לאפטרופסות.

5. יש צורך באדם עמו יוכלו התומכים להתייעץ.

6. צורך בהדרכות גם במתנסים, ולכל נותני השרות בקהילה.

7. אוכלוסיה ערבית – יש להדריך משפחות ואנשי מקצוע – מי שמדריך צריך שיהיה לו ידע ושפה – כדי להסביר את המונחים הנכונים לאנשים. הדרכות מקוונות – יכול לעבוד בחברה הערבית – בעיקר נכנסים מהטלפון הנייד.

8. ללמד את ההורים לגבי הגנות כלכליות, צוואות וירושות – מה קורה לאחר שהם לא יהיו עוד בחיים.

9. הדרכות ברשויות המקומיות של החברה הערבית – ארגון אינג'ז – יכולים לשתף איתו פעולה.

10. יש לקיים הכשרה למתנדבים במרכז המידע ומיצוי זכויות בארגון קשר בנושא של קבלת החלטות נתמכת.

11. הדרכות מקוונות בנושאים נוספים (יפוי כוח מתמשך, קבלת החלטות נתמכת)

12. הדרכות בשפות שונות: רוסית, אמהרית, אנגלית

13. הרחבת היקף ההדרכות הקיים, הדרכות לשופטים, רופאים, בנקים, משרדי ממשלה – בריאות, קליטה, ביטחון.

14. אפטרופסים מקצועיים ותאגידים - לפחות 2 הדרכות בשנה

15. מידע כתוב בשפות שונות

16. ארגון ימי עיון וכנסים.

17. הקמת מוקד טלפוני לאפטרופסות וחלופות.

18. מפגשים והדרכות בנושא קבלת החלטות נתמכת.

19. הדרכות והכשרות פנימיות למפקחים (דוגמת פיתוח מתווה הכשרה).

ישיבה מס' 21 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטורופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 21

תאריך: 2.7.18

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטורופסות – לשכה משפטית – מ. הרווחה (חברת וועדה), ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית – ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאורה גור – מנהלת מערך הפיקוח על אפוטורופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), בני זוסמן – נציג הגיל השלישי, ג'נט שקד – מנהלת המחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה במחלקת ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), הלן קדוש – עו"ס לסדרי דין במחלקה לשירותים חברתיים אשדוד – נציגת הרשויות המקומיות, רחל אוחנה – ממונה ארצית על עניינים אישיים באפוטורופס הכללי, ליאת יעקובוביץ' – ייעוץ וחקיקה, עדינה אנגלרד – השירות הסוציאלי – משרד הבריאות, אוהד כהן – עמותת לשמ"ה – נציג מתמודדי הנפש.

נושאים שעלו:

בחלקה הראשון, הישיבה עסקה בזיקוק ההמלצות הסופיות של צוות המשנה הנוגע להטמעת תיקון 18. בחלקה השני, הוצגו בפני חברי וחברות הצוות המלצות הפיילוט של פיקוח על עניינים אישיים.

א. זיקוק ההמלצות הסופיות – צוות המשנה הטמעה, הכשרה והנגשה (גם על יישום למעשה במערכות השונות בתחום – מול בנקים בין היתר) של תיקון 18 והשירותים לפיו – הגברת מודעות לחלופות, הנגשת שירותים ממשלתיים ומיפוי הצמתים לכניסה לאפוטורופסות – בראשותה של עו"ס יונית אפרתי:

1. ניתוח הסיבות למיניו אפוטורופסות "שלא לצורך" והצעות לפיתוח חלופות:

הסיבות למיניו אפוטור "שלא לצורך"	כיוונים וחלופות אפשריות
אפוטורופס לצורך טיפול רפואי קונקרטי (3000 הליכי מינוי חדשים בשנה)	- מצב בו "האדם כשיר לתת הסכמה מדעת" אך הצוות אינו מקבל זאת: יש צורך בשינוי תפיסות צוות רפואי לזכויות האדם לקבלת החלטה עצמאית במקרים של חשש אם האדם כשיר : - יש צורך לבחון דרך שתאפשר לצוות הרפואי להבין האם האדם מסוגל לתת הסכמה מדעת ולבירור רצונו. אולי הקמת ועדה שתיפגש עם האדם (עם ההנגשות המתאימות) (דומה לסיטואציה של אחריות צד ג) - במקרים שיש צורך בטיפול דחוף והאדם אינו יכול להביע עמדה: עיון בחקיקה של "מקבל החלטות חלופי אוטומטי" (ליצור מדרג לדוג' בן זוג, הורה) במקום מינוי אפוט' (מתאים למקרים של חוסר הכרה וכדו') <u>דילמות:</u> איך יודעים שהנקבעים במדרג האוטומטי אכן "מקובלים עליו"/ העידר ניגוד אינטרסים. יש צורך להמשיך העמקת הלמידה בנושא ** ועדת אתיקה- סמכותה לאשר כפיית טיפול כאשר האדם מתנגד. (בפועל כמעט ואין החלטות על כפיית טיפול) (זו ועדה שפועלת היום - אפשר לחשוב על ועדה דומה לענין כשירות)
כלכלי- חשש "מבזבז" חשש "מניצול"	- עיון בחוק של הגנות כלכליות (ואיחוד המושגים) - פיתוח "נאמנות" מותאמת לבני משפחה (פרוטקטור) (דורש המשך למידה - אפשר ללמוד עם חגית גור-זיו ועם יעל וקסמן)

הסיבות למינוי אפוטר' "שלא לצורך"	כיוונים וחלופות אפשריות
הסביבה לא יודעת לזהות/ לברר האם האדם כשיר לקבל החלטה רפואית / כלכלית / קנית נכס/ עסקאות	פיתוח אמצעי המאפשר לצד ג' לאשר כי האדם כשיר לקבל החלטותיו. יחד עם העברת חובת ההוכחה על צד ג' ולא על האדם עצמו. אפשרויות שהוצעו: 1. קביעה כי החלטת השופט למינוי תומך משמעה הכרה ב"כשירותו של האדם" 2. מלווה/ תומך "המאשר כשירות" במפגש הראשון מול צד ג' בכל סיטואציה - חתימה מלווה "המאשר כשירות" דורש המשך העמקה ולמידה גם מהנעשה בעולם (חשוב לעשות הפרדה בין הנגשה לבין הכשירות לקבלת החלטה)
מיצוי זכויות – אנשים שלא מצליחים להתמודד מול המערכות	
תהליכים של הכנסה למוסד (בתי אבות)	1. הטמעת שינוי נהלי הדרישה במסגרות הרווחה 2. הנחיה שעדין קיימת במסגרות ל"תשושי נפש" 3. הונחו נהלים בנושא זה אצל מנכל הבריאות, יש צורך לשנותם בהתאם לתפיסות העדכניות, ולהביא לחתימה והטמעה.

2. המלצות צוות המשנה:

הבעיות:	מענים כלליים	מענים ספציפיים לפי אוכלוסיות/גופים
מודעות: 1. הציבור, ציבור הלקוחות המיועד ונותני השירותים (בנקים, רפואי...) אינו מכיר את החלופות. 2. התפיסה הרווחת היא תפיסת ההגנה, ישנו צורך במעבר מתפיסת הגנה לתפיסת מתן כלים לעצמאות ומימוש אוטונומיה. 3. אי הכרה בזכויות האדם תחת אפוטרופסות (המגבלות החלות על האפוטרופוס לדוג' בכל הנ"ל חייב אישור האדם או אישור בית המשפט: טיפולים רפואיים משמעותיים, אשפוז כפוי, נזעי חשמל	1. הגברת מודעות: הדרכות, פרסום, הרצאות, קמפיינים. 2. הפקת "זכותון"- עלון מידע 3. מוקד מידע טלפוני 4. שינוי והטמעת נהלי עבודה בכל משרד/ שירות מול "תומכים" / אפוטרופסים/ מיפיי כח/ אנשים ללא אפוטרופוס/ נותני שירות רפואי/ טיפולי 5. שינוי תפיסות וערכים לתפיסת מתן כלים לעצמאות ולמימוש העצמי ומימוש האוטונומיה.	1. <u>הדרכות לאוכלוסיות השונות</u> – משפחות, זקנים, אנשים עם מוגבלות, בני משפחה, הציבור הרחב. כולל לנושא מיצוי זכויות וזכויות נגישות השירות אמצעים: פרסום – ברדיו, בטלוויזיה, הרצאות – המותאמות לכל אוכלוסיה בנפרד. 2. <u>הכשרות ללימוד התפקיד ובמהלך התפקיד (כפוף לתקציב):</u> מערכות חינוך, עו"ס, בריאות נפש קהילתית, מערכת הבריאות - רופאים (משפחה, גריאטרים, פסיכיאטרים), אחיות ועוד. 1. מרכזי הערכה וועדות אבחון (אנשים עם מוגבלות), מערכי דיור, מרכזי יום, בתי אבות, בתי חולים, מערכת המשפט, ביטוח לאומי, בנקים. 3. <u>קביעת צמתים מרכזיים לחשיפת הציבור לחלופות:</u> א. הצבת מידע כתוב בקופות החולים וקישור לאתר האפו"כ מאתרי האינטרנט של קופות החולים ושל משרד הבריאות

הבעיות:	מענים כלליים	מענים ספציפיים לפי אוכלוסיות/גופים
		ב. בקבלה לבית אבות או במפגש טיפולי של מטופל מעל גיל 50 עם עו"ס, גריאטר, פסיכיאטר או נירולוג, בין רשימת השאלות יישאל האדם האם חתם על יפוי כוח מתמשך וייתן לו "זכותון" שמסביר ומפנה לגורמים הרלוונטיים בעניין זה. ג. "חינוך" בבתי הספר לבחירה ולקבלת החלטות עצמאיות כבר מגיל צעיר – לילדי החינוך המיוחד והשילוב. ד. כאשר מסבירים בביה"ס לחינוך מיוחד על זכויות אנשים עם מוגבלות, יוסברו גם החלופות. ה. כל הצמתים של יציאה מעבודה בקורסי פרישה. ו. שליחת מידע ע"י הבט"ל למקבלי קצבאות (נכות, זקנה) ז. שירות לאומי ושירות צבאי. ח. מרכזי מיצוי זכויות בבתי חולים, בעמותות יעודיות (אנוש...), שי"ל 4. מוקד מידע טלפוני "כשרות משפטית" – מידע ולא ייעוץ: א. כתובת לאנשים עם מוגבלות להבנת החלופות ב. כתובת לאנשי המקצוע ג. ניתוב פניות ציבור של נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות למוקד "כשרות משפטית". ד. ניתוב מהמוקד לאזרחים ותיקים למוקד "כשרות משפטית". מוקד המידע יפנה את איש המקצוע למשרד הרלוונטי במידה והשאלה היא בנושא ייעוץ ולא מידע. האחריות של המוקד: 1. מתן מידע בסיסי על חלופות אפשריות. 2. גורמים רלוונטיים שאליהם אפשר לפנות בהתאם לבקשה של האדם. 5. הכשרה במשרדי הממשלה השונים, במערכות הבריאות ובגופים הציבוריים (כגון בנקים, חברות ביטוח). ללכת לכל אחד מהמשרדים שאינם הייעודיים (למשל תחבורה) – להוציא ספר אוריינטציה והסבר מהי הגישה החדשה.
יפוי כח מתמשך- מודל חדש מורכבות יפוי הכח המתמשך (תהליך מורכב, מצב רגשי מורכב לתכנון עתידי) סוגיות להמשך בחינה בעוד שנתיים : עלות גבוהה למימוש יפוי כח מתמשך (שכ"ט גבוה ע"י עו"ד).	1. יצירת "בנק דוגמאות" להסכמים/מינוי, קביעת תקרת שכ"ט 2. עריכת יפויי כח ע"י עו"ד מטעם הסיוע המשפטי (הרחבת זכויות) 3. עריכת יפויי כח ע"י עו"ד מטעם עמותות ייעודיות 4. הכשרת עו"ד נוספים	

הבעיות:	מענים כלליים	מענים ספציפיים לפי אוכלוסיות/גופים
תמיכה בקבלת החלטות – מודל חדש: תהליך למינוי תומך הוא ארוך ואינו נגיש בהכרח חוסר במודל שירותי ובתומכי החלטה מקצועיים	1. טופס מינוי מוגש לאוכלוסיה של אנשים עם מוגבלות וזקנים. 2. הכשרת תומכי החלטה מקצועיים 3. מימון שירות התמיכה ע"י המדינה (הגדרת הזכאים) 4. שירות ע"י מתנדבים (פיתוח עמותות)- השתתפות המדינה בהכשרת המתנדבים 4. פיתוח מודל הסכמי	פישוט לשוני של הטופס לאנשים עם מוגבלויות שונות.
בקיאות מקצועית: חוסר התנסות ומענה על דילמות מקצועיות בתחומי החלופות, (למפנים למסלולי המינוי, לאנשי מקצוע טיפולים, לנותני שירות, לצד ג')	1. תמיכה מקצועית לאנשי מקצוע 2. ייעוץ מקצועי בכל משרד רלוונטי לאנשי המקצוע 3. קבוצות מיקוד לאנשי המקצוע (להצפת השאלות), עו"ד, עו"ס, רופאים. להמשך בניית שירות נכון והתאמה לשטח. 4. השתלמויות המשך – לעו"ד, עו"ס, רופאים. 5. גורם מרכז מקצועי מנחה, מתן כלים לעוד/ לעו"ס	כתובת בכל משרד רלוונטי – לשאלות של אנשי מקצוע בתחומי המקצועי של כל משרד.
היעדר פיקוח והגנה	1. הקמת גוף קבלת תלונות לכל תחום כשרות משפטית 2. פיתוח כלים ופיקוח דיפרנציאלי בהתאם למערכות תמיכה, סביבה ורמת חשיפה לניצול	
"תפירת חליפה אישית": מחסור בכלים למצבים שהחלופות הקיימות לא מתאימות (מצבי ביניים), מחסור בנהלים אחידים בבנקים	1. פיתוח כלים לאמצעים כלכליים מגבילים 2. ידוע הציבור על הכלים הקיימים 3. ידוע אנשים על אופן המימוש 4. איחוד נהלים (בין הבנקים השונים) 5. יידוע אנשי מקצוע (משפטים, בנקאים, עו"ס, רופאים)	לצורך כך: הכשרה של כלל הגורמים המקצועיים (שפורטו לעיל) לכלים הנוספים שפותחו.
צד ג': יצירת הגבלה מחמירה על האדם והתניות לקבלת השירות (במינוי אפטרופוס או בדרישת מסמכים רפואיים) ע"י גופים שלישיים (בנקים וכו') לצורך חישוק והגנה על עצמם	1. מודעות, שינוי תפיסה, הכשרות... 2. נותן השירות יכבד את העובדה שלאדם אין אפטרופוס. 3. פורום של יועצים מקצועיים של גורמים רלוונטיים – יועמ"ש איגוד הבנקים, יועמ"ש משרד הבריאות, פורום שהוא מתכלל ומקיים חשיבה אחת לרבעון.	הכשרת חובה למערכת הבנקאית, חברות ביטוח, בנוגע לזכויות אנשים עם מוגבלות, אנשים שמונה להם אפטרופוס והעיון לכך בחוק. מחויבות לנהלים אחידים בין הבנקים.
אי הכרה בזכות האדם ללא אפטרופוסות לקבלת שירות מוגש	1. הטמעת הנגישות במשרדי הממשלה השונים 2. הטמעת הנגישות בגופים כגון בנקים, חברות ביטוח ועוד.	העברת הרצאות הנוגעות לנגישות ולאנשים עם מוגבלות וזקנים במשרדי הממשלה השונים - מערכת הבריאות, מערכות המשפט, מערכת בנקאית, משרדי ממשלה: ביטוח לאומי, משרד פנים, טאבו, רווחה

**ב. מסקנות פיילוט פיקוח על עניינים אישיים – עו"ד ועו"ס רחל אוחנה –
אחראית האפ"כ על פיקוח על עניינים אישיים:**

הפיילוט נערך בשיתוף מכון ברוקדייל, משרד הרווחה ומשרד המשפטים.

המצב לפני הפיילוט -

- ◀ היה פיקוח רק על אפטרופוסים לענייני רכוש
- ◀ לא היה כלל פיקוח על אפטרופוסים לגוף (כך הם נקראו בלשון החוק)
- ◀ תלונות בעניינים אישיים הועברו לרווחה – ללא בדיקה וללא מעקב

פיילוט בגירים/פיילוט קטינים

- ◀ החלטת ועדת ההיגוי להפריד בין הפיילוט לפיקוח על אפטרופוסים לעניינים אישיים לבגירים
- ◀ לבין הפיילוט לפיקוח על אפטרופוסים לעניינים אישיים לקטינים

מטרת הפיילוט לפיקוח על אפטרופוסים לעניינים אישיים

- ◀ לבנות שיטת פיקוח על עניינים אישיים, אשר תאתר מצבים בהם קיים חשש לתפקוד לא תקין

מטרות משנה

- ◀ ללמוד על אוכלוסיית האנשים שיש להם אפטרופוס, כולל נקודת המבט שלהם בנוגע לסוגיה
- ◀ ללמוד על אוכלוסיית האפטרופוסים ולקבל מידע על האופן שבו הם ממלאים את תפקידם, קשיים במילוי התפקיד והסיוע הנדרש להם כבסיס לפיתוח מענים
- ◀ לסייע בעיצוב דרכי התערבות במקרים בהם טיפול האפטרופוס אינו תקין, בעיצוב קשרי הגומלין בין הרשויות בטיפול במקרים אלו, ובמעקב לאחר ביצוע תכנית הטיפול. כמו כן לסייע בעיצוב הממשקים בין הפיקוח על הרכוש לפיקוח על הגוף.
- ◀ לסייע ביצירת מערכת לתעדוף הפיקוח, זאת אומרת יצירת סדרי עדיפויות מבחינת האוכלוסיות (על מי עדיף לפקח קודם). וכן להמליץ על היקף הפיקוח בכל אוכלוסייה.
- ◀ לפתח כלי פיקוח והצעה לתהליך הפיקוח ולבחון את ישימותם ויעילותם.

עקרונות בביצוע הפיילוט

- ◀ הפיילוט לוהו בוועדת היגוי אשר כללה נציגים של האפטרופוס הכללי, משרד הרווחה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות, עמותות סנגור ואקדמיה.

ועדת ההיגוי סייעה למשל בגיבוש הסטנדרטים לפיקוח (לאלו תחומים יש להתייחס, מהו מצב בלתי תקין) ומתן משוב לכלי הפיקוח שפותחו.

- ◀ קיום התייעצות ועבודה צמודה עם היחידה לפיקוח על עניינים אישיים באפטרופוס הכללי. ההתייעצות כללה שאלות הנוגעות לפיתוח הכלים והעבודה השוטפת וכן דיווח שוטף על מקרים בהם התעורר חשש כלשהו בנוגע לאדם עצמו ו/או לתפקוד האפטרופוס.
- ◀ תהליך הפיקוח והכלים הותאמו הן לאפטרופוסים בני משפחה והן אפטרופוסים מקצועיים, והן לאנשים השוהים במסגרות מגורים ולאנשים שחיים בקהילה.

מרכיבי/שלבי הפיילוט

1. פיתוח כלים לבחינת תפקוד האפטרופוס.

- ◀ חקר מקרים לעומק
- ◀ ראיון אנשי מקצוע,
- ◀ בחינת חוקים ונהלים מישראל, ו
- ◀ בחינת דוגמאות לכלי פיקוח מהעולם.
- ◀ **הכלים שפותחו כללו:** שאלון למילוי עצמי לאפטרופוס, ביקור בית במקום מגורים האדם שכלל ראיון עם האפטרופוס, ראיון עם האדם (במידת האפשר) ותצפית. במידה והאדם התגורר במסגרת מגורים, נכלל גם שאלון למילוי עצמי על ידי עובדת סוציאלית במסגרת.

2. ביצוע הפיילוט

על מנת לבחון את ישימותם ויעילותם של כלי הפיקוח שפותחו, הפיילוט דימה פיקוח:

במסגרת זו נשלחו שאלונים למילוי עצמי לאפטרופוסים, נערכו ביקורי בית במקום מגורי האדם, ונשלחו שאלונים למילוי עצמי לעובדות סוציאליות במסגרות מגורים. על סמך המידע שנאסף בביקורים, עו"ס הפיילוט קבעה האם התפקוד של האפטרופוס תקין או שיש חשש לתפקוד לא תקין.

3. תוקף ומהימנות הכלים.

על מנת לתקף את הכלים ולבחון האם באמצעות כלי הפיקוח שפותחו ניתן לאתר מקרים בהם תפקוד האפטרופוס אינו תקין, נערכו ביקורים חוזרים במקום מגורי האדם על ידי עובדים סוציאליים בעלי ניסיון. בנוסף לכך נערכה בדיקה של מהימנות בין שופטים, כאשר שתי עובדות סוציאליות (עו"ס הפיילוט והעו"ס שריכזה את ביקורי התיקוף) קראו את המידע שנאסף בביקורים, ונתנו שיפוט כל אחת בנפרד. לאחר מכן, נערכה השוואה בין שני השיפוט.

מגבלות הפיילוט:

- אפוטרופוסים אשר לא אותרו או שסירבו לשתף פעולה
- התאמות שבוצעו במדגם האפוטרופוסים המקצועיים
- נוכחות האפוטרופוס בראיון עם האדם
- תוקף הפיקוח אצל האפוטרופוסים המקצועיים

תובנות מסכמות מהפיילוט והמלצות לעתיד

1. מאגרי הנתונים –

יש צורך חיוני בטיוב הנתונים של מערכת המידע של האפוטרופוס הכללי וכן בהעמקה של שימושי המחשוב בעבודת הפיקוח. מאגרי הנתונים הקיימים היום באפוטרופוס הכללי אינם מעודכנים. בפועל, נתונים רבים לגבי המינוי ופרטי ההתקשרות היו חסרים והושקעו מאמצים ומשאבים רבים בטיוב נתונים שיאפשרו יצירת קשר עם האפוטרופוס לצרכי פיקוח.

2. שיטת הפיקוח –

- נראה כי מודל המבוסס על ביקור מראיינים אשר עברו הכשרה במקום המגורים של האדם, ומתן חוות דעת על ידי עו"ס על פי המידע שמוסר המראיין, מספקת מידע רלוונטי שמאפשרת את קביעת תפקוד האפוטרופוס. מודל זה של הפיקוח על אפוטרופוסים בני משפחה נמצאה כתקפה ומהימנה. מודל נוסף לפיקוח אשר נבחן למעשה בפיילוט הינו מודל של ביקור של עובד סוציאלי, אשר אוסף את המידע, מבצע הערכה, ומתן חוות דעת בעצמו בסוף הביקור. מובן שלכל מודל יש יתרונות וחסרונות.

- **לגבי אפוטרופוסים בני משפחה** - ניתן להשתמש במודל של ביקור של מראיין, בדומה לזה שנבדק בפיילוט. בנוסף, נראה שניתן במקרים שמסתמנים כ"בעייתיים" או מורכבים יותר, ניתן להפנות עובדים סוציאליים לביקור, כפי שנעשה במספר מקרים בפיילוט.

- ניתן לבחון בעתיד שינוי במודל, בו המראיינים אשר עברו הכשרה, נותנים בעצמם חוות דעת בסוף הביקור ובכך לקצר את תהליך הפיקוח. במקרים בהם יש למראיין ספק בנוגע לתפקוד האפוטרופוס, עובדת סוציאלית תבחן מחדש את ממצאי הביקור או תערוך ביקור נוסף. נוכחנו בפיילוט כי מראיינים שעברו הכשרה ואשר צברו ניסיון יכולים להצביע על חשד לתפקוד לא תקין על סמך המידע שהם אוספים. בפועל, כשהתגלו בביקור בעיות שמצריכות התערבות המראיינים התריעו על כך באופן מיידי.

- **לגבי אפוטרופוסים מקצועיים** - חוסר התואמות בבדיקת התוקף שנעשתה עשויה להצביע על פער בין הציפיות והדרישות של האפוטרופוס הכללי לבין תפיסת התפקיד על ידי האפוטרופוסים המקצועיים בפועל.

- דרושה התערבות מערכתית ביחס להגדרת תפקיד האפוטרופוס על ידי האפוטרופוסים המקצועיים, עמידה בקריטריונים ופיקוח.
- לעבודה ישירה מול הרכזים אשר תכלול מרכיב של הדרכה אישית
- יתכן שלגבי האפוטרופוסים המקצועיים, הפיקוח צריך להעשות על ידי אנשי מקצוע מיומנים ולא על ידי מראיינים.

• סדרי עדיפויות לביקורי פיקוח –

- לאור ההבנה כי משאבי הפיקוח מוגבלים, חשוב ליצור סדרי עדיפויות בביצוע הפיקוח אשר יבטיחו מחד שיבוצע פיקוח על כלל האפוטרופוסים בתדירות כזו או אחרת ומאידך יפנו תשומת לב מיוחדת לקבוצות סיכון, בהן סיכון גדול יותר לתפקוד לא תקין.

– המלצות לקביעת סדרי עדיפות:

- (1) פיקוח בעיקר על אפוטרופוסים מקצועיים.
- (2) קידום שיתופי פעולה עם מערכות המשפט והרווחה.
- (3) "הזמנת" פניות מאנשי מקצוע
- (4) יש להגביר את שיתוף פעולה עם מנגנוני פיקוח הקיימים כבר של משרד הבריאות והרווחה על מסגרות מגורים.
- (5) התאמה טכנולוגית לפיקוח יעיל יותר ומקצועי
- (6) יש להמשיך את הדיון והלמידה בקביעת סדרי העדיפות באופן מתמשך לאור תוצאות הפיקוח העתידי. כך למשל ניתן גם להוריד בסדר עדיפות לפיקוח מקרים בהם נמצא בביקור שתפקוד האפוטרופוס תקין.
- (7) לצד התייחסות לגורמי סיכון וקביעת סדרי עדיפויות, יש לשמור עדיין על מרכיב של 'דגימה מקרית' בפיקוח גם במקרים עם עדיפות נמוכה, ובעיקר לוודא שאין מקרים שאינם מפקחים כלל.

3. **תיאום הדוק ושיתוף פעולה** בין יחידת הפיקוח על הרכוש לפיקוח על עניינים אישיים.

4. **כלי הפיקוח –**

- כלי הפיקוח סיפקו מידע כוללני על תחומי החיים שונים של האדם ותפקוד האפוטרופוס לפי האינדיקטורים שתוארו. זאת מפרספקטיבות שונות של האדם, האפוטרופוס, המראיין ואיש המקצוע.
- ראיון עם האדם
- שאלון למילוי עצמי
- שאלון הביקור והתצפית
- שאלון למילוי עצמי לעו"ס במסגרת מגורים

5. **תפקוד אפוטרופוסים בני משפחה –**
- כמעט כולם מתפקדים בצורה תקינה. יש לעודד איתור מקרים בהם יש חשש לתיפקוד לא תקין דרך פניות ציבור ופניות של אנשי מקצוע. לדבר על הדרכה, דגימה מקרית, אוכלוסיות בסיכון, שימוש באנשי מקצוע כבר במעמד המינוי וכד'
6. **תפקוד אפוטרופוסים מקצועיים –** במחצית מהמקרים בפילוט נמצא חשש לתיפקוד לא תקין. נראה שיש למקד את מאמצי הפיקוח בתאגידים.
7. **הדרכה לאפוטרופוסים-**
- הן אפוטרופוסים בני משפחה והן אפוטרופוסים מקצועיים ביקשו הדרכה וייעוץ במגוון נושאים. הדבר תואם את תפיסת יחידת הפיקוח כי הדרכה היא חלק מתפקיד היחידה במקביל לביצוע הפיקוח.
- כיוונים לפיתוח עיתידי בפרקטיקה ובמחקר
- כפי שנאמר, פילוט זה הינו הפעם הראשונה שמתבצע פיקוח על אפוטרופוסים לעניינים אישיים באופן שיטתי. כפי צוין, יש לתת דגש מיוחד על הפיקוח על האפוטרופוסים המקצועיים, יחד עם זאת יש להמשיך ולבחון את שיטת הפיקוח עליהם באופן שיטתי ולבחון האם הצעדים המוצעים בדוח זה אכן ישפרו את שיעורי המקרים בהם נמצא חשש לתפקוד לא תקין. בהמשך לכך, ראוי לבחון בעתיד את ההשלכות של פיקוח על אפוטרופוסות לעניינים אישיים על חייהם של אנשים עם אפוטרופוסות.
 - לצד התמורות בתחום האפוטרופוסות, בשנתיים האחרונות הוצגו חלופות נוספות לאפוטרופוסות שעוגנו בחקיקה בתיקון 18 לחוק הכשרות והאפוטרופוסות. מחקר עיתידי עשוי לבחון שילוב כלים אלה ביחס לאפוטרופוסות.
- הקמת מערך פיקוח על אפוטרופוסים לעניינים אישיים – חזון
- **מודל הפיקוח המוצע**
 - **שאלונים:** משלוח שאלונים למילוי עצמי לכל האפוטרופוסים בארץ (בשנה הראשונה למינוי שאלון מקיף יותר ובהמשך שאלונים מקוצרים לצורך עדכון ומעקב)
 - תזכורות במכתב/בטלפון לאחר חודש ונקיטת צעדים משפטיים בהתאם לנסיבות הענין (בדומה למנגנוני הפיקוח על הרכוש)
 - קבלת השאלונים (הערכה: 50% מהשאלונים שנשלחו)
 - **ביצוע ביקורים** ע"י סוקרים שהם סטודנטים למקצועות טיפול
 - **עיבוד המידע** העולה מהשאלונים ומהביקורים ע"י עו"ס לגבי תפקוד האפוטרופוס

- **ביצוע ביקורים נוספים** של עו"ס – הן באופן אקראי לשם בקרה והן במקרים נדרשים העולים מן המידע שנאסף
 - **התערבות** במקרים שיש בכך צורך – לרבות פעולות איתור והפניה לגורמי רוחה / בריאות / סיוע משפטי וכיו"ב
 - **מעורבות בהליכים משפטיים** הנוגעים לתפקוד האפוטרופוס בעניינים האישיים
 - **שירותי מידע לציבור ומענה לפניות ציבור**
- תגובות חברי וחברות הצוות על מסקנות הפילוט:**
- **מה המקום של האפ"כ להחליף את שק"ד של האפוטרופוס?**
נציג הארגונים סבור כי תפקיד הפיקוח צריך להיות רחב יותר ממה שמסורטט במסקנות הפילוט, אלא האם האפוטרופוס עומד בחובותיו לעניינים אישיים.
נציגת האפ"כ השיבה כי הבסיס הוא שבעניינים רכושיים האפ"כ לא מחליפים את שק"ד של האפוטרופוס. אם אומרים שהתפקיד של הפיקוח צריך להיות הרבה יותר יזום – אנחנו יוצאים מנקודת הנחה שאנחנו לא מחליפים את שק"ד אלא במקרים חריגים.
נציג הארגונים השיב כי אדם צריך לדעת כשממנים לו אפוטרופוס, שהפיקוח יהיה חזק - כמו שהוא יודע לא לאשר הוצאה כספית הוא צריך לא לאשר פעולה שלא עומדת בהוראות החוק וברצונו של האדם.
נציגת הסיוע המשפטי הוסיפה כי פיקוח לעולם לא יהיה הרמתי. פיקוח אפקטיבי יצליח רק בשת"פ של הרבה גורמים. חייבים לייצר מערך פיקוח שאדם שנמצא בצומת שצריך לקבל החלטה צריך מישהו שרואה אותו אחת לתקופה. צריך מעגל של פיקוח ורישות של מגוון של גורמים.
 - נציג הארגונים העיר כי מלבד הפיקוח היזום, ישנו **מוקד תלונות יזום** - כלומר חלק מכלי הפיקוח הוא טיפול בפניה שמגיעה.
 - עוד העיר, כי כמו שעשה האפ"כ מיקוד של יחסים שמעלים סימן שאלה לגבי אפוטרופוס (ואז יש לפנות לביהמ"ש) – **יש לעשות מיקוד של סוגי החלטות רגישות שסביבן מתקבלת החלטה**. למשל – הוצאה של אדם מביתו. כך, כשיש סוגיות רגישות, הן צריכות לבוא לפתחו של ביהמ"ש, כשיש מחלוקת עקרונית.
רשימה של מקרים שמגיעים אינהרנטית לביהמ"ש. נציגת הסיוע המשפטי הוסיפה כי הגורם שמדווח לאפ"כ צריך להיות האדם עצמו. האדם מוסר פיקוח על האפוטרופוס שלו – ואם הוא לא מוסר בא האפוטרופוס ומסביר למה האדם לא יכול לתת דיווח. שכל אדם יגיש דיווח אחת לשנה על האפוטרופוס.

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטורופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 22

תאריך: 17.7.18

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטורופסות – לשכה משפטית – מ. הרווחה (חברת וועדה), ד"ר מיטל סגל-רייך – ממונה ארצית – ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאורה גור – מנהלת מערך הפיקוח על אפוטורופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), בני זוסמן – נציג הגיל השלישי, ג'נט שקד – מנהלת המחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה במחלקת ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאת יעקובוביץ' – ייעוץ וחקיקה, שרונה מזרחי – עו"ד בלשכה המשפטית של אק"ם – נציגת הארגונים, רונן נסים – מחלקה משפטית בנק ישראל, אופירה וייס – הפיקוח על הבנקים בנק ישראל, ליאת הולנדר – מפקחת נגישות, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, דודו חפצדי – נציג קבוצת המנהיגות העצמית של אלווין ובית איזי שפירא – נציג האנשים עם מוגבלות שכלית, גלי שוורץ – מאפשרת של דודו, רונית אביר – האפוטורופס הכללי, יעל פולק גליק – אגף תכנון מדיניות ואסטרטגיה – משרד המשפטים, גילי ברטורא – המחליפה של יעל פולק-גליק, רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – משרד הרווחה (חברת וועדה), אסתי אשל – מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים באור יהודה – נציגת הרשויות המקומיות, גלי גרוס – המשנה לאפ"כ, טל נשרי – ממונה על חוק זכויות החולה, הלשכה המשפטית – משרד הבריאות, ורד שחם – מפקחת ארצית (השירות לאזרחים ותיקים – מרכזי יום) – מ. הרווחה (חברת וועדה), שרית לוי – מנהלת שירות הכרה והערכה – מ. הרווחה (חברת וועדה), טל פוקס – האפוטורופס הכללי.

נושאים שעלו:

הישיבה עסקה בנושא התנהלות הבנקים אל מול אנשים שמונה להם אפוטורופס, תומך בקבלת החלטות וכן אל מול אפוטורופסים ותומכים בקבלת החלטות.

1. הפניות שהתקבלו בנוגע לקשיים שחווים אנשים שמונה להם אפוטורופס

כפי שמפורט במסמך של הקואליציה לקידום כשרות משפטית, הועלו טענות בנוגע למפגש בין אנשים עם מוגבלות ואנשים זקנים ובנקים, לפיהן מדובר בפעמים רבות מפגש מורכב הכולל לשיטת הקואליציה לא מעט הנחות בדבר היעדר כשירות לבצע פעולות, פרשנות צרה של הבנקים בדבר חובת הזהירות שלהם שאינה כוללת את חובת הזהירות שלהם שלא להפלות על רקע מוגבלות וגילנות, היעדר התאמות והנגשות ושלילת הזכות לשירותים בנקאיים מאנשים רבים.

הבעיות המרכזיות לטענת הקואליציה הינן:

- א. **הפליה** – הנחת חוסר כשירות בנוגע לאנשים עם מוגבלות תוך הפנייה למיניו אפוטורופס. נאמר לנו לא פעם על ידי נציגי בנקים שמהרגע שהם יודעים שיש לאדם מוגבלות נפשית ההנחייה היא שלא לאפשר לאדם לבצע פעולה בחשבון. בפועל הפרקטיקה היא הרבה יותר מגוונת אולם היא מביאה בהכרח להסתרת המוגבלות על ידי האדם.
- ב. **נגישות והתאמות** – על אף החובה בחוק להנגיש את השירות הבנקאי, ההנגשה היחידה הניתנת כיום היא הנגשה פיזית וחושית. אין התאמות עבור אנשים עם מוגבלות שכלית, נפשית ואוטיזם ואנשים עם אלצהיימר כגון מידע בשפה פשוטה. את, לרבות הנגשת טפסים.
- ג. **הכרה בחלופות לאפוטורופסות** – את החלופות שפותחו בפסיקה לאורך השנים כגון הגבלת חשבון בנק, דרישת חתימה נוספת. בנוסף הבנקים לא ערוכים להטמעת הכלי של תמיכה בקבלת החלטות וכן יפוי כח מתמשך (באופן כללי המערכות לא מותאמות – מסמך שהוא יותר יצירתי והבנק לא מותאם ומתקשה לקבלו ולהבין).
- ד. **מעמד אנשים שמונה להם אפוטורופס** – סירוב לתת מידע לאדם על הנעשה בחשבון, סירוב לאפשר לאדם, באישור האפוטורופס, לבצע פעולות באופן עצמאי בחשבון. ראינו בעבר נהלים פנימיים שמתייחסים לאדם שמונה לו אפוטורופס כאל פסול דין ללא כל הבחנה בין השניים.
- ה. **מערכות המחשוב של הבנקים** – לא פעם נשללות זכויות מאנשים בשל מגבלות מערכות המחשוב של הבנקים (כך למשל מערכת המחשוב לא מכירה בסטטוס של חתימה מאשרת עבור חשבון אדם פרטי). לא ייתכן כי זכויותיהם של אנשים יוכפפו למגבלות הטכנולוגיות של המחשבים של הבנקים.
- ו. **פיתוח 'מוצרים' מותאמים לצרכים של אנשים עם מוגבלות ואנשים זקנים** – נדרש פיתוח של האפשרות להגדיר חשבון 'משותף' בו השותף אינו בעלים בחשבון אלא מורשה לבצע פעולות בחשבון. כמו כן נדרש פיתוח של חשבונות נאמנות שמנהלים על ידי בני משפחה במצבים ייחודיים כמו ניהול רכוש עבור אדם עם מוגבלות.
- ז. **חובת זהירות אל מול איסור אפליה** – הפסיקה קבעה וגדרה את חובת הזהירות של הבנקים בכל הנוגע להתנהלותם מול הלקוחות. בהתאם לעקרונות דיני הנזיקין במשפט הישראלי, חובה זו יכול שתשתנה מזמן לזמן ומעניין לעניין. הם ובכך בעצם מפלים אנשים עם מוגבלות או זקנים. לבנקים יש שלוש חובות עיקריות כלפי לקוחותיו וצדדים שלישיים – חובת תום לב, זהירות ונאמנות. במקרה של חובת הזהירות – עליהם לנהוג באמצעים שבנק סביר היה נוהג בנסיבות העניין, לנהוג בכספי הלקוח בזהירות במימונות, לדאוג שכספיו לא ייפגעו. יש פה רקמה פתוחה – הבנקים רואים את עצמם כחשופים – המדינה רוצה שיגנו על לקוחות, מצד שני אנחנו בעולם חדש ובתפר בין שני העולמות והאתגר של הוא לעשות את

ההתאמות וההטמעה של העולם החדש לאחר תיקון 18 והאמנה לזכויות אנשים עם מוגבלות.

ח. **עמלות גבוהות שנלקחות בפתיחת חשבונות קטנים** – שעתידים לסייע לאנשים עם מוגבלות וזקנים.

ט. **חוסר עקביות, בהירות, אחידות בין הבנקים** – ההנחיות של הבנקים הן שונות אחד מהשני. כל אחד מתיר ואוסר דברים שונים על אנשים שפותחים חשבון בנק או מעוניינים להכניס בו הגבלות.

בתוך כך, הסבירה נציגת האפ"כ על מסמך ההבנות הוולונטרי שנחתם עם הבנקים, שכלל נוגע לפתיחת חשבונות, סימון חשבונות אפוטרופסות ומסירת מידע לאדם.

2. **הסבר על חובת הבנקים להנגשה – ליאת הולנדר - מפקחת נגישות לשירות מחוז י-ם והדרום - נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות - נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות**

נגישות שירות ונגישות למידע – (המצגת המלאה מצ"ב).

א. **חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, תשנ"ח-1998**

– פרק ה' 1 : מקום ציבורי ושירות ציבורי, תשס"ה – 2005

– סימן ג': מקום ציבורי- נגישות

– סימן ד': שירות ציבורי- נגישות

ב. **הגדרת נגישות בחוק השוויון [סעיף 19 א. הגדרות:**

"אפשרות הגעה למקום, תנועה והתמצאות בו, שימוש והנאה משירות, קבלת מידע הניתן או המופק במסגרת מקום או שירות או בקשר אליהם, שימוש במתקניהם והשתתפות בתכניות ופעילויות המתקיימות בהם, והכל באופן שוויוני, מכובד, עצמאי ובטיחות".

ג. **שירות נגיש לאנשים עם מוגבלות**

שירות הנותן מענה לצרכים של אנשים עם מוגבלות, כך שיוכלו לצרוך את השירות באופן דומה לאנשים בלי מוגבלות. כל התהליכים והפעולות הנדרשים מהלקוחות ומנותני השירות על מנת שהשירות יינתן/ יתקבל באופן שוויוני ועצמאי מותאם ככל הניתן.

ד. **שירותים החייבים בהנגשה (תוספת שנייה לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות)**

← שירותים רבים ובין היתר - **שירות בנקאות, אשראי, ביטוח וכל שירות פיננסי.**

מכח החוק, הותקנו התקנות - תקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (התאמות נגישות לשירות), תשע"ג-2013.

– התאמות בנהלים - יש לבצע התאמות סבירות בנהלים, הליכים ונהלים בשירות ולקבוע

– נוספים על מנת לאפשר מתן שירות לאנשים עם מוגבלות באופן שוויוני,

ברמת נוחות, איכות ובטיחות זהה לזו הניתנת לכלל הציבור. בנוסף, זכאות לנוכחות מלווה מטעם האדם עם המוגבלות, קבלת שירות ללא המתנה בתור.

– התאמות במקום - מעברים פנויים ונגישים, שילוט הכוונה וזיהוי, מעליות, עמדות שירות, מערכת עזר לשמיעה בעמדות שירות, מקומות המתנה ומושבים בעבור אנשים מוגבלות, מכונות מותאמות לשימוש אוטומטי, הספקת אמצעי ושירותי עזר ועוד.

– התאמות במידע - מידע יימסר לבקשת אדם עם מוגבלות, באופן שיבטיח לו נגישות למידע ולקבלת השירות. הנגשת המידע המועבר באמצעים הבאים: טפסים, חוברות מידע, עלונים, פרסומים, מכתבים, הודעות, טלפון, אינטרנט.

– הדרכה, הסברה והטמעה - יש ליידע את העובדים בחובותיהם על פי החוק: איסור הפליית אנשים עם מוגבלות, חובת מתן שירות שיוויני ובסביבה מכילה, עיקרי החובות הרלוונטיים לסוג השירות הניתן. מעסיק פחות מ-25 עובדים רשאי ליידע את עובדיו בעל פה. מעסיק מעל 25 עובדים נדרש ליידע את העובדים באמצעות דפוס או אמצעים דיגיטליים. כמו-כן, יש למנות רכז נגישות.

– לוח זמנים לביצוע ההתאמות:

כל דרישות תקנות השירות בתוקף [פרט להתאמות בשירות במקום ובשירותים מסוימים ברשויות ציבוריות (באירועים, במרכזי מבקרים, בשירותי הדרכה, הכשרה ובבחינות, בשירותי רווחה, בשירותי מגורים ולינה, ובשירותי הסעדה) - בהדרגה לפי מנות עד לתאריך 1/11/2018.

קישור לחוברת מהן זכויותי בקבלת שירות – מטעם הנציבות:

<http://www.justice.gov.il/Units/NetzivutShivyon/SiteDocs/RightsBooklet.pdf>

3. המלצות

הערות לפרק ההמלצות:

1. כאמור לעיל, לא הונחה תשתית עובדתית מספקת לקביעת המלצות. יודגש, כי לא די במכתבים שהועברו לצוות מטעם הארגונים החברתיים כדי להניח תשתית כאמור שתעמוד בכללי המשפט המינהלי. לטעמנו הליך הבחינה לא מוצה דיו ונדרשת עוד עבודה רבה טרם גיבוש המלצות.

2. אנו מציעים להקים צוות ייעודי לבדיקת הנושא הספציפי וכמובן נכונים להיות שותפים מלאים בצוות. במסגרת עבודת הצוות יש לבחון, בין היתר, את היתרונות והחסרונות בכל המלצה, את התייחסות המערכת הבנקאית, את ההיתכנות הטכנולוגית, העומס הרגולטורי ועוד.

1. לתשומת לב, כי חלק מהנושאים מטופלים כבר כיום במסגרת העבודה של האפ"כ מול המערכת הבנקאית, שכבר נשאה פירות משמעותיים בדמות מסמך הבנות וולונטארי שכולל הוראות אחידות וברורות באשר לניהול חשבונות אפוטרופוסות. כך למשל נושא מסירת המידע לאדם שמונה לו אפוט' ולאפוט' עצמו ונושאים נוספים הקשורים לניהול חשבונות. לכן חשוב להגדיר שהתוצרים של עבודת הצוות יכולים להיות מגוונים: הרחבה של מסמך ההבנות, שנמצא בימים אלה בעבודה, הוצאת הוראות ניהול בנקאי תקין להסדרת הנושא או תיקוני חקיקה.
2. כפי שצינו גם בישיבה, לטעמנו נדרשת חוות דעת משפטית סדורה בכל הנוגע לסוגיות האפליה והנגישות.

נושא: התנהלות הבנקים

החלטה	אחראי/ת לביצוע
לבדוק מה קורה עם ההצעה למניעת ניצול של קשישים של איציק שמולי – של דיווח של הבנקים על חסר ישע	מוריה כהן בקשי/ ליאת יעקובוביץ'
לשלוח את המצגת שהעבירה ליאת הולנדר וכן את הלינק לחוברת מיצוי זכויות לאנשים עם מוגבלות	אפרת רייך
מתן תגובות לעיקרי הישיבה עד ליום חמישי, ה- 2.8.18.	כלל חברי וחברות הצוות
כיבוד לישיבה הבאה - 1.8.2018	ורד שחם

בעיה	המלצה	פירוט	גורם אחראי
1. אפליה - הנחת חוסר כשירות בנוגע לאנשים עם מוגבלות תוך הפנייה למינוי אפוטרופוס.	גיבוש הנחיות לבנקים המגדירות את ההתנהלות הרצויה במקרה שמגיע לבנק אדם שיש חשש שאינו מסוגל לנהל את ענייניו או כשיש חשש לניצול. כל אלה, יעשו לאחר כתיבת חו"ד משפטית סדורה.	יש להסדיר מבחינה משפטית את המתח בין איסור האפליה לחובת הזהירות של הבנקים, איזון המבוסס על חזקת הכשירות אך נותן מענה לחובת הזהירות לאור החשש מניצול או מהתנהלות שאינה לטובת האדם. יש להבנות קווים מנחים בנושא, שינחו את נציגי הבנק וייתנו מענה לזכות של אנשים עם מוגבלות לנגישות לשירות בנקאי.	יוקם צוות אשר יסדיר את סוגיית התאמת השירות הבנקאי לאנשים עם מוגבלות וזקנים. זאת, תוך יצירת סטנדרט מינימלי אחיד הרואה לנגד עיניו את זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות וזקנים לשירות בנקאי נגיש ומכבד. ההסדרה תיעשה באמצעות צוות שכלול את הנציגים הבאים: המפקח על הבנקים, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, האפוטרופוס הכללי, משרד הרווחה. במהלך דיוני הצוות יישמעו נציגי הבנקים ונציגי הארגונים.
חובת זהירות אל מול איסור אפליה – הפסיקה קבעה וגדרה את חובת הזהירות של הבנקים בכל הנוגע להתנהלותם מול הלקוחות. בהתאם לעקרונות דיני הנזיקין במשפט הישראלי, חובה יכול שתשתנה מזמן לזמן ומעניין לעניין - בכך יכול להיווצר מצב בו מופלים אנשים עם מוגבלות או זקנים. לבנקים יש שלוש חובות עיקריות כלפי לקוחותיו וצדדים.	גיבוש הנחיות לבנקים ולאפוטרופוסים, מיופי הכוח או התומכים המגדירות את ההתנהלות הרצויה בחשבונות בנק של אדם שמונה לו אפוטרופוס, מיופה כוח מתמשך או תומך בקבלת החלטות	יפוי כח מתמשך – הטמעת הכלי בכלל הבנקים. בנוסף, קבלת הבנק את ההנחיות המקדימות ביפוי כח, אפשרור הבנק כניסה של יפוי כח רכוש – כשהאדם עדיין מבין בדבר. אפשרות להתאמה גם בתחום הבנקאי לחליפות ספציפיות בעבור האדם, התנהלות – אשראי, כרטיסי חיוב, סימון חשבונות (לגבי יפוי כח מתמשך) – האם מיופה הכח יכול לפעול בחשבון במקביל לממנה – האם הפעילות של שניהם יכולה להתכנס, תשלומים.	הצוות יפעל בהמשך לפעילות שהאפ"כ מנהל כיום עם איגוד הבנקים ובנק ישראל (אשר כולל גם הוא שיתוף ציבור בדרך של הפצה להערות הציבור).
תומך בקבלת החלטות – הבהרה לבנק לגבי הכלי ומשמעותיותו, ליווי אדם לביצוע פעולות בבנק (בהצגת צו המינוי לתומך), הנגשה, קבלת מידע, יפוי כח לתומך לבצע יישום של החלטות – בזהירות ותוך הסמכה מפורשת.			

			שלישיים – חובת תום לב, זהירות ונאמנות. במקרה של חובת הזהירות – עליהם לנהוג באמצעים שבנק סביר היה נוהג בנסיבות העניין, לנהוג בכספי הלקוח בזהירות במיומנות, לדאוג שכספיו לא ייפגעו. חוסר עקביות, בהירות, אחידות בין הבנקים - אין כיום הנחיות אחידות לגבי כלל הנושאים הנוגעים לחשבונות אפוטרופסות, יפוי כוח מתמשך ותמיכה בקבלת החלטות. לאור כך, הנחיות רבות נקבעות בנהלים פנימיים של הבנקים בלבד. המצב גורם לחוסר אחידות בין הבנקים ולאי ודאות לגבי ההתנהלות בחשבונות אלו, ומקשה על בעלי החשבונות ועל האפוטרופוסים מיופי הכוח או התומכים לנהל את העניינים הכספיים.
בעיה	המלצה	פירוט	גורם אחראי
2. נגישות והתאמות – על אף החובה בחוק להנגיש את השירות הבנקאי, נטען כי ההנגשה היחידה הניתנת כיום היא הנגשה פיזית וחושית. נטען כי לא מתקיימות התאמות עבור אנשים עם מוגבלות שכלית, נפשית ואוטיזם ואנשים עם אלצהיימר כגון מידע בשפה פשוטה.	הגדרת מפרט ההתאמות הנדרשות. כל אלה, יעשו לאחר כתיבת חו"ד משפטית סדורה.	יש להגדיר את מפרט ההתאמות שהבנקים מחויבים להם מכוח חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות ותקנות נגישות השירות. לדוגמה, יש לערוך אמנת שירות כמסמך סף, הנחיה לבנקים.	
3. הטמעת הידע לגבי החלופות לאפוטרופסות – נציגי הבנקים בסניפים אינם בהכרח מכירים את החלופות לאפוטרופסות שנקבעו בחוק, וישנם קשיי יישום לגביהן ולגבי חלופות כלכליות נוספות מכוח פסיקה. בנוסף, מערכות המיחשוב של הבנקים אינן מותאמות להנחיות שהן יותר יצירתיות לניהול חשבונות האדם.	יש לבחון מול הבנקים דרכים להטמעת החלופות לאפוטרופסות לפי החוק - אפוטרופסות, תמיכה בקבלת החלטות ויפוי כוח מתמשך, וחלופות נוספות מכוח הפסיקה. זאת, גם באמצעות מפגשי רפרנטים של הבנקים – אחת לתקופה שתיקבע, במערך ההכשרות של הבנקאים, אשר יוכלו להדריך את הנציגים בסניפים. יש לבצע את ההתאמות של מערכות המיחשוב לפתרונות ולחלופות הכשרות המשפטית.	אפוטרופסות – הסדרת הנושא של חשבון בנק נפרד לצד חשבון אפוטרופסות, האפשרות להורדת עלויות בשים לב לעובדה שצריך לפתוח חשבון נפרד, הסדרת ההרשאות לאפוטרופוס ולאדם בחשבון הבנק, הגברת השקיפות במידע, חשיבה על חשבון עם הוראות מנחות בין ע"י ביהמ"ש, יפוי כוח מתמשך או אפוטרופוס שיאפשרו גמישות. פיתוח סל של הגבלות שהאדם רוצה בהן – והוא יכול לבחור באופציה הזו גם ללא הנחיית ביהמ"ש (מבלי שאדם יגיע או יהיה שותף – צריך לחשוב אילו מגבלות כלכליות יהיו מחויבות בימ"ש ואילו לא). מכשירים נוספים (מעבר לחשבון הנפרד) שמאפשרים לתפור את החליפה לאדם הספציפי להתנהלות הכלכלית בחשבון בנק. ככלל, ההגבלה הכלכלית תתבצע ע"י צו של ביהמ"ש, יש לבחון מתי אין צורך בכך.	

בעיה	המלצה	פירוט	גורם אחראי
4. מעמד אנשים שמונה להם אפוטרופוס – נטען כי ישנו סירוב לאפשר לאדם, באישור האפוטרופוס, לבצע פעולות באופן עצמאי בחשבון.	בחינת האפשרות שיהיה בכל סניף רפרנט כשרות משפטית או מענה בידי גורם מרכז בבנק הטמעת מעמדו של אדם שמונה לו אפוטרופוס בקרב הבנקים מחקר השוואתי לגבי כלים בנקאיים וכשרות משפטית	רפרנט כשרות משפטית - אדם בעל ידע, גישה, שהפקידים יוועצו איתו. יש להטמיע בקרב הבנקים את מעמדו של אדם שמונה לו אפוטרופוס בכל הנוגע לשירותים בנקאיים ובתוך כך הזכות לקבל מידע ולפעול באופן עצמאי באישור האפוטרופוס. יחידת המחקר של בנק ישראל תערוך מחקר השוואתי לגבי הכלים וההגבלות הנוספות הייעודיות לאנשים עם מוגבלות וכן לגבי בחינת הפקיד בבנק - מה גורם לאדם להבין האם זה שמולו הוא חסר כשירות משפטית.	
5. מחסור בפיתוח 'מוצרים' מותאמים לצרכים של אנשים עם מוגבלות ואנשים זקנים	יש לבחון כלים של הגבלות בחשבון בנק ובמידת הצורך לעגנם בחקיקה. יש לפתח כלים בנקאיים מותאמים לאוכלוסיה הרחבה של אנשים עם מוגבלות ואנשים זקנים כמקובל בחו"ל	הגבלות בחשבון בנק תוך בחינת מתן אפשרות להגביל את חשבון הבנק מבלי ללכת לבית המשפט (כדוגמת הערות אזהרה). יש לבחון אילו מבנים יכולים להכנס באמצעות סעיף 68 לחוק הכשרות. יש לקדם את האפשרות המעשית – ולקדם הנחיות רלוונטיות לכל הבנקים. יש לבחון פיתוח של מושג חדש - אפשרות להכניס אדם מיועד לגבי פעולות בחשבון. נדרש פיתוח של האפשרות להגדיר חשבון 'משותף' בו השותף אינו בעלים בחשבון אלא מורשה לבצע פעולות בחשבון. כמו כן נדרש פיתוח של חשבונות נאמנות שמנוהלים על ידי בני משפחה במצבים ייחודיים כמו ניהול רכוש עבור אדם עם מוגבלות.	
6. עמלות שנלקחות בפתיחת חשבונות קטנים – המאפשרים פעילות עצמאית לאנשים עם מוגבלות וזקנים. עמלות איתור חשבון- איתור חשבונות כרוך בתשלום עמלה מול כל בנק מולו האפוטרופוס מבקש לבחון קיום חשבון על שם האדם. בחלק מן הבנקים מדובר בעמלה גבוהה, וזאת אף אם אין כל חשבון בבנק. אם יש לבצע איתור מול כל הבנקים או מספר בנקים, העמלות עשויות להגיע לסכום משמעותי.	הפחתת עמלות הבנקים – לגבי ניהול חשבון עצמאי ואיתור חשבונות איתור חשבונות – קידום ממשק בין האפ"כ לבנקים אשר יאפשר העברת המידע בין הבנקים לאפוטרופוס באופן מרוכז.	הפחתה, הסרה, הגבלה או פיקוח על העמלות של איתור חשבון של אדם שמונה לו אפוט' וגם של חשבון לניהול עצמאי של אותו אדם (חשבון קטן).	

בעיה	המלצה	פירוט	גורם אחראי
7. עומס הנגרם מן הצורך בזיהוי של תאגידי אפוטרופסות כל פעם מחדש הליך זיהוי ארוך שכולל המצאות של אנשי צוות רבים מטעם התאגיד – בכדי לפתוח חשבון בנק חדש לאדם או להסדיר פעילות בחשבון אפוטרופסות קיים.	בחינת הקלות בזיהוי לגבי תאגידי אפוטרופסות	יש לבחון אילו הקלות בזיהוי ניתן לקיים לגבי תאגידי אפוטרופסות המגיעים לעיתים תכופות לבנקים על מנת לבצע פעולות בחשבונות של אנשים שמונו להם כאפוטרופסים. יש לערוך תהליך אחת לתקופה לדרישת הבנק לצורך זיהוי, ללא צורך בהבאת מסמכי מקור וכלל מורשי החתימה בכל הזדהות מחדש.	
8. קשיים של אפוטרופסים בניהול חשבונות אפוטרופסות	ממשקים ממוחשבים בין הבנקים לאפ"כ	יש לבחון את הדרך לפיה יתקיים גם הסימון הנ"ל. קידום ממשק מבז"ק, על מנת לסייע לאפוטרופוס או אדם באיתור חשבונותיו, באמצעות האפ"כ כגורם מקשר, פיתוח מערכת באפ"כ לקליטה אוטומטית של הממשקים הממוחשבים. כך, אדם יוכל לקבל מידע לגבי כלל החשבונות שברשותו (ברשות האדם שמונה לו כאפוטרופוס) – ובהמשך המידע יישלח לאפוטרופוס/לאדם באופן אוטומטי מטעם האפ"כ.	

ישיבה מס' 23 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטרופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 23

תאריך: 1.8.18

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, ליאורה גור – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאת יעקובוביץ' – יעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, טל נשרי – ממונה מטעם הלשכה המשפטית על חוק זכויות החולה – מ. הבריאות, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה ביעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים

לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, שרית טילוביץ'-לוי – מנהלת שירות הכרה והערכה – מ. הרווחה (חברת וועדה), ד"ר שלי שטרנברג - מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח, מ. הבריאות (חברת וועדה), עדינה אנגלרד - מנהלת המחלקה לעבודה סוציאלית בגריאטריה, השרות הארצי לעבודה סוציאלית, מ. הבריאות, ד"ר מיטל סגל-רייך - ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), שרונה מזרחי – עו"ד בלשכה המשפטית של אקו"ם – נציגת הארגונים, אוהד כהן – נציג אוכלוסיית מתמודדי נפש – עמותת לשמ"ה, ורד שחם – מפקחת ארצית (השירות לאזרחים ותיקים – מרכזי יום) – מ. הרווחה (חברת וועדה), רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – משרד הרווחה (חברת וועדה), גלי גרוס – המשנה לאפוטרופסה הכללית, גילי ברטורא – אגף תכנון מדיניות ואסטרטגיה – מ. המשפטים, ג'נט שקד - מנהלת המחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות.

נושאים שעלו:

הישיבה עסקה בהצגת מסקנות הצוות הסופיות:

נושא: אפוטרופוס מקצועי - בגירים

בעיה	המלצה	פירוט	גורם אחראי
1. תאגיד האפוטרופוסות ממונה לאדם כאפוטרופוס מבלי לשאול לדעתו, דבר אשר גורם לאנטגוניזם של האדם כלפי התאגיד.	לקדם את אפשרויות בחירת האדם את האפוטרופוס המקצועי (לספק לאדם את המידע הנגיש כיצד להגיע להחלטה). האדם יוכל להפגש לפני המינוי עם האפוטרופוס.	מצב אידאלי הוא זה שהאדם יכול היה לפגוש את התאגידים קודם למינוי ולבחור את מי מהם הוא רוצה כאפוטרופוס.	הנהלת ביהמ"ש והאפ"כ – תנאי שיוכנס בתוך המכרז
2. כל הכסף של האנשים מוחזק בחשבון אחד – חשש ממעילות ומתיזוז האדם לסניף רחוק ולא מוכר	פתיחת חשבון לכל אדם בנפרד – כפי שכתוב בתקנות סדרי דין וביצוע.	יש ליישם את התקנות ובתוך כך – החזקת הכסף בחשבונות נפרדים של האנשים שמונה להם אפוטרופוס (מדובר על אפוטרופסים מקצועיים). זאת, מלבד מטעמים חריגים שיירשמו.	האפוטרופוס הכללי
3. מינויים ע"י בימ"ש ללא סינון מקצועי, למרות קיומו של נוהל ההכרה	טווח ארוך - שינוי שיטת ההכרה של התאגידים ע"י מכרז (הוספת תנאי סף במכרז לענין ההכרה). טווח קצר - מינויים ע"י בימ"ש ללא סינון מקצועי ייפסקו וימונו רק ע"י "נוהל הכרה".	1. טווח קצר: הגבלת צו המינוי לתקופה מוגבלת. 2. טווח ארוך: המדינה תממן את כלל שירותי האפוטרופוסות באמצעות מכרז. 3. טווח ארוך: מודל אפוטרופוס מקצועי – הכלי יהיה באחריות המדינה. המודל: מכרז במימון מלא של המדינה (יבחר מספר גופים מצומצם) – לכלל האנשים שמונה להם אפוטרופוס מקצועי. השירות שיינתן בעבורו תשלום מטעם המדינה – שירות בסיסי של אפוטרופוסות לעניינים אישיים ורכוש (יתומחר במכרז). שירות אקסטרא (ניהול נכסים) – ישולם ע"י האדם - ניהול רכוש רב, שדורש משאבים רבים יותר מהאפוטרופוס (כגון מכירת דירה, השכרת דירה). כלל האנשים מקבלים שירות בסיסי ללא תשלום וכאשר מסיימים את חייהם – מי שנותר לו כסף מחזיר למדינה את הסכום בעבור השירות - תשלום נדחה. שירות אקסטרא – רק לגבי רכוש ומוכון לגבי אנשים שיש להם. בתשלומי אקסטרא (סכום שיוגדר במכרז) – האפוטרופסים המקצועיים מבקשים את אישור ביהמ"ש, ואז יכולים לגבות אותם מהאדם.	הנהלת ביהמ"ש והאפוטרופוס הכללי

בעיה	המלצה	פירוט	גורם אחראי
4. היעדר דרישה של איתנות פיננסית בחוק	הוספת הדרישה באמצעות המכרז		האפוטרופוס הכללי
5. הפרטת השירות מטעם המדינה ולכן אינה אחראית על האנשים, מימון המדינה לא מספיק למתן השירות, אין מספיק אפוטרופסים מקצועיים, אין איכות ראויה, אין פריסה ראויה, אין שירות ראוי.	שינוי שיטת וסכום המימון מטעם המדינה והוספת הדרישות במכרז		האפוטרופוס הכללי
6. "סבסוד צולב"-מי שלא זכאי לתמיכה משלם שכר בהתאם לטבלה מדורגת, שכר נמוך שלא משקף את עלות השירות ובעלי ההכנסות הגבוהות מממנים אותם	שינוי שיטת וסכום המימון מטעם המדינה והוספת הדרישות במכרז		האפוטרופוס הכללי
7. קושי בניהול התאגיד את תזרים המזומנים בעקבות שיטת התמיכות מטעם המדינה - חוסר וודאות ותשלום בדיעבד	שינוי שיטת וסכום המימון מטעם המדינה והוספת הדרישות במכרז		האפוטרופוס הכללי
8. מנגנון בדיקה מסורבל לתמיכות לחסרי אמצעים, עולה כסף למדינה	שינוי שיטת וסכום המימון מטעם המדינה והוספת הדרישות במכרז		האפוטרופוס הכללי
9. התגמול והמימון החלקיים -מביאים ליצירת ניגודי עניינים ומהווים פתח לניצול כלכלי. דוגמאות לניגודי עניינים קיימים: ייזום וניהול הליכים משפטיים מיותרים, השמות במוסדות לשם קבלת עמלה, אפוטרופוס שהוא גם זוכה ע"פ צוואה, מינוי אפוטרופוס גם כמנהל עזבון/ נאמן עלול להסוות המשך התנהלות לא תקינה, אי דיווח על חשבונות נאמנות כדרך להעלמת כספים, תמריץ שלילי לבדיקת צמצום האפוטרופסות/ביטולה /חלופות /מסמכים של תכנון עתידי (ייפוי כוח מתמשך וכו'), תמריץ שלילי במינוי ל"גוף" האדם בלבד.	שינוי שיטת וסכום המימון מטעם המדינה והוספת הדרישות במכרז		האפוטרופוס הכללי

10. חסרה הכשרה והנחיה מקצועית לאפטרופסים מקצועיים	שינוי שיטת וסכום המימון מטעם המדינה והוספת הדרישות במכרז	האפטרופוס הכללי
11. היעדר איכות השירות ²	שינוי שיטת וסכום המימון מטעם המדינה והוספת הדרישות במכרז	האפטרופוס הכללי

נושא: אפטרופוס מקצועי – קטינים

בעיה	המלצה	פירוט	גורם אחראי
1. לא כל הילדים להם מונה אפטרופוס מקצועי ממומנים ע"י המדינה (מי שיש בחשבוננו יותר מ-35,000 ₪ עפ"י מנגנון התמיכות של מ. המשפטים)	1. הוחלט לא להמליץ בנושא של פיקוח על אפטרופסות קטינים עד לסיום הפיילוט לפיקוח על קטינים מטעם האפ"כ והג'וינט. 2. מימון של תאגידי אפטרופסות של קטינים – כל ילד ימומן ע"י המדינה.	כל ילד ימומן בעלות של 1,000 ₪ לחודש ע"י המדינה (מדובר על 358 ילדים סה"כ)	האפטרופוס הכללי
2. ישנו שוני באיכות השירות שניתן ע"י תאגידי האפטרופסות לקטינים.	יש צורך לבצע שינויים במודל אפטרופסות קטינים	שינויים כדוגמת קביעת הגדרות לתפקיד אפטרופסות לקטינים, קביעת הנהלת התאגיד, מי יועסק בו, סל הטיפול שיוענק, פתיחת מחלקה מיוחדת בכל תאגיד שמשמש אפטרופוס לקטינים, קביעת רף מינימום לגבי יחס אפטרופוס-קטין	האפטרופוס הכללי, משרד הרווחה

נושא: הטמעה, הכשרה והנגשה של תיקון 18 והשירותים לפיו

בעיה	המלצה	פירוט	גורם אחראי
1. תיקון 18 אינו מיושם ומוטמע בקרב הציבור ובקרב גורמי המקצוע	הטמעה לכלל האוכלוסיות וגורמי המקצוע		כלל המשרדי הרלוונטיים

² לדוגמה: היעדר מעורבות ויחס אישיים מספיקים מצד נותני השירות למקבלי השירות, היעדר תמהיל של אנשי מקצוע (כספים מול טיפול), קשיים בהנגשה ובתקשורת עם אנשים עם מוגבלות וקשישים, שכ"ט נמוך לאנשים בשטח- פגיעה באיכות ובמקצועיות, תחלופה רבה, היעדר תמריצים חיוניים/סנקציות מספיקות לאכיפה ולענישה על אי עמידה בתנאים

בעיה	המלצה	פירוט	גורם אחראי
2. מודעות: א. הציבור, ציבור הלקוחות המיועד ונותני השירותים אינו מכיר את החלופות. ב. חוסר איזון בין תפיסת ההגנה הנהוגה לבין לערכים שביסוד תיקון 18 – עצמאות, אוטונומיה אישית, בחירה, רצון האדם במרכז. היעדר כלים מספיקים למימוש ערכים אלה. ג. הכרה חלקית בזכויות האדם תחת אפטרופסות.	א. הגברת מודעות: הדרכות, פרסום, הרצאות, קמפיינים. ב. הפקת "זכותון" – עלון מידע מוקד מידע טלפוני ג. שינוי והטמעת נהלי עבודה בכל משרד/ שירות מול "תומכים" / אפטרופסים/ מיפיי כח/ אנשים ללא אפטרופוס/ נותני שירות רפואי/ טיפולי ד. שינוי תפיסות וערכים לתפיסת מתן כלים לעצמאות ולמימוש העצמי ומימוש האוטונומיה.	א. הדרכות לאוכלוסיות השונות – משפחות, זקנים, אנשים עם מוגבלות, בני משפחה, הציבור הרחב. כולל לנושא מיצוי זכויות וזכויות נגישות השירות <u>אמצעים</u>: פרסום – ברדיו, בטלוויזיה, הרצאות – המותאמות לכל אוכלוסיה בנפרד. ב. הכשרות ללימוד התפקיד ובמהלך התפקיד: מערכות חינוך, עו"ס, בריאות נפש קהילתית, מערכת הבריאות - רופאים (משפחה, גריאטרים, פסיכיאטרים), אחיות ועוד. מרכזי הערכה וועדות אבחון (אנשים עם מוגבלות), מערכי דיור, מרכזי יום, בתי אבות, בתי חולים, מערכת המשפט, ביטוח לאומי, בנקים, ביה"ס לשיקום, ביה"ס לעו"ס. ב. קביעת צמתים מרכזיים לחשיפת הציבור לחלופות: ג. הצבת מידע כתוב בקופות החולים וקישור לאתר האפ"כ מאתרי האינטרנט של קופות החולים ושל משרד הבריאות. ד. בקבלה לבית אבות או במפגש טיפולי של מטופל מעל גיל 50 עם עו"ס, גריאטר, פסיכיאטר או נירולוג, בין רשימת השאלות יישאל האדם האם חתם על ייפוי כוח מתמשך וייתן לו "זכותון" שמסביר ומפנה לגורמים הרלוונטיים בעניין זה. ה. פיתוח תכנית בבתי הספר לבחירה ולקבלת החלטות עצמאיות כבר מגיל צעיר – לילדי החינוך המיוחד והשילוב. ו. כאשר מסבירים בביה"ס לחינוך מיוחד על זכויות אנשים עם מוגבלות, יוסברו גם החלופות. ז. מתן כלים לבחירה עצמאית והכרה בזכויות בכלל השירותים שניתנים לאנשים עם מוגבלות. ח. כל הצמתים של יציאה מעבודה בתהליך הפרישה. ט. שליחת מידע ע"י הבט"לא למקבלי קצבאות (נכות, זקנה)	האפטרופוס הכללי, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד הרווחה, משרד החינוך, משרד הבריאות, בטל"א, משרד הכלכלה, הסיוע המשפטי

בעיה	המלצה	פירוט	גורם אחראי
		ב. מרכזי מיצוי זכויות בבתי חולים, בעמותות יעודיות (אנוש וכו'), שי"ל ג. התאמת הנהלים והטפסים במשרדים השונים לאור תיקון 18. ד. <u>מוקד מידע טלפוני "כשרות משפטית" – מידע ולא ייעוץ:</u> ה. כתובת לאנשים עם מוגבלות להבנת החלופות ו. כתובת לאנשי המקצוע ז. ניתוב פניות ציבור של נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות למוקד "כשרות משפטית". ח. ניתוב מהמוקד לאזרחים ותיקים למוקד "כשרות משפטית". מוקד המידע יפנה את איש המקצוע למשרד הרלוונטי במידה והשאלה היא בנושא ייעוץ ולא מידע. האחריות של המוקד: מתן מידע על חלופות אפשריות, גורמים רלוונטיים שאליהם אפשר לפנות בהתאם לבקשה של האדם. <u>הכשרה במשרדי הממשלה השונים, במערכות הבריאות ובגופים הציבוריים (כגון בנקים, חברות ביטוח).</u> לגשת לכל אחד מהמשרדים שאינם הייעודיים (למשל תחבורה) – להוציא מדריך מהי הגישה החדשה.	האפוסטרופוס הכללי, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד הרווחה, משרד החינוך, משרד הבריאות, בטל"א, משרד הכלכלה, הסיוע המשפטי
3. בקיאות מקצועית: חוסר בגורם מקצועי במשרדים שייתן מענה על דילמות מקצועיות בתחומי החלופות (למפנים למסלולי המינוי, לאנשי מקצוע טיפולים, לנותני שירות, לצד ג').	1. תמיכה מקצועית לאנשי מקצוע 2. ייעוץ מקצועי בכל משרד הרלוונטי לאנשי המקצוע 3. קבוצות מיקוד לאנשי המקצוע (להצפת השאלות), עו"ד, עו"ס, רופאים. להמשך בניית שירות נכון והתאמה לשטח. 4. השתלמויות המשך – לעו"ד, עו"ס, רופאים. 5. גורם מרכז מקצועי מנחה, מתן כלים לעוד/לעו"ס	כתובת בכל משרד רלוונטי – לשאלות של אנשי מקצוע בתחומי המקצועי של כל משרד. כל אחד מהמשרדים הרלוונטיים אחראי על הנושאים הללו בתחומם.	האפוסטרופוס הכללי, משרד הבריאות, הסיוע המשפטי, משרד הרווחה

בעיה	המלצה	פירוט	1 גורם אחראי
4. מחסור בפיקוח והגנה על אנשים שמונה להם אפוטרופוס, היעדר פיקוח והגנה על קבלת החלטות נתמכת/חלופות אחרות	א. ממונה תלונות ציבור לכל תחום כשרות משפטית – לרבות איתור, מיפוי, בירור תלונות. ב. פיקוח שוטף ג. העמקת הפיקוח האפקטיבי: פיתוח כלים ופיקוח דיפרנציאלי בהתאם למערכות תמיכה, סביבה ורמת חשיפה לניצול.		האפוטרופוס הכללי
5. מחסור והיעדר מודעות לכלים משפטיים וכלכליים שמסייעים לאדם בהבטחת מימוש כשרותו המשפטית	א. פיתוח והטמעת כלים מסייעים נוספים, לרבות כלים כלכליים ב. ידוע הציבור על הכלים הכלכליים הקיימים ג. ידוע אנשים על אופן המימוש של הכלים הכלכליים ד. איחוד נהלים (בין הבנקים השונים) ה. יידוע אנשי מקצוע (משפטנים, בנקאים, עו"ס, רופאים)	לצורך כך: הכשרה של כלל הגורמים המקצועיים (שפורטו לעיל) לכלים הנוספים שפותחו.	בנק ישראל, משרד הבריאות, הסיוע המשפטי, משרד הרווחה, האפוטרופוס הכללי, הנהלת ביהמ"ש
6. צדדים שלישיים (בנקים וכו') קובעים מגבלות ותנאים מחמירים על אדם המבקש שירות, למשל דרישה למינוי אפוטרופוס או דרישת מסמכים רפואיים, אף שאין מגבלה לגבי כשרותו של אותו אדם על פי דין, וזאת, מחשש להפרת חובת זהירות	א. מודעות, שינוי תפיסה, הכשרות. ב. פורום של יועצים מקצועיים של גורמים רלוונטיים – יועמ"ש איגוד הבנקים, יועמ"ש משרד הבריאות, פורום שהוא מתכלל ומקיים חשיבה אחת לרבעון. ג. הטמעת האיזון בין חובת הזהירות לאיסור אפליה – הסבר למערכת המשפט.	הכשרת חובה למערכת הבנקאית, חברות ביטוח, בנוגע לזכויות אנשים עם מוגבלות, אנשים שמונה להם אפוטרופוס והעיון לכך בחוק. מחויבות לנהלים אחידים בין הבנקים.	האפוטרופוס הכללי, בנק ישראל
7. אי הכרה בזכות האדם ללא אפוטרופוס לקבלת שירות מוגש	א. הטמעת הנגישות במשרדי הממשלה השונים ב. הטמעת הנגישות בגופים כגון בנקים, חברות ביטוח ועוד.	העברת הרצאות הנוגעות לנגישות ולאנשים עם מוגבלות וזקנים במשרדי הממשלה השונים - מערכת הבריאות, מערכות המשפט, מערכת בנקאית, משרדי ממשלה: ביטוח לאומי, משרד פנים, טאבו, רווחה	משרד הבריאות, הנהלת ביהמ"ש, בנק ישראל, משרד ביטוח לאומי, משרד הפנים, טאבו, משרד הרווחה, האפוטרופוס הכללי

בעיה	המלצה	פירוט	גורם אחראי
8. תיקון 18 בקרב ביה"ד השרעי טרם הוטמע	הטמעה מותאמת לביה"ד השרעי	הודגשה החשיבות שבהטמעת תיקון 18 בקרב האוכלוסייה המוסלמית (ובביה"ד השרעי) באופן שונה מזה הנהוג בחברה היהודית, לרבות השתלמויות קאדים ושופטים.	האפוסטרופוס הכללי, הנהלת ביהמ"ש
9. מורכבות ייפוי הכח המתמשך (התהליך עצמו מורכב – תכנון עתידי), ישנו צורך לוודא ששכ"ט גבוה לא יהווה מחסום לעריכת ייפוי כח מתמשך.	א. יצירת "מדריך הפעלה" לכתיבת ההסכמים ב. בחינת שכ"ט מומלץ ג. עריכת ייפוי כח ע"י עו"ד מטעם הסיוע המשפטי (הרחבת זכויות) ד. עריכת ייפוי כח ע"י עו"ד מטעם עמותות ייעודיות ה. הכשרת עו"ד נוספים		האפוסטרופוס הכללי, הסיוע המשפטי
10. תמיכה בקבלת החלטות: אתגר: טרם גובש מודל תמיכה שירותי מקצועי	א. בניית מודל קבלת החלטות נתמכת כשירות ב. הבניית התהליך מול ביהמ"ש ג. טופס מינוי מוגש לאוכלוסייה של אנשים עם מוגבלות וזקנים. ד. הכשרת תומכי החלטה מקצועיים ה. מימון שירות התמיכה ע"י המדינה (הגדרת הזכאים) ו. שירות ע"י מתנדבים (פיתוח עמותות)- השתתפות המדינה בהכשרות המתנדבים ז. בחינת פיתוח מודל הסכמי	פישוט לשוני של הטופס לאנשים עם מוגבלויות שונות. הכשרת התומכים, ליווי התומכים ומקבלי ההחלטה, קיצור משך ההליך, מימון השירות. שילוב השירות של איתור התומך בסל שירותים מתאים לרבות תכנון משפטי. היעזרות באוכלוסיות התנדבותיות/אקדמיות – בצירוף הדרכה - להפעיל סטודנטים לעו"ס, סטודנטים לשיקום, מתנדבי הביטוח הלאומי, אזרחים ותיקים, אנשי מקצוע שיצאו לפנסיה, קבוצות גמלאים של בנקים, מתן נקודות זיכוי לתומכים בקבלת החלטות.	האפוסטרופוס הכללי, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, הסיוע המשפטי, הנהלת ביהמ"ש, משרד לאזרחים ותיקים, משרד הרווחה, ביטוח לאומי, משרד האוצר.
11. ישנו צורך בגוף מטפל, מייעץ ומרכז בקבלת החלטות נתמכת	א. פניה למתן הוראות מביהמ"ש ב. הוספת מנגנון "האדם המיועד" – כמו ביפוי כח מתמשך ג. הקמת גוף ליווי		האפוסטרופוס הכללי

ישיבה מס' 24 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטורופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 24

תאריך: 15.8.18

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, פרופ' ישראל דורון – מומחה לתחום הזקנה, אוניברסיטת חיפה, ליאורה גור – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטורופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), ליאת יעקובוביץ' – ייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים, טל נשרי – ממונה מטעם הלשכה המשפטית על חוק זכויות החולה – מ. הבריאות, שרית טילוביץ'-לוי – מנהלת שירות הכרה והערכה – מ. הרווחה (חברת וועדה), עדינה

אנגלרד - מנהלת המחלקה לעבודה סוציאלית בגריאטריה, השרות הארצי לעבודה סוציאלית, מ. הבריאות, ד"ר מיטל סגל-רייך - ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), שרונה מזרחי – עו"ד בלשכה המשפטית של אק"ם – נציגת הארגונים, אוהד כהן – נציג אוכלוסיית מתמודדי נפש – עמותת לשמ"ה, ורד שחם – מפקחת ארצית (השירות לאזרחים ותיקים – מרכזי יום) – מ. הרווחה (חברת וועדה), רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – משרד הרווחה (חברת וועדה), גילי ברטורא – אגף תכנון מדיניות ואסטרטגיה – מ. המשפטים, ג'נט שקד - מנהלת המחלקה לפסיכיאטריה משפטית – מ. הבריאות, נטלי מופסיק – הלשכה המשפטית, משרד הרווחה, בני זוסמן – נציג האזרחים הותיקים, דודו חפצדי – נציג קהילת אנשים עם מוגבלות שכלית – קבוצת המנהיגות הארצית של אלווין ובית איזי שפירא, גלי שוורץ – מאפשרת של דודו, מרכזת פרויקט עצמי לסנגור עצמי, מיטל הוברט-אשכנזי – ראש תחום רווחה וספורט, המשרד לשוויון חברתי (חברת וועדה).

נושאים שעלו:

הישיבה עסקה בהצגת מסקנות הצוות הסופיות לתחום הבאים:

נושא: הדרכה

בעיה	המלצה	פירוט	גורם אחראי
1. מחסור במידע לאפוטורופסים לגבי מילוי תפקידיהם ולציבור לגבי זכויותיו ומיצוין- בין היתר בשל היעדר כוח אדם, מיעוט משרדי ממשלה העוסקים בנושא, מחסור בהדרכות בשפות שונות, ועוד.	הדרכה פרונטלית/מקוונת חובה לאפוטורופסים פרטיים	ההדרכה תתבצע באמצעות צו זמני לאפוטורופסות שיינתן ע"י ביהמ"ש עד להשלמת ההדרכה ע"י האדם, על מנת שהאפוטורופסים יוכלו לבצע את תפקידם כראוי	הנהלת ביהמ"ש, האפוטורופס הכללי, משרד הרווחה (לגבי הצו הזמני)
	קיום הדרכות לתאגידים ואפוטורופסים מקצועיים –	קיום הדרכות חובה לתאגידים ואפוטורופסים מקצועיים שיועברו ע"י האפוטורופסים המקצועיים (רכזי הטיפול והבקרים) וע"י האפ"כ	האפוטורופס הכללי
	הוספת תקנים/יציאה למכרז חיצוני/בחינת שימוש במתנדבים עמיתים מומחים.	אין מספיק כח אדם להעברת ההדרכות, נדרשת הוספת תקנים/יציאה למכרז חיצוני על מנת להגדיל את מצבת כח האדם/לבחון שימוש במתנדבים עמיתים מומחים.	האפוטורופס הכללי

הרחבת היקף ההדרכות הקיים בנושא מיצוי זכויות	יצירת הדרכות לשופטים, רופאים, בנקים, משרדי ממשלה – בריאות, קליטה, ביטחון.	האפטרופוס הכללי, הנהלת ביהמ"ש, משרד הבריאות, בנק ישראל, משרד הקליטה, משרד הביטחון
בניית הדרכות בשפות נוספות	יש לבנות הדרכות בשפות שונות: רוסית, אמהרית, אנגלית על מנת להגיע לקהלים שאינם מקבלים מידע בדבר חובותיהם וזכויותיהם	האפטרופוס הכללי
בניית והעברת הדרכות בנושא לאוכלוסיית האנשים שנמצאים תחת אפטרופסות	העברת הדרכות ממוקדות לגבי זכויות אדם תחת אפטרופסות בביה"ס לחינוך מיוחד ובמוסדות לאנשים עם מוגבלות ואזרחים ותיקים, לרבות לגבי חלופות לאפטרופסות	האפטרופוס הכללי, משרד החינוך, המשרד לאזרחים ותיקים, משרד הבריאות
פרסום ההדרכות המקוונות הקיימות	יש לפרסם את ההדרכות המקוונות על מנת שהציבור ידע וישתמש בהן (לאחר שתהיה הדרכה בשפה הערבית).	האפטרופוס הכללי, משרד הרווחה
יצירת הדרכות מקוונות בנושא החלופות לאפטרופסות ("יפוי כוח מתמשך, קבלת החלטות נתמכת)	היכרות של הציבור עם החלופות לאפטרופסות	האפטרופוס הכללי, המשרד לאזרחים ותיקים
יצירת מענה להתייעצות לתומכים בקבלת החלטות	יש צורך באדם עמו יוכלו התומכים להתייעץ כיוון שמדובר בנושא חדש שיאנו מוכר מספיק	האפטרופוס הכללי

מוצע להקים צוות ייעודי לבחינת התנהלות הבנקים בכל הנוגע לאנשים שמונה להם אפטרופוס או תומך בקבלת החלטות וכן לגבי יפוי כח מתמשך וחלופות אחרות. במסגרת עבודת הצוות יש לבחון, בין היתר, את היתרונות והחסרונות בכל המלצה, את התייחסות המערכת הבנקאית, הארגונים החברתיים, את ההיתכנות הטכנולוגית, העומס הרגולטורי ועוד. המלצות אלה יהוו עקרונות מנחים לעבודת הצוות, בהתאם לשיקול דעתו.

נושא: התנהלות הבנקים

בעיה	המלצה	פירוט	גורם אחראי
1. אפליה - הנחת חוסר כשירות בנוגע לאנשים עם מוגבלות תוך הפנייה למינוי אפטרופוס חובת זהירות אל מול איסור אפליה – הדין קבע וגדר את חובת הזהירות של הבנקים בכל הנוגע להתנהלותם מול הלקוחות. בהתאם לעקרונות דיני הנזיקין במשפט הישראלי, חובה יכול שתשתנה מזמן לזמן ומעניין לעניין – בכך יכול להיווצר מצב בו מופלים אנשים עם מוגבלות או אזרחים ותיקים. לבנקים יש שלוש חובות עיקריות כלפי לקוחותיו וצדדים שלישיים – חובת תום לב, זהירות ונאמנות. במקרה של חובת הזהירות – עליהם לנהוג באמצעים שבנק סביר היה נוהג בנסיבות העניין, לנהוג בכספי הלקוח בזהירות במימונות, לדאוג שכספיו לא ייפגעו. חוסר עקביות, בהירות, אחידות בין הבנקים - אין כיום הנחיות אחידות לגבי כלל הנושאים הנוגעים לחשבונות אפטרופוסות, יפוי כוח מתמשך ותמיכה בקבלת החלטות. לאור כך, הנחיות רבות נקבעות בנהלים פנימיים של הבנקים בלבד. המצב גורם לחוסר אחידות בין הבנקים ולא ודאות לגבי ההתנהלות בחשבונות אלו, ומקשה על בעלי החשבונות ועל האפטרופוסים, מיופי הכוח או התומכים לנהל את העניינים הכספיים	גיבוש הנחיות בשיתוף הבנקים והארגונים המגדירות את ההתנהלות הרצויה במקרה שמגיע לבנק אדם שיש חשש שאינו מסוגל לנהל את ענייניו או כשיש חשש לניצול. כל אלה, יעשו לאחר כתיבת חו"ד משפטית סדורה. גיבוש הנחיות לגבי בנקים ואפטרופסים, מיופי הכוח או התומכים המגדירות את ההתנהלות הרצויה בחשבונות בנק של אדם שמונה לו אפטרופוס, מיופה כוח מתמשך, תומך בקבלת החלטות או כלים מגבילים אחרים.	יש להסדיר מבחינה משפטית את המתח בין איסור האפליה לחובת הזהירות של הבנקים, איזון המבוסס על חזקת הכשירות אך נותן מענה לחובת הזהירות לאור החשש מניצול או מהתנהלות שאינה לטובת האדם. יש להבנות קווים מנחים בנושא, שינחו את נציג הבנק וייתנו מענה לזכות של אנשים עם מוגבלות לנגישות ולשוויון בשירות בנקאי. יפוי כח מתמשך – הטמעת הכלי בכלל הבנקים. בנוסף, קבלת הבנק את ההנחיות המקדימות ביפוי כח, אפשר הבנק כניסה של יפוי כח רכוש – כשהאדם עדיין מבין בדבר. אפשרות להתאמה גם בתחום הבנקאי לחליפות ספציפיות בעבור האדם – אשראי, כרטיסי חיוב, סימון חשבונות, תשלומים. תומך בקבלת החלטות – הבהרה לבנק לגבי הכלי ומשמעותו, ליווי אדם לביצוע פעולות בבנק (בהצגת צו המינוי לתומך), הנגשה, קבלת מידע, יפוי כח לתומך לבצע יישום של החלטות – בזהירות ותוך הסמכה מפורשת.	יוקם צוות אשר יסדיר את סוגיית התאמת השירות הבנקאי לאנשים עם מוגבלות ואזרחים ותיקים. זאת, תוך יצירת סטנדרט מינימלי אחיד הרואה לנגד עיניו את זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות ואזרחים ותיקים לשירות בנקאי נגיש ומכבד. ההסדרה תיעשה באמצעות צוות שיקלול את הנציגים הבאים: המפקח על הבנקים, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, האפטרופוס הכללי, משרד הרווחה, רשות ההון, ביטוח וחיסכון. במהלך דיוני הצוות יישמעו נציגי הבנקים ונציגי הארגונים. הצוות יפעל בהמשך לפעילות שהאפ"כ מנהל כיום עם איגוד הבנקים ובנק ישראל (אשר כולל גם הוא שיתוף ציבור בדרך של הפצה להערות הציבור).
2. נגישות והתאמות – על אף החובה בחוק להנגיש את השירות הבנקאי, נטען כי לא מתקיימות התאמות עבור אנשים עם מוגבלות שכלית, נפשית ואוטיזם ואנשים עם אלצהיימר כגון מידע בשפה פשוטה.	פירוט ההתאמות הנדרשות. והנגשת השירות בבנק לאנשים עם מגבלות.	פירוט ההתאמות שהבנקים מחויבים להם מכוח חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות ותקנות נגישות השירות. לדוגמה, יש לערוך אמנת שירות כמסמך סף, הנחיה לבנקים או הסדרה רלוונטית אחרת.	

3. הטמעת החלופות לאפוטרופוסות – נציגי הבנקים בסניפים אינם בהכרח מכירים את החלופות לאפוטרופוסות שנקבעו בחוק, וישנם קשיי יישום לגביהן ולגבי חלופות כלכליות נוספות מכוח הפסיקה. בנוסף, מערכות המיחשוב של הבנקים אינן מותאמות להנחיות יצירתיות לניהול חשבונם של האדם.	יש לבחון מול הבנקים דרכים להטמעת החלופות לאפוטרופוסות לפי החוק – אפוטרופוסות, תמיכה בקבלת החלטות, ייפוי כוח מתמשך וחלופות נוספות מכוח הפסיקה. זאת, גם באמצעות מפגשי רפרנטים של הבנקים – אחת לתקופה שתיקבע, במערך ההכשרות של הבנקאים, אשר יוכלו להדריך את הנציגים בסניפים. יש לבצע את ההתאמות של מערכות המיחשוב לפתרונות ולחלופות הכשרות המשפטית.	בחינת הסדרת הנושא של חשבון בנק נפרד לצד חשבון אפוטרופוסות, האפשרות להפחתת עלויות לפתיחת חשבון נפרד, הסדרת ההרשאות לאפוטרופוס ולאדם בחשבון הבנק, הגברת השקיפות במידע, חשיבה על חשבון עם הוראות מנחות בין ע"י ביהמ"ש, יפוי כח מתמשך או אפוטרופוס שיאפשרו גמישות. פיתוח סל של הגבלות שהאדם רוצה בהן – והוא יכול לבחור באופציה הזו גם ללא הנחיית ביהמ"ש (מבלי שאדם יגיע או יהיה שותף). מכשירים נוספים (מעבר לחשבון הנפרד) שמאפשרים לתפור את החליפה לאדם הספציפי להתנהלות הכלכלית בחשבון בנק. ככלל, ההגבלה הכלכלית תתבצע ע"י צו של ביהמ"ש, יש לבחון מתי אין צורך בכך.	יוקם צוות אשר יסדיר את סוגיית התאמת השירות הבנקאי לאנשים עם מוגבלות ואזרחים ותיקים. זאת, תוך יצירת סטנדרט מינימלי אחיד הרואה לנגד עיניו את זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות ואזרחים ותיקים לשירות בנקאי נגיש ומכבד. ההסדרה תיעשה באמצעות צוות שיכלול את הנציגים הבאים: המפקח על הבנקים, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, האפוטרופוס הכללי, משרד הרווחה, רשות ההון, ביטוח וחיסכון. במהלך דיוני הצוות יישמעו נציגי הבנקים ונציגי הארגונים. הצוות יפעל בהמשך לפעילות שהאפ"כ מנהל כיום עם איגוד הבנקים ובנק ישראל (אשר כולל גם הוא שיתוף ציבור בדרך של הפצה להערות הציבור).
4. מעמד אנשים שמונה להם אפוטרופוס – נטען כי ישנו סירוב לאפשר לאדם, באישור האפוטרופוס, לבצע פעולות באופן עצמאי בחשבון.	לאדם יש את הזכות לבצע פעולות בחשבון. הטמעת מעמדו של אדם שמונה לו אפוטרופוס בקרב הבנקים	בחינת הצבת רפרנט כשרות משפטית בכל סניף או מחוז – אדם בעל ידע, גישה, שהפקידים ייוועצו איתו. מטרתו של הרפרנט הוא סיוע בהתאמות והנגשת השירות הבנקאי. יש להטמיע בקרב הבנקים את מעמדו של אדם שמונה לו אפוטרופוס והחלופות בכל הנוגע לשירותים בנקאיים ובתוך כך הזכות לקבל מידע ולפעול באופן עצמאי באישור האפוטרופוס. מחקר השוואתי לגבי כלים בנקאיים וכשרות משפטיות – יחידת המחקר של בנק ישראל תערך מחקר השוואתי לגבי הכלים וההגבלות הנוספות הייעודיות לאנשים עם מוגבלות וכן לגבי בחינת הפקיד בבנק – מה גורם לאדם להבין האם זה שמולו הוא חסר כשירות משפטית.	
5. מחסור בפיתוח כלים מותאמים לסיוע לאדם בניהול החשבון	יש לפתח כלים בנקאיים מותאמים לאוכלוסיה הרחבה של אנשים עם מוגבלות ואזרחים ותיקים כמקובל בחו"ל	הגבלות בחשבון בנק תוך בחינת מתן אפשרות להגביל את חשבון הבנק מבלי ללכת לבית המשפט (כדוגמת הערות אזהרה). יש לבחון אילו מבנים יכולים להכנס באמצעות סעיף 68 לחוק הכשרות. יש לקדם את האפשרות המעשית – ולקדם הנחיות רלוונטיות לכל הבנקים. יש לבחון פיתוח של מנגנון חדש – אפשרות להכניס אדם מיועד לגבי פעולות בחשבון. נדרש בחינת פיתוח של האפשרות להגדיר חשבון בו ניתן לצרף אדם נוסף שאינו בעלים בחשבון, אלא רק מורשה לבצע פעולות בחשבון. כמו כן נדרש בחינת הסדר הנאמנות והתאמתו לתפקוד משתנה. החלופות החדשות דורשות אישור בימ"ש, אלא אם כן מדובר באדם שהוא בעל כשירות המבקש את הדבר והוא נדרש לו מתוך בחירה.	

6. עמלות שנלקחות בפתיחת חשבונות קטנים – המאפשרים בין היתר, פעילות עצמאית לאנשים עם מוגבלות ואזרחים ותיקים. עמלות איתור חשבון - איתור חשבונות כרוך בתשלום עמלה מול כל בנק מולו האפטרופוס מבקש לבחון קיום חשבון על שם האדם. בחלק מן הבנקים מדובר בעמלה גבוהה, וזאת אף אם אין כל חשבון בבנק. אם יש לבצע איתור מול כל הבנקים או מספר בנקים, העמלות עשויות להגיע לסכום משמעותי. כמו-כן, קושי בניהול חשבונות בנק ע"י אפטרופסים.	בחינת הפחתת או ביטול עמלות הבנקים – לגבי ניהול חשבון עצמאי ואיתור חשבונות איתור חשבונות – הקמת ממשק בין האפ"כ לבנקים יגרום לחסכון בתשלום עמלות.	הפחתה, הסרה, הגבלה או פיקוח על העמלות של איתור חשבון של אדם שמונה לו אפוט' וגם של חשבון לניהול עצמאי של אותו אדם (חשבון קטן). יש לבחון את הדרך לפיה יתקיים גם הסימון הנ"ל. קידום ממשק מבז"ק, על מנת לסייע לאפטרופוס או אדם באיתור חשבונותיו, באמצעות האפ"כ כגורם מקשר, פיתוח מערכת באפ"כ לקליטה אוטומטית של הממשקים הממוחשבים. כך, אדם יוכל לקבל מידע לגבי כלל החשבונות שברשותו (ברשות האדם שמונה לו כאפטרופוס) – ובהמשך המידע יישלח לאפטרופוס/לאדם באופן אוטומטי מטעם האפ"כ.
7. עומס הנגרם מן הצורך בזיהוי של תאגידי אפטרופוסות - הליך זיהוי ארוך שכולל המצאות של אנשי צוות רבים מטעם התאגיד – בכדי לפתוח חשבון בנק חדש לאדם או להסדיר פעילות בחשבון אפטרופוסות קיים.	בחינת הקלות בזיהוי לגבי תאגידי אפטרופוסות	יש לבחון אילו הקלות בזיהוי ניתן לקיים לגבי תאגידי אפטרופוסות המגיעים לעיתים תכופות לבנקים על מנת לבצע פעולות בחשבונות של אנשים שמונו להם כאפטרופסים. יש לבחון עריכת תהליך אחת לתקופה, לדרישת הבנק, לצורך זיהוי, ללא צורך בהבאת מסמכי מקור וכלל מורשי החתימה בכל הזדהות מחדש.

נושא: פיקוח בראיה הוליסטית של האדם

בעיה	המלצה	פירוט	גורם אחראי
1. היעדר מערך פיקוח על עניינים אישיים	הקמת מערך הפיקוח על אפטרופוסות לעניינים אישיים באפטרופוס הכללי. זאת, בהתאם למסקנות הפיילוט שנערך בנושא.	על האפטרופוס הכללי לגבש מערך פיקוח מותאם בכל הנושא של עניינים אישיים, ובכלל זה, לבחון כיצד משתלב עם מערך הפיקוח על רכוש ואילו שינויים והתאמות נדרשים בשני המערכים כדי להביא לתוצאה אפקטיבית מיטבית הן בהיבטי הפיקוח והן בצמצום בירוקרטיה, יחד עם הנחייה והדרכה של אפטרופוסים להקלה על תפקודם ככל הניתן. תיאום הדוק ושיתוף פעולה בין יחידת הפיקוח על הרכוש לפיקוח על עניינים אישיים.	האפטרופוס הכללי

	מודל המבוסס על ביקור מראיינים אשר עברו הכשרה במקום המגורים של האדם, ומתן חוות דעת על ידי עו"ס על פי המידע שמוסר המראיין – מתאים לאפטרופסים בני משפחה. מודל ביקור של עובד סוציאלי מטעם האפ"כ, אשר אוסף את המידע, מבצע הערכה, ונותן חוות דעת בעצמו בסוף הביקור – מתאים במקרים מורכבים יותר, שהמודל מעלה איננו מספק. מודל הפיקוח המוצע ◀ שאלונים: משלוח שאלונים למילוי עצמי לכל האפטרופסים בארץ (בשנה הראשונה למינוי שאלון מקיף יותר ובהמשך שאלונים מקוצרים לצורך עדכון ומעקב) ◀ ביצוע ביקורים ע"י סוקרים שהם סטודנטים למקצועות טיפול ובחינה האם צרכני שירותים יכולים גם. ◀ עיבוד המידע העולה מהשאלונים ומהביקורים ע"י עו"ס לגבי תפקוד האפטרופוס. ◀ ביצוע ביקורים נוספים של עו"ס – הן באופן אקראי לשם בקרה והן במקרים נדרשים העולים מן המידע שנאסף. ◀ התערבות במקרים שיש בכך צורך – לרבות פעולות איתור והפניה לגורמי רווחה / בריאות / סיוע משפטי וכיו"ב ◀ מעורבות בהליכים משפטיים הנוגעים לתפקוד האפטרופוס בעניינים האישיים ◀ שירותי מידע לציבור ומענה לפניות ציבור ◀ כל אדם יגיש דיווח אחת לשנה על האפטרופוס - האדם מוסר דיווח על האפטרופוס שלו ואם הוא לא מוסר האפטרופוס מסביר מדוע האדם לא יכול לתת דיווח. הקמת צוות משנה לבחינת הידוק ממשקי שיתוף פעולה בין האפטרופוס לבין משרד הרווחה או הבריאות, לפי העניין, בהקשר של מינוי אפטרופוס על עניינים אישיים (וגם רכוש לצורך העניין) ופיקוח עליו.		
האפטרופוס הכללי	יש צורך חיוני בבניית וטיוב הנתונים של מערכת המידע של האפטרופוס הכללי וכן בהעמקה של שימושי המחשוב בעבודת הפיקוח. יצירת טפסים מקוונים. פיקוח בעיקר על אפטרופסים מקצועיים	פיתוח וניהול המערכת המחשובית תואמת תהליכי עבודה קביעת פיקוח דיפרנציאלי תוספת תקינה	2. היעדר משאבים מספקים לפיקוח מיטבי בהיבט הרכושי

נושא: מקבלי גמלה

בעיה	המלצה	פירוט	גורם אחראי
1. מה הקריטריונים לקביעת הצורך כמקבל גמלה? ומיהו הגורם מקבל ההחלטה?	גיבוש קריטריונים לאור ההבנה של האמצעי הפחות מגביל לאדם, בהתאם לתפיסות בתיקון 18 לחוק הכשרות	קריטריונים ספציפיים יגובשו באמצעות צוות ההמשך	ביטוח לאומי, האפוטרופוס הכללי, משרד הרווחה
2. סמכויותיו של מקבל הגמלה אינן ברורות ומוגדרות, מה שגורם לפגיעה באדם, אשר לא מקבל מענה לצרכיו. ³	הגדרת סמכויות מקבל הגמלה	יש לבחון מהו היקף הסמכויות אותו נכון לקבוע למקבל הגמלה ולהסדיר סמכויות אלו בחקיקה שתאפשר ביצוע התפקיד המצופה ממנו (לרבות בחינת סמכות קבלת מידע, דרישת מידע ועוד).	ביטוח לאומי, האפוטרופוס הכללי, משרד הרווחה
3. אין הגדרת תפקיד ברורה למקבלי הגמלה, מה שגורם להתנהלות בעייתית ולפגיעה באדם. ⁴	הגדרת תפקיד מקבל הגמלה בהלימה לתפקוד המצופה ממקבלי גמלה	תפקידו של מקבל הגמלה הוא לנהל את כספי האדם המתקבלים מהמוסד לביטוח לאומי (להלן- הזכאי לגמלה) ולהקצותם, על פי שיקול דעתו, ובהתחשב ברצון הזכאי לגמלה ובהמלצת הגורמים הטיפוליים במעון בו הוא מתגורר או בקהילה, לפי העניין, לצורך סיפוק צרכיו השוטפים של האדם, תוך מתן עדיפות לצרכים בסיסיים. בקביעת סדרי העדיפויות בין צרכים, שיקול דעתו של מקבל הגמלה יהיה הקובע ובלבד שיופעל בסבירות. במסגרת תפקידו, יקבע מקבל הגמלה את תכנית ניהול הגמלה של האדם תוך שיח עם הזכאי לגמלה ושימת דגש על רצונו ככל שהוא מסוגל להבין בדבר ויעשה כל שביכולתו בכדי לספק את צרכיו הבסיסיים של האדם, כפי שעמד עליהם ממקורות האינפורמציה הנ"ל, ובכללם: תזונה, תרופות, ביגוד, מכשירים הנדרשים לו בשל מוגבלותו (ככל שישנם) ותשלומים בגין דיור (דוגמת תשלום למעון או תשלומי שכר דירה, מים, חשמל, גז, טלפון ומסי עירייה) – והכל במסגרת מגבלת סכום הגמלה של הזכאי. ככלל – מקבל הגמלה יעשה שימוש רק בכספי הגמלה העיתיים ולא בסכומים המשולמים לזכאי לגמלה רטרואקטיבית, זאת למעט במקרה שקיים צורך חיוני המחייב שימוש בכספי הגמלה למניעת נזק ודאי לזכאי. ⁵	ביטוח לאומי, האפוטרופוס הכללי, משרד הרווחה

³ למקבל הגמלה אין סמכויות המאפשרות לו כניסה בנעלי הזכאי אל מול צדדים שלישיים. על מנת לסייע לזכאי באופן מיטבי יש צורך במתן סמכויות מתאימות. במקביל, הפתרון עלול להטיל אחריות משפטית על כתפי מקבל הגמלה בלי שיש לו יכולת לטפל בצורה מתאימה באדם. מתן מענה מתאים יותר במישור הענקת שירות נכון יותר לאדם, מצריך בחינה של המשאבים שעומדים לרשות מקבל הגמלה לאור שכר הטרחה.

⁴ נוסח החוק מכון לביצוע תפקיד של סיוע פיזי בקבלת התשלום ולא למתן מענה לאנשים שאינם מסוגלים לטפל בענייניהם. מסיבות שונות, היום סעיף זה משמש למינוי של מקבל גמלה גם לצורך סיוע בניהול כספים וטיפול באדם ולא בשביל העברת הכספים עצמם. הדבר פוגע בזכויות אדם ללא הסמכה לכך בחוק, אינו מאפשר מתן סיוע לשמו התמנה מקבל הגמלה, ואינו מגובה בקביעת מנגנון מינוי ראוי ודרכי בקרה ופיקוח מתאימות

⁵ לדוגמא- הסדרי תשלום לרבות פריסת חובות של הזכאי לספקי שירות שונים

ביטוח לאומי, משרד הרווחה	מינוי מקבל גמלה יעשה לתקופה זמנית (של עד כשנה). במהלך השנה, ינוצל הזמן לבחינת אמצעי ההגנה והתמיכה המתאימים לאדם – כגון אפוטרופוס או חלופות התאמות את מצבו הספציפי של האדם. לכל אדם תתפר 'החליפה האישית' המתאימה למידותיו. בד בבד עם מינוי מקבל הגמלה, יעביר המוסד לביטוח לאומי, פניה בכתב למחלקה לשירותים חברתיים באזור מגוריו של האדם שבה הוא מבקש כי ייבדק הצורך במינוי אפוטרופוס לזכאי לגמלה, או בסיוע של תומך בקבלת החלטות או כל כלי מתאים אחר. לפניה זו יצורפו המסמכים שמפורטים בסעיף הבא. המחלקה לשירותים חברתיים תפעל, עם קבלת הפניה מהמוסד לביטוח לאומי, לבדיקת הצורך במינוי אפוטרופוס או קבלת החלטות נתמכת לאדם, או כל כלי אחר למכלול ענייניו או לסוג עניינים שייקבע. כל זאת, כאמור, באופן שיאפשר סיום הליך מינוי מקבל הגמלה בתוך שנה. אם יתברר בתום הבדיקה של המחלקה לשירותים חברתיים כי האדם אינו זקוק למינוי אפוטרופוס או קבלת החלטות נתמכת, או כל כלי אחר תעביר המחלקה הודעה על כך למוסד לביטוח לאומי, אשר יבטל את המינוי ויעביר את הכסף ישירות לחשבון הבנק של האדם.	מקבל גמלה כמינוי זמני בלבד	4. הגבלת חירות של האדם - הגבלת שימוש בגמלה וכן מינוי מקבל גמלה נעשית בידי גוף מנהלי, ללא ההליך היסודי שמינוי אפוטרופוס או תומך בקבלת החלטות כרוך בו, ובכלל זה אישור המינוי בהליך שיפוטי, עריכת תסקיר סוציאלי וקבלת חוות דעת רפואית. מנגד, הליך מינוי אפוטרופוס לוקח זמן רב, ויש למצוא פתרון מידי לאדם שזקוק לקבלת הגמלה.
ביטוח לאומי, משרד הרווחה	יש לבחון מה המידע שיעביר הביטוח הלאומי למשרד הרווחה לצורך בחינת נחיצות מינוי אפוטרופוס או חלופה אחרת, בקרב האנשים להם מונה מקבל גמלה (זאת, לרבות בחינת החומרים הבאים: המסמכים הרפואיים הנוגעים לאדם המצויים בידי המוסד לביטוח לאומי, דו"ח סוציאלי אשר יכלול, בין היתר, את כל המידע הסוציאלי ומידע אחר הידוע למוסד לביטוח לאומי ובכלל זה הנסיבות שהצריכו מינוי של מקבל הגמלה). יש לבחון את אופן העברת המידע והמנגנון להעברתו בין הגורמים.	העברת מידע בין המוסד לביטוח לאומי למשרד הרווחה	
ביטוח לאומי	במידה ומצא הביטוח הלאומי כי יש צורך במינוי מקבל גמלה לזכאי, יפעל לפי הסדר הבא: שמיעת הזכאי לגמלה במסגרת הליך המינוי - במקרים של קרבה ביולוגית מדרגה ראשונה (הורה-ילד, ילד-הורה בלבד), וככל שהזכאי לגמלה מבין בדבר, פקיד התביעות יתקשר לבשר לאדם כי בקשתו לקבלת הגמלה התקבלה ויבחן למול הזכאי את האפשרות למינוי מקבל גמלה ואת זהות מקבל הגמלה שמינויו נשקל. בשיחה עם הזכאי יברר פקיד התביעות את עמדת הזכאי לעצם מינוי מקבל הגמלה ולזהות מקבל הגמלה שמינויו נשקל. בקבלת החלטתו, ישקול פקיד התביעות את עמדת הזכאי לגמלה. בכל מקרה בו הזכאי לגמלה מתנגד למינוי (או לזהות הממונה כמקבל הגמלה) – יועבר הטיפול לפקיד השיקום אשר יקיים פגישה עם הזכאי לגמלה על מנת לבחון האפשרות לגבש הסכמה על עצם המינוי או זהות מקבל הגמלה המתמנה. בכל מקרה אחר – מינוי מקבל הגמלה יעשה מלכתחילה ע"י פקיד השיקום – אשר ייפגש עם האדם ויבחן את הנושא.	טיוב הליך מינוי מקבלי גמלה	

	חובת קבלת חוות דעת מומחה – מינוי מקבל גמלה ייעשה, בין היתר, על בסיס חוות דעת תפקודית לפיה הזכאי לגמלה אינו מסוגל לנהל את הגמלה בעצמו. חוות הדעת יכולה להיות של מומחה מטעם המוסד לביטוח לאומי או מומחה חיצוני. יובהר, כי חוות דעת של מומחה מטעם הביטוח הלאומי תהיה ברירת המחדל לעניין מינוי מקבל גמלה, והמוסד לא יוכל לדרוש חוות דעת של מומחה חיצוני מהזכאי.		
משרד המשפטים (לרבות אגף האפטרופוס הכללי), משרד הרווחה והמוסד לביטוח לאומי	כלל הגורמים המקצועיים המעורבים במינוי מקבל הגמלה (רופאים, פקידי שיקום, פקידי תביעות) יידרשו לעבור הכשרה מקצועית ממוקדת בשאלת כשרות משפטית (בהתאם לחידושים שנקבעו בתיקון 18 לחוק הכשרות המשפטית והאפטרופוסות). תכנית ההכשרה תגובש בתיאום בין משרד המשפטים (לרבות אגף האפטרופוס הכללי), משרד הרווחה והמוסד לביטוח לאומי. ההכשרה תכלול, בין היתר, מידע בנושא אפטרופוסות, ייפוי כוח מתמשך ותמיכה בקבלת החלטות ובהתאם לתפיסות עולם שמקדמות עצמאות ויכולות האדם. ההדרכה תיגע בנושאי זקנה ואנשים עם מוגבלות.	הדרכות לעובדי המוסד לביטוח לאומי	
ביטוח לאומי/הנהלת ביהמ"ש (באמצעות הטריבונל)	ראשית, המוסד ידאג ליידע את הזכאי לגבי קיום הליך למינוי מקבל גמלה עבורו טרם קבלת הכרעה בדבר. ככל שהאדם מתנגד לעצם מינוי מקבל הגמלה או לזהותו, ופקיד השיקום לא הצליח להגיע עמו להסכמות, הנושא יועבר להליך ערר. א. הנושא יידון במסגרת טריבונל כשרות משפטית (ככל שיוקם). ב. ככל שלא יוקם טריבונל שכזה, תוקם ועדת ערר מעין שיפוטית, חיצונית למוסד, עם סמכויות מעין שיפוטיות, מכח חוק הביטוח הלאומי (כמו חלק מהוועדות הרפואיות). החברים בוועדה יהיו עו"ד, רופא, עו"ס בהיוועצות עם נציג זכויות או צרכן שירותים. כל עוד לא נתקבלה הסכמה של האדם למינוי מקבל הגמלה ולא הוכרע עניינו במסגרת וועדת הערר/טריבונל – הגמלה השוטפת תועבר ישירות לאדם (לרבות בשיעורים או בדרך אחרת הרלוונטית לנסיבות העניין). הגמלה הצבורה (סכום צבור שנוצר עקב זכאות רטרואקטיבית של האדם) – תטופל במסגרת החלטת הקבע של ועדת הערר/טריבונל. ככל שסבורים בני המשפחה שעתידיים להיות ממונים כמקבלי גמלה שיש צורך בהגנה על האדם המתנגד, באפשרותם לפנות להליך מינוי אפטרופוס או קבלת החלטות נתמכת במסגרת חוק הכשרות המשפטית והאפטרופוסות. ככל שמדובר באדם שאין לו בן משפחה שיכול לדאוג לצרכיו, הנושא יועבר על ידי המוסד לביטוח לאומי למשרד הרווחה להמשך טיפול ולהליך מינוי אפטרופוס או קבלת החלטות נתמכת במקרה הצורך. לאחר הליך ההשגה, עומדת בפני האדם הזכות לערער לבית הדין לעבודה ולהיות מיוצג על ידי הסיוע המשפטי. על המוסד לביטוח לאומי ליידע את האנשים המסרבים למינוי אודות האפשרות לייצוג על ידי הסיוע המשפטי.	יצירת מנגנון לשמיעת ההתנגדות של האדם למינוי מקבל הגמלה	5. אין מענה מובנה לאדם המתנגד למקבל הגמלה שנקבע עבורו. המוסד אינו מחויב להודיע לזכאי אודות המינוי אלא לאחר שהתקבלה הכרעה בעניין, וערעור רשמי בשלב זה יהיה לבית הדין לעבודה.

האפ"כ	האפ"כ יפקח על תאגידי אפטרופסות שמשמשים כמקבלי גמלה. זאת, בתנאי שתוגדר הגדרת תפקיד, סמכויות התפקיד, כחלק מהמודל הזמני של מקבלי הגמלה ושהליך המינוי יהיה ראוי. זאת, משום שהאוכלוסיה שממונה לה מקבלי גמלה היא אוכלוסיה דומה לזו שממונה לה כיום אפטרופוס/תומך בקבלת החלטות וכן משום שהאפ"כ הוא גוף שמומחה בפיקוח על אוכלוסיה מאין זז.	האפטרופוס הכללי יפקח על התאגידים שמשמשים כמקבלי גמלה	6. כיום אין פיקוח על אוכלוסיית מקבלי הגמלה
משרד הרווחה, האפטרופוס הכללי, ביטוח לאומי, מחלקת ייעוץ וחקיקה	• כיצד לפעול לגבי מינוי מקבלי הגמלה הקיימים ("דור המדבר"). • תאגידי אפטרופסות המשמשים כמקבלי גמלה (מי יכול להתמנות, האם הם הגורם המתאים, חובת מינוי המרכז הישראלי לאפטרופסות) • שכר ותמיכות לרבות סבסוד צולב של תאגידים (מה השכר הראוי, מי ישלם את השכר) • הגדרת סמכויות ותפקידי מקבל הגמלה (לרבות טיפול בגמלה צבורה, הסדרת חובות ומיצוי זכויות). • שאלת הפיקוח – האם יוסדר פיקוח על מקבלי הגמלה. ככל שכן, יש להכריע מיהו הגורם שנכון כי יפקח על מקבלי הגמלה, והאם ניתן להבנות חלופות טובות דיו למנגנון פיקוח שלטוני. זאת, לרבות בחינת מנגנון תלונות ציבור. • יש לבחון את החשש מעצם העובדה שבתחנה שאליה מגיע האדם למצות את זכויותיו, נבחנת האפשרות לאפטרופסות (מנגנון מקבל גמלה זמני) – החשש מיצירת הסדר שלילי שיפגע באפשרות למימוש זכויות. • יש לבחון את הנושא של מינוי מקבל גמלה באופן שיפוטי – הבטל"א יפנו לביהמ"ש מראש לצורך המינוי, טרם המינוי. • יש לבחון את המודלים בחו"ל.	הקמת צוות המשך, שיעסוק בסוגיות הבאות	7. הצוות לא הספיק להשלים את הליבון והדיון במספר סוגיות

המלצות רוחביות:

- הקמת צוות יישום להמלצות הצוות הבין-משרדי - המשך עבודה בצוות בין משרדי, בהרכב כפי שיידרש לפי הנושא הרלבנטי להידוק שיתוף הפעולה בין רשויות המדינה הפועלות בעניין, בעיקר בממשק של מינוי אפטרופוס ופיקוח.
- הקמת שולחן עגול לאומי (שיכלול ארגוני חברה אזרחית, ציבור ומשרדי ממשלה)
- יש לקדם הצלבת מידע באמצעות ממשקים ממוחשבים בין המשרדים הרלוונטיים לתחום האפטרופסות והחלופות.
- תוספת תקציבית.
- יש לקיים מחקר מלווה בכל הנוגע לעבודת צוותי המשנה – הטמעת תיקון 18, מקבלי גמלה, הליך מינוי אפטרופוס לאדם, תאגידי אפטרופסות.

ישיבה מס' 25 :

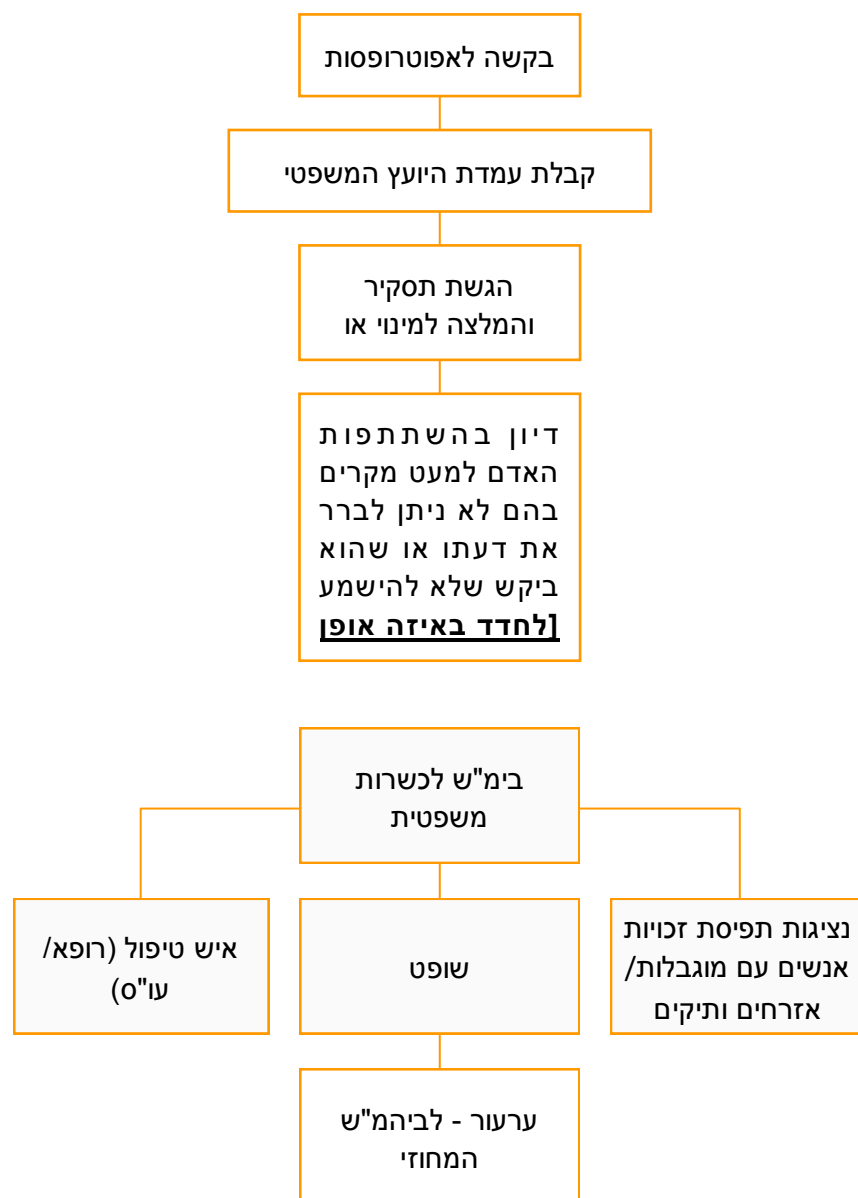
עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטרופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

הליך מינוי אפוטרופוס לאדם

בעיה	המלצה	פירוט	גורם אחראי
המתנה ארוכה לתסקירים, שגורמת לקבלת הכרעות משפטיות ללא קבלת תסקירים וכן להתארכות ההליכים המשפטיים	הוספת תקנים, שינוי מבנה התסקיר יצירת מודל מקוצר בחלופת הטריבונאל: העדר צורך בתסקירים בבקשות לתמיכה בקבלת החלטות (למעט מקרים מיוחדים בשיקול דעת הטריבונאל)	הוספת תקנים לעו"ס על מנת לתת מענה לעיכוב בתסקירים. תסקיר מקוצר בהתייחס לסיווג לפי סוגי אוכלוסיות	משרד הרווחה
המתנה לעמדות היועץ המשפטי לממשלה שגורמת לקבלת הכרעות ללא עמדות יועמ"ש ולהתארכות ההליכים משפטיים	תוספת תקנים ללשכה המשפטית של משרד הרווחה. בחלופת הטריבונאל : העדר צורך בעמדות יועמ"ש בבקשות לתמיכה בקבלת החלטות למעט חריגים בשק"ד הטריבונאל) העדר צורך בעמדות יועמ"ש בבקשות לאפוטרופסות ללא התנגדות - מראש או לאחר בירור בידי הטריבונאל.		
ביהמ"ש ממנים אפוטרופוס לאדם ללא שמיעתו ברוב המקרים וללא קיום דיון ההליך אינו נגיש לאדם מבנה ההליך הקיים מצמצם הסיכוי לשימוש בחלופות לאפוטרופסות חוסר בהתמחות של בית המשפט ובמומחיות רב מקצועית ויתרון נטען למודל כזה בשל האפשרות לקיים שיח אין הטמעה אמיתית של תיקון 18 (למשל מספר והיקף המינויים) – צורך ב"שינוי דיסקט" ובעיית העומסים שאינה מאפשרת דיון מעמיק לגבי חלופות	נבחנו שלושה מודלים: טריבונל כשרות משפטית בימ"ש מיוחד לאפוטרופסות בימ"ש עם יחידה מקדימה בכל אחד מהמודלים הקפדה על שמיעת האדם למעט מצבים בהם לא ניתן לברר את דעתו או שהוא ביקש שלא להישמע	טריבונל – צוות רב מקצועי, ידון באפוטרופסות ובחלופות. ערעור – לביהמ"ש מחוזי. בימ"ש לאפוטרופסות – צוות רב מקצועי, ידון באפוטרופסות ובחלופות, ערעור – לביהמ"ש מחוזי. בימ"ש עם יחידה מקדימה – בימ"ש למשפחה, המשפחה והאדם ייפגשו עם יחידה מקדימה טרם הדיון.	משרד המשפטים

משרד הבריאות	בחינת המודל לאחר מחקר שייערך	ככלל, אופן המינוי לא יתבצע ע"י ביהמ"ש - הסמכת צוות מוסדי למתן סמכות אפוטרופוסות ללא צו מינוי שיפוטי לתקופה קצרה מאד ולצורך טיפול מסויים (או מספר טיפולים נדרשים) לבן משפחה בהסכמת בני המשפחה והאדם – חסרונות: אפוטרופוסות ללא צו שיפוטי וכן צורך ממילא בצו שיפוטי בהמשך. יתרון: חסכון בירוקרטי לצדדים בעת קשה, נגישות בית החולים - שקילת מתן מעמד לבני משפחה בהקשר של טיפולים רפואיים בלבד - השאת המודל השיפוטי אבל הבנה כי עיקר התפקיד הוא לשמור כי המסמכים הם אלה הרלוונטיים ולכן אפשרות לחסכון בבירוקרטיה – פטור/ דחיית אגרה ללא הוכחות, אפשרות העברת מסמכים דרך בית החולים ישירות לבית המשפט וליועמ"ש. - לצד זה: - קביעת כללים חדשים לאבחנה בין מצב חירום רפואי למצב של צורך במינוי דחוף של אפוטרופוס על מנת שבמצבי חירום לא תהיה המתנה לפניה לבית המשפט בהליך אפוטרופוסות - שיווק ייפוי הכח הרפואי וייפוי הכח המשולב במערכות הבריאות (אפשרות של הוספת הקלות לאחר תיקון 18) (היתה הבנה לגבי הצורך בעמדת היועמ"ש והתאמת המסמכים הקיימים למצב הרפואי הדחוף)	מינוי אפוטרופוס בעניין הרפואי – ביהמ"ש "חותמת גומי", נטל על בני משפחה בהיותם במצב מצוקה. לעיתים יצירת עיכוב בטיפול העדר יכולת לבחון לעומק את התמונה וממילא יצירת נטל על כל המערכת ללא רווח ממשי
		- התכליות הכלליות - ייצוג רצון מול ייצוג טובה - ייצוג במצבי הסכמה אל מול ייצוג במצבי אי הסכמה - יצוג במצב בו אדם מסוגל להביע דעה לעומת מצב בו הוא אינו מסוגל לכך - זהות המייצג – האם רק הסיוע המשפטי - אופן הייצוג - הגדרת עילות הייצוג	סיוע משפטי – מתי הוא דרוש?
			הגשת חוו"ד מומחה – מתי נדרשת?

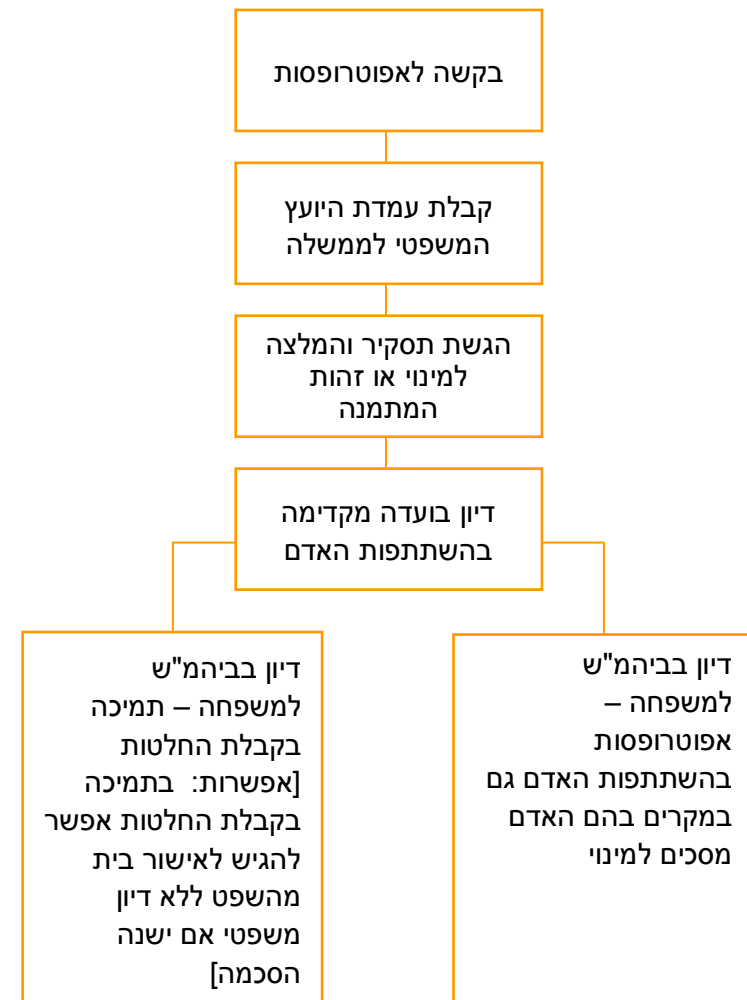
מבנה ביהמ"ש לכשרות משפטית:

עלות צוות	עלות בית משפט	עלות בית משפט לערעורים	סה"כ	
	1,885,004	1,149,174	3,034,178	מצב קיים
1,540,477		1,141,090	2,681,567	טריבונל
1,152,066	495,139	1,149,174	2,796,378	טריבונל בית משפט
938,691	1,885,004	1,149,174	3,972,869	הקמת צוות מקדים
	2,508,174	1,149,174	3,657,347	בית משפט לכשרות משפטית

מבנה בית משפט עם יחידה מקדימה:

השארית הסמכויות באפוטורפוסות ובתמיכה בקבלת החלטות בידי בית המשפט. יצירת ועדה מקדימה/יחידת סיוע מיוחדת שתפקידה: שמיעת האדם ובני משפחתו, בירור הצרכים באמצעות אנשיה ובאמצעות תסקיר שיגוש, תחנת מיצוי זכויות בתחומי זקנה/ מוגבלות (בחלקו - מודל בית המשפט הקהילתי), גישור בין בני משפחה, גיבוש הסכמות? גיבוש המלצות? מינוי תומך?

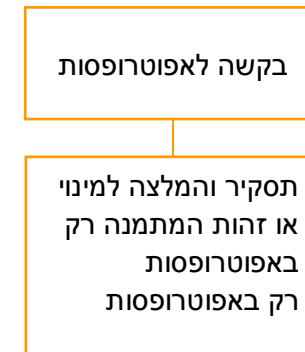
מבנה ביהמ"ש

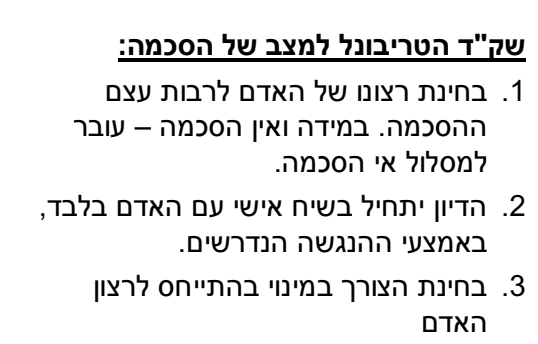
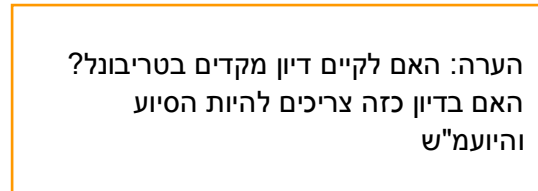
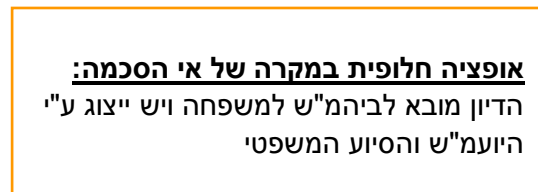
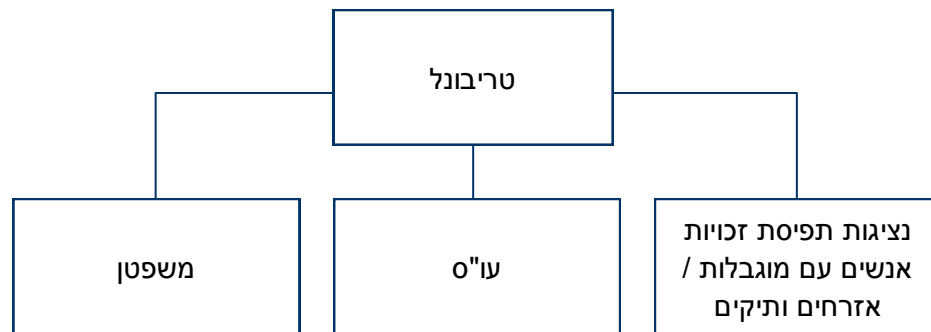
מבנה היחידה המקדימה

ערכאת ערעור

מבנה הטריבונל

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטרופוסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 26

תאריך: 11.10.18

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, שירי לנג – הייעוץ המשפטי בהנהלת ביהמ"ש, ליאורה גור – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – משרד הרווחה (חברת וועדה), גילי ברטורא – אגף תכנון מדיניות ואסטרטגיה – מ. המשפטים, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטית – נציג הארגונים, גלי גרוס – המשנה לאפוטרופסה הכללית, טל נשרי – הלשכה המשפטית, משרד הבריאות, עידית סרגוסטי - ארגון בזכות, פני פרנקל – אגף תקציבים, משרד המשפטים, טליה ויילר – מתמחה של מוריה, אסטל רובינשטיין – מנהלת המחלקה לעו"ס בביה"ח הדסה, ד"ר מיטל סגל-רייך - ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה).

נושאים שעלו:

הישיבה עסקה בהיבט הכלכלי של הליך מינוי אפוטרופוס לאדם, בהיבט הליך מינוי אפוטרופוס בעניינים רפואיים ואישיים דחופים וכן בבחינה הקמת וועדת כשרות משפטית בין משרדית.

נושאים שסוכמו:

א. הליך מינוי אפוטרופוס לאדם:

נציג משרד המשפטים הציג את תמחור החלופות השונות להליך מינוי אפוטרופוס לאדם – מנקודת המבט של הנהלת ביהמ"ש. בעניין זה, מצ"ב טבלת התמחור. חברי וחברות הצוות היו חלוקים בדעותיהם לגבי המענה המתאים להליך מינוי אפוטרופוס לאדם ולכן הוחלט לקיים הצבעה בישיבת הצוות הבאה. כמו-כן, תמחור מטעם משרד הרווחה לנושא זה יישלח על ידי נציגותיו בקרוב ויוכנס לדו"ח הצוות.

ב. מינוי אפוטרופוס לעניינים אישיים ורפואיים דחופים:

הצוות הגדיר את הבעיה לפיה בכל הנוגע למינוי אפוטרופוס בעניינים אישיים ורפואיים דחופים, ביהמ"ש פועל כ"חותמת גומי" וההליך כפי שהוא כיום מהווה נטל בירוקרטי על בני המשפחה. זאת, בנוסף לקשיים הנפשיים עימם בני המשפחה נאלצים להתמודד בשל המצב המשברי שארע.

חלופות לפתרון:

ראשית, יש לברר את עמדתו של האדם ולפעול לפיה. אם לא ניתן לברר את עמדתו- יש לפעול בהתאם לייפיו כח מתמשך או מסמך הנחיות מקדימות, ככל שנכתבו. במידה ולא ניתן לברר את עמדתו של האדם וכן אין מסמך חוקי קודם מטעמו (בעבר או בהווה), הליך מינוי האפוטרופוסות הדחופה לא יתבצע ע"י ביהמ"ש. הצוות ממליץ לבחון אחת משתי חלופות:

א. קבלת החלטות בתוך מערכת הבריאות, בגוף עצמאי וחיצוני לבית החולים (וועדת אתיקה או גורם אחר שיקבל החלטות במצבים אלה).

ב. מינוי סטטוטורי של בני משפחה שניתן להעריך כי היו מקובלים על האדם - במצבים בהם יש הסכמה בין בני המשפחה במעגלי קרבה שיוגדרו, יהיה מקום למנות אדם מוסכם עפ"י הסכמת המשפחה, ללא הליך משפטי.

במהלך בחינת הנושא, יש לענות על השאלות הבאות:

- מי בני המשפחה ובאילו סיטואציות.
- כיצד מגדירים את המקרה הדחוף (האם בהתאם לפרוצדורה רפואית מסוימת או בהתאם לקריטריון אחר)?
- מהם המצבים המוגדרים כדחופים?
- מהו משך זמן המינוי?
- מה צריך להיות העיקרון שמנחה את בני המשפחה כאשר מקבלים את ההחלטה?
- החשיבות בבחינה מה החולה היה רוצה?

א. וועדת כשרות משפטית - ריכוז הנושאים במקום אחד, צמצום רגולציה, כפילויות, העברת מידע (בהתאם להחלטת הממשלה).

- הוצע כי תוקם ועדת כשרות משפטית עם נציגי משרד הרווחה, משרד המשפטים, משרד הבריאות, מעין ממשק של שילוב ידיים בין רשויות המדינה.
- הוועדה תהיה רב מערכתית ותגדיר צמתים שבהם כל משרד יוכל לטייב את ביצוע התפקיד שלו.

- הוועדה תפגש אחת לרבעון, אולי תעמיק בצוותי משנה במידת הצורך, ותגביר משמעותית מצד אחד את היכולות והתיאום בין גורמי המדינה ומצד שני תפחית בבירוקרטיה של האפוטרופסים והאדם.
- הוועדה תיצור תרשים זרימה של המשימות הנוגעות לאפוטרופוס, על מנת שידע לאן עליו לפנות(יבוצע פירוק של ההליך מבחינת ציר הזמן והתחנות והגורמים שעליו לעבור).
- הוועדה תזהה צמתים בעיתיים (עניינים רוחביים), תדון בתהליך שהאדם והאפוטרופוס עוברים, והיישום יהיה בגורמים הפרטניים.
- הוועדה תידון בתיאום מדיניות כללית, אבל גם בתיאום שיתופי פעולה בין משרדיים. בכל משרד רלוונטי יהיה גורם מתכלל כשרות משפטית שיוכל להפיץ את הבשורה במשרד ולענות על פניות של אנשים, ובמידה ויש בעיות הן יועלו לוועדה אחת לרבעון.

ישיבה מס' 27 :

עיקרי ישיבת צוות בין-משרדי לשם גיבוש תכנית לאומית רב-שנתית לתחום האפוטרופסות וחלופות לתמיכה ולהגנה על בגירים במדינת ישראל

ישיבה מס' 27

תאריך: 21.10.18

כתבה: אפרת רייך, מרכזת הצוות

משתתפים: בוני גולדברג – יו"ר הצוות, אפרת רייך – מרכזת הצוות, שירי לנג – הייעוץ המשפטי בהנהלת ביהמ"ש, ליאורה גור – מנהלת היחידה הארצית לפיקוח על אפוטרופסים – מ. המשפטים (חברת וועדה), יונית אפרתי – מנהלת תחום בכירה שילוב בקהילה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – מ. המשפטים (חברת וועדה), רקפת עצמון – עו"ס ראשית לעניין סדרי דין – משרד הרווחה (חברת וועדה), גילי ברטורא – אגף תכנון מדיניות ואסטרטגיה – מ. המשפטים, מוריה כהן-בקשי – ראש אשכול משפחה בייעוץ וחקיקה – מ. המשפטים (חברת וועדה), איילת ששון – מרכזת תחום אפוטרופסות - לשכה משפטית - מ. הרווחה (חברת וועדה), יותם טולוב – מנכ"ל בזכות ונציג הקואליציה של הארגונים לקידום כשרות משפטיות – נציג הארגונים, גלי גרוס – המשנה לאפוטרופסה הכללית, טל נשרי – הלשכה המשפטית, משרד הבריאות, טליה ויילר – מתמחה של מוריה כהן-בקשי, ד"ר שלי שטרנברג - מנהלת מחלקה לבקרה על גריאטריה דחופה ושע"ח – מ. הבריאות (חברת וועדה),

עדינה אנגלרד - עו"ס, השירות הארצי לעו"ס (ביקורות בבתי אבות) – משרד הבריאות, בני זוסמן – נציג קהילת האזרחים הותיקים, אביטל בגין – ממונה על תחום מדיניות - הסיוע המשפטי, ד"ר מיטל סגל-רייך - ממונה ארצית - ייצוג זקנים ותחום כשרות משפטית (בגירים) – הסיוע המשפטי – מ. המשפטים (חברת וועדה), ורד שחם –מפקחת ארצית על מרכזי היום בשירות לאזרחים ותיקים – מ. הרווחה (חברת וועדה).

נושאים שעלו:

הישיבה עסקה בהכרעה לגבי הליך מינוי אפוטרופוס לאדם וכן מקומו של הייצוג המשפטי וב"כ היועמ"ש.

נושאים שסוכמו:

א. הליך מינוי אפוטרופוס לאדם:

הוצג מודל היחידה המקדימה לעומק:

בימ"ש עם יחידה מקדימה - בימ"ש למשפחה (בדן יחיד) עם יחידה מקדימה. השארת הסמכויות באפוטרופסות ובקבלת החלטות נתמכת בידי בית המשפט. יצירת ועדה מקדימה שתפקידה: שמיעת האדם ובני משפחתו, בירור הצרכים באמצעות אנשיה ובאמצעות תסקיר שיוגש, תחנת מיצוי זכויות בתחומי זקנה/מוגבלות, גישור בין בני משפחה, גיבוש הסכמות טרם הדיון השיפוטי, הצעת חלופות, תיווך של מטרת היחידה המקדימה לאדם, הנגשה פיזית/סיוע בהגעה של האדם לפגישת היחידה המקדימה, זמינות במענה לשאלות, יוגש טופס בקשה לסיוע - בו מוסבר שהאדם והמשפחה מוזמנים להפגש עם צוות היחידה המקדימה, אלא אם כן האדם מביע מתנגדות, המשפחה טוענת שהאדם לא יכול להגיע לפגישה: הצוות מגיע אליו, המשפחה טוענת שלא ניתן לברר את דעתו של האדם: על המשפחה לשלוח למזכירות הצוות מסמך רפואי שהאדם לא בהכרח או חו"ד רפואית לפיה לא ניתן לברר את דעתו של האדם והנושא מועבר לביהמ"ש. האדם יגיע לדיון בבית משפט- רק אם האדם בוחר בכך, או לא הגיעו להחלטה משותפת. בכל תיק שתהיה בו הגבלת זכויות או אפוטרופסות, יגיעו לביהמ"ש לדיון. המטרה של היחידה היא שלאחר המפגש עמה הרבה מאוד מהתיקים יוכלו לקבל מענים של סיוע בקהילה שיחסכו אפוטרופסות והגבלת כשרות. ביחידה המקדימה ישב עו"ס, איש זכויות אנשים עם מוגבלות או אזרחים ותיקים לבחירת המשרד לשוויון חברתי ונציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות ומשפטן עם רקע בגישור. יתקיים מפגש מקדים של המשפחה והאדם בכל תיק טרם הדיון. זאת, לצורך בירור רצון וצרכי האדם ועמדות בני המשפחה. עתידה לקצר את זמן הדיון השיפוטי במצב בו התקבלו הסכמות. ככל שתוגש בקשה של קבלת החלטות נתמכת – אין צורך בתסקיר.

לאחר מכן התקיימה הצבעה, לגבי שני המודלים המרכזיים: מודל הטריבונל כשרות משפטית ומודל היחידה המקדימה.

בעבור מודל הטריבונל הצביעו: 7 חברות צוות.

בעבור מודל היחידה המקדימה הצביעו: 4 חברות צוות.

במהלך דיוני הצוות התגלו חילוקי דעות ומשכך הוחלט לבחון באמצעות פיילוט את מודל טריבונל כשרות משפטית ומודל היחידה המקדימה. כמו-כן, יש לבחון לעומק את זהות הגורם שיברר את יכולתו של האדם להשמע במהלך הדיון.

ב. מקום הסיוע המשפטי בהליך:

הצוות דן בזכותו של האדם לייצוג במהלך הליך מינוי אפוטרופוס בעניינו. הרצון הוא כי הליך מינוי אפוטרופוס לאדם יתנהל עמו ולא מעל ראשו. עם זאת, התגבשה ההבנה כי ישנה חשיבות רבה לייצוג אדם בהליכי אפוטרופוס בעניינו. בין היתר, נבחנו השאלות הנוגעות לצורך האדם בייצוג בעניינו: ייצוג האדם במצבי הסכמה לאפוטרופוסות אל מול ייצוג במצבי אי הסכמה, ייצוג במצב בו אדם מסוגל להביע דיעה לעומת מצב בו הוא אינו מסוגל לכך.

המלצות:

מקומו של הסיוע המשפטי בהליך, נגזר מהליך מינוי האפוטרופוס לאדם. משכך, יוצג בשתי החלופות להליך המינוי, שהוצעו ע"י חברות הצוות: טריבונל כשרות משפטית ויחידה מקדימה.

• טריבונל כשרות משפטית –

כאשר מדובר על הליך אפוטרופוסות, ובמצבים בהם האדם חלש (מצבים שיוגדרו כגון אדם ערירי, מחלוקות קשות עם בני המשפחה), בשיקול דעת הטריבונל יהיה למנות ייצוג משפטי לאדם.

במידה ובן משפחה של האדם מגיע עם ייצוג משפטי, גם לאדם יש את הזכות לייצוג משפטי, ככל שמסוגל לגבש רצון.

כאשר ישנה התנגדות של האדם לזהות של הגורם המתמנה כאפוטרופוס, תינתן לו הזכות לייצוג משפטי (ההליך יידון בטריבונל).

במידה והאדם מתנגד למינוי האפוטרופוס, ההליך מגיע לביהמ"ש ושם יהיה האדם זכאי לייצוג.

• יחידה מקדימה –

ככלל, בפגישת היחידה המקדימה לא ינכחו נציג ב"כ היועמ"ש ולא יינתן ייצוג משפטי לאדם.

במידה והדיון מובא לביהמ"ש במקרים של תמיכה בקבלת החלטות – אין צורך בייצוג.

במידה ולא מצליחים להגיע להסכמה ביחידה המקדימה, הנושא יידון בביהמ"ש, האדם יהיה זכאי לייצוג.

במידה ומגיעים להסכמה ביחידה המקדימה, אך מדובר בשלילת כשרות, הנושא יגיע לביהמ"ש אך ככלל, לא יינתן ייצוג לאדם, מלבד מקרים חריגים שיוגדרו.

• ככלל, בכל מקום שהאדם יהיה מיוצג, תהיה נוכחות של ב"כ היועמ"ש.